

ประกาศพระราชบัญญัติ

และ

พระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๖

โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ

พิมพ์ครั้งแรก

ราคา ๗ บาท

สารบัญ

กฎหมายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖

พระราชบัญญัติ

ประมวลแพ่งและพาณิชย์	หน้า ๑๑๖
พระราชบัญญัติการแพทย์	หน้า ๒๒๖
พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฐานะวัด	
ขาดหลวงโรมันคาทอลิก	หน้า ๒๔๕
พระราชบัญญัติมาตรา ชั่ง ตวง วัด	หน้า ๒๗๑
พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะเข้า	
หุ้นส่วนบริษัท ๑๓๐	หน้า ๓๒๔
พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร เพิ่มเติม	หน้า ๓๓๖
พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ๒๕๖๗	หน้า ๓๗๕

พระราชกำหนด

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบกแก้ไข	
เพิ่มเติม	หน้า ๓๒๑

พระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสร้างรถไฟไปขอนแก่น	หน้า ๑๑
พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการตัดถนนในที่เพลิงไหม้	
บางขุนพรหม	หน้า ๘๓

ข

กฎเสนาบดี

กฎเสนาบดีเกษตร เรื่องเปิดให้ทำเหมืองแร่ที่บ้านนา

สุราษฎร์

หน้า ๑๕

กฎเสนาบดีเกษตร เรื่องค่าบ่วยการกำนัน

หน้า ๕๔

กฎเสนาบดีเกษตร เรื่องเก็บภาคหลวงถ่านศิลา

หน้า ๒๖๖

กฎเสนาบดีเกษตร เรื่องกำหนดดินทรายปล่อยออก

นอกเขตเหมืองแร่

หน้า ๓๔๕

กฎเสนาบดีเกษตร กำหนดค่าธรรมเนียมผ่าน

ประตูน้ำต่าง ๆ

หน้า ๓๗๕

ประกาศต่าง ๆ

ประกาศ อัตราน้ำดื่มในแร่ดิบุก

หน้า ๒๔

ประกาศ กำหนดใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์

ภายใน ร.ศ. ๑๑๑

หน้า ๒๕

ประกาศ เปลี่ยนนามตำบลบางกราเป็นมฤคทายวัน

หน้า ๒๗

ประกาศ ใช้พระราชบัญญัติรังไข่ในนครสวรรค์

หน้า ๒๘

ประกาศ แก้อัตราค่าธรรมเนียมเปรียบเทียบความใน

ปัตตานี

หน้า ๓๓

ประกาศ งดการใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์ภายใน

ร.ศ. ๑๑๑ ในบางท้องถิ่น

หน้า ๓๔

	ก
ประกาศ ยกเลิกการเก็บค่าที่หวงห้าม	หน้า ๓๕
ประกาศ ให้แจ้งความคนป่วยเป็นไข้ทรพิษ	หน้า ๔๕
ประกาศ เรื่องที่ดินสร้างการทอน้ำแควสุพรรณ	หน้า ๗๕
ประกาศ จัดการสอาดในจังหวัดจัดการสุขาภิบาล เพิ่มเติม	หน้า ๕๑
ประกาศ เปลี่ยนอัตราเก็บค่าตัดรำตีบุก	หน้า ๕๓
ประกาศ ขยายเขตสุขาภิบาล	หน้า ๑๐๑
ประกาศ แก้ไขมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติรถไฟ	หน้า ๑๐๘
ประกาศ ตั้งกรมร่างกฎหมาย	หน้า ๑๑๑
ประกาศ เพิ่มจำนวนตราจุลจอมเกล้าฝ่ายน้ำ	หน้า ๑๑๓
ประกาศ จัดกรมใหญ่ในกระทรวงมหาดไทย	หน้า ๑๑๔
ประกาศ ปลดเจ้าของที่ดินบางรายตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการสร้างทางรถไฟสายใต้	หน้า ๒๖๑
ประกาศ เพิ่มอำนาจสภากรรมการรถไฟชั่วคราว	หน้า ๒๖๘
ประกาศ โอนงบรอดทะเบียนบริษัทพระราชทานอำนาจ พิเศษ	หน้า ๓๒๖
ประกาศ ตั้งกรมทะเบียนการค้าขาย	หน้า ๓๒๘
ประกาศ จัดการตรวจรักษาของโบราณ	หน้า ๓๓๐
ประกาศ ตั้งกรรมการรองมนตรี ตรวจจัดงบประมาณ การรับจ่าย เงินแผ่นดิน	หน้า ๓๓๓

ง

ประกาศ ขยายใช้ความในพระราชบัญญัติลูกเรือหลบ
หนีแก่เรือค้าขายอังกฤษ หน้า ๓๖๖

ประกาศ ให้ใช้สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ระหว่างกรุงสยามกับอเมริกา ฯ หน้า ๓๕๕

ทหารบก

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแก่ไขเพิ่มเติม หน้า ๓๒๑

ประกาศ ยกเลิกกฎลักษณะปกครองและระเบียบการ
ภายใน หน้า ๑๐

เสือป่า

ประกาศ แก่ไขพระราชกำหนดเครื่องแบบ เปลี่ยน
ทรงหมวกสำหรับปัตตานี หน้า ๓๘

กระทรวงเกษตราธิการ

กฎเสนาบดี เรื่องเปิดให้ทำเหมืองแร่ที่บ้านนา สุราษฎร์ หน้า ๑๕

กฎเสนาบดี เรื่องคำป่วยการกำนัน หน้า ๕๔

กฎเสนาบดี เรื่องเก็บภาคหลวงถ่านศิลา หน้า ๒๖๖

กฎเสนาบดี เรื่องกำหนดจำนวนดินทรายปล่อย
ออกนอกเขตเหมืองแร่ หน้า ๓๕๕

กฎเสนาบดี กำหนดค่าธรรมเนียมผ่านประตูน้ำต่าง ๆ หน้า ๓๗๕

ประกาศ ใช้พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. ๑๒๑
สำหรับคลองต่าง ๆ หน้า ๓๗๗

กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

กฎข้อบังคับคลังออมสิน ฉบับที่ ๒	หน้า ๒๕๑
ประกาศ งดเก็บค่าน้ำในที่ ๑๑ ตำบล จังหวัดลพบุรี	หน้า ๕
ประกาศ แก้ไขกฎเสนาบดีลักษณะการเก็บเงิน อากรสวนใหญ่ ๒๔๕๖	หน้า ๑๕
ประกาศ ไขกฎเสนาบดีลักษณะเก็บเงินอากรสวนใหญ่ ในกรุงเทพฯ และประทุมธานี	หน้า ๒๒
ประกาศ กำหนดอัตราเก็บเงินค่าอนุญาตหาเทียนหอย ในประจวบคีรีขันธ์	หน้า ๒๕
ประกาศ เพิ่มอัตราเงินรัชชูปการในตำบลต่าง ๆ จังหวัดตราด	หน้า ๓๑
ประกาศ งดอากรค่าน้ำในบัตตานี	หน้า ๓๖
ประกาศ ยกเว้นเงินค่าน้ำ ๔ ตำบลในสุพรรณ สำหรับ ๒๔๖๔	หน้า ๔๓
ประกาศ เปลี่ยนตราลายเสนนามเสนาบดีในชนบท	หน้า ๕๓
ประกาศ งดเงินอากรสมปักศรบางท้องที่ในจันทบุรี	หน้า ๓๔
ประกาศ เลื่อนชั้นที่นาตำบลบางตำรุ เพ็ชรบุรี	หน้า ๒๔๒
ประกาศ ลดชั้นที่นาตำบลโคกหม้อ นครสวรรค์	หน้า ๒๖๔
ประกาศ งดเงินภาษีไร่อ้อย จังหวัดอุไทย	หน้า ๒๖๕

ฉ

ประกาศ ห้ามเครื่องจับปลาบางชนิดในลำน้ำแควป่าสัก	หน้า ๓๒๒
ประกาศ เรื่องการจำหน่ายธนบัตร ๑ บาท	หน้า ๓๔๓
ประกาศ เลื่อนชั้นที่นาตำบลโพเตย นครปฐม	หน้า ๓๖๑

กระทรวงคมนาคม

กฎข้อบังคับเรื่องการใช้รถยนต์บนทางหลวง	หน้า ๖๑
ประกาศ ลดค่าธรรมเนียมส่งเงินธนาถัติ	หน้า ๘

กระทรวงมหาดไทย

กฎที่ ๕ เรื่องให้จเรตรวจการพเนกปกครอง	หน้า ๕๘
กฎระเบียบการที่ ๖	หน้า ๓๐๒
กฎระเบียบการที่ ๗	หน้า ๓๐๓
กฎระเบียบการที่ ๘	หน้า ๓๖๘
กฎระเบียบการที่ ๙	หน้า ๓๗๕
ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันไข้ทรพิษในราชบุรี	หน้า ๔
ประกาศ แพนกป้องกันโรคภัย ที่ ๑/๒๔๖๖	หน้า ๖
ประกาศ แพนกป้องกันโรคภัย ที่ ๒/๒๔๖๖	หน้า ๑๗
ประกาศ ยกเงินทะเบียนล้อเลื่อนให้แก่สุขาภิบาล เมืองสงขลา และนครศรีธรรมราช	หน้า ๓๐

ประกาศ ยกเว้นยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๕ มา ๔๑,๕๕, ๑๐๖,๒๕๗.๓๓๕,๓๔๕,	
ประกาศ เรื่องการจดทะเบียนรถจักรยานในนครสวรรค์	หน้า ๕๗
ประกาศ เปลี่ยนแปลงท้องที่ในเขตรนครศรีธรรมราช	หน้า ๘๖
ประกาศ ยกเลิกที่ทำการรับจดทะเบียนเกิดตาย	หน้า ๑๐๕
ประกาศ จัดกรมใหญ่	หน้า ๑๑๔
ประกาศ กรมสาธารณสุข	หน้า ๓๓๕

กระทรวงมรชาทร

ประกาศ ให้ใช้สายสพายขึ้นสูงสุดพาดบ่าซ้าย	หน้า ๒๖๗
--	----------

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศ ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา	
ในท้องที่กรุงเทพฯ ฯ	หน้า ๑
ในตำบลสาคร จังหวัดสตูล	หน้า ๓
ในตำบลโนนซอน, บุ่งห้วย, จังหวัดอุบล	หน้า ๔๕
ในท้องที่มณฑลราชบุรี	หน้า ๔๖,๑๐๓,๓๖๒
ในตำบลหนองบัวอี จังหวัดอุบล	หน้า ๑๑๐
ในตำบลหัวห้วย จังหวัดนครสวรรค์	หน้า ๒๒๕

๗

ในตำบลห้วยเหนือ จังหวัดอุทัยธานี	หน้า ๒๔๔
ในท้องที่มณฑลอุบล	หน้า ๒๕๘
ในท้องที่มณฑลมหาสารคาม	หน้า ๓๑๘
ในท้องที่มณฑลอยุธยา	หน้า ๓๕๐
ในตำบลหนองขาว จังหวัดนครสวรรค์	หน้า ๓๕๕
ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์	หน้า ๓๕๖, ๓๕๘, ๓๖๔
ในตำบลบุไ้ปะบาดู จังหวัดสตูล	หน้า ๓๕๘
ในท้องที่มณฑลนครราชสีมา	หน้า ๓๘๗

ชำนาญหอสมุด

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่กรุงเทพมหานคร

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดังนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่กรุงเทพมหานคร ๕ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก : เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑ เมษายน หน้า ๕)

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
กรุงเทพมหานคร	นนทบุรี	นนทบุรี	ตลาดขวัญ
	มีนบุรี	มีนบุรี	บางตาวาส
	พระประแดง สมุทรปราการ	พระประแดง สมุทรปราการ	ทรายกองดิน ตลาด บางเมือง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลสาคร อำเภอแม่บัง จังหวัดสตูล ซึ่งแยกตั้งขึ้นใหม่

ด้วยมณฑลภูเก็ตแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้แยก
ตำบลบาราเกด ท้องที่อำเภอแม่บัง จังหวัดสตูล ซึ่งได้ประกาศ
ใช้พระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๖๔ ขึ้นเป็นอีกตำบลหนึ่ง ชื่อว่าตำบลสาคร เหตุ
ฉะนั้นให้เป็นอันว่าใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลสาคร ท้องที่อำเภอแม่บัง จังหวัดสตูลด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑ เมษายน หน้า ๘)

ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติจัดการป้องกันไข้ทรพิษ

พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ในมณฑลราชบุรี

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกัน
ว่า ตามความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดการป้องกัน
ไข้ทรพิษ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มีความว่า ถ้าจะทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในมณฑลใดเมื่อใด
จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญนั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติจัดการ
ป้องกันไข้ทรพิษ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ในมณฑลราชบุรี
ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็น
ปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๔ เมษายน หน้า ๕)

๕

ประกาศ

งดการเก็บเงินอากรค่าน้ำ
รวม ๑๑ ตำบล ในท้องที่อำเภอบ้านเช่า
จังหวัดลพบุรี

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ตำบลบ้านเช่า ตำบลห้วยแก้ว ตำบลโพนทอง ตำบลบ้านทราย ตำบลบ้านกล้วย ตำบลหนองเมือง ตำบลดงกะพี้ ตำบลหินปัก ตำบลดงพลับ ตำบลพุกา ตำบลหนองเลา รวม ๑๑ ตำบล ในท้องที่อำเภอบ้านเช่า จังหวัดลพบุรี เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในที่ดอน มีสัตว์น้ำไม่บริบูรณ์ ราษฎรอาศัยหาสัตว์น้ำได้แต่ชั่วคราวฤดูฝนเท่านั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้งดเก็บเงินอากรค่าน้ำใน ๑๑ ตำบลซึ่งกล่าวมาแล้ว ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ ไว้ชั่วคราว เพื่อเป็นการบำรุงพลเมืองต่อไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศกโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๒ เมษายน หน้า ๑๐)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
แผนกป้องกันโรคร้ายที่ ๑/๒๔๖๖

ด้วยได้ทราบว่ามีโรคภัยที่ติดต่อกันได้ คือ ไข้ทรพิษ ได้เกิด
มีขึ้นในเมืองไซ่ง่อน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอประกาศตามข้อความ
ในมาตรา ๒๑๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำ
สยาม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ว่า เมืองไซ่ง่อนเป็นเมืองท่าที่
มีโรคภัยติดต่อกันได้เกิดขึ้น

ให้เรือทุก ๆ ลำซึ่งออกจากเมืองไซ่ง่อนซึ่งเข้ามาถึงในน่านน้ำ
สยามในวันหรือภายหลังวันประกาศนี้ ถ้าจะเข้ามาในเขตท่า
กรุงเทพพระมหานคร ต้องแวะจอดที่ด่านตรวจป้องกันโรคร้าย
ซึ่งเจ้าพนักงานแพทย์จะได้ตั้งกองตรวจอยู่ณจังหวัดสมุทรปราการ
แลให้อยู่ณที่นั้นจนกว่าเจ้าพนักงานแพทย์จะอนุญาตให้เข้ามาจึง
จะเข้ามาได้ ถ้ามีคนในเรือเป็นไข้ทรพิษ เจ้าพนักงานแพทย์
มีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้เรือปฏิบัติจัดการไปตามซึ่งเห็นจำเป็น เพื่อ
ป้องกันมิให้ โรคภัยแพร่หลายลุกลามเข้ามาในกรุงเทพพระมหา
นคร

๓

ถ้าเป็นเรือที่ไม่เข้ามาในเขตท่ากรุงเทพพระมหานคร ก็ให้
แวะจอดที่ด่านตรวจป้องกันโรคภัยแลงะสีซัง เพื่อให้เจ้าพนักงาน
งานแพทย์ตรวจ

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์โท พระยาศรีธรรมราช

ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๒ เมษายน หน้า ๑๑)

ประกาศเรื่องลดอัตราค่าธรรมเนียมฝากเงิน

ทางธนาคารในพระราชอาณาจักร

ด้วยอัตราค่าฝากเงินทางธนาคารในพระราชอาณาจักร ซึ่ง
ถือให้อยู่ในเวลานี้ยังสูงอยู่ เพื่อให้เป็นการสะดวกแก่พ่อค้าประชา
ชนยิ่งขึ้น กระทรวงคมนาคมจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล
พระกรุณาทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้อัตราค่าฝากเงิน
ทางธนาคารในพระราชอาณาจักรตามอัตราต่อไปนี้ ตั้งแต่
วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

จำนวนเงินค่าธรรมเนียม

ต่ำกว่า ๒๕ บาทถึง ๒๕ บาท	๒๕ สตางค์
เกิน ๒๕ บาทขึ้นไปถึง ๕๐ บาท	๕๐ สตางค์
เกิน ๕๐ บาทขึ้นไปถึง ๑๕๐ บาท	๑๕๐ สตางค์
เกิน ๑๕๐ บาทขึ้นไปถึง ๑๐๐๐ บาท	๑ บาท
เกิน ๑๐๐๐ บาทขึ้นไปถึง ๒๐๐๐ บาท	๑ บาท ๕๐ สตางค์
เกิน ๒๐๐๐ บาทขึ้นไปถึง ๓๐๐๐ บาท	๒ บาท

๕

เกิน ๓๐๐ บาทขึ้นไปถึง ๔๐๐ บาท ๒ บาท ๕๐ สตางค์

เกิน ๔๐๐ บาทขึ้นไปถึง ๕๐๐ บาท ๓ บาท

ประกาศมาณวันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์

เสนาบดี กระทรวงคมนาคม

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๘ เมษายน หน้า ๑๓)

ประกาศกระทรวงกระทรวงการ
เรื่องยกเลิกกฎลักษณะปกครองและระเบียบการ
ภายในสำหรับกองทัพบก

ด้วยกฎลักษณะปกครองและ ระเบียบการภายใน สำหรับกอง
ทัพบก ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประ
กาศใช้มาแต่วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ นั้น
บัดนี้ไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้ เพราะมีข้อความลักษณะอัน
เดียวกันอยู่ในประมวลข้อบังคับสำหรับทหารบก ซึ่งตราขึ้นใหม่
แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้เลิกใช้กฎลักษณะปกครองและระเบียบการ
ภายในสำหรับกองทัพบกฉบับนั้นแล้ว

ประกาศณวันที่ ๒๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

นายพลเอก เจ้าพระยาบดินทรเดชาฯ

เสนาบดีกระทรวงกระทรวงการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๘ เมษายน หน้า ๑๔)

พระราชกฤษฎีกา

กำหนดเขตสร้างทางรถไฟแผ่นดินต่อจาก
นครราชสีมา ไปยัง จังหวัดขอนแก่น

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวดํารัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกา มาให้ทราบทั่วกันว่า

ด้วยได้ทรงพระราชดำริว่า การไปมาระหว่างมณฑลนคร
ราชสีมากับมณฑลอุดรตามที่ได้เป็นอยู่ในเวลานี้ เป็นที่กั้นดาร
เพราะขาดการคมนาคมที่จะติดต่อถึงกันได้สะดวก และโดยที่มี
พระราชหฤทัยประสงค์จะทรงทำนุบำรุงการคมนาคมระหว่างสอง
มณฑลนี้ต่อเชื่อมไปมาสะดวกถึงกันยิ่งขึ้น จึงได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดิน สร้างทางรถไฟต่อจากนคร
ราชสีมาไปยังจังหวัดขอนแก่นอีกตอนหนึ่ง

แต่ในเวลา que เจ้าพนักงานกรมรถไฟแผ่นดินยังมิได้สำรวจและ
วางแนวทางรถไฟอันแน่นอนได้นั้น ให้กำหนดเขตแนวทาง
รถไฟดังกล่าวนี้ ตั้งต้นแต่สถานีถนนจิระ ผ่านไปทางด้าน
ตะวันออกแห่งนครราชสีมา เข้าบรรจบทางหลวงของแผ่นดิน
ภาคกลางสายที่ ๑๐ แล้วตรงไปทางทิศเหนือ ผ่านเข้าเขตอำเภอ

โนนวัด อำเภอบัวใหญ่ ในจังหวัดนครราชสีมา ผ่านเขตใน
อำเภอชนบท อำเภอพล อำเภอพระลับในจังหวัดขอนแก่น
มีเขตแนวทางการวางตัวได้ประมาณไว้ในแผนที่ท้ายประกาศ
พระราชกฤษฎีกานี้แล้ว และซึ่งมีอยู่ที่หอทะเบียนที่ดินกระ
ทรวงเกษตรธิการ ที่ว่าการกรมรถไฟแผ่นดิน ศาลารัฐบาล
มณฑลนครราชสีมา ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา กับที่ศาลา
กลางจังหวัดขอนแก่น

โดยเหตุฉะนั้นจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟ
แผ่นดินเริ่มลงมือสำรวจแนวทางการรถไฟอันแน่นอนให้แล้วเสร็จ
ภายในกำหนด ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ประกาศนี้เป็นต้นไป

ในระหว่างเวลา ๒ ปีตามที่ได้กำหนดไว้นี้ ห้ามมิให้ผู้หนึ่ง
ผู้ใดจับจองที่ดินซึ่งเป็นที่ว่างเปล่าไม่มีเจ้าของ ส่วนที่ดินที่มี
เจ้าของอยู่ก่อนวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกานี้ ห้ามมิให้
เจ้าของที่ดินซึ่งอยู่ในเขตแนวทางการรถไฟตามที่ปรากฏในแผนที่
ซึ่งกล่าวมาแล้วไปยกให้ขายบันแลกเปลี่ยนกับผู้หนึ่งผู้ใด และ
ห้ามมิให้ปลูกสร้างบ้านเรือนหรือปลูกต้นไม้หรือทำไร่ทำสวน
ขึ้นใหม่ลงในที่เหล่านี้ ก่อนได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร
จากเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจแนวทางการรถไฟแผ่นดิน ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด
เอาที่ดินในเขตแนวทางการรถไฟนี้ไปลอบลักยกให้หรือขายบันแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนกับผู้หนึ่งผู้ใดหรือให้เช่าก็ดี โดยมีได้รับอนุญาตจาก
เจ้าหน้าที่ซึ่งกล่าวมาแล้ว ให้ถือว่ากรรมาการยกให้ขายบ้านแลกเปลี่ยน
แลให้เช่านั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ ต้องถือว่าที่ดินนั้นยังคงเป็นของ
เจ้าของเดิมอยู่

เมื่อกรรมาการไฟแผ่นดินต้องการที่ดินแห่งใด ๆ ซึ่งอยู่ในเขต
แนวทางรถไฟภายหลังวันประกาศพระราชกฤษฎีกานี้แล้ว ถ้าและ
ผู้หนึ่งผู้ใดได้ปลูกสร้างบ้านเรือนหรือปลูกต้นไม้ หรือทำไร่
ทำสวนขึ้นใหม่ลงในแนวเขตทางรถไฟนี้ โดยมีได้รับอนุญาต
จากเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจแนวทางของกรรมาการไฟแผ่นดินเป็นลายลักษณ์
อักษรก่อนแล้ว กรรมาการไฟแผ่นดินจะไม่ต้องใช้เงินค่าทำขวัญ
สำหรับสิ่งที่ปลูกสร้างดังกล่าวมาแล้วนั้น แม้แต่สักอย่างหนึ่ง
อย่างใดเลย ให้เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจแนวทางของกรรมาการไฟแผ่นดิน
พยายามผ่อนผันเป็นอย่างดีที่สุด อย่าให้เจ้าของที่ดินต้องได้
รับความเดือดร้อนเกินสมควรเนื่องในการสำรวจแนวทางรถไฟนี้
และถ้าแห่งใดตำบลใดเมื่อได้ทราบเป็นที่แน่นอนว่าไม่จำเป็นต้อง
หวงห้ามไว้สำหรับใช้ในกิจการรถไฟแล้ว ให้รีบแจ้งความเป็น
ลายลักษณ์อักษรไปยังสมุหเทศาภิบาล แล้วผู้ราชการจังหวัดใน
ท้องที่นั้นๆ เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นที่ซึ่งไม่ต้องการแล้ว อนุญาต

ให้เจ้าของที่ดินมีสิทธิในที่ดิน เพื่อแลกเปลี่ยน หรือขายบันหรือ
เพื่อทำประโยชน์อย่างใด ๆ ได้ตามความประสงค์

ในระหว่างเวลา ๒ ปีที่ได้กำหนดไว้นี้ เจ้าพนักงานของกรม
รถไฟแผ่นดิน หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการทำทางรถไฟซึ่งได้
มีสิทธิที่จะเข้าไปในเขตแนวทางรถไฟซึ่งได้กำหนดไว้นี้ได้ทุก
เมื่อ เพื่อประโยชน์แห่งกิจการอันเกี่ยวข้องกับการสำรวจแผนที่
กะวางแนวทางรถไฟอันบริบูรณ์ แลหมายแนวทางที่แน่นอน
อันสิ้นสุดสำหรับทางรถไฟสายที่กล่าวมานี้ เป็นต้นว่าทำการ
วัดระยะทาง บักรรุษ เก็บตัวอย่างศิลา ดินทรายแลวัตถุอื่นๆ
แต่ทั้งนี้ให้พึงเข้าใจว่าผู้ที่อยู่ในที่ดินนั้นโดยชอบด้วยกฎหมายมี
สิทธิที่จะได้รับเงินค่าทำขวัญ เพื่อทดแทนการเสียหายอันเกิด
ขึ้นจากการสำรวจทำแผนที่สร้างทางรถไฟนั้น

ประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๐ วันที่ ๑ พฤษภาคม หน้า ๑๕)

กฎเสนาบดี

เรื่องเปิดให้ทำเหมืองแร่ในท้องที่
อำเภอบ้านนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มณฑลสุราษฎร์

ตามความในพระราชบัญญัติเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑
มาตรา ๘๒ ให้เสนาบดีที่มีอำนาจที่จะตั้งกฎกำหนดค่าภาคหลวงแล
ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แลเพื่อจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ
นั้น

บัดนี้ขอประกาศให้ทราบว่า ตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม
พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป เจ้าพนักงานจะได้เปิดรับ
เรื่องราวขอทำเหมืองแร่ในท้องที่อำเภอบ้านนา จังหวัดสุราษฎร์
ธานีต่อไปอีก ถ้าผู้ใดมีความประสงค์จะขอทำเหมืองแร่ในท้องที่
ดังกล่าวแล้ว ก็ให้ทำเรื่องราวตามแบบพิมพ์กระทรวงเกษตรฯ
ยื่นต่อกองราชโลหกิจ ประจำท้องที่ตามพระราชบัญญัติการทำ
เหมืองแร่ พ.ศ. ๒๔๖๑ แต่เพื่อป้องกันความยุ่งยาก ในชั้นนี้
กองราชโลหกิจ ประจำท้องที่จะไม่รับเรื่องราวขออาชญาบัตรผู้
ขาดตรวจแร่ตามหมวด ๕ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่

๑๖

พ.ศ. ๒๕๖๑ ไว้พิจารณาต่อเมื่อถึงวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖
จึงจะรับพิจารณาเรื่องราวขออาชญาบัตรผู้ถูกขาดตรวจแร้วด้วยต่อไป

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๖

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๖ พฤษภาคม หน้า ๒๐)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
แผนกป้องกันโรคร้ายที่ ๒/๒๕๖๖

ด้วยได้ทราบว่าโรคร้ายที่ติดต่อกันได้ คือ ไข้ทรพิษ ได้เกิดมีขึ้นในเมืองฮ่องกง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอประกาศตามข้อความในมาตรา ๒๑๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำสยาม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ว่า เมืองฮ่องกงเป็นเมืองท่าที่มีโรคร้ายติดต่อกันได้เกิดขึ้น

ให้เรือทุก ๆ ลำซึ่งออกจากเมืองฮ่องกงซึ่งเข้ามาถึงในน่านน้ำสยามในวันหรือภายหลังวันประกาศนี้ ถ้าจะเข้ามาในเขตร์ท่ากรุงเทพพระมหานคร ต้องแวะจอดที่ด่านตรวจป้องกันโรคร้ายซึ่งเจ้าพนักงานแพทยจะตั้งกองตรวจอยู่ณจังหวัดสมุทรปราการ แลให้อยู่ณที่นั้นจนกว่าเจ้าพนักงานแพทยจะอนุญาตให้เข้ามาจึงจะเข้ามาได้ ถ้ามีคนในเรือเป็นไข้ทรพิษ เจ้าพนักงานแพทยมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้เรือปฏิบัติจัดการได้ตามซึ่งเห็นจำเป็น เพื่อบังคับมิให้โรคร้ายแพร่หลายลุกลามเข้ามาในกรุงเทพพระมหานคร

๑๘

ถ้าเป็นเรือที่ไม่เข้ามาในเขตรักษากรุงเทพมหานคร ก็ให้
แวะจอดที่ด่านตรวจป้องกันโรคร้ายณเกาะสีชัง เพื่อให้เจ้าพนักงาน
แพทย์ตรวจ

ประกาศมาณวันที่ ๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์โท พระยาศรีธรรมราช

ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม หน้า ๒๒)

ประกาศ

แก้ไขข้อความในกฎเสนาบดี ลักษณะการเก็บเงิน
อากรสวนใหญ่ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ข้อความในข้อ ๑๐ แห่งกฎเสนาบดีลักษณะการเก็บเงินอากรสวนใหญ่ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ นั้น ยังไม่เหมาะแก่กาลสมัยในบัดนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ยกเลิกเสีย และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน คือ—

ข้อ ๑๐ ต้นผลไม้ซึ่งได้เพาะปลูกไว้ในบริเวณวัด ที่ทำการของรัฐบาล โรงพยาบาล โรงเรียน ที่กุศลสถาน แลที่ ๆ ได้เพาะปลูกนั้น มิได้ยกเป็นท้องร้อง อันต้องด้วยลักษณะสวนใหญ่ แลไม่ถึงซื้อขาย ให้สมุหเทศาภิบาลมีอำนาจยกเว้นเงินอากรในที่รายนั้นให้ได้ตามจำนวนเนื้อที่ ๆ ได้เพาะปลูกนั้น

ส่วนต้นผลไม้ซึ่งได้เพาะปลูกไว้ในบริเวณบ้าน แลที่ ๆ ได้เพาะปลูกนั้น มิได้ยกเป็นท้องร้องอันต้องด้วยลักษณะสวนใหญ่ และไม่ถึงซื้อขาย ให้สมุหเทศาภิบาลมีอำนาจยกเว้นเงินอากรรายนั้นให้ได้ แต่สำหรับที่ดินรายหนึ่งให้ยกเว้นเงินอากรได้ โดยไม่เกินกว่ากำหนดเนื้อที่ดังต่อไปนี้

เลขที่	มณฑล	จำนวน ผู้ เนื้อที่ไร่
๑	นครไชยศรี	๑
๒	ราชบุรี	๑
๓	ปราจีนบุรี	๑
๔	อยุธยา (เฉพาะจังหวัดประทุมธานี) ท้องที่กรุงเทพมหานคร	๑
๕	จังหวัดพระนครทุก ๆ อำเภอ (เว้นแต่ อำเภอบางซื่อบางเขน)	๕
๖	จังหวัดพระนคร อำเภอบางซื่อ อำเภอบางเขน	๑
๗	จังหวัดธนบุรี ทุก ๆ อำเภอ (เว้นแต่อำเภอ บางกอกน้อย อำเภอบางกอกใหญ่ อำเภอ คลองสาน)	๑
๘	จังหวัดธนบุรี อำเภอบางกอกน้อย อำเภอ บางกอกใหญ่ อำเภอคลองสาน	๕
๙	จังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดมีนบุรี	๑

ต้นผลไม้ซึ่งต้องด้วยลักษณะยกเว้นตามที่กล่าวมาแล้วในข้อนี้
ให้ไม่ต้องเก็บเป็นอากรสมพักรอีกด้วย ส่วนการที่จะจัด
การลดหย่อนเงินอากรตามกำหนดไว้แล้ว ให้หัวหน้าซึ่งมีหน้าที่
รับผิดชอบในที่นั้น ๆ หรือเจ้าของ หรือกับปิยการก รับผิดชอบ

๒๑

ร้องขอลดหย่อนต่อกรรมการอำเภอท้องที่ ซึ่งเพาะปลูกต้นผลไม้
นั้น

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

สุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๓๓ พฤษภาคม หน้า ๒๓)

ประกาศ

ให้ใช้กฎหมายบังคับลักษณะการเก็บเงินอากรสวนใหญ่
ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ในท้องที่กรุงเทพมหานคร
และจังหวัดประทุมธานี มณฑลอยุธยา

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า การเก็บเงินอากร
สวนใหญ่ในท้องที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดประทุมธานี
มณฑลอยุธยา ซึ่งได้ใช้กฎหมายกระทรวงนครบาล กำหนด
พิกัตอัตราต้นผลไม้ที่ต้องเก็บเงินอากรสวนใหญ่ ลงวันที่ ๒๐
พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ อยู่ นั้น ทางปฏิบัติการยัง
ต่างกันอยู่กับท้องที่มีมณฑลนครไชยศรี แลมณฑลปราจีนบุรี
ซึ่งมีอาณาเขตรัดต่อกันอยู่หลายอย่าง เช่นการเก็บเงินค่า
ธรรมเนียมสำรวจ การลดหย่อนเงินอากร การที่ให้ผู้รับโอน
กรรมสิทธิ์ใหม่ รับผิดชอบ เสียเงิน อากรที่ค้าง สำหรับปีที่ล่วงมา
แล้ว ๑ ปี เหล่านี้เป็นต้น ทรงพระราชดำริเห็นว่ากฎหมาย
กระทรวงนครบาลที่กล่าวแล้วนี้ เป็นแต่ได้กำหนดพิกัตอัตรา
ต้นผลไม้ขึ้นไว้เท่านั้น หาได้วางทางการอย่างอื่นไว้เหมือน
กฎหมายบังคับลักษณะการเก็บเงินอากรสวนใหญ่ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม

พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งให้อยู่ในท้องที่มณฑลนครไชยศรี
มณฑลราชบุรี มณฑลปราจีนบุรี นั้นไม่ เป็นการสมควรที่
จะให้ ใช้อ้อความในกฎเสนาบดี ที่กล่าว แล้วนี้ สำหรับในท้องที่
กรุงเทพมหานคร แลจังหวัดประทุมธานี มณฑลอยุธยาด้วย
เพื่อสะดวกแก่ทางการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราช
ทานพระบรมราชานุญาต ให้ ใช้อ้อความในกฎเสนาบดีลักษณะ
การเก็บเงินอากรสวนใหญ่ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๕๖ นั้น ในท้องที่กรุงเทพมหานคร แลในท้องที่
จังหวัดประทุมธานี มณฑลอยุธยา ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นต้นไป ส่วนพิกัดอัตราต้นผลไม้ที่จะต้องจัดเก็บเงินอากร
สวนใหญ่นั้น ให้คงเก็บไปตามพิกัดอัตราในกฎเสนาบดีกระ
ทรวงนครบาล ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๓๐
นั้น ตามเดิมไปก่อน จนกว่าจะได้เปลี่ยนพิกัดอัตราต้นผลไม้อ
ื่นใหม่

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

สุภโยคเกษม

เสนาบดี

ประกาศอัตราเนือตึบูกในแรตึบูก

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า แรตึบูกในพระราชอาณาจักรสยามที่มีผู้ขุดขึ้นได้นั้น อันยื่นเยียรกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาได้ตรวจแล้ว ปรากฏว่ามีเนือตึบูกในแรตึบูกไม่ต่ำกว่า ๗๒ ใน ๑๐๐ ทรงพระราชดำริเห็นว่า อัตราคิดเทียบ นำหนักแรตึบูก เป็น เนือตึบูก สำหรับเป็นเกณฑ์เก็บภาคหลวงตามประกาศลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ซึ่งให้คิดแรตึบูก ๑๐๐ หาบเท่ากับเนือตึบูก ๗๐ หาบนั้น ยังต่อไป

เพราะฉะนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป การคิดเทียบแรตึบูกเป็นเนือตึบูกนั้นให้คิดเทียบแรตึบูก ๑๐๐ หาบเท่ากับเนือตึบูก ๗๒ หาบทั่วพระราชอาณาจักร ถ้าแรตึบูกน้อยกว่า ๑๐๐ หาบหรือมากกว่า ๑๐๐ หาบขึ้นไป ให้คิดเทียบตามหลักนี้เป็นเกณฑ์เก็บค่าภาคหลวงตามอัตราที่ได้ประกาศใช้อยู่ในบัดนี้แล้ว

ประกาศอัตรานำหนักเนือตึบูกในแรตึบูกฉบับลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ซึ่งจัดต่อประกาศฉบับนี้ ให้ยกเลิกเสียตั้งแต่วันที่ได้อใช้ประกาศฉบับนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาฉวันวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัตยุบัน

ประกาศ

กำหนดให้พระราชบัญญัติพิกตภาษีภายใน ร.ศ. ๑๑๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในพระราชบัญญัติพิกตภาษีภายใน ร.ศ. ๑๑๑ มาตรา ๑ มีว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่าพระราชบัญญัติพิกตภาษีภายใน ร.ศ. ๑๑๑ สำหรับใช้ได้ตลอดพระราชอาณาเขตร์สยามและเขตร์เมืองใดจะให้ใช้พระราชบัญญัติจะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และกำหนดให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๒ สืบไป” นั้น

บัดนี้ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า มีบุคคลบางจำพวกเกิดสงสัยว่า พระราชบัญญัตินี้ได้ใช้แล้วหรือยัง และได้ใช้ในท้องที่ใด ทรงพระราชดำริเห็นว่า การเก็บภาษีภายในนี้ได้จัดเก็บมาช้านานแล้ว ปรากฏตามข้อความในพระราชปรารภแห่งพระราชบัญญัติพิกตภาษีภายใน ร.ศ. ๑๑๑ ว่า ได้จัดเก็บมาโดยธรรมเนียมเก่า และพิกตเก็บภาษีเดิมกำหนดไว้แต่ในท้องตราตั้งเจ้าภาษี ราษฎรไม่ได้ทราบทั่วกัน จึงให้คัดพิกตเดิมที่คง

จัดเก็บอยู่ และแก้ไขวิธีเก็บ ตราบเป็นพระราชบัญญัติขึ้น
 หักต่อมาก็ได้มีประกาศแก้ไขพิกัตอัตราในพระราชบัญญัติพิกัต
 ภาษีภายใน ในบางสิ่งให้สมควรแก่กาลเป็นลำดับมา และ
 เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๗ ทรงพระราชดำริห์
 เห็นว่า วิธีตั้งด่านเก็บภาษีภายในตามลำน้ำแลทางบกทั่วไปนั้น
 ลุกก้ำวานิชได้รับความเดือดร้อนเป็นความลำบาก จึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผ่อนผันเลิกด่านเก็บภาษีตามลำน้ำใน
 มณฑลต่าง ๆ บางท้องที่ และห้ามมิให้เรียกเก็บภาษีจากของ
 จำเป็นใช้บริโภค เว้นแต่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเปนต์ลาดแลกเปลี่ยน
 สินค้า จึงให้เรียกภาษีตามพิกัตดังนี้ เป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่า
 การเก็บภาษีภายในตามพระราชบัญญัตินี้ได้ใช้มาช้านานแล้ว จึง
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้เป็นที่เข้าใจทั่วกันว่า
 พระราชบัญญัติพิกัตภาษีภายใน ร.ศ. ๑๑๑ นั้น ได้ใช้ทั่วทั้ง
 พระราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๒ นั้นมาแล้ว
 ประกาศมาเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็น
 ปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๓๐ มิถุนายน หน้า ๓๑)

๒๗

ประกาศนายนามเปลี่ยนนามตำบลบางกรว
แขวงจังหวัดเพชรบุรี

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ในที่หลวง
ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้างขึ้นใหม่ ตำบลบางกรว
แขวงจังหวัดเพชรบุรีนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขนาน
นามพระราชทานว่า มฤคทายวัน

ประกาศมาณวันที่ ๘ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๐ มิถุนายน หน้า ๓๓)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ

ให้ ไซ้พระราชบัญญัติรถจ้างในจังหวัดนครสวรรค์

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ไซ้พระราชบัญญัติรถจ้างรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในหัวเมืองมณฑลนอกจากกรุงเทพพระมหานครด้วยนั้น

บัดนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ไซ้พระราชบัญญัติรถจ้างรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ส่วนเงินผลประโยชน์อันพึงจะได้จากการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาลเมืองนครสวรรค์

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๗ มิถุนายน หน้า ๓๔)

ประกาศ

กำหนดอัตราเก็บเงินค่าอนุญาตแก่ผู้หาเหียนหอย
จากหอยมุกงานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีหนึ่ง
คนละ ๔ บาท ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเก็บเงินค่าอนุญาตแก่ผู้หาเหียน
หอยในตำบลทับสะแกและตำบลปอกรุด ท้องที่จังหวัดประจวบ
คีรีขันธ์ เป็นรายตัวคน ๆ ละ ๒ บาท ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๕๑
มานั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า การหาเหียนหอยใน
ท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ผลเจริญดีขึ้น จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้กำหนดอัตราเก็บเงินค่าอนุญาตแก่ผู้หาเหียน
หอยจากหอยมุกงาน ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เพิ่มขึ้น
เป็น ปีหนึ่งคนละ ๔ บาท ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็น
ต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศกโยคเกษม

เสนาบดี

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ

พระราชทานเงินรายได้จากการจดทะเบียนล้อเลื่อน ฯลฯ
แก่สุขาภิบาลเมืองสงขลาและนครศรีธรรมราช

ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๒๘
มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถจ้าง
รถลาก รถยนต์ ล้อเลื่อน ทั่วทุกจังหวัดในมณฑลนครศรี
ธรรมราช ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นต้นไปนั้น

บัดนี้พระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า จังหวัด
นครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา ได้จัดการสุขาภิบาล
สำหรับเมืองนานแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราช
ทานเงินผลประโยชน์อันจะพึงได้จากการจดทะเบียน รถจ้าง
รถลาก รถยนต์ ล้อเลื่อน ฯลฯ บรรดาที่ใช้อยู่ในเขตสุขา
ภิบาลให้เป็นเงินบำรุงการสุขาภิบาลในเมืองทั้งสองนี้

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาดเว้นวันที่ ๒๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี

ประกาศ

เพิ่มอัตราเงินรัชชูปการในตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง
 ตำบลด่านชุมพล อำเภอเขาสมิง ตำบลคลองใหญ่
 ตำบลแหลมกรัด ท้องที่อำเภอบางพระ จังหวัดตราด
 ขึ้นอีกคนละ ๒ บาท คงจัดเก็บเป็นคนละ ๔ บาท
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นแลสืบไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
 การเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดเก็บเงินรัชชูปการแก่ชายฉกรรจ์
 ในตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง ตำบลด่านชุมพล อำเภอเข
 สมิง ตำบลคลองใหญ่ ตำบลแหลมกรัด ท้องที่อำเภอบางพระ
 จังหวัดตราดอัตราคนละ ๒ บาท โดยเหตุเป็นท้องที่กันดาร
 นั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า การหาเลี้ยงชีพของราษฎร
 เจริญขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เพิ่ม
 อัตราเงินรัชชูปการในตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง ตำบล
 ด่านชุมพล อำเภอเขาสมิง ตำบลคลองใหญ่ ตำบลแหลมกรัด
 ท้องที่อำเภอบางพระ จังหวัดตราดขึ้นอีกคนละ ๒ บาท คงจัดเก็บ

๓๒

แก้ไขจรรยาบรรณคนละ ๔ บาท ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๕๖๖
เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๕ มิถุนายน หน้า ๓๘)

ประกาศแก้ไขอัตราค่าธรรมเนียม
เปรียบเทียบความในมณฑลปัตตานี

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามความ
ในประกาศอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ รัตนโกสินทรศก ๑๑๖
มีว่า ค่าเปรียบเทียบความแพ่งแล้วกันให้เรียกค่าธรรมเนียมยอม
เรื่องละ ๒ บาทส่งเป็นของหลวงนั้น

บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า สำหรับมณฑลปัตตานีมีความ
แพ่งชนิดหนึ่งซึ่งเกี่ยวแก่ความศาสนา ตามธรรมเนียมต้องอาศัย
โต๊ะหะยีผู้มีความรู้พิเศษเป็นผู้ชี้ขาด

เพราะฉะนั้น ถ้าความแพ่งเรื่องใดซึ่งคู่ความยอมกันตามคำ
เปรียบเทียบอาศัยคำชี้ขาดของโต๊ะหะยีแล้ว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ยกเงินค่าธรรมเนียมยอมความซึ่งเป็นรายได้ของ
รัฐบาล พระราชทานเป็นรายได้หรือค่าปฎิบัติการแก่โต๊ะหะยีผู้
ชี้ขาดคดีเรื่องนั้น ตั้งแต่บัดนี้ไป

ประกาศมาณวันที่ ๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ กรกฎาคม หน้า ๔๔)

ประกาศ

กำหนดวงเงินการใช้พระราชบัญญัติ
พิทักษ์ภายใน ร.ศ. ๑๑๑ ในบางท้องที่

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศบอื่อกันความสงไสยของบุคคลบางจำพวก ในเรื่องพระราชบัญญัติพิทักษ์ภายใน ร.ศ. ๑๑๑ ว่า พระราชบัญญัตินี้ได้ใช้ทั่วทั้งพระราชอาณาเขตร์ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๒ นั้นมาแล้ว มีความปรากฏอยู่ในประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ แล้วนั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่ ตั้งแต่เริ่มใช้พระราชบัญญัตินี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงเช่นขบแต่ตั้งท้องที่ขึ้นใหม่ และในบางท้องที่ได้ให้วงเงินการใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์ภายในอยู่แล้ว จึงเป็นการสมควรจะประกาศให้ทราบว่า ในท้องที่ใดได้ตั้งวงเงินการใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์ภายในบ้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบว่า ในมณฑลพายัพ มณฑล

มหาราชฎีร์ มณฑลพิษณุโลก มณฑลนครสวรรค์ มณฑลอุดร
มณฑลอุบลราชธานี มณฑลร้อยเอ็ด รวม ๗ มณฑลนั้นได้ตั้งวัน
การใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์ภายในอยู่แล้ว

ประกาศมาเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ กรกฎาคม หน้า ๔๕)

ประกาศ

ยกเลิกข้อความในประกาศลงวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งให้จัดเก็บเงินอากรค่าน้ำในมณฑลปัตตานี

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในประกาศ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดเก็บเงินอากร ค่าน้ำในเขตฯ แขวง มณฑลปัตตานี จำเพาะในที่ น้ำเค็ม ตามอัตราค่าอนุญาตแลกค่าอาชญาบัตรคุ้มครองมือ ซึ่งแจ้งอยู่ในบาญชีท้ายประกาศ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ นั้น

บัดนี้ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การหาเลี้ยงชีพของราษฎรในมณฑลปัตตานียังไม่เจริญสมบูรณ์ ราษฎรยังมีความขัดสนอยู่ ทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นการสมควรจะงดการเก็บเงินอากรค่าน้ำในเขตฯ แขวงมณฑลปัตตานีไว้ชั่วคราว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ยกเลิกข้อความในประกาศลงวันที่ ๑๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ซึ่งให้จัดเก็บเงินอากร ค่าน้ำใน

๓๗

มณฑล บัดตานี้ จำเพาะ ที่น้ำเค็ม นั้น เสีย ตั้งแต่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป ส่วนเงินอากรค่าน้ำจำนวนพระพุทธศักราช ๒๔๖๖ ซึ่งเจ้าพนักงานได้รับไว้จากราษฎรแล้วนั้น ให้เบิกถอนคืนให้แก่ผู้ที่ได้เสียเงินอากรรับไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม น้ ๔๘)

ประกาศ

แก้ไขพระราชกำหนดเครื่องแบบเสื้อป่า
ให้เสื้อป้ามณฑลปัตตานีใช้หมวกทรงกลม

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ สั่งว่า สมาชิกเสื้อ
ป้ามณฑลปัตตานี ซึ่งตามพระราชกำหนดเครื่องแบบเสื้อป่า
ให้ใช้หมวกเก็บและหมวกสักหลาดดำใบกว้างเช่น สมาชิกเสื้อ
ป้ามณฑลอื่น ๆ นั้น ยังไม่เหมาะ เพราะเสื้อป้ามณฑลนั้นคน
พื้นเมืองเป็นคนนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ๆ ให้ลูกเสื้อมณฑลนี้ใช้หมวกกลมแบบมลายูแล้ว
เป็นการสมควรจะให้สมาชิก เสื้อป่า มณฑลนี้ใช้ หมวก ทรงกลม
แบบมลายูเช่นเดียวกันเพื่อให้เป็นระเบียบอันดี

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้สมาชิกเสื้อป่ากรมเสื้อป่า
รักษาดินแดนปัตตานีใช้ หมวก สักหลาดดำ ทรงกลม แบบ มลายู
ติดตราหน้าเสื้อข้างหน้าหมวก ตั้งแต่วันที่ประกาศมานี้เป็น
ต้นไป

กรมบัญชาการคณะเสื้อป่า

วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ประกาศ

ยกเลิกการเก็บค่าที่หวงห้ามตามความในประกาศแควีรัช
และพิกัตเก็บเงินค่านาลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๔

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในประกาศแควีรัชและ
พิกัตเก็บเงินค่านาลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๔ ในข้อ ๒ ซึ่ง
กำหนดว่า ที่ดินซึ่งมีผู้จับจองหวงห้ามแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำเป็น
ฟาง ให้นับเป็นเวลาในประเภทที่หวงห้าม และในข้อ ๔ ซึ่งมี
ความว่า “ผู้จับจองหวงห้ามที่ไว้แล้ว ถ้าและยังไม่ได้โกน
สร้างทำให้เป็นนาภายใน ๒ ปี จะเรียกค่าหวงห้ามไร่ละ ๘ ของ
อัตรานาโคกในท้องที่นั้น ตั้งแต่ปีที่ ๓ ต่อไป ถ้าเจ้าของที่เสีย
ค่าหวงห้ามอยู่แล้ว ถึงจะทำให้เป็นเนาไม่ได้กว่า ๒ ปีไป
เท่าใดก็ไม่ขาดจอง” และต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ออกประกาศ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๘ ให้เปลี่ยนอัตรา
ค่านาหวงห้ามขึ้นใหม่เป็นอัตราอันแน่ชัด ไม่ต้องคำนวณเก็บ
ตามอัตรา ๘ ของนาโคกดังเช่นเดิมนั้น ทรงพระราชดำริให้เห็น
ว่าประโยชน์แห่งการเก็บเงินค่านาหวงห้ามตามประกาศนี้ ก็เพื่อ

บ่อนักมิให้ผู้อื่นผู้ใดจับจองที่ดิน เป็น จำนวน เนื้อที่ มากมาย
 เพื่อหาประโยชน์ในการค้าขาย ไม่ใช่ในการทำนา เพราะในสมัย
 นั้นการจับจองที่ดินยังมีได้วางระเบียบแบบแผนโดยทั่วถึง แต่
 ต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติออก
 โฉนดที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ และประกาศเพิ่มเติมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับการ
 การจับจองหวงห้ามที่ดินขึ้นเป็นระเบียบแบบแผนแล้ว จึงไม่
 เป็นการจำเป็นที่ควรจะต้องกำหนดอำนาจการหวงห้ามที่ดินตามที่
 กล่าวแล้วนี้ไว้ประกอบกับการเก็บภาษีอากรอย่างใด จึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกที่หวงห้าม ซึ่งให้นับว่าเป็นที่นา
 ตามความในข้อ ๒ และยกเลิกข้อความในข้อ ๔ แห่งประกาศแก้
 ไขและพิทักษ์เก็บเงินค่านา ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๔ กับ
 อัตราค่าที่ดินหวงห้ามตามที่กำหนดไว้ในประกาศ ลงวันที่ ๒๕
 มีนาคม ร.ศ. ๑๒๘ นั้นเสีย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
 เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัตยุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม หน้า ๕๑)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
 ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ
 ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๓๕ ตอนที่ ๔๐ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ ตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ รวม ๑๗ ขนาน และในจำนวน ๑๗ ขนานนี้ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๓๕ ตอนที่ ๔๓ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ให้เป็นยาในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ รวม ๗ ขนาน คงเป็นยายกเว้นในประเภทไม่จำกัดตามความข้อ ๓ (ก) แห่งกฎเสนาบดี ๑๐ ขนานนั้น บัดนี้ ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทไม่จำกัดตามความข้อ ๓ (ก) เพิ่มเติมอีก ๑๐ ขนาน ดังต่อไปนี้

สำหรับยา อันดับ ๑๑

12 Diarrhoea Mixture (William Riddel)

ตำหรับยา อันดับ ๑๒

Conorrhoea Mixture (William Riddel)

ตำหรับยา อันดับ ๑๓

Dysentery Mixture (William Riddel)

ตำหรับยา อันดับ ๑๔

Gonorrhoea Wash Mixture (William Riddel)

ตำหรับยา อันดับ ๑๕

Eye Drops (William Riddel)

ตำหรับยา อันดับ ๑๖

ปลั้วพิการ (เซี่ยะเหล็ง)

ตำหรับยา อันดับ ๑๗

Sedative Mixture (Hoh Leng)

ตำหรับยา อันดับ ๑๘

Mistura Opii Acida (โรงพยาบาลศิริราช)

ตำหรับยา อันดับ ๑๙

Lotio Plumbi cum Opio (Squire's Companion to
The British Pharmacopoeia)

ตำหรับยา อันดับ ๒๐

Mistura Diarrhoea (โรงพยาบาลศิริราช)

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยามรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ประกาศ

ยกเว้นเงินอากรค่าผูกโคในท้องที่อำเภอ
เดิมบางและอำเภอนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
จำนวน พ.ศ. ๒๔๖๔ รวม ๔ ตำบล

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า ตามพระราชบัญญัติลักษณะเก็บเงินค่าผูก ร.ศ. ๑๑๕
และประกาศวิธีกะชั้นเก็บเงินอากรค่าผูก ร.ศ. ๑๒๔ มีข้อกำหนด
ไว้ว่า นาผูกโคตำบลใดทำไม่ได้ผลเสียหายไปด้วยอุบัติเหตุอัน
พ้นวิสัยที่จะป้องกันได้ เช่นน้ำน้อยหรือน้ำมากเกินไปเป็นต้น
จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ลดหย่อนเงินอากรค่าผูกนั้น

บัดนี้การทำนาผูกโคของราษฎรในตำบลวังศรีราช ตำบลป่า
สะแก ท้องที่อำเภอเดิมบาง และตำบลหนองโพ ตำบลวัดไทร
ท้องที่อำเภอนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน พ.ศ. ๒๔๖๔
ราษฎรได้เพาะปลูกปักดำต้นข้าวลงในที่นาแล้ว ภายหลังบังเกิด
อุบัติเหตุ น้ำน้อยไม่พอหล่อเลี้ยง กระทำให้ต้นข้าวที่ได้เพาะ
ปลูกปักดำไว้แห้งมันเสียหายไม่ได้ผล จึงทรงพระกรุณาโปรด

๕๔

เกล้า ๆ ให้ยกเว้นเงินอากรค่านาคูโคโน ๔ ตำบลน้เณาะที่ได้รับความเสียหาย ๕๕๒ ราย เป็นจำนวนเนื้อที่ ๕,๑๑๗ ไร่ ๒ งาน ๖๐ วา คิดเป็นเงินอากร ๘,๑๖๓ บาท ๑๑ สตางค์ เพื่อเป็นการบำรุงการทำนาของราษฎรไว้พุทธศักราชหนึ่ง

หอรัชฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม หน้า ๕๕)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลโนนบอน อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบล
ซึ่งยุบไปรวมกับตำบลบึงหวาย

ด้วยมณฑลอุบลราชธานีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครอง
ได้ยุบตำบลโนนบอน ท้องที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบล
ไปรวมกับตำบลบึงหวาย ท้องที่อำเภอเดียวกัน ทั้งสองตำบล
ซึ่งได้รวมกันเป็นตำบลเดียวกันนี้ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕
ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลโนนบอนเดิมก็ไป
รวมอยู่ในตำบลบึงหวายแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๖ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๓๔ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวงเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม หน้า ๕๘)

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
ราชบุรี	ราชบุรี	เมืองราชบุรี	เจดีย์หัก บางปีนอก บางปีใน ท่าราบ หนองกลางนา สามเรือน คิ่งนาวน ท่าเรือ ดอนตะโก
		ท่ามะกา	แสนตอ โคกตะบอง ลาดบัวขาว
		บ้านโป่ง	บางพัง
		ปากท่อ	บ่อกะดาน วันดาว ทะเลค้ำ ดอนทราย ทุ่งหลวง

๘๘

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
ราชบุรี	เพชรบุรี	ท่าช้าง	บ้านทาน ห้วยขี้ ลาดโพ ไร่เข้ สพานไทร ไร่โคก หนองกระป ไร่กระท้อน บ้านแหลม นาพันสาม บางครก หาดเจ้าสำราญ หนองจอก ดอนยาง หนองขนาน ห้วยทรายเหนือ บางนกแขวก กลองฝรั่ง
	สมุทรสงคราม	บางคณที	

ประกาศจัดการป้องกันไข้ทรพิษ

กำหนดให้แจ้งความคนป่วย

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า บัดนี้ไข้ทรพิษเกิดขึ้นแพร่หลายในกรุงเทพมหานคร เป็นการจำเป็นต้องจัดการป้องกันระงับมิให้โรคร้ายนี้แพร่หลายมากไป แลตามวิธีการป้องกันเพื่อให้ระงับไปนั้น เจ้าพนักงานจำเป็นต้องทราบเมื่อโรคนี้เกิดเป็นชนในที่ใดที่หนึ่งจึงจะจัดการป้องกันตามวิธีซึ่งจะกันมิให้เป็นแพร่หลายได้สะดวก ถ้าทราบต่อเมื่อผู้ที่เป็นโรคถึงความตายแล้ว ก็จะได้ประโยชน์ในการป้องกัน เพราะฉะนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้มีบังคับไว้ เพื่อป้องกันไข้ทรพิษดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้ให้ใช้ในกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๒ ในประกาศนี้ ซึ่งมีคำว่า “เจ้าบ้าน” นั้น ให้หมายความว่าผู้ที่เป็นหัวหน้าในครอบครัวหรือหมู่คนที่สำนักอยู่ในบ้านเรือน หรือเฉพาะห้องเรือน โรงแถวใด ๆ หรือในแพ ในเรือลำใด ๆ ซึ่งผู้นั้นเป็นเจ้าของเองก็ตาม หรือเป็นแต่ผู้เช่าก็ตาม

ถ้าวัด ให้ถือว่าเจ้าวัดเป็นเจ้าของบ้านทั่วอาราม แต่ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าอยู่ในกุฏิต้องเป็นเจ้าของบ้านชั่วคราวแก่กุฏินั้น

ถ้าโรงพยาบาล หรือโรงทหาร โรงเรียน หรือสถานที่ตั้งสำหรับการกุศล หรือคุกตรง เรือนจำก็ดี ให้ถือว่าผู้ที่เป็นหัวหน้าปกครองสถานที่เหล่านั้น เป็นเจ้าบ้านตามประกาศนี้

ข้อ ๓ ถ้าเกิดมีผู้เป็นไข้ ซึ่งมีอาการคล้ายจะเป็นโรคที่เรียกว่าไข้ทรพิษขึ้นในสถานที่ใด ๆ แล้ว ให้ถือว่าผู้ซึ่งเป็นเจ้าของ หรือผู้แทนเจ้าบ้านในเวลาเจ้าบ้านไม่อยู่ มีหน้าที่แจ้งข่าวเหตุที่เกิดขึ้นนั้นให้เจ้าพนักงานทราบในเวลาเร็วที่สุดที่จะสามารถแจ้งเหตุนั้นได้ การแจ้งเหตุนี้ ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานโรงพักตำรวจพระนครบาลที่ใกล้ที่สุด

ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งความต่อกรมการอำเภอ หรือผู้มีหน้าที่รับแจ้งความคนเกิดคนตายดังกล่าวไว้ในกฎเสนาบดีกระทรวงนครบาล ประกอบพระราชบัญญัติการตรวจสอบสามโนคร้วแลการจดทะเบียน คนเกิด คนตาย คนย้ายตำบล พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ แลประกาศกระทรวงนครบาล ว่าด้วยการตั้งเจ้าพนักงานรับจดทะเบียนคนเกิดคนตาย ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ แลลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๒

ข้อ ๔ เมื่อมีผู้แจ้งความดังกล่าวแล้วในข้อ ๓ ในจังหวัด
 พระนครแลจังหวัดธนบุรี ให้เจ้าพนักงานตำรวจพระนครบาล
 ซึ่งประจำรักษาการอยู่ที่โรงพักในเวลานั้น รับแจ้งเหตุนั้นโดย
 ทางโทรศัพท์หรือทางใดทางหนึ่งซึ่งเห็นว่าจะเป็นทางเร็วที่สุดนั้น
 ไปยังเจ้าพนักงานแพทย์ศุขาภิบาล ก่อที่ทำการสารวัตแพทย์
 ศุขาภิบาล โทรศัพท์เลขที่ ๒๔๘ ในจังหวัดอื่น ให้ผู้นำที่รับ
 แจ้งความรีบบอกเหตุต่อเจ้าพนักงานแพทย์ศุขาภิบาลในระยะ ๔๘
 นาฬิกาต่อครั้ง เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจพระนครบาล หรือ
 กรมการอำเภอ แลผู้นำที่ได้รับแจ้งความนั้น ก็ให้ทำหนังสือ
 คู่มือแสดงความเป็นผู้นั้น ๆ ได้มาแจ้งความแล้ว ให้ไว้เป็น
 สำคัญ

ข้อ ๕ ผู้หนึ่งผู้ใดที่มีอาชีพทางวิชาแพทยกิต หรือผู้หนึ่ง
 ผู้ใดที่ได้เป็นผู้รักษาพยาบาลคนป่วยตามความในข้อ ๓ เพราะตน
 มีหน้าที่อย่างใด ๆ ก็ดี ถ้าปรากฏว่าคนที่ป่วยนั้นมีอาการเป็นไข้
 ทรพิษหรือคล้ายไข้ทรพิษ ก็ต้องเป็นหน้าที่ของผู้นั้นที่จะสอบ
 สนวนให้ได้ว่าความว่า ข่าวซึ่งคนป่วยนั้นได้รู้ไปถึงเจ้าหน้าที่ตาม
 ความในข้อ ๓ แล้วหรือยัง ถ้าได้ความว่ามีผู้ใดแจ้งข่าวต่อเจ้า
 พนักงานแล้ว ก็ต้องตรวจดูหนังสือคู่มือตามความในข้อ ๔
 ให้ปรากฏแก่ตนเอง แต่ถ้าปรากฏว่ายังไม่มีผู้นำข่าวไปแจ้งต่อ

๕๒

เจ้าหน้าที่แล้ว ก็ต้องเป็นหน้าที่ของนายแพทย์ผู้^{๕๒}นั้น ซึ่งจะต้อง
แจ้งข่าวนั้นไปยังเจ้าหน้าที่โดยทันที

ข้อ ๖ ถ้าผู้^{๕๒}มีหน้าที่ตามข้อ ๓ แลข้อ ๕ แห่งประกาศนี้ ละเลย
ไม่กระทำการตามหน้าที่ของตน ให้ถือว่าผู้^{๕๒}นั้นมีความผิดตาม
ประมวลกฎหมายลักษณอาญา มาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม หน้า ๖๑)

จ่านักหอสมุด

ประกาศกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ว่าด้วยเปลี่ยนตราลายเซ็นนามเสนาบดีในธนบัตร

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระ
จันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ไปดำรง
ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์แล้วนั้น ตราลายเซ็นนาม
เสนาบดี ต้องเปลี่ยนนามใหม่ตามตำแหน่ง สำหรับพิมพ์ประจำ
ในแผ่นธนบัตรใหม่ ตามพระราชบัญญัติธนบัตรสยาม รัตน
โกสินทรศก ๑๒๑ มาตรา ๑๑ (ง)

จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตั้งแต่วันที่ลงในประกาศนี้
แลต่อไป ธนบัตรใหม่ทุกราคาซึ่งมีอักษรแลเลขหมายหมวด
ต่าง ๆ ทุกฉบับจะพิมพ์นามเป็นลายมือว่า “ศุภโยคเกษม” เนื้อ
คำว่า เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ กับพิมพ์นามลายมือ “พระยา
เทพรัตนรินทร์” เนื้อคำว่า เจ้าพนักงาน ออกใช้ต่อไป
กว่าจะได้มีประกาศเปลี่ยนใหม่ นามที่พิมพ์ลงในธนบัตรเช่นนี้
ให้เป็นที่เชื่อถือเหมือนลงชื่อด้วยลายมือ หรือ ตราตำแหน่งใน
ที่ขังปวง ตั้งข้อความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติธนบัตร
รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ นั้นทุกประการ

๕๔

อนึ่งธนบัตรเก่าที่ได้ออกใช้ไปแล้ว และธนบัตรที่จะได้
ลงนามใหม่ ก็คงให้ใช้ต่อไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม หน้า ๖๔)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๓๕ ตอนที่ ๔๓ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ กับเล่มที่ ๓๕ ตอนที่ ๔๗ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ ได้ประกาศ ยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ รวม ๑๒ ขนานแล้วนั้น บัดนี้ขอประกาศ ยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้นเพิ่มเติมอีก ๗ ขนาน ดังต่อไปนี้

13. ELIXIR DAMIANAE CO. (Dakin Brothers Ltd.)
14. ANTI-DYSENTERY MIXTURE. 10 (British Dispensary, Bangkok)
15. DR. GOWAN'S CHLORODYNE, 12 (British Dispensary, Bangkok.)
16. GONORRHOEA INJECTION. 28 (British Dispensary, Bangkok.)

๕๖

17. **CORYZA MIXTURE**, 45 (British Dispensary, Bangkok.)
18. **CHLORODYNE**. (กองโอสถศาลารัฐบาล)
19. **COMPOUND GLYCERIN AND LINSEED.DF-173**
(Frederick Stearns & Company.)

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบรมราช
เสนานัติกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๕ สิงหาคม หน้า ๖๖)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถจ้าง
ในมณฑลนครสวรรค์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถจ้างรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในมณฑลนครสวรรค์ เฉพาะจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ นั้น

บัดนี้ได้ตั้งเจ้าพนักงานเป็นผู้ทำการจดทะเบียนออกใบอนุญาต และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียน กับอัตราค่าเช่ารถจ้างตามพระราชบัญญัติรถจ้าง มาตรา ๒ มาตรา ๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๕ ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์เป็นนายทะเบียนสำหรับทำการจดทะเบียน และออกใบอนุญาตรถจ้างและคนขับ

ข้อ ๒ ผู้ใดจะใช้รถทำการรับจ้าง หรือทำการเป็นคนขับรถจ้าง ให้ไปจดทะเบียนรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนในปี ๑

รวม ๒ งวด งวดที่ ๑ เริ่มแต่วันที่ ๑ มิถุนายน งวดที่ ๒ เริ่มแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ส่วนใบอนุญาตนั้น มีกำหนดอายุใช้ได้ถึงงวดละ ๖ เดือน คืองวดที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ถึง วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน งวดที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ถึง วันที่ ๓๑ พฤษภาคมของปีใหม่ ซึ่งบรรจบครบเวลาจดทะเบียนงวดที่ ๑

ข้อ ๓ ให้เรียกค่าธรรมเนียมจดทะเบียน และออกใบอนุญาตสำหรับรถจัมป์คนขับ เฉพาะในงวด ๑ ๆ ตามอัตราต่อไปนี้
คือ

รถเทียมด้วยม้า

รถชั้นที่ ๑ รถคูบเทียมม้าคู่ ๑๒ บาท

รถชั้นที่ ๒ รถคูบเทียมม้าเดี่ยว ๘ บาท

รถชั้นที่ ๓ รถเก๋ง ๒ ล้อหรือ ๔ ล้อเทียมม้าเดี่ยว ๖ บาท

รถชั้นที่ ๔ รถเทียมม้าคู่ใช้บรรทุกของอย่างเดียว ไม่ให้

สำหรับคนโดยสาร ๓ บาท

คนขับ

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับคนขับใบละ ๑ บาท

ข้อ ๔ อัตราค่าเช่ารถจัมป์นั้น ให้เจ้าของหรือคนขับกับผู้เช่า
ปฏิบัติกรเรียกเรื่องและให้ค่าเช่าแก่กันดังนี้ คือ

๕๕

รถชั้นที่ ๑

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๒ บาท ชั่วโมงต่อไปหรือภายในชั่วโมง เพิ่มค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงละ ๑ บาท

รถชั้นที่ ๒

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๑ บาท ๕๐ สตางค์ ชั่วโมงต่อไป หรือภายในชั่วโมง เพิ่มค่าเช่าชั่วโมงแรกหรือภายในชั่วโมงละ ๗๕ สตางค์

รถชั้นที่ ๓

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๑ บาท ชั่วโมงต่อไป หรือภายในชั่วโมง เพิ่มค่าเช่าชั่วโมงแรกหรือภายในชั่วโมงละ ๕๐ สตางค์

รถชั้นที่ ๔

ค่าเช่าระยะทาง ๕๐ เส้น หรือภายใน ๕๐ เส้น ระยะแรก ราคาเงิน ๒ บาท ทุกระยะ ๕๐ เส้นหรือภายใน ๕๐ เส้นต่อไป เพิ่มค่าเช่าระยะละ ๕๐ สตางค์

อนึ่ง อัตราค่าเช่ารถจ้างที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ นี้ ไม่ให้ถือว่า
เป็นเครื่องขัดขวางที่จะมิให้คนขับรถ หรือเจ้าของรถคนใด

ต้องถือและกระทำสัญญาอย่างใด ๆ ที่ตนยินยอมจะรับค่าเช่ารถ
ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ นี้

ข้อ ๕ ถ้าใบอนุญาตสำหรับรถจ้าง หรือคนขับของผู้ใดเป็น
อันตรายสูญหายไป เจ้าของและคนขับมีความประสงค์จะขอ
รับใบอนุญาตใหม่ เพื่อได้ใช้รถจ้างและทำการขับต่อไป จน
กว่าจะสิ้นงวดที่ได้จัดทะเบียนไว้แล้ว ให้ไปขอใบอนุญาตต่อ
นายทะเบียน ให้นำทะเบียนออกใบอนุญาตให้ และใบ
อนุญาตนั้นให้มือผู้ใช้ได้เท่ากับใบอนุญาตที่เป็นอันตรายสูญหาย
ไปนั้น กับให้เรียกค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามอัตราต่อไปนี้
คือ

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับรถจ้างฉบับละ ๑ ใน ๔ ของ
อัตราที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๓

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับคนขับฉบับละ ๕๐ สตางค์

ประกาศมาณวันที่ ๔ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยามรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๒ สิงหาคม หน้า ๖๘)

กฎข้อบังคับของกรมทาง
ว่าด้วยระเบียบการใช้ขั้วดยานพาหนะ
บนทางหลวงของแผ่นดินแลมณฑล

ตามอำนาจซึ่งได้พระราชทานไว้ ในมาตรา ๑๖๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินอำนาจการกรมทาง ขอประกาศกฎข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการที่ประชาชนพึงใช้ทางหลวงของแผ่นดินแลของมณฑล กับข้อบังคับสำหรับทางเลกาไปมา เพื่อรักษาทางนั้นไว้ให้ได้อยู่คงที่ แลเพื่อมิให้มีภัยอันตรายต่อประชาชนในการไปมา

ให้เริ่มใช้กฎข้อบังคับนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ แทนบรรดากฎข้อบังคับระเบียบการเดิมของกรมทางในเรื่องนี้เป็นต้นไป

กฎข้อบังคับนี้ไม่เกี่ยวกับการใช้ถนนแลทางหลวงที่ในเขตรัฐบาลกรุงเทพมหานคร

ในกฎข้อบังคับนี้ คำว่า “ทางหลวง” หมายความว่าบรรดาทางหลวงของแผ่นดินแลของมณฑล ตามที่ได้กำหนดไว้ ใน

พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พระพุทธศักราช
๒๔๖๔ มาตรา ๑๔๖

ข้อ ๑ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใด จัดการหรืออนุญาตให้ใช้หรือ
ขับขี่ยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องกล ไปมาบนทางหลวง
นอกจากกรณีนั้นจะมีลักษณะถูกต้องตามที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- ๑) รถที่เดินด้วยกำลังเครื่องกลเมื่อยังไม่ได้บรรทุก ถ้า
มีน้ำหนักเกินกว่า ๕๐๐ กิโลกรัม จะต้องเป็นรถ
ชนิดที่มีเครื่องประกอบซึ่งอาจจะเดินได้ด้วยเครื่อง
นั้น ทั้งไปข้างหน้าและถอยหลัง
- ๒) รถที่เดินด้วยกำลังเครื่องกลสำหรับที่จะนำมาใช้เดิน
บนทางหลวงนั้น ต้องเป็นรถซึ่งมีเครื่องล้อท้าย
เครื่องบังคับเครื่องกล เครื่องห้ามล้อแล้วตัวเครื่อง
กลบริบูรณ์มั่นคงแข็งแรงตามสมควร รถที่เดิน
ด้วยกำลังเครื่องกลนั้นทุก ๆ คัน ต้องมีเครื่องห้าม
ล้อที่ใช้ได้จริง ๆ และไม่เกี่ยวข้องติดต่อกันกันคัน
ละ ๒ คัน
- ๓) สำหรับรถยนต์เมื่อยังไม่ได้บรรทุกนั้นน้ำหนักอย่าง
มาก ต้องไม่เกินกว่า ๒ ตัน และเมื่อบรรทุกเต็ม
ที่แล้ว รถนั้นต้องหนักทั้งหมดไม่เกินกว่า ๔ ตัน

ส่วนน้ำหนักกระวางที่บรรจุรวมทั้งตัวรถที่เพลานึ่ง
เพลาคิด ต้องไม่เกิน ๓ ตัน เป็นอย่างมาก

- ๔) ต้องเป็นรถที่ใช้ล้อมียางอย่างชนิดอัดลมหรือยางตัน
ถ้าใช้ยางตันส่วนกว้างของยางต้องให้กว้างพอที่จะ
ทานน้ำหนักของรถนั้น ๆ เมื่อได้บรรทุกของแล้ว
เมื่อคิดเฉลี่ยน้ำหนักที่จะต้องทานชั่วคราวหนึ่งต้องไม่
เกิน ๑๐๐ กิโลแกรม ต่อ ๑ เซนติเมตร^๒ ของส่วน
กว้างของยางที่ล่อนั้น
- ๕) การบรรทุกของบนยานยนต์ ต้องบรรทุกของนั้น ๆ
รวมทั้งสิ้นอย่าให้กว้างมากกว่า ๒.๕๐ เมตร^๓ แลสูง
จากพื้นทางหลวงมากกว่า ๒.๕๐ เมตร^๔
- ๖) ของที่จะบรรทุกนั้นต้องมีให้ส่วนใดส่วนหนึ่งยื่นออก
ไปนอกพื้นตัวถังรถเกินกว่าข้างละ ๑ เมตร^๕ แลตาม
ยาวก็ต้องไม่ให้ยื่นเกินออกไปมากกว่า ๒ เมตร^๖
- ๗) อนุญาตให้ใช้รถพ่วงท้ายตามไปด้วยได้ แต่คราว ๑
ต้องมีจำนวนรถพ่วงไม่เกินกว่า ๒ คัน
- ๘) รถพ่วงท้ายนั้นต้องมีลักษณะต้องด้วยกฎข้อบังคับตอน
ที่ ๕/๒๕๖๖ แล ๖ ของข้อนี้ ซึ่งว่าถ่วงน้ำหนักบรรทุก

ของเพลาารถกับยาง แลวิธีบรรทุกทุกอย่างทุก
ประการ

ข้อ ๒ บรรดาขบวนยานทั้งสี่ที่สัญจรไปมาตามทางหลวง ในระหว่างเวลาดังแต่พระอาทิตย์ตกจนถึงพระอาทิตย์ขึ้น ต้องจุดโคมไว้ข้างนำรถ ๒ ดวงเป็นอย่างน้อย

ส่วนสำหรับรถยนต์ทุกชนิด ต้องจุดโคมแดงไว้ข้างท้ายรถอีก ๑ ดวง นอกจากโคมข้างนำ ๒ ดวง รถจักรยาน ๒ ล้อ รถจักรยาน ๓ ล้อ แลรถจักรยานยนต์ซึ่งไม่มีรถพ่วงข้างหรือรถพ่วงท้ายพ่วงไปด้วยจะจุดโคมนำแต่เพียงดวงเดียวก็ได้

ข้อ ๓ ไม่เป็นการจำเป็นที่จะต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นการถาวรเพื่อให้แสงไฟฉายข้างนำรถยนต์มีว แต่เมื่อจะสวนทางกันกับรถอีกคันหนึ่ง หรือ เมื่อขับรถผ่านเข้าไปในเมือง หรือผ่านหมู่บ้านที่ชุมนุมชนก็ดี ถ้าที่รถมีโคมนำอย่างอื่นอยู่แล้วก็ให้ดับไฟที่โคมฉายเสียชั่วคราว หรือไม่ก็ให้หิ้วไฟโคมฉายลงเพื่อมิให้แสงไฟอันแรงส่องแสงจับบาดตาผู้อื่น

ข้อ ๔ ในขณะที่รถยนต์จอดอยู่กับที่บนทางหลวง ต้องจุดโคมข้างสองดวงที่ข้างนำรถ กับจุดโคมแดงที่ท้ายรถอีก ๑ ดวง
ไว้เสมอ 12/10/2566

สำหรับยานที่ใช้แรงคนหรือสัตว์ลาก ขณะที่จอดอยู่กับที่ในทางหลวง ก็ต้องจุดคอมไวไว้ให้แลเห็นได้ชัดด้วยเหมือนกัน

ข้อ ๕ รถยนต์รับจ้างซึ่งมีที่นั่งสำหรับคนนั่งได้เกินกว่า ๒๐ คนขึ้นไป (รวมทั้งคนขับและคนหมุนเครื่องยนต์ด้วย) ห้ามมิให้นำมาเดินหรือใช้บนทางหลวงเป็นอันตราย

ที่นั่งซึ่งจะนับว่าพอสมควรแก่การที่จะนั่งได้นั้น ให้พึงกำหนดว่าที่สำหรับนั่งที่นั่ง ต้องมีระยะ ๕๐ เซนติเมตร ตามยาวของคานำของม้าหรือเกาซึ่งได้จัดทำไว้สำหรับเป็นที่นั่งตามกฎหมายข้อบังคับนี้ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๕ ขวบ ซึ่งนั่งอยู่บนตักไม่นับว่าเป็นผู้โดยสารคนหนึ่ง

ข้อ ๖ ห้ามมิให้รถยนต์รับบรรทุกของจนมีน้ำหนักเกินกว่าอัตราหรือบรรทุกคนโดยสารเกินกว่า จำนวนที่ได้อนุญาตให้ไว้

ข้อ ๗ ห้ามมิให้นำยานใด ๆ ซึ่งล้อหรือกงเป็นครีบบนข้าง เป็นปุ่ม หรือเป็นสันคมแหลม หรือไม้แหลมมาเดินบนทางหลวง นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากเจ้าพนักงานกรมทาง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำแขวงนั้น ๆ

ข้อ ๘ เจ้าพนักงานกรมทางมีอำนาจที่จะตรวจควบคุมยานใด ๆ ใด ๆ ใด ๆ เพื่อสอบสวนว่ายานนั้น ๆ ต้องด้วยลักษณะ ตามความที่กล่าวไว้ในข้อบังคับนี้หรือไม่ประการใด

ข้อ ๙ บุคคลใดขับรถบนทางหลวงโดยความทง โดยความ ประมาท หรือโดยเร็ว หรือโดยอาการซึ่งกระทำให้เป็นที่น่า หวาดเสียวต่อภัยอันตรายแก่ประชาชน ท่านว่าบุคคลผู้นั้นมี ความผิดต้องระวางโทษตามกฎหมายข้อบังคับนี้ ความผิดที่จะพึง ลงโทษได้ในข้อนี้ท่านให้พิจารณาเหตุผลทั้งปวงที่มีอยู่หรือเป็น อยู่ในขณะนั้น รวมทั้งสถานที่ลักษณะแลอาการของทาง การให้ ทาง จำนวนการสัญจรที่มีไปมาอยู่ในปัจจุบันนั้น หรือน่าจะมี อยู่ก็ตามเข้าแวดล้อมประกอบด้วย

ข้อ ๑๐ เจ้าหน้าที่ของกรมทางแลฝ่ายปกครองมีอำนาจจะ จับคนขับรถคนหนึ่งคนใด ซึ่งเจ้าหน้าที่ถือว่าได้กระทำความ ผิดต่อกฎข้อบังคับข้อก่อน โดยไม่ต้องมีหมายจับ ถ้าคนขับ นั้นไม่ยอมแจ้งนามแลที่อยู่ของตน หรือไม่ยอมแสดงหลัก ถานของตนต่อเจ้าหน้าที่นั้น

ข้อ ๑๑ ห้ามมิให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี ขับรถชนิดใด ๆ จะเป็นรถที่เดินด้วยกำลัง เครื่องกล หรือรถลาก ด้วยสัตว์ ก็ดีไป ตามทางหลวงเป็นอันขาด

ตามความใน ข้อนี้ ท่านมิได้หมายความว่า จะจำกัด ตลอดถึงรถ
จักรยานยนต์ แลรถจักรยานด้วย

ข้อ ๑๒ รถจักรยาน

- ๑) รถจักรยานต้องมีกระดิ่ง หรือระฆังสำหรับให้อาณัติ
ต่อคนอื่น
- ๒) รถจักรยานชนิดซึ่งมีเครื่อง “ฟรีวีล” ทุกคันต้องมี
เครื่องห้ามล้อติดอยู่ด้วยอย่างน้อย ๑ เครื่อง

ข้อ ๑๓ บุคคลทุกคนเมื่อควบคุมยวดยานไปมาตามทางหลวง
ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- ๑) จะไม่นำยวดยาน ของตน ถอยหลังไป ชั่วระยะยาว
หรือชั่วเวลานานกว่าที่เป็นการสมควร สำหรับความ
ปราศจากภัย หรือความสะดวกของผู้ที่อยู่ในยาน
นั้น หรือคนโดยसान หรือของการสัญจรไปมา
อย่างอื่นที่มีอยู่ตามทางนั้น
- ๒) เมื่อขณะที่ไปในยานต้องไม่ไปอยู่ในที่ใด ๆ ซึ่งไม่
อาจสามารถจะบังคับยานของตน หรือเห็นทางที่
ตนจะไปแลการสัญจรไปมาที่มีอยู่ในขณะนั้น ๆ ทาง
ข้างนำรถของตนได้ โดยจะแจ้ง แลต้องไม่ละทิ้ง
ยานของตนไว้ในทางหลวง โดยมีได้จัดการบอ

กันอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ยานนั้นเคลื่อนที่
ได้ในระหว่างที่ตนไม่อยู่ หรือจอดปล่อยทิ้งไว้
ไว้เป็นที่กีดขวาง แก่การสัญจรไปมาโดยไม่มีเหตุ
จำเป็นเป็นอันขาด

- ๓) เมื่อจะสวนกับ ยานม้า สัตว์พาหนะอื่น ๆ ต้องแอบ
ยานของตนไปทางซ้าย แลเมื่อจะผ่านขบวนนำยาน
ม้าหรือสัตว์พาหนะอื่น ๆ ซึ่งเดินไปตามทางเดียวกัน
ต้องผ่าน ขบวนนำ ไป ทางขวา ของ ขวดยาน หรือ สัตว์
นั้น ๆ
- ๔) โดยความเลินเล่อก็ดี หรือความตั้งใจก็ดี ต้องไม่
บ่อน้ำหรือกีดขวางความสดวกของบุคคล ยานม้า
แลสัตว์พาหนะอื่น ๆ ที่สัญจรไปมาตามทางหลวง
แลต้องระวังขับแอบไปให้ จีคริมทางข้างซ้ายมือของ
ตน เพื่อให้ทางสดวก
- ๕) เมื่อใดที่ไหนจำเป็นต้องให้ เสียงแตรเป็นอาณัติขอ
ทางให้คนอื่นได้ยินชัดแลทราบว่าเป็นตนมา
- ๖) ต้องให้ โอกาสแลความสดวกแก่ยานที่เร็วกว่าผ่าน
ขบวนนำ

- ๗) ให้ผ่านหลักหรือ ของอื่น ๆ ซึ่งเคลื่อนที่มิได้โดย
แอบไปทางซ้ายมือ
- ๘) ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นต้องไม่หยุด จอดยานของตนตาม
โค้งหรือมุมทางเป็นอันตราย
- ๙) จะไม่กลับรถของตนที่ในทางหลวงที่มีการสัญจรไป
มาหนาแน่น
- ๑๐) ต้องไม่ผ่านขี้น้ำยานคันอื่นที่กัก หัวเลี้ยวของทาง
หรือตามทางที่ลงเขาชันเป็นอันตราย
- ๑๑) ต้องหยุดยานของตนทันที
- (๑) เมื่อเข้าพนักงานตำรวจจราจร หรือเข้าพนักงาน
กรมทางสั่ง
- (๒) เมื่อได้ชมนยาน คนหรือสัตว์พาหนะใด ๆ
หรือเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุอันตรายอย่างใด ๆ
แล้วต้องแจ้งนาม แลที่อยู่ของตนแลของเจ้า
ของยานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นโดยชัดเจน ถ้า
ไม่มีใครที่จะแจ้งได้อยู่ในที่นั้น ให้รีบไป
แจ้งเหตุ นาม แลที่อยู่ที่โรงตำรวจจราจรที่ใกล้
ที่สุด
- ๑๒) ให้ใช้วิธีต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นอาณัติ เพื่อ
ให้ผู้อื่นทราบความตั้งใจของตน

- (ก) เมื่อจะหยุด ให้ผู้แขนขาที่อ่อนต้น (คือระหว่างศอกและปลายนิ้วมือ) หรือเครื่องอาศัยอย่างอื่นซึ่งใช้แทนขึ้นไปตรง ๆ
- (ข) เมื่อจะเลี้ยวขวา ให้ยื่นแขนขาหรือเครื่องอาศัยอย่างอื่นตรงออกไปเสมอไหล่ จากข้างยาน
- (ค) เมื่อจะเลี้ยวซ้าย ให้ยื่นแขนขาตรงออกไปเสมอไหล่จากข้างยาน แลโบกแขนที่ยื่นอยู่นั้นไปทางซ้าย หรือถ้ามีผู้หนึ่งอยู่ข้างซ้ายรถจะยื่นแขนซ้ายตรงออกไปเสมอไหล่จากข้างยานทางข้างซ้ายก็ได้
- (ง) เมื่อจะเบาลง ให้ยื่นแขนขาตรงออกไปเสมอไหล่แลโบกฝ่ามือลง
- (จ) เมื่อจะขอให้ยานคันหลังผ่านขึ้นหน้า ให้ยื่นแขนขาออกไปให้ต่ำกว่าไหล่แลแกว่งแขนนั้นกลับไปกลับมาข้างหน้าแลข้างหลัง
- อาณัติต่างๆ นี้ต้องให้ทางข้างขวาของยานในแนวเดียวกับที่คนขับนั่งอยู่เว้นเสียแต่เมื่อเวลาจะเลี้ยวซ้ายดังที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ค

๑๓) ต้องรู้จักแลเข้าใจป้ายเครื่องหมาย ดักเตือน ที่เจ้าพนักงานได้จัดให้มีขึ้นในที่ต่าง ๆ ตามที่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควรโดยแน่ชัด แต่ต้องให้ความระมัดระวังตั้งใจคอยดูแลปฏิบัติการขยับยานตามกระดานป้ายดักเตือนนั้น ทุกอันโดยเคร่งครัดจนทุกประการ

๑๔) เมื่อก่อนจะนำรถที่เดินได้ด้วยกำลังเครื่องกลออกเดินทางไปต้องตรวจสอบดูให้แน่ชัดว่า เครื่องห้ามล้อทั้ง ๒ ใช้การเป็นประโยชน์ได้ดี

ข้อ ๑๔ สำหรับรถที่เดินได้ด้วยกำลังเครื่องกลซึ่งได้ทำที่สำหรับขับไว้ทางซ้ายนั้น ต้องจัดให้มีคนหรือเครื่องอย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับให้อาณัติแก่ยานคันอื่น ๆ ได้จากที่แลข้างตามซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว

ข้อ ๑๕ ห้ามมิให้ขับรถผ่านขึ้นนำรถอีกคันหนึ่ง ในขณะที่เมื่อรถอีกคันหนึ่งกำลังจะหลีกสวนมาอีกทางหนึ่ง

ข้อ ๑๖ รถที่เดินได้ด้วยกำลังเครื่องกล ถ้าได้ทำให้เกิดอันตรายขึ้นแก่บุคคลซึ่งเดินเท้า ชีม้า หรือขียานอยู่ หรือแก่ม้าแก่ยานใด ๆ ในทางหลวงแล้ว คนขับรถคันนั้นต้องหยุดรถของ

ตนและจัดการช่วยเหลือในสิ่งจำเป็นทุกประการ แต่ถ้ามีใคร จะต้องการทราบนามแลที่อยู่ของตน เลขของเจ้าของรถก็ต้อง แจ้งตามความสัตย์จริง นอกจากนั้นคนขับรถนั้นจะต้องนำเหตุที่ ได้เกิดขึ้นพร้อมทั้งนาม แลตำบลที่อยู่ของตน เลขของเจ้าของ รถไปแจ้งไว้ต่อเจ้าพนักงาน ขณะที่ทำการตำรวจภูธรที่ใกล้ที่สุด โดยเฉลี่ยภายในกำหนดเวลา ๒๔ ชั่วโมง ภายหลังจากที่เกิด เหตุ

ข้อ ๑๗ บุคคลผู้ใดซึ่งได้แอบลอบหรือเกาะยานใด ๆ โดยมิ ได้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ หรือคนขับยานนั้น ๆ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นมีความผิดตามกฎหมายข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๘ ถ้าเป็นการจำเป็นที่จะต้องให้ยานอีกคันหนึ่งพ่วงหรือ จูงยานอีกคันหนึ่งแล้ว เชือกสายลวดหรือสายโซ่ที่จะใช้สำหรับ พ่วง หรือจูงนั้นต้องจัดผูกมัดด้อย่าให้ระยะระหว่างยานทั้ง ๒ คัน ห่างจากกันเกินกว่า ๓ เมตรเป็นอันขาด แลยานที่จูงไปนั้นต้อง ค่อยๆ เดินด้อย่าให้แรงเกินสมควรแก่เหตุการณ์ทั้งหลาย

ข้อ ๑๙ เมื่อคนขับรถคนหนึ่งคนใดได้กระทำ หรือประพฤติ ผิดต่อกฎข้อบังคับนี้ในข้อใดข้อหนึ่งก็ดี เจ้าของรถมีหน้าที่ต้อง ช่วยเหลือ เจ้าพนักงานสืบสวน เอาตัวคนขับรถนั้น ทุกอย่างทุก ประการ

ข้อ ๒๐ บุคคลผู้ใดขึ้นไปบนรถที่เดินด้วยกำลังเครื่องกลซึ่ง
 จอดอยู่ตามทางหลวง หรือเข้าไปถูกต้องทำการอย่างใดอย่าง
 หนึ่งที่เครื่องห้ามล้อหรือเครื่องกลอื่น ๆ โดยที่เจ้าของ หรือผู้
 ที่ควบคุมรถนั้นไม่ได้ให้อนุญาต ท่านว่าบุคคลผู้นั้นมีความผิด
 ตามกฎข้อบังคับนี้

ที่ว่าการกรมรถไฟแผ่นดิน

กรุงเทพฯ วันที่ ๖ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

นายพลเอก บวรฉัตรไชยากร

ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน อำนวยการกรมทาง

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๒ สิงหาคม หน้า ๑๒)

ประกาศ

งดเว้นไม่เก็บเงินอากรสมผักศร และสมผักศร ๘ อย่าง
(นอกจากพริกไทย) ในมณฑลจันทบุรีบางท้องที่

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ในเขตต์แขวงมณฑลจันทบุรีมีบางท้องที่ซึ่งราษฎรเพาะปลูกต้นผลไม้ ซึ่งต้องด้วยพิกัดอากรสมผักศร และสมผักศรไม้ ๘ อย่าง (นอกจากพริกไทย) รายละเอียดเล็กน้อยผลที่ได้ไม่ถึงชอขายเป็นสินค้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้งดเก็บเงินอากรสมผักศร และสมผักศรไม้ ๘ อย่าง (นอกจากพริกไทย) ในท้องที่อำเภอท่าประดู่ อำเภอบ้านค่าย อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง กับอำเภอมะขาม กิ่งอำเภอพญากำพุช ตำบลชั่ง ตำบลตรอกนอง ตำบลวังสรรพรศ ตำบลตกพรม ตำบลมาบไพ อำเภอขลุง ตำบลสองพี่น้อง ตำบลนายายอาม ตำบลทุ่งเบญจา ตำบลหนองบัว ตำบลวังโตนด ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

12/10/2566

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๕ สิงหาคม หน้า ๘๕)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
เรื่องหวงห้ามแลจัดซื้อที่ดินสำหรับสร้างการทดน้ำไขน้ำ
แควสุพรรณบุรี
พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

จำเดิมตั้งแต่ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวง
เกษตรธิการจัดการสร้างการทดน้ำไขน้ำขึ้นในแควป่าสัก แต่
พ.ศ. ๒๔๕๘ แล้วนั้น กระทรวงเกษตรธิการได้จัดการเป็นผล
สำเร็จไปส่วนหนึ่งแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า ที่ดินในท้อง
ทุ่งจังหวัดสุพรรณบุรียังไม่สะดวก แก่การ ที่ไพร่ฟ้า ฟ้าแผ่นดิน จะ
ประกอบการทำนาแลการเพาะปลูก จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ขยายการสร้างการทดน้ำไขน้ำในแควสุพรรณขึ้นอีก
แห่งหนึ่ง เพื่อบำรุงการทำนาแลการเพาะปลูกให้สมบูรณ์เจริญ
ยิ่งขึ้น

ให้กำหนดเขตที่ดินที่จะทำการทดน้ำไขน้ำในแควสุพรรณ
บุรีมีปริมาณตามรูปแผนที่แสดงเขตที่ดินดังนี้ คือ

ในเขตรที่ดินที่สำหรับสร้างการทดน้ำไขน้ำ ตาม ที่กล่าวแล้ว
 เจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรราธิการผู้มีหน้าที่ในการทดน้ำจะได้สำ
 รวจทำแผนที่ที่ดินแลปักหลักกรุยลงไว้ให้ชัดเจน สำหรับการ
 ชุคคลองส่งน้ำแลทำการอื่น ๆ ในเขตรที่ดินที่จะต้องการนี้
 ไม่อนุญาตให้ผู้อื่นผู้ใดจับจองที่ดิน ซึ่งเป็นที่ว่างเปล่าที่ไม่มี
 เจ้าของไว้เป็นที่ของตนตั้งแต่หลักนั้นออกไปข้างละ ๕๐ วา แลใน
 ตำบลที่ตั้งทำการใหญ่หรือที่สร้างประตุน้ำ ไม่อนุญาตให้จับจอง
 ตั้งแต่หลักนั้นออกไปข้างละ ๕๐๐ วา ถ้าที่ดินว่างเปล่าซึ่งอยู่ใน
 เขตรหวงห้ามแต่่นอกเขตรที่กำหนดไว้นี้ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดมีความ
 ประสงค์จะขอจับจองหวงห้ามไว้ทำประโยชน์ อย่างหนึ่ง อย่างใด
 แล้ว ให้ ไปยื่นเรื่องราวขอจับจองต่อกระทรวงเกษตรราธิการ
 เมื่อเจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรราธิการได้พิจารณาเห็นสมควรจะ
 อนุญาตให้จับจองได้แล้ว ผู้ขอจับจองจะต้องเสียเงินค่าชุค
 คลองให้แก่เจ้าพนักงาน เป็นจำนวน เงินไร่ละไม่เกิน ๒๐๐ บาท
 เพื่อช่วยหนุนทุ่นที่รัฐบาลจะต้องให้จ่ายในการ ชุคคลองตามแต่
 เจ้าพนักงานจะเห็นสมควร แลในเขตรที่ดินตามแผนที่ที่ประ
 กาศแลแล้ว ห้ามมิให้มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินอย่าง
 หนึ่งอย่างใดให้กับผู้หนึ่งผู้ใดเป็นอันขาด จนกว่าเจ้าพนักงาน

กระทรวงเกษตรราชการจะพิจารณาเห็นเหตุว่าควรอนุญาตการออกหนังสือสำคัญ

ส่วนที่ดินที่เจ้าของมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินอยู่แล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าของโอนกรรมสิทธิ์ เช่น ซื้อ ขาย ใ้หมั้น แลกเปลี่ยน หรือจำนำกรรมสิทธิ์กับกับผู้อื่นใดในระหว่าง ๒ ปี นับตั้งแต่วันประกาศนี้ แต่ห้ามไม่ให้ปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดบนของถาวรขึ้นในที่ดินเหล่านั้นก่อนได้รับอนุญาต จาก เจ้าพนักงานใน กระทรวงเกษตรราชการโดยมีลายลักษณ์อักษร ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดจะต้องการปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรราชการก่อน ถ้าเจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรราชการจะต้องการซื้อที่ดินนั้นไว้เป็นของหลวง เพื่อประโยชน์ในการสร้างการทดน้ำไขน้ำก็ได้ แต่ถ้าเจ้าพนักงานไม่ต้องการที่นั้นแล้วก็จะได้แจ้งให้ผู้ที่เป็นเจ้าของทราบโดยลายลักษณ์อักษร ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตร่ประกาศสร้าง การทดน้ำไขน้ำขึ้นด้วยประการใด ๆ โดยมีได้รับ อนุญาตจาก เจ้าพนักงานใน กระทรวงเกษตรราชการโดยมีลายลักษณ์อักษรก่อนแล้วให้ถือว่า การโอนนั้น ๆ เป็นอันใช้ไม่ได้ แต่ที่ดินยังคงเป็นของเจ้าของเดิมอยู่ อนึ่งตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดปลูกสร้างสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ขึ้นโดยมิได้รับ อนุญาต จาก เจ้าพนักงานใน

กระทรวงเกษตรฯ โดยการมีลายลักษณ์อักษรก่อนแล้ว ผู้ที่
ทำการปลูกสร้างขึ้นโดยเดิมคั้นนั้นไม่มีอำนาจที่จะเรียกร้องขอรับ
ค่าทำขวัญหรือค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดได้เลย

ส่วนที่เจ้าพนักงานจะได้จัดซื้อที่ดินแล้วจ่ายเงินค่าทำขวัญหรือ
ค่าที่ดินกับทั้งค่าธรรมเนียมโรงแลคั้นผลไม้ต่าง ๆ นั้น ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเจ้าพนักงาน
สำหรับจัดซื้อที่ดินทั้ง ๒ ฝ่าย คือ เจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรฯ
ฝ่ายหนึ่ง เจ้าพนักงานปกครองท้องที่กระทรวงมหาดไทย
ฝ่ายหนึ่ง ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานทำการแขวงใด จะได้ประกาศ
ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาให้ทราบทั่วกัน

ข้อ ๒ ถ้าเขตที่ดินที่ต้องการสร้างการทคณานั้น ยังไม่ได้
หมายกรุยลงไว้ชัดเจนแล้ว หรือปักหมายแล้วแต่หลุดถอน
เสีย ก็ให้เจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรฯ ผู้มีหน้าที่ในการทค
ณ้นำปักหลักเขตลงไว้ใหม่ให้ชัดเจน

ข้อ ๓ ให้เจ้าพนักงานทั้ง ๒ ฝ่ายตรวจที่ดินซึ่งต้องทำประโยชน์
ในการสร้างการทคณานั้นต่อหน้าเจ้าของที่ แลชี้แจงให้เจ้าของ
ที่ทราบโดยชัดเจนว่าจะต้องการเพียงใด ในการที่จะนัดให้เจ้า
ของที่อยู่พร้อมกันใน เวลาตรวจ ที่ดินนั้น จะแจ้ง ความด้วย วาจา

หรือจะมีหนังสือไปก็ได้ แต่ให้มีพยานรู้เห็นด้วยในการที่นัดหมายเจ้าของที่ดินนั้นแลต้องให้ปรากฏว่า ถ้าเจ้าของที่ไม่มาเองแต่ไม่มอบฉันทะโดยมีลายลักษณ์อักษรให้ผู้แทนมาแทนแล้วให้ถือว่า เจ้าของ ที่ดิน แปรลง นั้น ๆ ไม่มี ข้อโต้เถียง อย่างหนึ่งอย่างใดในการที่ เจ้าพนักงาน จะ กำหนด ราคาให้ แลจะ พ้องร้อง ภายหลังไม่ได้

ข้อ ๔ เมื่อได้ตรวจที่ดินเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานทั้ง ๒ ฝ่าย ปรึกษาหารือกับเจ้าของที่ กำหนดราคาไปตามที่เจ้าของจะได้รับนั้นลงไว้ในบัญชี เว้นแต่ที่ซึ่งเจ้าของไม่พึงปรารถนาที่จะมาจัดการเองหรือมอบฉันทะโดยมีลายลักษณ์อักษรให้ผู้หนึ่งผู้ใดมาแทนตามนัดแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานทั้ง ๒ ฝ่ายกำหนดราคาได้โดยไม่ต้องรอปรึกษาตกลงกับเจ้าของที่แต่อย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อที่ได้ตรวจเสร็จกำหนดราคาตกลงแล้ว ให้ส่งรายงานมายังกระทรวงเกษตรราชการ หรือผู้ซึ่งเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการแต่งตั้งให้มำหน้าที่ในการนี้โดยเนิ่นๆพิจารณา ก่อน เมื่อได้รับตอบอนุญาตเรื่องราคาแล้ว จึงนับว่าราคานั้นเป็นราคาที่ใช้ได้ต่อไป

ข้อ ๕ ถ้าการกำหนดราคาที่ดิน กับสิ่งซึ่งปลูกสร้างในที่ดิน ไม่ตกลงราคากันแล้ว ให้เจ้าของที่ดินกับเจ้าพนักงานตั้งอนุญาโต

ตุลาการฝ่ายละคนเป็นผู้กำหนดราคา ถ้าพนักงานกำหนด ๑ เดือนตั้งแต่วันที่ได้นัดหมายกัน เจ้าของที่ดินไม่จัดการตั้งอนุญาโตตุลาการก็ให้ฝ่ายเจ้าพนักงาน มีอำนาจตั้งอนุญาโตตุลาการทำการกำหนดราคาไปฝ่ายเดียวได้ เว้นแต่เมื่อทั้ง ๒ ฝ่ายตั้งอนุญาโตตุลาการแล้ว แต่หากอนุญาโตตุลาการทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ตกลงราคากันเช่นนั้นแล้ว ให้ทั้ง ๒ ฝ่ายนั้นเลือกตั้งผู้ช้ชขาดชั้นคนหนึ่ง เว้นแต่อนุญาโตตุลาการทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ตกลงกันในการเลือกตั้งผู้ช้ชขาด จึงให้เป็นหน้าที่อธิบดีศาลฎีกาเป็นผู้จัดเลือกตั้งผู้ช้ชขาดได้ หน้าที่ผู้ช้ชขาดจะต้องตัดสินถือเอาราคาที่ดินที่ใกล้เคียงที่ได้ช้ชขายกันในท้องตลาดเทียบตามราคาในหออทะเบียนที่ดินที่ล่วงมาก่อนวันประกาศนี้ในระหว่าง ๓ ปีเป็นเกณฑ์

ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการเลือกตั้งอนุญาโตตุลาการและผู้ช้ชขาด ให้ถือตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง

ข้อ ๖ เมื่อการว่าราคากลางกันโดยปรานีปรานอมกัด้ โดยอนุญาโตตุลาการตัดสินกัด้ ให้บรรทักถ้อยคำเจ้าของที่ดินติดไว้ในเรื่องพร้อมทั้งบัญชี แลให้ม่พยานลงนามในถ้อยคำที่ยินยอมกันนั้นเป็นสำคัญ เมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานกระทรวงเกษตรธิการ หรือผู้ซึ่งเสนาบด้กระทรวงเกษตรธิการตั้งแต่งไว้ให้ม่หน้าทในกิจการเช่นนี้ ว่าให้เจ้าของที่ดินที่ได้ตกลง

กันแล้วนั้นไปปรับเงินแห่งใด ก็ให้เจ้าพนักงานบอกแก่เจ้าของ
ที่ให้ไปปรับเงินณที่แห่งนั้นๆ เป็นรายๆ ไป

ข้อ ๑ เมื่อกรวราราคาตกลงกันแล้ว แต่เจ้าของที่ดินยังไม่
ได้รับเงินค่าที่ไปก็ดี หรือในระหว่างที่ยังไม่ตกลงในเรื่องราคา
ก็ดี ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้ที่ดินนั้น เพื่อทำประโยชน์ใน
ราชการก่อนได้

ข้อ ๘ ที่ดินแห่งใด ซึ่งเจ้าของที่ดินไม่มีสิ่งสำคัญ หรือข้อ
ความอันหนึ่งอันใดซึ่งจะพึงเป็นหลักฐานได้ว่า ที่ดินแห่งนั้น
เป็นของตนแล้ว หรือว่าเจ้าของอพยพทอดทิ้งไปต้องถือว่าที่
ดินนั้นเป็นที่หลวงจะคิดค่าที่ดินให้ไม่ได้ เว้นไว้แต่ว่าถ้ามีเรือน
โรงหรือต้นผลไม้ปลูกสร้าง อยู่ใน ที่นั้น บ้าง ก็จะได้รับผล ค่าทำ
ขวัญแต่เฉพาะสิ่งซึ่งปลูกสร้างไว้พอควรเท่านั้น

ข้อ ๙ สิ่งซึ่งปลูกสร้างลงไว้ในที่ดินนั้น ต้องกำหนดราคา
ในสมัยเวลาเมื่อตรวจแลทำ แต่การรื้อถอนสิ่งซึ่งปลูกสร้างนั้น
ถ้าเจ้าของไม่ได้สั่งใดไปก็ให้ได้รับราคาเต็ม แต่ถ้าเจ้าของได้
รับสั่งใดไปบ้างบางอย่าง ก็ให้คิดหักจำนวนเงินค่าสิ่งของนั้นๆ
ออกจากราคาที่ซื้อขายกันในเวลาขึ้น

ข้อ ๑๐ ถ้าเจ้าของที่ดินใจจริงใจจัดขึ้นไม่ยินยอมให้ใช้ที่ดิน
สำหรับการสร้างการทดน้ำไว้ในแนวสุพรรณบุรีตามประกาศ
นี้โดยไม่มีเหตุผลสมควร ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจฟ้องร้องขอ
ให้ศาลขับไล่ผู้ที่ดินจัดขึ้นนั้นออกจากที่ดินแปลงนั้น ๆ เพื่อ
ให้เจ้าพนักงานทำการต่อไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เป็น
ปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐ วันที่ ๒๖ สิงหาคม หน้า ๘๖)

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการตัดถนนในที่เพลิงไหม้

ตำบลบางขุนพรหม

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศ
พระราชกฤษฎีกาให้ทราบทั่วกันว่า ในการเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่
ตำบลบางขุนพรหมตอนริมถนนสามเสน ท้องที่อำเภอบางขุน
พรหม จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖
นั้น ทรัพย์สินสมบัติของประชาชนเป็นอันตรายเสียหายเป็นอันมาก
ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในละแวกนั้นมีบ้านเรือนปลูกสร้างเบียดเสียด
ซับซ้อนกัน ไม่มีถนนหนทางใหญ่ ๆ เพียงพอให้เป็นทางทำ
การป้องกันอันตรายได้สะดวกทันทั่วทั้งที่ แลทั้งยังเป็นตำบลที่
ไม่สะอาดพอเป็นเหตุให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ สมควรที่จะมี
ถนนผ่านเข้าไปในละแวกนี้ให้พอควร เพื่อเป็นประโยชน์
แก่มหาชนสัญจรไปมาแลเพื่อบำรุงความสะอาดให้เรียบร้อย แล
ช่วยเหลือป้องกันภัยอันตรายในเวลาที่มีเหตุให้สะดวกยิ่งขึ้น แล
เมื่อการตัดถนนสำเร็จแล้ว ก็จะเป็นผลประโยชน์แก่ที่ดินเหล่านั้น
ด้วย ดังเคยปรากฏมาแล้วแต่ก่อน ๆ จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้า ๆ ให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่ตัดถนนในละแวกนี้

ชั้น ๒ สาย กือ สายที่ ๑ ตั้งแต่ถนนสามเสนออกแม่น้ำเจ้าพระยา (ขยายตรอกทางเดินเก่าข้างวัดสามพระยา) เป็นถนนขนาดกว้าง ๘ เมตรหรือ ๔ วา ยาวโดยประมาณ ๓๕๘ เมตรหรือ ๑๗๕ วา สายที่ ๒ ตั้งแต่ถนนสามเสนออกแม่น้ำเจ้าพระยา (ขยายตรอกทางเดินเก่าข้างวัดสังเวชวิศยาราม) กว้าง ๘ เมตรหรือ ๔ วา ยาว ๓๘๐ เมตรหรือ ๑๕๐ วา ตามซึ่งเจ้าพนักงานได้ปักกรุยไว้ในที่ดินแล้ว ดังหมายไว้ในแผนที่หมายเลข ๑๑๕ และ ๑๑๓ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สำรวจขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ได้ทรงพระราชวินิจฉัยชอบด้วยพระราชดำริห์แล้ว

เพราะฉะนั้นห้ามมิให้เจ้าของที่ดินอันมีเขตรัหมายไว้ในแผนที่ซึ่งถูกแนวดนนนั้นผ่านไป ทำการปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงในเขตรัซึ่งหมายเส้นไว้ในแผนที่ภายหลัง แต่วันประกาศ พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ออกเป็นอันขาด ส่วนที่ดินที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ที่ถูกถนนนั้นควรจะได้รับประโยชน์ชดใช้เพียงไรนั้น ให้เป็นดังนี้ คือ

๑ ถ้าที่ดินของผู้ใดที่ต้องถูกถนนนั้น ยังมีเนื้อที่เหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของเนื้อที่ดินติดต่อกับถนนทั้ง ๒ ข้างหรือแต่ข้างใดข้างหนึ่งแล้ว รัฐบาลจะไม่ต้องใช้ค่าที่ดินให้ เพราะ

เหตุว่าการทำถนนเข้าไปในเนื้อที่ของผู้ใดเจ้าของที่อาจได้รับผล
จากการทำถนนอยู่ด้วย ซึ่งกระทำให้ที่ดินมีราคายิ่งขึ้น แล
สามารถจะปลูกเรือนที่อยู่หรือให้פקให้เช่าเก็บผลประโยชน์ได้
มากทดแทนกันอยู่แล้ว

๒ ที่ดินของผู้ใดถูกทำถนนเสียหายหมดจำนวนเนื้อที่อย่าง
หนึ่ง หรือที่ดินเหลือน้อยกว่ากึ่งจำนวนเนื้อที่ ๆ ถูกทำถนน
อย่างหนึ่ง หรือที่ดินชั้นใดที่หลุดตัดต่อกถนนยาวตามถนนต่ำ
กว่า ๔ วา กว้างยื่นแต่ถนนเข้าไปต่ำกว่า ๕ วา หรือรวมเนื้อที่
ทั้งสิ้นต่ำกว่า ๒๐ ตารางวา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้า
พนักงานรับซื้อที่ดินที่ต้องถูกทำถนน รวมทั้งที่ดินที่หลุดอยู่
นั้นตามราคาธรรมดาที่ซื้อขายกันในที่ใกล้เคียงในครั้งที่สุดก่อน
วันประกาศพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ เว้นไว้แต่เจ้าของเห็นว่า
จะยึดถือกรรมสิทธิ์ที่ดินที่หลุดอยู่ได้ประโยชน์คุ้มแก่การที่ต้อง
เสียไปในการทำถนนแล้ว จะไม่ขายที่ดินที่หลุดนั้นให้แก่
เจ้าพนักงานก็ได้ เมื่อเจ้าของได้เลือกเอาทางที่ไม่ขายแทนที่
จะได้รับการประโยชน์ในค่าที่ดินที่เจ้าพนักงานจะซื้อเช่นนั้นแล้ว ก็
อย่าให้เจ้าหน้าที่จ่ายค่าเสียหายในการที่ถูกทำถนน สำหรับรายนั้น
เลย

๓ การกำหนดราคาที่ดินตามที่ว่ามาในข้อ ๒ นั้น ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยอมตกลงตามราคาที่เจ้าพนักงานกำหนด โดยไต่ถามราคาเกินกว่าที่ซื้อขายกันตามธรรมดาแล้ว ให้เจ้าของที่ดินกับเจ้าพนักงานตั้งคนกลางข้างละคนปฎิษากำหนดราคากัน คนกลางพร้อมกันตกลงอย่างไรก็ให้เป็นไปตาม ความตกลงของคนกลาง ถ้าคนกลางทั้ง ๒ ฝ่ายปฎิษายาไม่ตกลงกัน ให้คนกลางเลือกตั้งผู้ชื้อขาดอีกคนหนึ่ง ผู้ชื้อขาดตัดสินอย่างไรให้ถือว่าตัดสินนั้นเป็นเด็ดขาด จะฟ้องร้องไม่ได้ ถ้าหากว่าจะมีการซื้อขายเพราะต้องตั้งคนกลางนั้น ฝ่ายใดที่กำหนดราคาไกลจากความตกลงของคนกลาง ให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้เสีย ถ้ากึ่งกันให้เสียคนละกึ่ง

๔ การที่จะวินิจฉัยว่าที่ดินยังมีเนื้อที่ เหลือจากการทำถนน สามารถจะทำประโยชน์ได้หรือไม่ได้ แลเจ้าพนักงานควรจะได้รับชื้อหรือไม่ควรชื้อนั้น ถ้ามีการโต้เถียงกันในระหว่างเจ้าพนักงานแลเจ้าของที่เกิดขึ้น นอกจากหลักที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ แล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้วินิจฉัยเด็ดขาด แลที่ดินที่ต้องถูกทำถนนนั้นจะแยกเป็นกี่โฉนดก็แปลงก็ตาม ถ้าเนื้อที่นั้นติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันไปรวมอยู่ในกรรมสิทธิ์เจ้าของผู้เดียวกัน ให้วินิจฉัยรวมเป็นเจ้าของเดี่ยว ห้าม

มิให้แยกวินิจฉัยเป็นรายแปลง เว้นไว้แต่ที่ ๆ ไม่ได้ติดต่อเป็น
 ฝนเดียวกันได้ จึงให้แยกวินิจฉัยเฉพาะแปลงที่ต้องถูกทำถนน
 เสียหายเท่านั้น

๕ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดปลูกสร้างบ้านเรือนหรือวัดถุอันเนื่องจากที่
 อยู่อาศัยอย่างใดลงในที่ ๆ จะทำถนนก่อนวันประกาศพระราช
 กฤษฎีกานี้ เจ้าของบ้านเรือนโรงเหล่านี้นจะต้องรื้อถอนไปให้
 เสรีภายในกำหนดที่เจ้าพนักงานจะบอกล่วงนำให้ทราบ อย่าง
 น้อย ๖๐ วัน แลให้เจ้าพนักงานคิดค่าเสียหายเฉพาะการรื้อถอน
 ให้พอสมควรแก่ราคาตามอายุของซึ่งปลูกสร้างปรากฏอยู่ในเวลา
 นี้ ให้เป็นหน้าที่ช่างสุขาภิบาลเป็นผู้ตรวจตรา แลกำหนดราคาค่า
 เสียหาย แต่ถ้าเจ้าของจะเห็นว่าราคานั้นไม่สมควร จะขอ
 อนุญาตตั้งนายช่างคนใดคนหนึ่งมาปรึกษาหาฤกษ์ประมาณราคา
 พร้อมกับนายช่างกรมสุขาภิบาลด้วยก็ได้ แต่จะต้องเป็นนาย
 ช่างที่มีวิชาความรู้ในการก่อสร้าง โดยมีประกาศเนียบัตรความรู้
 มาแสดงเป็นสำคัญด้วย เมื่อนายช่างทั้ง ๒ ฝ่ายกะราคาไม่
 ตกลงกัน ให้เลือกผู้ชี้ขาดโดยทำนองราคาที่ดินนั้น ส่วนผู้ที่
 ปลูกสร้างลงภายหลังวันประกาศพระราชกฤษฎีกานี้ จะขอ
 รื้ออย่างใดไม่ได้ แลเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะสั่งให้ย้ายถอน
 ไปให้เสรีตามเวลาอันสมควร โดยไม่ให้ค่าเสียหายอย่างหนึ่ง
 อย่างเป็นคดีด้วย

๖ ให้เจ้าพนักงานแจ้งความให้เจ้าของที่หรือเจ้าของบ้านเรือน ซึ่งถูกทำถนนไปทำความตกลงที่ใดที่หนึ่ง แล้วแต่เจ้าพนักงาน จะกำหนด ถ้าเจ้าของที่แลเจ้าของบ้านเรือนจะไปเองไม่ได้ จะแต่งตั้งผู้แทนไปกระทำความตกลงด้วยมีใบมอบฉันทะเป็นหลัก ถานก็ได้ เมื่อผู้แทนได้ตกลงอย่างไร ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของ ถือว่าเป็นอันยินยอมตามความตกลงของผู้ แทนทุกประการ

๗ ถ้าเจ้าของไม่ไปเอง แต่ไม่แต่งตั้งผู้แทนไปตามกำหนด ในครั้งแรก ให้เจ้าพนักงานแจ้งความบอกกำหนดให้ไปอีก เป็นครั้งที่ ๒ ให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ถ้าเจ้าของที่ ยังไม่ไป หรือไม่แต่งตั้งผู้ใดไปแทนตามกำหนดครั้งหลังนี้แล้ว ให้ถือว่าเจ้าของที่ไม่มีข้อติดใจอย่างไร ให้เจ้าพนักงานกำหนด ราคาแลค่าเสียหายที่ควรจะได้ตามสมควร แล้วให้เจ้าพนักงาน แจ้งความกำหนดนัดให้เจ้าของมารับเงินที่ได้กำหนดให้นั้น เจ้า ของที่ ๆ ไม่ได้ไปกระทำความตกลงแต่ไม่แต่งตั้งผู้แทนไปกระทำ ความตกลงต่อเจ้าพนักงานตามกำหนดนั้น จะฟ้องร้องอย่างไร ไม่ได้ แต่การแจ้งความแลกำหนดนัดหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานกระทำโดยมีลายลักษณ์อักษรให้เป็นหลักฐานไว้ เสมอทุกครั้ง

๘ ถ้าเจ้าของที่ดินแลบ้านเรือนโรงผู้หนึ่งผู้ใดแก่ล้งขัดขวาง
 ไม่ยินยอมให้ไร่ที่ทำถนน หรือแก่ล้งหน่วงเหนี่ยวบิดพลิ้ว
 ไม่มารับเงินราคาค่าเสียหาย หรือไม่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด
 ตามกำหนดคำสั่ง หรือแม้จะมีคดีฟ้องร้องว่ากล่าวกันยัง
 โรงศาล ก็ไม่เป็นเหตุขัดขวางต่อการทำถนนในที่ดินตามเส้น
 หมายในแผนที่นี้ เพื่อมิให้การทำถนนเป็นที่ติดขัดช้าอยู่ได้
 เมื่อเจ้าพนักงานได้กระทำการไปโดยชอบด้วยพระราชกฤษฎีกา
 นี้แล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดจะมาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่าง
 ใดก่อนที่ได้กระทำความตกลงราคากับเจ้าพนักงานไม่ได้เป็นอัน
 ขาด

๙ บรรดาที่ดินที่รับซื้อไว้ตามพระราชกฤษฎีกานี้ ถ้าเหลือ
 จากที่ได้ทำถนนแล้ว ให้เจ้าพนักงานจัดการจำหน่ายขายเสีย
 โดยวิธีประกาศประมูลราคา เมื่อได้เงินมากน้อยเท่าใดให้นำ
 ส่งพระคลังมหาสมบัติ หักใช้รายจ่ายในการทำถนน หรือจะ
 ส่งที่ดินนั้น ๆ ต่อกระทรวงพระคลังมหาสมบัติให้จัดการจำหน่าย
 หักใช้จ่ายในการทำถนนนี้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ สุดแล้วแต่
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย กับเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหา
 สมบัติจะเห็นสมควร

๕๐

๑๐ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่จัดการ ให้
เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกานี้ทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปี
ที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ กันยายน หน้า ๕๕)

ชำนาญหอสมุด

ประกาศจัดการสอาด
ในจังหวัดจัดการสุขภาพเพิ่มเติม

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบรมราช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดจัดการสุขภาพไว้แต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๗ ตามความในข้อ ๕ แห่งประกาศนั้น ซึ่งมีความว่า ผู้หนึ่งผู้ใด หรือบริษัทหนึ่งบริษัทใดที่ทำการรับจ้างขนถ่ายเหอจุระไปเททิ้งก่อนวันประกาศก็ดี หรือจะทำการเช่นนั้นใหม่ต่อไปก็ดี ให้ผู้นั้นหรือบริษัทนั้นมาแจ้งความขอใบอนุญาตต่อกรมสุขภาพีก่อนนั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่าการนี้เป็นส่วน ๑ ในทางป้องกันโรคภัยอันตรายแลเหตุบำรุงความสุขสำราญของประชาชนพลเมือง ไม่ควรจะจัดอยู่แต่เฉพาะในเขตรัฐสุขภาพ สมควรจะทำให้ตลอดไปในจังหวัดพระนครแลจังหวัดธนบุรีด้วย จะได้เป็นทางช่วยป้องกันโรคภัยอันตรายแลเพิ่มพูนความสุขสำราญของประชาชน

ใน ๒ จังหวัดนี้ให้ยังขน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขยายใช้ความในข้อ ๕ แห่ง
ประกาศจัดการสวดตลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม รัตนโกสินทร์
ศก ๑๑๗ นั้นตลอดจังหวัดพระนครแลธนบุรี เว้นแต่อัตราค่าใบ
อนุญาตซึ่งกำหนดไว้ตามประกาศเดิมให้เก็บฉบับละ ๘๐ บาทเท่า
กันทุก ๆ ภายนั้น ให้เปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้ คือ

การออกใบอนุญาตนั้น ในท้องที่ใดควรจะให้มีผู้รับทำการ
มากน้อยเท่าใด หรือจะควรกำหนดเขตให้ทำการเพียงใด ให้
เป็นหน้าที่กรมศุขาภิบาลจะกะกำหนดแลเรียกประมูลราคา อนุญาต
ให้ตามที่เห็นสมควรตั้งแต่บัดนี้สืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ กันยายน หน้า ๑๐๓)

ประกาศเปลี่ยนอัตราเก็บค่าตีตราตีบुकແຮ່ตีบुक

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้เก็บค่าตีตราตีบुकແຮ່ตีบुक ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการลงวันที่ ๒๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) คือค่าตีตราตีบुकที่ตกลงแล้วหน้าหาบละ ๑ บาท แร่ตีบुकที่ยังไม่ได้ตกลงหาบละ ๓๐ สตางค์นั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า เวลานี้การเก็บภาคหลวงตีบुकได้คิดเทียบแร่ตีบुक ๑๐๐ หาบเท่ากับ ๗๒ หาบ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ โดยประกาศกระแสพระบรมราชโองการลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ แล้ว สมควรจะเปลี่ยนอัตราค่าตีตราตีบुकແຮ່ตีบुकเทียบอัตราเดียวกัน

เพราะฉะนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป ให้เก็บ ค่าตีตรา แร่ตีบुक ที่ตกลงแล้ว ตามหน้าหาบละ ๑ บาท และบรรดาแร่ตีบुकที่ยังไม่ได้ตกลงตามหน้าหาบละ ๗๒ สตางค์ ถ้าน้อยหรือมากกว่า ๑ หาบ ให้คิดเก็บเทียบตามส่วนหน้าหาบ

ให้ยกเลิกประกาศฉบับลงวันที่ ๒๗ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ เสียแต่วันนี้ประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ว่าด้วยเรื่องเงินค่าบ่วยการก้ำนหรือผู้แทนก้ำน

ฉบับที่ ๑๓

บัดนี้ความปรากฏว่า การจ่ายเงินค่าบ่วยการก้ำนหรือผู้แทนก้ำน ซึ่งควรจะได้ตามความในพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ แห่งมาตรา ๑๗ นั้นยังต่างกันอยู่ สมควรจะออกกฎเพิ่มเติมขึ้นไว้ตามอำนาจแห่งพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดินศก ๑๒๗ มาตรา ๑๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการออกกฎข้อบังคับไว้ ดังต่อไปนี้

๑ การเดินสำรวจสำหรับการออกโฉนด หรือรังวัดสอบเขตที่ตำบล ก้ำนหรือผู้แทนก้ำนที่ไปทำการด้วยกับพนักงานรังวัดตามความในพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดินศก ๑๒๗ มาตรา ๑๖ แล้ว กระทรวงเกษตราธิการจะได้จ่ายเงินค่าบ่วยการก้ำนหรือผู้แทนก้ำนให้ตามมาตรา ๑๗

๒ ถ้าการเดินสำรวจหมายเขตที่ดิน สำหรับการออกโฉนด หรือรังวัดสอบเขต หรือรังวัดแบ่งแยก หรือรังวัดรวมโฉนด

๕๕

เฉพาะรายตามคำขอ (ไม่ใช่ทำการรังวัดทั้งตำบลตามที่กล่าวแล้ว
ในข้อ ๑) ถ้ากำนันหรือผู้แทนกำนันต้องไปทำการกับพนักงาน
รังวัดแล้ว ผู้ขอต้องออกเงินเป็นค่าบ่วยการให้กำนันหรือผู้
แทนกำนันวันละ ๑ บาทกว่าจะทำการรังวัดเสร็จในที่ดินของตน
ตามคำขอ แต่ถ้าหากในวันนั้นมีการรังวัดตามคำขอหลายราย
เจ้าพนักงานจะได้เฉลี่ยจากผู้ขอรายนั้น ๆ เช่นวันเดียวทำการรัง
วัดได้ ๒ ราย ให้เฉลี่ยกันออกรายละ ๕๐ สตางค์ ดังนี้เป็นต้น
๓ เงินรายนี้ เจ้าพนักงานในหอรัษฎ์เบ็ชรที่ดิน เป็นผู้เรียก
แลให้รวมเรียกกับเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ แล้วทำบัญชีรายรับ
รายจ่ายเงินรายนี้ไว้ให้ชัดเจน

กฎให้ไว้ณวันที่ ๖ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดี กระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ กันยายน หน้า ๑๐๖)

ประกาศ

เรื่องจัดเปลี่ยนแปลงท้องที่ในเขต
มณฑลนครศรีธรรมราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยรับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ท้องที่ในมณฑลนครศรีธรรมราช ยังไม่เหมาะแก่การปกครอง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

๑ ย้ายศาลากลางจังหวัดพัทลุง ซึ่งเดิมตั้งอยู่ที่อำเภอลำปำ ไปตั้งที่ตำบลคูหาสวรรค์

๒ ตั้งกิ่งอำเภอคูหาสวรรค์ ซึ่งขึ้นอำเภอลำปำเป็นอำเภอ เรียกว่า “อำเภอคูหาสวรรค์” และยุบอำเภอลำปำเป็นกิ่ง เรียกว่า “กิ่งอำเภอลำปำ” ขึ้นอำเภอคูหาสวรรค์

๓ ย้ายอำเภอพนางตุง เดิมตั้งอยู่ที่เขาพนางตุง ไปตั้งที่ตำบลควนขนุน เรียกว่า “อำเภอควนขนุน”

๔ ตั้งกิ่งอำเภอที่ตำบลชะอวด เรียกว่า “กิ่งอำเภอชะอวด” ขึ้นอำเภอร่อนพิบูลย์

๕๗

๕ ตั้งกิ่งอำเภอระโนด ซึ่งขึ้นอำเภอจะทิ้งพระเป็นอำเภอ เรียกว่า “อำเภอระโนด” และยุบอำเภอจะทิ้งพระเป็นกิ่ง เรียกว่า “กิ่งอำเภอจะทิ้งพระ” ขึ้นอำเภอเมืองสงขลา

๖ ยุบอำเภอหัวไทรเป็นกิ่ง เรียกว่า “กิ่งอำเภอหัวไทร” ขึ้นอำเภอปากพนัง

๗ ขุดเล็กกิ่งอำเภอรัฐภูมิ ตั้งอำเภอที่ตำบลกำแพงเพชร เรียกว่า “อำเภอกำแพงเพชร”

๘ ตั้งกิ่งอำเภอที่บ้านสบ้าย้อย เรียกว่า “กิ่งอำเภอสบ้าย้อย” ขึ้นอำเภอเทพา

เพื่อให้สะดวกแก่การปกครองตั้งแต่นั้นไป

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ กันยายน หน้า ๑๑๐)

กฎที่ ๕

เรื่องให้จเรตรวจการพแนกปกครอง (ชั่วคราว)

ด้วยตามความในกฎเสนาบดีว่าด้วยหน้าที่จเรกรมตำรวจพระนครบาลแลตำรวจภูธร ลงวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ข้อ ๕ มีว่า “จเรมีหน้าที่จะตรวจการในกรมตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธร ฤๅกรมใดกรมหนึ่ง^๕ที่เสนาบดีจะมีคำสั่งให้ทำเป็นพิเศษ”^๕

เนื่องจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระราชการทั้งฝ่ายมหาดไทยแลนครบาลรวมเป็นกระทรวงเดียวกันแล้ว จึงเป็นการสมควรที่จะให้เรได้มีหน้าที่ตรวจตราการงานให้ได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ให้จเรมีหน้าที่ตรวจการท้องที่แลระเบียบราชการในที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ ด้วยอีกพแนกหนึ่ง

หลักการที่ควรจะตรวจนั้น มีหัวข้อโดยสังเขปต่อไปนี้ คือ

พแนกปกครอง

๑ ความสุขทุกข์ของประชาชนพลเมืองเป็นอย่างไร แลพลเมืองโดยมากมีนิสัย ลัทธิศาสนา ความประพฤติ ความสามารถ

อย่างไร ท้องที่ใดที่มีการติดต่อด้วยอาณาเขตร์ หรือติดต่อด้วย
ประชาชนพื้นเมืองกับชาวต่างประเทศอย่างไรบ้าง

๒ การทำมาหากินตามพื้นเมืองเป็นอย่างดี แลมีอะไร
เป็นพิเศษบ้าง กงสดวกอยู่หรือจัดซื้ออย่างไร ควรจะช่วยเหลือ
ทุนบำรุงอย่างไร

๓ ราษฎรได้รับความร่มเย็นเป็นสุขจากผู้ปกครองพอเพียง
หรือบกพร่องสถานใด

๔ ความนิยมนับถือในระหว่างพลเมืองกับผู้ปกครองเป็นไป
สถานใด

แผนกการปราบปราม

๑ การโจรกรรมในท้องที่ใดเป็นอย่างดี

๒ บ่อเกิดแห่งการโจรกรรมคืออะไร หรือเพราะเหตุไร
(ถ้าสามารถจะสืบทราบได้)

๓ ผู้ที่กระทำโจรกรรมตามที่ปรากฏ โดยมากเป็นคนใน
ท้องที่หรือจรมาแต่ทางใดได้อย่างไร

๔ ควรจะคิดแก้ไขป้องกันปราบปรามอย่างไร

๕ ผู้ปกครองท้องที่ได้เอาใจใส่จัดการอยู่อย่างไร

ระเบียบการงานในอำเภอ

๑ การติดต่อในระหว่างเจ้าพนักงานกับประชาชนผู้มีกิจเกี่ยว
ข้องเป็นอย่างไร

๒ ระเบียบแบบแผนในอำเภอเรียบร้อยเพียงไร

๓ การงานพแนกหน้าที่ใดเป็นการหนักเบา และมีความสะดวกหรือขัดข้องอย่างไร เพราะเหตุใด

๔ การรักษาสถานที่แลความสะอาด

๕ การเบ็ดเตล็ดแลเหตุพิเศษที่ควรจะสืบทราบ

รายงานกิจการที่ไปตรวจ ให้ยื่นต่ออุปราชหรือสมุหเทศาภิบาลมณฑลนั้นฉบับหนึ่ง แลส่งสำเนาตรงไปยังปลัดสำรวจกระทรวงมหาดไทยฉบับหนึ่ง

ฝ่ายอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล เมื่อได้รับรายงานการตรวจของจเรแล้ว ถ้ามีสิ่งใดผิดพลาดบกพร่องที่ควรจะแก้ไขว่ากล่าวหรือปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใดกระทำผิดซึ่งสมควรจะติเตียนสอบสวนหาความจริงมาเป็นทางพิจารณาปฤชาโทษสถานใด ก็ให้สั่งการไปตามที่เห็นสมควรแก่ระเบียบหน้าที่ราชการ แล้วให้รายงานเหตุผลไปยังกระทรวงมหาดไทยให้ทราบ

กระทรวงมหาดไทย

กฏให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี

ประกาศขยายเขตวิสุทธาธิบดี

เจ้าพระยามรราช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการไว้เกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ตามประกาศขยายเขตวิสุทธาธิบดี ลงวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ซึ่งกำหนดเขตจัดการวิสุทธาธิบดีไว้ตามแนวฝั่งตะวันออกแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองผดุงกรุงเกษมตอนเหนือลงไปเพียงปากคลองผดุงกรุงเกษมตอนใต้ เลี้ยวเข้าคลองไปตามแนวคลองตลอดไปจนออกปากคลองผดุงกรุงเกษมบรรจบแนวฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้น

บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมควรที่จะขยายเขตจัดการวิสุทธาธิบดีให้กว้างขวางออกไปอีก เพื่อเป็นทางทำนุบำรุงความศุขสำราญของ ประชาชนพลเมืองใน เขตจังหวัดพระนครให้ยิ่งขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ขยายเขตจัดการวิสุทธาธิบดีออกไปจากเขตเดิมอีกดังนี้ คือ

ตามแนวฝั่งตะวันออกแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองสามเสนลงไปถึงถนนสาทรฝั่งใต้ เลี้ยวไปตามถนนสาทร ถนนวิบูลย์ ตัดเส้นตรงไปคลองสามเสน เลี้ยวไปตามคลองสามเสน ฝั่งใต้จนออกปากคลอง บรรจบแนวฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาโดยรอบ

กับให้มีอำนาจเขตรัฐางจากถนนสาทรฝั่งใต้ ถนนวิฑู แล
เส้นตรงไปคลองสามเสนออกไปทางทิศใต้่อีก ๑๕ เส้น ซึ่งเจ้า
พนักงานจะได้ปักหลักเขตร์ไว้เป็นสำคัญนั้น อยู่ในเขตร์จัดการ
ศุขาภิบาลด้วย

เพราะฉะนั้นให้กรมศุขาภิบาลจัดการให้เป็นไปตามความที่กล่าว
ไว้ในประกาศจัดการสอาด ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๗
แลตามประกาศพระราชกำหนดกฎข้อบังคับอันว่าด้วยการศุขาภิ
บาลแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๓ กันยายน หน้า ๑๑๕)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๘ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๓ ธันวาคม หน้า ๑๑๖)

๑๐๕

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไซพระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
ราชบุรี	กาญจนบุรี	วังขนาย	หนองหม้อแกง ท่าตะคร้อ

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ยกเลิกที่ทำการรับจดฐ่เบียรคนเกิดคนตาย

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศกระทรวงนครบาลรับจดฐ่เบียรคนเกิดคนตาย ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ให้กัันนั้นบางตำบลเป็นผู้ทำการรับแจ้งความนั้น บัดนี้ท้องที่ในจังหวัดม่นบุรีซึ่งได้เป็รับจดฐ่เบียรตามตำบล การคมนาคมที่จะมายังที่ว่าการอำเภอเป็นการสะดวกแล้ว เพราะฉะนั้นให้ยกเลิกการรับจดฐ่เบียรคนเกิดคนตายซึ่งได้ตั้งให้กัันนั้นตำบลคลองเจ็ด อำเภอม่นบุรี ตำบลคลองหกวางังใต้ ตำบลลำต้อยตึง อำเภอหนองจอก ตำบลทับยาว อำเภอแสนแสนนั้นเสีย คงให้ไปแจ้งความคนเกิดคนตายที่ว่าการอำเภอท้องที่ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ศาลาว่าการมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๘ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๔ ตุลาคม หน้า ๑๑๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว รวม ๑๕ ขนานนั้น บัดนี้ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้น เพิ่มเติมอีก ๖ ขนาน รวมเป็น ๒๑ ขนานดังต่อไปนี้

20. Coryza Tablet No. 2.

(Frank S. Betz Company, U. S. A.).

21. Diarrhcea Tablet No. 2. (Sullivan).

(Frank S. Betz Company, U. S. A.).

22. Tablets Dysentery (Bismuth Beta-Naphthol and Lead Compound),

(H. K. Mulford Company).

๑๐๗

23. Tablets Protan Compound.

(H. K. Mulford Company).

24. Tablets Salol Compound.

(H. K. Mulford Company).

๒๕. ยาใส่ตาแดง (ห้างขายยาสี่ก๊ก)

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๔ ตุลาคม หน้า ๑๒๐)

ประกาศ

แก้ไขมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติ

จัดวางการรถไฟและทางหลวง

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
 สนั่นทรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศให้
 ทราบทั่วกันว่า ตามข้อความในพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟ
 และทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ มาตรา ๕๕ ยังมีได้กล่าว
 ถึงการรับผิดชอบของกรมรถไฟแผ่นดินในการบรรทุกส่งสินค้า
 ซึ่งเหมาะบรรทุกส่งครั้งคันรถหรือเต็มคันรถ ฉะนั้นจึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๕๕ แห่ง
 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงดังต่อไปนี้ ส่วน
 ความเดิมในมาตรานี้ให้ยกเลิกตั้งแต่นั้นไป

ความในมาตรา ๕๕ ตามที่ได้แก้ไขใหม่มีดังนี้ คือ—

มาตรา ๕๕ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่า
 ครุภาระ ห่อวัตถุสุสาน้ำอันได้จัดลงบาญชีประกันบรรทุกส่งไป
 ฤๅฝากไว้เป็นอันตราขายสูญหายนั้น มีเขตจำกัดดังนี้คือ ห่อหนึ่ง
 เป็นเงินไม่เกิน ๑๐๐ บาท ถ้าวัวเหมาะบรรทุกครั้งคันรถไม่เกิน ๔๐๐

บาท และถือว่าเหมาบรรทุกทั้งคันรถไม่เกิน ๑๐๐๐ บาท เว้นไว้แต่

(๑) ผู้ส่งญาผู้ฝากจะได้แจ้งจำนวนราคาและบอกสภาพแห่งของที่มีอยู่ในห่อญาแห่งสินค้าที่ว่าเหมาบรรทุกครั้งคันรถ ญาเต็มทั้งคันรถนั้น และ

(๒) ผู้ส่งญาผู้ฝากได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้น ตามอัตราค่าประกันให้แก่พนักงานรถไฟผู้ผู้นำที่ พนักงานผู้นั้นมีสิทธิที่จะสอบสวนตรวจตราเพื่อให้รู้แน่ชัดของญาสินค้าที่ส่งไปนั้นตรงกันจริงกับค่าที่ได้แจ้งไว้นั้นญาไม่

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๑ ตุลาคม หน้า ๑๒๓)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลหนองบัวฮี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบล
ราชธานี ซึ่งแยกตั้งขึ้นใหม่

ด้วยมณฑลอุบลราชธานีแจ้งว่า ทางราชการย้ายปกครอง
ได้แยกตำบลคอนจิก ท้องที่อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบล
ราชธานี ซึ่งได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว
ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ขึ้นเป็นอีกตำบลหนึ่ง
ชื่อว่าตำบลหนองบัวฮี เหตุฉะนั้นให้เปลี่ยนว่าใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลหนองบัวฮี ท้องที่อำเภอ
พิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วัน ๒๑ กันยายน หน้า ๑๒๖)

ประกาศตั้งกรมร่างกฎหมาย

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ทรงพระราชดำริเห็นว่า เนื่องแต่ความเจริญของบ้านเมืองซึ่งดำเนินไปโดยลำดับ พระราชกำหนดกฎหมายเพื่อบังคับการปกครองให้เป็นไปโดยระเบียบเรียบร้อย ส่วนหน้าที่ร่างพระราชกำหนดกฎหมายนั้นยังจำแนกแยกอยู่ กับบรรดาเจ้ากระทรวงทบวงการ ซึ่งต่างฝ่ายต่างร่างเป็นแบบอย่างที้อาจจะบังเกิดผลไม่สะดวกแก่ทางราชการขึ้นได้ เพื่อความสม่ำเสมอให้เป็นทำนองคลองเดียวกัน จึงเป็นการสมควรที่จะจัดวางการชำระสะสาง รวบรวม ร่าง แปล และแก้ไขเพิ่มเติม บรรดาประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎเสนาบดี และประเพณีเมืองไว้ให้เป็นระเบียบ โดยมีหลักดำเนินการสม่ำเสมอเป็นทำนองคลองเดียวกัน และให้ถูกต้องชอบด้วยกาลสมัย ความเจริญแห่งบ้านเมืองเช่นว่านั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองกรมการชำระประมวลกฎหมายขึ้นเป็นกรมชื่อว่า “กรมร่างกฎหมาย” เป็นกรมชั้นอธิบดี ขึ้น

อยู่ในกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ร่างพระราชกำหนดกฎหมายแต่
กรมเดียว ตั้งแต่บัดนี้สืบไป

เพื่อให้การได้เป็นไปต้องตามพระราชดำริ^{นี้} จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาอภัยราชามาหาญยุติธรรมธร เสนา
บดีกระทรวงยุติธรรมเป็นนายกกรรมการ และโปรดเกล้าฯ
เลือกสรรเนติบัณฑิตผู้ชำนาญในนิติสารสักสมัยและประสมัย
คือให้ นายอาร์. ซี. ก๊วยงหมอกกฎหมายฝรั่งเศส หัวหน้ากรม
การร่างประมวลกฎหมาย เป็นที่ปรึกษา พระยานรเนติบัญญัติ
เนติบัณฑิตสยาม กรรมการศาลฎีกา ๑ พระยาจินดาภิรมย์
ราชสภาพดี เนติบัณฑิตสยามและอังกฤษ กรรมการศาลฎีกา ๑
พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตาธิบดี เนติบัณฑิตอังกฤษ (อนนเอร์
ชั้นที่หนึ่ง) อธิบดีกรมอัยการ ๑ นายชาลส์ เลเวก หมอกกฎหมาย
ฝรั่งเศส ๑ พระยามานวราชเสวี เนติบัณฑิตสยามและอังกฤษ ๑
นายเรมี เดอ ปลังเตอโรส หมอกกฎหมายฝรั่งเศส ๑ นายเรเน
กาโซ หมอกกฎหมายฝรั่งเศส ๑ เป็นกรรมการ

ในกรมร่างกฎหมาย^{นี้} ให้นายกกรรมการเป็นผู้ควบคุมและ
รับผิดชอบให้ราชการพแนก^{นี้}สำเร็จเรียบร้อยสืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปี
ที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน^{นี้}

ประกาศ

แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนอัตราราชการอิสริยาภรณ์
แห่งพระราชบัญญัติสำหรับตระกูลจุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า อัตราราชการอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลจุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า ตามจำนวนซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช ๒๔๕๗ ขึ้นไว้ มีจำนวนปฐมจุลจอมเกล้า ๓๐ ดวง ทุตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ๕๐ ดวง ทุตติยจุลจอมเกล้า ๑๕๐ ดวง ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ๑๕๐ ดวง ตติยจุลจอมเกล้าและตติยานจุลจอมเกล้าอย่างละ ๑๐๐ ดวง รวมเป็นจำนวน ๔๓๒ ดวง บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า อัตราราชการอิสริยาภรณ์ทุตติยจุลจอมเกล้าวิเศษยังหย่อนอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นอัตรา ๑๐๐ ดวง ตั้งแต่บัดนี้ไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๔ พฤศจิกายน น้ ๑๑๑)

ประกาศ

วางระเบียบจัดกรมใหญ่ในกระทรวงมหาดไทย
และตั้งตำแหน่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ๓ นาย

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ราชการกระทรวงมหาดไทย เมื่อได้รวมราชการกระทรวงนครบาลเข้าเป็นกระทรวงเดียวกัน ซึ่งรวมการปกครองหัวทั้งพระราชอาณาเขตร์ และด้วยความเป็นไปได้ตามกาละ ราชการทั้งตามปกติและพิเศษสำคัญย่อมมีขึ้นอีกมาก สมควรจะกำหนดเจ้าหน้าที่แผนกงานทั้งในกรุงและหัวเมืองที่ยังแยกย้ายกันอยู่ ให้รวมเป็นหมู่หมวดกรมเดียวกันได้อีกบ้าง ให้เป็นประโยชน์แก่การงานยิ่งขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเจ้าหน้าที่แผนกการในบางส่วนนั้นจัดเป็นกรมใหญ่ขึ้น แยกหน้าที่เป็น ๓ กรม คือ

๑ ให้รวมกรมกองต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เป็นกองกลาง คือกองบัญชาการ กรมปลัดบาญชี กรมเสมียนตรา กองล่าม กองกรมทำซ้าย จัดเป็นกรมหนึ่ง พระราชทานนามกรมนี้ว่า “กรมบัญชาการ” ส่วนกองบัญชาการเดิมซึ่งรวมอยู่ในกรมนี้ใน พระราชทานนามให้เรียกว่า “สภามัญชาการ” และผู้ช่วยเสนาบดีซึ่งอยู่ในสภามัญชาการ ให้มีตำแหน่งเป็นชั้นอธิบดี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีสหเทพ รับราชการฉลองพระเดชพระคุณในตำแหน่งนี้แล้ว

๒ ในพเนกการสำรวจ รวมน้ำที่ตรวจการ นำที่รายงานพระธรรมนูญ การเบ็ดเตล็ด ซึ่งรวมเป็นหน้าที่ ๆ มีอยู่ในกรม

สำรวจเดิมบรรดาที่มีได้กำหนดยกไปอยู่ในกรมอื่น กับจเรตำรวจ
พระนครบาลและตำรวจภูธร มหาเดเล็กรรยงานในมณฑลต่างๆ
ญาติที่ตรวจการในที่ต่างๆ ซึ่งสมควรจะรวมกันได้ต่อไปอีก ให้
รวมสังกัดเดียวกันจัดเป็นกรมหนึ่ง พระราชทานนามกรมนี้ว่า
“กรมสำรวจ” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จางวางตรี พระยา
อุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ เป็นอธิบดีกรมสำรวจ และให้เป็นกรมที่
มีหน้าที่ตรวจราชการได้ทั้งในกรุงและหัวเมืองทั่วไป

๓ ในพแนกการปกครอง บรรดาพแนกการต่างๆ ในกรม
ปกครองเดิม เช่นการปกครองภายใน การทำเนียบ การ
ทะเบียน และกรมการเมืองเดิม ซึ่งเนื่องด้วยการปกครองแต่
เป็นการภายนอก ให้รวมเป็นกรมเดียวกัน พระราชทานนาม
กรมนี้ว่า “กรมพลำกัณฑ์” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
มหาอำมาตย์ตรี พระยาราชพิริยชัย เป็นอธิบดีกรมพลำกัณฑ์ และ
กรมนี้ให้เป็นกรมที่รวมหน้าที่การปกครองทั้งในกรุงและหัวเมือง
ทั่วไป

ทั้งนี้ให้พึงปฏิบัติราชการต่อกันทั้งในกรุงและหัวเมือง ตั้งแต่
บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปี
ที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

• (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๔ พฤศจิกายน น.๑๓๒)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๔๖๖ พรรษา
 บัณฑิตยบกาล สุภรสังวัจจร เอกาทสมทิน พฤตจิกายนมาส
 อาทิตยวาร กาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ เอก
 อรรคมหาบุรุษบรมนราธิราช ฟื้นฟูประชานารถมหาสมมตวงศ
 อดิศักยพงศวิมลรัตน วรชาติยราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหา
 จักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทรเคาระห์ณี จักรีบรม
 นารถ จุฬาลงกรณ์ราชวรังกูร บรมมกุฏนเรนทรสุรัสันตติวงศ
 วิศิษฎ์ สุสาชิตบุรพาธิการ อดุลยภฤตยาภินิหารอดิเรกบุญฤทธิ
 ธิคุณลักษณะวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตตะมังคประณต
 บาทบงกชชยุคล ประสิทธิ์สรรพสุภผล อุดมบรมสุขุมาลัย ทิพย
 เทพาวตาร ไผ่สาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์
 บรมิศักดิ์สมญาเทพทวาราวดี ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนางค
 นิกัรรัตนอัศวโกศล ประพนธปรีชามหัทธิวิชาจารย์ บริบูรณ์คุณสาร
 สยามาทินคร วรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันต
 วรฤทธิเดช สรรพวิเศษศรีนทร บรมชนกาดิศรสมมต ประสิทธิ์
 วยสมโหดม บรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตรฉัตรดิฉันตะ ศรี

รัตโนปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกามีสิต สรรพทศทิวจิตไชย
 สกลมโหศวรียมหาสวามินทร์ มหะศวรมหินทรมหารามาธิราช
 วโรดม บรมนารถชาติอาชาวไศรบ พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ
 อุดุลยศักดิ์อรรคนเรศราชิบดี เมตตากกรณาสัตถกไทย อโนป
 ไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิเบนทร ปรมนทรธรรมิก
 มหาราชาธิราช บรมนารถพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่เวลา
 นี้ ยังกระจัดกระจายอยู่หลายแห่ง สมควรจะนำมารวบรวมไว้
 แห่งเดียวกัน และจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สมแก่กาลสมัย
 ความเจริญและพาณิชย์กรรมแห่งบ้านเมือง และความสัมพันธ์
 กับนานาประเทศ

ส่วนหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งศาลยุติธรรมได้เคย
 ยกขึ้นปรับสัตย์ตัดสินคดีเนื่องๆมา โดยธรรมเนียมประเพณี
 อันควรแก่ยุติธรรมนั้น สมควรจะบัญญัติไว้ให้เป็นหลักฐาน
 และกิจการบางอย่างในส่วนแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งไม่มีในกฎ
 หมายที่ใช้อยู่บัดนี้ ก็ควรจะบัญญัติขึ้นไว้ด้วย

และทรงพระราชดำริเห็นว่า ทางที่จะให้ถึงซึ่งผลอันนี้ ควรจะ
 ประมวลและบัญญัติบทกฎหมายที่กล่าวแล้วเข้าเป็นประมวลกฎ
 หมายแพ่งและพาณิชย์ตามแบบอย่างซึ่งประเทศอื่นๆ ได้ทำมา

อนึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่า การชำระประมวลกฎหมาย ซึ่งทำ
 อยู่ฉบับนี้ได้ดำเนินไปมากแล้ว สมควรจะประกาศให้ใช้ประ
 มวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ส่วน ที่สำคัญ และเป็นประโยชน์
 ตอนหนึ่งก่อนได้ ส่วนอื่นๆ เมื่อสำเร็จบริบูรณ์ จะได้ประกาศ
 ให้ใช้เพิ่มเติมในภายหลัง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบ
 ไปดังนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พาณิชย

มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนมกร
 คม พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยก
 เลิกบันดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติ
 ไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ ฤๅซึ่งแย้งกับบทแห่งประมวล
 กฎหมายนี้

บรรพ ๑

บทเปิดเสร็จทั่วไป

ลักษณะ ๑

บทวิเคราะห์

มาตรา ๔ คำว่า “กฎหมาย” ให้หมายความเฉพาะแต่ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมาย พระราชกฤษฎีกา ฎาพระราชกำหนดอันซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติขึ้นและประกาศใช้เป็นกฎหมาย

มาตรา ๕ คำว่า “เสียหาย” หมายความว่าอันตรายแก่ชีวิต กาย ใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ฤทธิเดชใดๆ ของบุคคล

มาตรา ๖ บุคคลผู้รับช่วงสิทธิแห่งเจ้าหน้าที่อาจใช้สิทธิทุกประการซึ่งเจ้าหน้าที่มีตามผลแห่งนั้น ฤ็ประกันแห่งนั้นนั้นได้

มาตรา ๗ เจตนาฤ็ความยินยอมนั้น ฟังอนุমানได้จาก ถ้อยคำที่พูด ฤ็ที่เขียน ฤ็จากกริยา ฤ็จากพฤติการอื่น ๆ

มาตรา ๘ นั้นนั้น ท่านว่าคั้งตั้งแต่เวลาเจ้าหน้าที่มีสิทธิจะ ได้รับชำระหนี้

มาตรา ๙ คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่าพฤติการ ใด ๆ ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของบุคคล และบุคคลนั้นแม้จะ ได้ร้มัด

ร่ว้งตั้งจะฟังคาดหมายได้แต่วิญญูชนแล้ว ก็ไม่อาจก้าวล่วง
เสียบได้

มาตรา ๑๐ อันว่าหนั้นั้น โดยนิตินัยว่าเป็นความเกี่ยวพัน
อันบุคคลคนเดียวฤหลายคนฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าลูกหนั้น จำต้อง
ส่งทรัพย์สินก็ดี ฤทำการ ฤเว้นทำการใดให้แก่บุคคลคน
เดียวฤหลายคนอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าเจ้าหนั้น

อันว่าส่งทรัพย์สิน ฤทำการ ฤไม่ทำการ โดยนัยนี้ท่าน
เรียกว่าสินใช้

ลักษณะ ๒

ปรับบทกฎหมาย

มาตรา ๑๑ หนั้นั้น ท่านว่าจะก่อให้เกิดขึ้น ฤแก้ไข ฤ
เลิกเสียก็ได้ด้วยความยินยอมพร้อมใจของคู่กรณีตามแต่เขาจะ
เห็นควร

มาตรา ๑๒ ความตกลงกันฤข้อหนึ่งข้อใดในความตกลง
นั้นซึ่งตัดทอนยกเว้น ฤแก้ไขบทแห่งกฎหมายอันเกี่ยวแก่
รัฐประศาสนโยบาย ฤความปลอดภัยแห่งบุคคลฤทรัพย์สิน
นั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ คือตกลงกันเสียเปล่า

มาตรา ๑๓ ถ้าไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับแก้คดีใด ท่าน
ให้ยกเอาจารีตประเพณีมาปรับแก้คดีนั้น

มาตรา ๑๔ ถ้าไม่มีบทกฎหมายอาชญาวิธีที่ประเพณีที่จะนำมาวินิจฉัยแก่คดีใด ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นอาศัยเทียบบทที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง ฎาเทียบหลักกฎหมายอื่นแพร่หลาย

มาตรา ๑๕ เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายต้องการให้ทำเป็นหนังสือไว้ ท่านว่าบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือให้ ฎาผู้เป็นคู่กรณีในหนังสือนั้นไม่จำเป็นจะต้องเขียนหนังสือเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น ๆ

มาตรา ๑๖ บททั้งหลายในประมวลกฎหมายนี้ซึ่งว่าด้วยสมบูรณ์แห่งสัญญา นั้น ท่านให้ยกมาใช้ปรับแก้กรณีใด ๆ ซึ่งจะพึงก่อให้เกิดหนี้ ฎาแก้ไข ฎารงับหนี้ แล้วแต่จะพึงได้โดยพฤติการณ์

มาตรา ๑๗ การก่อให้เกิดสิทธิที่ดี ระวังสิทธิฎาแก้ไขสิทธิที่ดี และการชำระหนี้ที่ดี ท่านว่าต้องกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๑๘ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๙ ความสุจริตนั้น ถ้ามิได้ประกอบด้วยความรั้งตรึงอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนไซ้ ท่านว่าจะยกเอามาเป็นข้อต่อสู้คดีมิได้

มาตรา ๒๐ ความตกลงกันว่าบุคคลจะไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความทุจริตของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๒๑ ถ้ามีข้อสงสัยในกรณีหนึ่งแล้ว ท่านให้วินิจฉัยให้เป็นคุณแก่ฝ่ายลูกหนี้

มาตรา ๒๒ ถ้าจะส่งดอกเบี้ยเมื่อใด ๆ และดอกเบี้ยนั้นมิได้กำหนดอัตราไว้โดยสัญญา กฎหมาย ท่านให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

ลักษณะ ๓

วิธีตีความในเอกสาร

มาตรา ๒๓ ถ้าใจความในเอกสารเป็นที่สงสัย ให้ศาลฟังถึงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนที่กล่าว

มาตรา ๒๔ ถ้าในเอกสารมีบทซึ่งแย้งกัน ฤาเป็นปฏิบัติแก่กันตั้งแต่สองบทขึ้นไป และศาลมีอาจทราบเจตนาอันแท้จริงได้ไซ้ ให้ถือเอาความข้อหลังเป็นบทบังคับ

มาตรา ๒๕ ถ้าพิสูจน์ได้ว่ามีผู้แปลงปลอมเอกสารส่วนใดส่วนหนึ่ง ให้ศาลฟังถือเอาความเดิมแห่งเอกสารนั้น

ถ้าศาลมีอาจหยั่งทราบความเดิมนั้นได้ ก็อย่าให้ฟังความส่วนที่แปลงปลอมนั้นเลย

มาตรา ๒๖ ที่ความในเอกสารไปในทางใด จะทำให้ข้อความฤเอกสารเป็นผลบังคับได้ ท่านให้ถือเอาทางนั้นดีกว่าที่จะถือเอาทางที่ไร้ผล

มาตรา ๒๗ ลงจำนวนเงินฤปริมาณในเอกสารด้วยตัวอักษรและตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับเลขทั้งสองอย่างนั้นไม่ตรงกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ไซ้ ให้ฟังเอาจำนวนเงินฤปริมาณซึ่งเขียนเป็นตัวอักษรนั้นเป็นประมาณ

มาตรา ๒๘ ถ้าจำนวนเงินฤปริมาณได้แสดงไว้เป็นตัวอักษรหลายแห่ง ฤตัวเลขหลายแห่ง แต่ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้นไม่ตรงกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ไซ้ ให้ฟังเอาจำนวนเงินฤปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ

มาตรา ๒๙ ถ้าเอกสารทำขึ้นไว้เป็นสองภาษา เป็นภาษาไทยภาษาหนึ่ง ฤภาษาอื่นภาษาหนึ่ง แต่ข้อความในสองภาษานั้นแตกต่างกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาของคู่กรณีได้ว่าจะให้ใช้ภาษาใดบังคับไซ้ ท่านให้ถือเอาภาษาไทยบังคับ

ลักษณะ ๔

ระยะเวลา

มาตรา ๓๐ วิธีคำนวณเวลาในลักษณะนี้ให้ใช้ในการนับระยะเวลาทั้งปวง

มาตรา ๓๑ ระยะเวลาที่ ท่านให้คำนวณเป็นวัน มิให้
คำนวณเป็นชั่วโมง

มาตรา ๓๒ เมื่อระยะเวลาเริ่มแต่วันใด ท่านไม่ให้นับวัน
นั้นรวมเข้าในระยะเวลาด้วย

เมื่อระยะเวลาเริ่มแต่เหตุอันหนึ่งๆ เริ่มแต่ขณะหนึ่ง ท่าน
ไม่ให้นับวันที่เกิดเหตุขึ้น ฤๅนับวันเริ่มขณะเวลานั้นรวมเข้าด้วย

มาตรา ๓๓ ระยะเวลาที่นับเป็นสัปดาห์หนึ่ง ท่านว่ายอมสุด
ลงในสัปดาห์สุดท้ายเมื่อสิ้นวันซึ่งตรงกับวาระเริ่มระยะเวลานั้น

มาตรา ๓๔ ระยะเวลาที่นับเป็นเดือนฤๅเป็นปีนั้น ท่านว่า
ยอมสุดลงในเดือนฤๅปีสุดท้ายเมื่อสิ้นวันซึ่งตรงกับวันเริ่มระยะ
เวลานั้น

ถ้าไม่มีวันตรงกัน ฤๅถ้าวันซึ่งเริ่มระยะเวลานั้นเป็นวันที่สุด
แห่งเดือนไซ้ ท่านว่าระยะเวลาย่อมสุดลงเมื่อสิ้นวันสุดท้าย
แห่งเดือนสุดท้าย

มาตรา ๓๕ เดือนและปีนั้น ให้นับอย่างสุริยคติกาลตาม
ประคิตินในราชการ

ต้นเดือนคือวันที่ ๑ แห่งเดือน

กลางเดือนคือวันที่ ๑๕ แห่งเดือน

ปลายเดือนคือวันสุดท้ายแห่งเดือน

มาตรา ๓๖ ระยะเวลาที่นอนออกไป ท่านให้นับเอาวัน
ซึ่งต่อจากวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเดิมนั้น เป็นวันต้นแห่งระยะ
เวลาซึ่งนอนออกไป

มาตรา ๓๗ ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป็นวันหยุด ซึ่งตาม
ประเพณีงดเว้นการงาน ท่านให้นับวันที่เริ่มทำงานใหม่เข้าด้วย

มาตรา ๓๘ ในทางความ ในทางราชการ และทางค้าขายนั้น
วัน หมายความว่าเวลาทำการงานตามปกติ

ลักษณะ ๕

บุคคลธรรมดา

หมวด ๑

สภาพบุคคล

มาตรา ๓๙ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอด
เป็นทารก และสุดสิ้นลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์มารดา สามารถจะมีสิทธิบางอย่างที่กฎหมาย
บังคับไว้โดยเฉพาะ หากว่าภายหลังเกิดมารอดอยู่

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมเข้าถึงภาวะเป็นผู้ใหญ่ เมื่อมีอายุ
ยี่สิบปีบริบูรณ์ ฤๅเมื่อทำการสมรสแล้ว

มาตรา ๔๑ ถ้าเป็นพันวิสัยที่จะหยั่งรู้วันเกิดของบุคคลผู้ใด
ท่านให้นับอายุบุคคลผู้นั้น ตั้งแต่วันปลายแห่งปี ประดิทินหลวง
ซึ่งเพ็ญที่บุคคลผู้นั้นเกิด

มาตรา ๔๒ บุคคลใดอันมีผู้อื่นเอาชื่อไปใช้โดยไม่ชอบที่
บุคคลนั้นอาจจะร้องขอศาลให้ มีคำสั่ง บังคับห้ามไว้ว่าอย่าให้
ผู้อื่นเอาชื่อของตนไปใช้ คิดเช่นนี้มีอายุความตัดฟ้องกำหนด
ปีหนึ่ง ตั้งแต่วันเมื่อโจทได้ทราบว่ามีผู้ใช้ชื่อมิชอบเช่นนั้น
ฎกำหนดห้าปีตั้งแต่วันที่เริ่มใช้ชื่อเช่นนั้น

มาตรา ๔๓ ฎล้มเลิกของบุคคลนั้น ได้แก่ถิ่นที่อยู่ด้วย
ความจงใจว่าจะอยู่ต่อไป คนๆ หนึ่งหาอาจจะมีฎล้มเลิกมาก
กว่าแห่งหนึ่งในเวลาเดียวกันได้ไม่

มาตรา ๔๔ เมื่อบุคคลได้ถือเอาแล้วซึ่งฎล้มเลิกแห่งใด
แห่งนั้นคงเป็นฎล้มเลิกอยู่นกว่าจะได้ถือเอาฎล้มเลิกใหม่

มาตรา ๔๕ หญิงที่ทำการสมรสแล้ว ย่อมนับว่ามีฎล้มเลิก
แห่งเดียวกันกับสามี บุคคลผู้เยาว์ คือผู้ยังไม่มีอายุสิบปี
บริบูรณ์ก็ดี ฎผู้ไร้ความสามารถด้วยเหตุอื่นอย่างใด ๆ ก็ดี
ย่อมนับว่ามีฎล้มเลิกอันเดียวกันกับผู้แทนของตนโดยชอบธรรม

หมวด ๒

ความสามารถ

ส่วนที่ ๑ ผู้เยาว์

มาตรา ๔๖ ผู้เยาว์นั้น เชื่อว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ บันดา
การใดๆ อันเขาได้ทำลง ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ได้อนุมัติ

ด้วยแล้ว การนั้นย่อมเป็นโมฆะ เว้นไว้แต่ที่มบทบัญญัติไว้ในมาตราทั้งสามต่อไปนี้

มาตรา ๔๗ สรรพการอันผู้เยาว์ได้ทำลงนั้น ย่อมสมบูรณ์เพียงการที่จะให้ผลเป็นประโยชน์แก่ตัวเขา โดยปราศจากคำภาระติดพันฤงเอ็นไข

มาตรา ๔๘ ผู้เยาว์จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งว่าโดยสภาพของการนั้น ไม่อาจจะให้ผู้แทนทำแทนได้ เช่นว่าการสมรส ฤทำสัตยาริฐานเป็นต้น ก็อาจจะทำโดยลำพังตนเองได้เพียงที่มีกฎหมายอนุญาตไว้ในกรนั้น ๆ

มาตรา ๔๙ ผู้เยาว์จะทำการทั้งปวง ซึ่งเป็นธรรมเนียมในทางครองชีพอยู่ปรกติทุกวัน ตามควรแก่อายุ กำลังทรัพย์และฐานะของตน ก็อาจจะทำโดยลำพังตนเองได้

มาตรา ๕๐ ผู้เยาว์นั้น เมื่อผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตแล้ว ฤไม่ยอมอนุญาต แต่ศาลอนุญาตให้ประกอบกิจการ เช่นว่าพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม ฤรับภาระอื่น ๆ เหล่านี้ ก็ทำได้ ในกรณีเช่นนั้น จงถือว่าผู้เยาว์มีความสามารถเท่าผู้ใหญ่เพียงเฉพาะการงานนั้นเอง

อนึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมฤศาลที่ได้อนุญาตนั้น เมื่อเห็นปรากฏว่า บุคคลนั้นไม่สามารถจะทำการงานได้ตามสมควรแล้ว จะกัษณอนกัษณอนุญาตเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๕๑ เมื่อผู้เยาว์ที่ยังจำต้องอาศัยผู้แทนของตนโดยชอบธรรมอนุมัติให้ทำการใด ๆ มาใช้กลฉ้อฉลลงให้เขาเชื่อว่าตนเป็นผู้มีอายุบริบูรณ์แล้ว จะอ้างว่าตนเป็นคนไร้ความสามารถเอาเป็นเหตุเพิกถอนการที่ตนทำไปนั้น ๆ ไม่ได้เป็นอันขาด

มาตรา ๕๒ เมื่อการอันผู้เยาว์ได้ทำลงเป็นโมฆะยะไซริ้ เฉพาะแต่บุคคลซึ่งกล่าวต่อไปนี้ จะร้องขอให้เพิกถอนฤๅให้สัตยาบันการเช่นนั้นได้ คือ

- (๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์
- (๒) ผู้เยาว์นั่นเอง เมื่อมีอายุบริบูรณ์แล้ว
- (๓) ทายาทของผู้เยาว์

มาตรา ๕๓ สิทธิซึ่งจะร้องขอให้เพิกถอนการอันเป็นโมฆะยะซึ่งผู้เยาว์ได้ทำไปนั้น ย่อมระงับสิ้นไปโดยอายุความที่กำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้ทำการเช่นนั้น แต่กระนั้นถ้ากำหนดอายุความนี้ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นยุติจนกว่าจะล่วงไปปีหนึ่งภายหลังจากเวลาเมื่อผู้เยาว์นั้นมีอายุบริบูรณ์ ฤๅมีผู้แทนโดยชอบธรรมได้ตั้งขึ้นให้แก่ผู้เยาว์นั้นแล้ว

ส่วนที่ ๒ บุคคลวิกลจริต

มาตรา ๕๔ บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าภริยาฤๅสามีก็ดี ผู้บุพการี กล่าวคือ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ก็ดี ผู้สืบ

สันดาน กล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลื้อ กัดี ญาติ ญาติงาน
 อัยการกัดี มีคำร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลจะมีคำสั่งแสดงว่า
 ผู้นั้นเป็นผู้ไร้ความสามารถและตั้งผู้แทนโดยชอบธรรมก็ได้

คำสั่งศาลอันนี้ให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย

มาตรา ๕๕ บุคคลซึ่งศาลได้แสดงว่าเป็นคนวิกลจริตตั้งนั้น
 แล้ว ถ้าทำการใดแต่ลำพังตน ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม
 อนุมัติด้วยไซ้ การนั้นย่อมเป็นโมฆียะ

มาตรา ๕๖ การใด ๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลยังไม่ได้แสดงว่า
 เป็นคนวิกลจริตได้ทำลง ย่อมเป็นอันสมบูรณ์ เว้นเสียแต่
 พิสูจน์ได้ว่าการเช่นนั้นได้ทำในเวลาผู้นั้นมีจริตวิกล และ
 ผู้มีกรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วว่า ผู้ทำ เป็นคน วิกลจริต ด้วย ตั้งนี้
 การนั้นจึงเป็นโมฆียะ

มาตรา ๕๗ เมื่อการอันบุคคลวิกลจริตได้ทำลงเป็นโมฆียะ
 ไซ้ เฉพาะแต่บุคคลซึ่งกล่าวต่อไปนี้ จะร้องขอให้เพิกถอน
 ฤๆให้สัถยบันการเช่นนั้นได้ คือ

- (๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมของบุคคลผู้วิกลจริต
- (๒) บุคคลนั้นเอง เมื่อหายวิกลจริตแล้ว
- (๓) ทายาทของผู้วิกลจริต

มาตรา ๕๘ สิทธิซึ่งจะร้องขอให้เพิกถอนการอันเป็นโมฆียะ ซึ่งบุคคลผู้วิกลจริตได้ทำไปนั้น ย่อมระงับสิ้นไปโดยอายุความ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้ทำการเช่นนั้น แต่กระนั้นก็ตีกำหนดอายุความนี้ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นยุติ จนกว่า จะล่วงไปปีหนึ่ง ภายหลังจากเวลาเมื่อบุคคลเช่นนั้นหายวิกลจริต ญาติผู้แทน โดยชอบธรรมได้ตั้งขึ้นให้แก่บุคคลนั้นแล้ว

ส่วนที่ ๓ บุคคลมีกายฤาใจไม่สมประกอบ

มาตรา ๕๙ บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำการงารของตนเอง ได้เพราะเหตุจิตฟั่นเฟือนก็ดี เพราะความประพฤติสุรุ่ยสุร่าย เสเพลเป็นอาชิตกก็ดี ฤาเพราะเป็นคนสติสุรยาเมาก็ดี เมื่อ บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๕๔ ได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้

คำสั่งศาลนี้ ให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย

มาตรา ๖๐ บุคคลผู้ที่ศาลให้อยู่ในความพิทักษ์นั้น ถ้าผู้พิทักษ์ไม่อนุญาตแล้ว ย่อมไม่อาจจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ที่กล่าวต่อไปนี้แต่ลำพังตนได้ คือ

- (๑) รับทรัพย์สินฤาเงิน
- (๒) ลงทุนเพื่อแสวงหาผลกำไร
- (๓) ยืมเงินฤารับเป็นผู้ค้ำประกัน

(๔) ร้องฟ้องคดีในศาล เว้นแต่ที่จะร้องขอให้ยกเลิก ผู้พิทักษ์ของตนนั้น จึงจะร้องฟ้องเองได้

(๕) ให้โดยเสนาหา ฤาทำสัญญา ปรานี ปรานอมยอมความ ฤาตกลงให้อนุญาตตุลาการพิจารณาคดี

(๖) บอกนัดไม่รับเมื่อเขาให้โดยเสนาหา ฤาไม่รับส่วน ทรัพย์สินฤตกก็ดี ฤารับเอาทรัพย์สินเช่นว่านั้นอันตกอยู่ในค่าภาระ คิดผันฤาเงื่อนไขอย่างใด ๆ

(๗) เขาฤาให้เขาสังหาริมทรัพย์เกินกำหนดหกเดือน ฤา ทำสัญญาเขาฤาให้เขาสังหาริมทรัพย์เกินกำหนดสามปี

(๘) ถ้อยเอาสิทธิฤาโอนสิทธิ ซึ่งเนื่องกับอสังหาริมทรัพย์ ฤาสังหาริมทรัพย์ที่มีค่า เว้นไว้แต่ทรัพย์สินที่เขาให้ ฤาทรัพย์สิน ฤตกอันไม่ตกอยู่ในบังคับค่าภาระคิดผันฤาเงื่อนไขอย่างใด ๆ

มาตรา ๖๑ การใดตั้งได้ระบุมานในมาตราก่อนนี้ ถ้าบุคคล ผู้อยู่ในความพิทักษ์ทำลงโดยผู้พิทักษ์ตนไม่ได้อนุญาต การนั้น ย่อมเป็นโมฆียะ

มาตรา ๖๒ เฉพาะแต่บุคคลซึ่งกล่าวต่อไปนั้นเท่านั้น จะร้อง ขอให้เพิกถอน ฤาให้สัถยาบันการอันเป็นโมฆียะนั้นได้ คือ

(๑) ผู้พิทักษ์

(๒) บุคคลนั้นเอง เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้พ้นจากความ พินัยแล้ว

(๓) ทายาทของผู้นั้น

มาตรา ๖๓ สิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนการที่เป็นโมฆียะนี้ ย่อมระงับสิ้นไปโดยอายุความ มีกำหนดห้าปี นับตั้งแต่วันที่ทำการนั้น

แต่ว่าสิทธิอันมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้อยู่ในความพิทักษ์ และเป็นโทษแก่ผู้พิทักษ์นั้น อายุความยังไม่บริบูรณ์จนกว่าห้าปี นับตั้งแต่เวลาเมื่อบุคคลเช่นนั้นได้พ้นจากความพิทักษ์แล้ว

หมวด ๓

ตราบสูญ

มาตรา ๖๔ ถ้าบุคคลใดไปเสียจากถิ่นที่อยู่ และไม่มีใครรู้ว่าจะเป็นตายร้ายดีอย่างไร จนล่วงกำหนดปีหนึ่งตั้งแต่ได้ทราบข่าวมาเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว พนักงานอัยการฤ็ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วยนั้น จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้นั้นก็ได้

มาตรา ๖๕ ถ้าผู้ไม่อยู่นั้นได้แต่งตั้งตัวแทนมอบอำนาจจัดการทรัพย์สินทั่วไปไว้แล้ว ศาลจะอนุญาตคำร้องขอซึ่งกล่าวมาในมาตราก่อนได้ต่อเมื่อมาพิจารณาเห็นปรากฏว่า การที่ตัวแทนจัดการทรัพย์สินนั้นเกลือกจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่

มาตรา ๖๖ ตัวแทนอันผู้ไม่อยู่ได้แต่งตั้งมอบอำนาจจัดทรัพย์สินทั่วไปไว้ นั้น ถ้ามีการจำเป็นที่จะต้องทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเห็นว่าเป็นการนอกอำนาจที่มอบไว้ จะร้องขอต่อศาลให้ขยายอำนาจนั้นก็ได้อีก

มาตรา ๖๗ ผู้จัดการที่ศาลได้แต่งตั้งขึ้นนั้น ต้องทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ในขณะเมื่อเข้าจัดการ บัญชีทรัพย์สินนี้ต้องทำต่อหน้าพยานสองคน และให้ส่งลายมือชื่อพยานในบัญชีนั้นด้วย

มาตรา ๖๘ ผู้จัดการนั้น มีอำนาจเป็นตัวแทนซึ่งได้รับมอบอำนาจทั่วไป และเมื่อได้รับอนุญาตของศาลก่อนแล้ว ผู้จัดการก็อาจจะทำอะไรอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นได้

มาตรา ๖๙ ถ้าผู้ไม่อยู่ได้แต่งตั้งตัวแทนมอบอำนาจเฉพาะการอันใดไว้ ผู้จัดการหาอาจจะสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรที่เป็นอำนาจเฉพาะการเช่นนั้นได้ไม่ แต่ถ้ามาพิจารณาเห็นปรากฏว่ากรที่ตัวแทนจัดทำอยู่นั้นเกลือกจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่ไซ้ร ก็อาจจะร้องขอให้ศาลถอดถอนตัวแทนนั้นเสียได้

มาตรา ๗๐ ศาลจะสั่งเองในขณะใด ๆ ฤฯจะมีคำสั่งเมื่อพนักงานอัยการฯ ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียร้องขอขึ้นในการเหล่านี้ก็สั่งได้ คือ ๐/2566

(๑) ให้ผู้จัดการหาประกันให้ไว้เพื่อการที่จัดทำ และเพื่อส่งคืนทรัพย์สินที่มอบไว้

(๒) ให้ผู้จัดการแจ้งรายงานให้ ทราบว่าทรัพย์สินที่เข้ามาแล้วนั้นเป็นอยู่อย่างไร ๆ

(๓) ถอดถอนผู้จัดการออกเสียโดยมีเหตุอันสมควร และตั้งแต่งผู้อื่นให้จัดการแทนผู้นั้นต่อไป

มาตรา ๗๑ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้จัดการได้รับสินจ้าง กิจจ่ายจากทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้

มาตรา ๗๒ อำนาจของผู้จัดการนั้น ย่อมสิ้นสุดลงในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เมื่อผู้ไม่อยู่นั้นกลับมา

(๒) เมื่อได้พยานเป็นหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ไม่อยู่นั้นถึงแก่

ความตาย

(๓) เมื่อศาลถอดถอนผู้จัดการ

(๔) เมื่อผู้จัดการลาออกถึงแก่ความตาย

(๕) เมื่อศาลแสดงความสาบสูญตั้งบัญชีไว้ต่อไป

มาตรา ๗๓ กฎหมายลักษณะตัวแทนนั้น ย่อมใช้บังคับในการจัดทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ เพียงที่ไม่ขัดขวางอย่างไม่แย้งกับความในหมวดนี้

มาตรา ๑๔ ถ้าบุคคลได้ไปจากถิ่นที่อยู่ และทราบเท่าเจ็ดปี ไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าจะเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อพนักงานอัยการหาผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียร้องขอต่อศาล ศาลจะมีคำสั่งแสดงว่าบุคคล เช่นว่านั้นสาบสูญเสียแล้วก็ได้

อนึ่งระยะ เจ็ดปีข้างต้นนี้ ถ้ามีข้อความที่ควรเชื่อฟังได้ในครั้งหลังที่สุดแสดงให้เห็นว่า บุคคลผู้ไม่อยู่นั้นตกอยู่ในฐานะที่จะเป็นอันตรายแก่ชีวิต เสมือนเช่นว่าเป็นผู้ไปในเรือเมื่ออัปปางก็ดี ฤๅตกอยู่ในกลางสงครามก็ดี ให้ลดเวลาลงลงเป็นสามปี

มาตรา ๑๕ เมื่อศาลแสดงว่าบุคคลผู้ใดสาบสูญแล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมถือว่าตายแล้วเมื่อสิ้นระยะเวลาที่ระบุไว้ในมาตราก่อนนี้ แต่นั้นไปให้ทรัพย์สินมรดกของผู้นั้น ตกแก่ทายาทของเขา ตามกฎหมายลักษณะมรดก

มาตรา ๑๖ เมื่อทรัพย์สินมรดกของผู้ที่ศาลได้แสดงว่าสาบสูญนั้นได้โอนให้แก่ทายาทแล้วทั้งหมด ฤๅแต่บางส่วนก็ดี ถ้าผู้นั้นกลับมาทายาทจำต้องคืนทรัพย์สินที่ได้ไว้ ตามความในบรรพหนั้น ลักษณะคืนลาภอันมิควรได้

มาตรา ๑๗ สิทธิที่จะเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกคืนตามความที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ ย่อมระงับสิ้นไปโดยอายุความมี

กำหนดป็นหนึ่ง ตั้งแต่วันซึ่งผู้ที่ศาลได้แสดงว่าสาบสูญนั้นได้
กลับมา

ลักษณะ ๖

บุคคลนิติสมมต

หมวด ๑

ก่อตั้งและความสามารถแห่งบุคคลนิติสมมต

มาตรา ๑๘ อันว่าบุคคลนิติสมมตนั้น จะก่อตั้งขึ้นได้แต่
โดยกฎหมาย ฤตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๙ บุคคลนิติสมมต ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือน
บุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมี
พึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

มาตรา ๒๐ ภูมิลำเนาของบุคคลนิติสมมตนั้น ได้แก่ถิ่น
ที่สำนักงานแห่งใหญ่ๆที่ตั้งทำการ แต่ว่าถิ่นที่มีสาขาสำนักงาน
จะจัดว่าเป็นภูมิลำเนาด้วยก็ได้

มาตรา ๒๑ จำพวกที่กล่าวต่อไปนี้ ย่อมเป็นบุคคลนิติ
สมมต คือ

(๑) ทบวงการเมือง

(๒) วัดวาอาราม

๑๓๗

- (๓) ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว
- (๔) บริษัทจำกัดสินใจ
- (๕) สมาคม
- (๖) มูลนิธิได้รับอนุญาตแล้ว

มาตรา ๘๒ ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมใน
รัฐบาล เทศบาลปกรรองท้องถิ่น และประชาบาลทั้งหลาย

มาตรา ๘๓ การจัดควบคุมวัตถุอาราม ย่อมเป็นไปตาม
กฎหมายและข้อบังคับที่วางไว้ด้วยการนั้น

การจัดควบคุมห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนก็ดี บริษัทจำกัด
สินใจก็ดี และสมาคมก็ดี ย่อมบังคับตามกฎหมายและข้อ
บังคับที่วางไว้ด้วยการนั้น ๆ

หมวด ๒

มูลนิธิ

มาตรา ๘๔ มูลนิธินั้นได้แก่ทรัพย์สินอันจัดสรรไว้เป็นแผนก
เพื่อบำเพ็ญทาน การศาสนา วิทยาศาสตร์ วรรณคดี ฤาเพื่อ
สาธารณประโยชน์อื่น ๆ และไม่ได้หมายคำกำไร

มาตรา ๘๕ มูลนิธินั้น จะต้องก่อตั้งขึ้น ด้วยทำตราสารลงไว้
เป็นลายลักษณ์อักษร

อนึ่งมูลนิธินั้น จะจัดตั้งขึ้น เป็นบุคคลนิติสมมตได้ต่อ เมื่อ
รัฐบาลให้อำนาจและจดทะเบียนแล้ว

มาตรา ๘๖ ทรสารตั้งมูลนิธินั้น ต้องมีข้อความสำคัญดัง
ต่อไปนี้

- (๑) ชื่อของมูลนิธิ
- (๒) วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานของมูลนิธิ แม้จะพึงมี
- (๔) ข้อบังคับสำหรับจัดการมูลนิธิ
- (๕) การแต่งตั้งผู้จัดการทั้งหลายของมูลนิธิ

มาตรา ๘๗ การให้อำนาจแก่มูลนิธินั้น ย่อมสุดแล้วแต่
อำเภอใจของรัฐบาล และจะบังคับให้มีข้อไขอย่างไร ๆ แล้ว
จึงอนุญาตตามที่เห็นควรก็ได้

อนึ่งเมื่ออนุญาตให้อำนาจแล้ว ให้เก็บใจความแห่งข้อ
สำคัญของมูลนิธินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

มาตรา ๘๘ มูลนิธิที่ได้รับอนุญาตแล้ว มีผู้จัดการทั้งหลาย
เป็นผู้แทนของมูลนิธินั้น ในการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก
ผู้จัดการทั้งหลายนั้น จะฟ้องฤกถูกฟ้องในฐานะเป็นผู้แทน
มูลนิธิก็ได้

มาตรา ๘๙ การเกี่ยวข้องในระหว่างมูลนิธิที่ได้รับอนุญาตกับ
ผู้จัดการทั้งหลายของมูลนิธินั้นก็ดี ระหว่างผู้จัดการเหล่านั้น

กับบุคคลภายนอกก็ดี ท่านให้บังคับตามบทกฎหมายลักษณะ
ตัวแทน

มาตรา ๕๐ เมื่อตำแหน่งผู้จัดการของมูลนิธิว่างลง ก็ให้
ใช้วิธีอันมีอยู่ในตราสารตั้งมูลนิธิแต่งตั้งขึ้นให้เต็มจำนวน ถ้า
ไม่มีข้อความเช่นอยู่ในตราสารนั้น เมื่อพนักงานอัยการฯ
ผู้ใดคนหนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วยมีคำร้องขอขึ้นแล้ว ก็ให้ศาล
ตั้งผู้หนึ่งผู้ใดให้เต็มตำแหน่งที่ว่างลงนั้น

มาตรา ๕๑ มูลนิธิทุกรายย่อมตกอยู่ในบังคับควบคุมดูแลตรวจ
ตราของรัฐบาล เจ้าพนักงานผู้ใดอันรัฐบาลได้แต่งตั้งไปเพื่อ
การนั้นแล้ว ให้เข้าดูสมุดหนังสือกับบัญชีของมูลนิธิได้ใน
เวลาใดๆ อันสมควร เจ้าพนักงานผู้นั้นอาจจะสอบสวนผู้จัด
การและตัวแทนฯลฯ ในมูลนิธิด้วยข้อความใดๆ ที่เกี่ยวกับ
มูลนิธินั้นได้

มาตรา ๕๒ มูลนิธินั้นย่อมสิ้นสุดลงด้วยเหตุประการใดประ
การหนึ่งดังว่านี้ คือ

(๑) เลิกตามบทบัญญัติที่กล่าวไว้ในตราสารตั้งมูลนิธินั้น

(๒) เมื่อวัตถุประสงค์แห่งมูลนิธินั้น สำเร็จบริบูรณ์แล้ว

ฯลฯ กลับเป็นการฟื้นวิสัย

12/10/2566

(๓) เมื่อมูลนิธินั้นล้มละลาย

(๔) เมื่อมีคำสั่งของศาลตามข้อความที่กล่าวไว้ในมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๕๓ เมื่อพนักงานอัยการฎีกาผู้ใดคนหนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วยยื่นคำร้องขอต่อศาลฯ จะมีคำสั่งให้เลิกมูลนิธินั้นเสีย และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีนายหนึ่งฤหหลายนาย ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ คือ

(๑) ถ้ามูลนิธินั้นได้ก่อตั้งขึ้น จัดต่อบทบัญญัติ ในหมวดนี้ ฤว่ามูลนิธินั้นทำการจัดต่อกฎหมายก็ดี รัฐประกาศนโยบายก็ดี ฤความปลอดภัยของบุคคลฤทรัพย์สินก็ดีด้วยเหมือนกัน

(๒) ถ้าว่าเป็นอันจะจัดการมูลนิธินั้นให้ดำเนินอยู่ต่อไปอีกไม่ได้ ไม่เลือกว่าเพราะเหตุประการใด ๆ

(๓) ถ้ามูลนิธิทำการ จัดต่อบทบัญญัติ ในตราสาร ตั้งมูลนิธินั้นเอง ฤจัดต่อข้อไขซึ่งรัฐบาลได้อนุญาตให้อำนาจไว้

มาตรา ๕๔ ในการชำระบัญชีของมูลนิธินั้น ให้ใช้บทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการชำระบัญชี ห้างหุ้นส่วนและบริษัท บังคับอนุโลมตามควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๕๕ เมื่อมูลนิธิสิ้นสุดลง ทรัพย์สินของมูลนิธินั้น ให้โอนไปยังบุคคลนิติสมมต ตามที่จะพึงระบุไว้ในตราสารตั้งมูลนิธินั้น⁵⁶⁶

เมื่อไม่มีความกล่าวไว้ถึงบุคคลนิติสมมตเช่นว่านี้ ถ้าพนักงานอัยการฎีกาผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วย มีคำร้องขอต่อศาลไซร์ ศาลจึงสั่งจัดสรรทรัพย์สินนั้นให้แก่บุคคลนิติสมมตซึ่งปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์เดิม ของมูลนิธินั้น

ถ้าหากว่าการจัดสรรทรัพย์สินอย่างว่ามานี้มีอาจจะทำได้ก็ดี ฎีกาว่ามูลนิธินั้นต้องบังคับให้เลิกเสีย เพราะเหตุได้ทำขัดต่อกฎหมาย ฎีการูประศาสนบายก็ดี ศาลจึงสั่งให้ทรัพย์สินของมูลนิธินี้ตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๕๖ ข้อบังคับสำหรับการให้อำนาจ การจดทะเบียน และการดูแลตรวจตรามูลนิธิ ตามความที่กล่าวไว้ในหมวดนี้ ให้เสนอที่ผู้รับผิดชอบในการปกครองท้องที่เป็นผู้ ออกกฎข้อบังคับ

ลักษณะ ๗

ทรัพย์สิน

มาตรา ๕๗ ทรัพย์สิน ท่านหมายความเอาแต่เฉพาะของมีรูปร่าง จำแนกเป็นอสังหาริมทรัพย์ คือทรัพย์สินเคลื่อนที่ไม่ได้ ฤ็เป็นสังหาริมทรัพย์ คือทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้

มาตรา ๕๘ ที่ดินกับทรัพย์สินที่ติดอยู่กับที่ดินนั้น จัดเป็นอสังหาริมทรัพย์

ทรัพย์สิน ๆ จัดเป็นสังหาริมทรัพย์ทั้งสิ้น

มาตรา ๙๙ ทรัพย์สินที่เป็นประเภทนั้น ได้แก่สังหาริมทรัพย์
ทั้งหลายซึ่งตามทางค้าขายเปลี่ยนมือกันโดยปรกติ ย่อมเป็น
กรรมเนียบที่กำหนดกันด้วยจำนวนเล็กน้อย ฤด้วยมาตราซึ่ง
ดวง วัต

มาตรา ๑๐๐ โภคยทรัพย์สินนั้น ได้แก่สังหาริมทรัพย์อันกิน
ได้ใช้เปลื้องสิ้นไป

มาตรา ๑๐๑ เมื่อทรัพย์สินใดมีส่วนแต่สองขึ้นไปประกอบติด
เนื่องกันอันจะแยกกันไม่ได้ นอกจากจะทำลายฤเปลี่ยนแปลง
ให้เสียรูปทรงส่วนใดส่วนหนึ่งไซ้ ท่านว่าส่วนนั้น ๆ เป็นส่วน
ควบ จะถือสิทธิฤก่อสิทธิขึ้นในส่วนควบเช่นว่าต่างกันไม่ได้

แต่ทรัพย์สินซึ่งติดกับที่ดินฤติดกับเรือนชั่วคราว ย่อมไม่นับ
ว่าเป็นส่วนควบ วิธีอย่างเดียวกันนี้ย่อมใช้บังคับแก่เรือนฤ
การปลูกสร้างอย่างอื่นอันผู้มีสิทธิในที่ดินของผู้อื่นใช้สิทธินั้น
ปลูกทำลงไว้ในที่ดินนั้น

มาตรา ๑๐๒ เครื่องอุปกรณนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ ซึ่งไม่
เป็นส่วนควบ แต่เป็นของซึ่งใช้ประจำอยู่กับทรัพย์สินเป็นประธาน
นั้นเป็นอาจฉ

เครื่องอุปกรณืเช่นว่านั้ถึงจะแยกออกจากทรัพย์สินเป็นประธานชั่วคราว ก็ยังไม่ขาดจากเป็นเครื่องอุปกรณืของทรัพย์สินเป็นประธานนั้น

ถ้าและทรัพย์สินเป็นประธานนั้น จะพึงเปลี่ยนมือฤๅจัดให้เป็นไปตกไปประการใด ท่านบังคับว่าเครื่องอุปกรณืนั้นย่อมตกติดไปเป็นไปกับทรัพย์สินเป็นประธานนั้นด้วย

มาตรา ๑๐๓ ถ้าเครื่องอุปกรณืเป็นของผู้อื่นไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินเป็นประธานนั้น นำมาติดไว้กับทรัพย์สินเป็นประธาน ผู้เจ้าของอุปกรณืจะนำออกเสียก็ได้ แต่ว่าจะต้องให้ทรัพย์สินเป็นประธานนั้นคืนคงอยู่ตามสภาพเดิม ฤๅว่าใช้ค่าทดแทนให้ เพราะทำให้เสียสภาพเดิม

มาตรา ๑๐๔ ไม้ยืนต้น นับว่าเป็นส่วนควบกับที่ดินที่ปลูกไม้นั้น

ไม้ล้มลุกและธัญญาชาติอื่นจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราวหนึ่ง ฤๅหลายคราวต่อปี ย่อมไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน และนับว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๕ ดอกผลทั้งหลายของทรัพย์สินนั้น มีความหมายดังนี้

(๑) ดอกผลธรรมชาติ กล่าวคือว่า บันดาสิ่งทั้งปวงซึ่งได้มาเพราะให้ของนั้นอันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน ดังเช่นว่าผลไม้ นานม ขน และลูกของสัตว์ เหล่านี้ย่อมสามารถจะถือเอาได้เวลาเมื่อขาดตกออกจากสิ่งนั้น ๆ

(๒) ดอกผลนิตินัย กล่าวคือว่า ดอกเบี้ย กำไร ค่าเช่า ค่าปันผลฤาลาภอื่น ๆ ที่ได้เป็นครั้งเป็นคราวแก่เจ้าทรัพย์จากผู้อื่นเพื่อที่ได้ใช้ทรัพย์นั้น ดอกผลเหล่านี้ย่อมคำนวณและถือเอาได้ตามรายวัน

๑๔๕

บรรพ ๒

ว่าด้วยหนี้

ภาค ๑ มูลแห่งหนี้

ลักษณะ ๑

สัญญา

หมวด ๑

บทวิเคราะห์

มาตรา ๑๐๖ สัญญานั้นเป็นความตกลงปากล่งคำกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองขึ้นไป ก่อให้มีหนี้ประการหนึ่งๆหลายประการ

หมวด ๒

ว่าด้วยความสมบูรณ์แห่งสัญญา

มาตรา ๑๐๗ สัญญาซึ่งมิได้เป็นไปตามนิมอันว่าด้วยความสามารถฤความยินยอมนั้นเป็นโมฆะ คือเป็นสัญญาจะเสียเปล่าได้

มาตรา ๑๐๘ สัญญาซึ่งมิได้เป็นไปตามนิมอันว่าด้วยวัตถุที่ประสงค์นั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๐๙ สัญญาซึ่งมิได้เป็นไปตามนิมอื่น ๆ อันกฎหมายบังคับไว้ให้ทำเพื่อความบริบูรณ์แห่งสัญญานั้นเป็นโมฆะดุจกัน

*12/10/2566

๑๔๖

มาตรา ๑๑๐ โมฆียะสัญญา นั้น ท่านว่าเฉพาะแต่บุคคลซึ่ง
กฎหมายระบุไว้จะพึงขอให้เพิกถอนเสีย ฤๅให้สัตยาบันได้
ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๑๑ โมฆียะสัญญา นั้น เมื่อมาให้สัตยาบันแก่กัน
ก็ดี ฤๅกำหนดเวลาซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ขอเพิกถอนได้นั้น
ล่วงไปแล้วก็ดี ท่านว่ากลับเป็นสัญญาสมบูรณ์ตั้งแต่วันที่
ทำกัน

มาตรา ๑๑๒ โมฆะสัญญา นั้น ท่านว่าบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย
จะพึงขอให้เพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๑๑๓ โมฆะสัญญา นั้น ไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้

มาตรา ๑๑๔ ในการณเมื่อสัญญาใดสัญญาหนึ่งได้เพิกถอน
เสียแล้ว ท่านบังคับว่าให้ผู้นั้นเป็นผู้สัญญาได้คืนยังฐานะเดิม
เหมือนดังเมื่อแรกเข้าทำสัญญา ฤๅเหมือน เมื่อ ขณะสัญญา เป็น
โมฆะลงนั้น

คู่สัญญา แต่ละฝ่าย ต้องคืนสินใช้ ให้ แก่กัน ตามที่ตนได้รับ
ชำระหนี้ไว้ ฤๅให้ค่าทดแทน ตามบทบัญญัติในลักษณะค้ำประกัน
มิควรได้นั้น

ส่วนที่ ๑ ความไร้ความสามารถเข้าทำสัญญา

มาตรา ๑๑๕ บุคคลเช่นใด อันกฎหมายแสดงว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ บุคคลเช่นนั้น ย่อมไม่อาจเข้าทำสัญญาได้ ตามบทที่บังคับไว้ในหมวดความสามารถแห่งประมวลกฎหมายนี้

ส่วนที่ ๒ ความยินยอม

มาตรา ๑๑๖ ถ้าคู่สัญญามีได้ยินยอมพร้อมใจกัน ถือว่ามีได้ตกลงตามข้อสัญญานั้นไซ้ ท่านว่าไม่เป็นสัญญาต่อกันเลย

มาตรา ๑๑๗ ความยินยอมนั้น ท่านว่าจะแสดงออกโดยตรงๆโดยปริยายก็ฟังได้

(๑) คำเสนอกับคำสนอง

มาตรา ๑๑๘ ถ้ามีคำเสนอจะทำสัญญา สัญญานั้นย่อมบริบูรณ์ต่อเมื่อคำสนองมาถึงผู้เสนอ

มาตรา ๑๑๙ คำสนอนั้น ท่านว่าไม่ให้ผลย้อนหลัง ถือว่าคำสนองไม่ย้อนกลับไปถึงเวลาที่คำเสนอ

มาตรา ๑๒๐ ถ้าตกลงกันว่าจะให้คำสนองมีผลย้อนหลังไซ้ ท่านว่าผลย้อนหลังนั้นไม่ กระทบ กระทั่ง ถึงสิทธิ ซึ่งบุคคลภายนอกได้ไว้โดยสุจริต

มาตรา ๑๒๑ ทำคำเสนอขึ้นต่อหน้า ต่อเมื่อมีคำสนองขึ้นทันที จึงนับว่าผูกพันกันเป็นสัญญา

อนึ่งคำเสนอ ทางโทรศัพท์ ให้ถือ เหมือน หนึ่งว่า ทำขึ้น ต่อหน้ากัน

มาตรา ๑๒๒ ทำคำเสนอขึ้นลับหลังและไม่ได้บ่งเวลาให้ทำคำสนอง ท่านว่าจะเป็นอันผูกพันกันได้ต่อเมื่อ คำสนองมาถึงผู้เสนอภายในเวลาอันควร

อนึ่งเวลาอันควรนั้นได้แก่เวลาซึ่งควรคาดหมาย ว่าคำสนองจะถึงได้ แต่ให้พิเคราะห์ โดยรอบคอบถึงระยะทางและการคมนาคม ทั้งสภาพและวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญาที่ขอทำนั้นด้วย คำเสนอนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนภายใน ระยะเวลาที่กล่าวนี้ได้

มาตรา ๑๒๓ คำเสนอซึ่งบ่งเวลาให้ทำคำสนองนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนได้ แต่จะเป็นอันผูกพันกันได้ต่อเมื่อคำสนองถึงผู้เสนอภายในเวลาบ่งไว้

มาตรา ๑๒๔ ถ้าคำสนองมาถึงภายหลังเวลาบ่งไว้ แต่เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าคำสนองนั้นได้ส่งทันกาล ตามปกติควรจะมาถึงภายในเวลาที่บ่งไว้ ผู้เสนอต้องบอกกล่าวแก่ผู้สนองโดยพลันว่า คำสนองถึงช้าเกินกำหนด เว้นแต่ได้แจ้งไปให้ทราบแต่ก่อนแล้วว่าไม่มีคำสนองมาถึงภายในเวลาบ่งไว้

ถ้าผู้เสนอละเลยไม่บอกกล่าวดังนั้น ท่านให้ถือว่าคำสนอง
มาถึงผู้เสนอทันเวลา

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดฟังคำเสนอแล้วนิ่งเสีย ย่อมไม่เป็นอัน
มีคำสนอง เว้นไว้แต่ตามจารีตประเพณี ฤๅความเคยประพฤดิ
ระหว่างคู่สัญญาจะถือว่ากริ่งนั้นเป็นคำสนอง

มาตรา ๑๒๖ ผู้รับคำเสนอว่าจะทำสัญญายังมิทันได้สนองออก
สินให้ชำระให้ไปแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก่อนดังนี้ จงสันนิษฐาน
ว่าเป็นคำสนองรับตกลงกัน สัญญานั้นย่อมบริบูรณ์ในขณะ
เมื่อเริ่มส่งสินให้บางส่วนนั้น

มาตรา ๑๒๗ คำสนองซึ่งถึงผู้เสนอช้าเกินไปนั้น ให้ถือ
ว่ากลายเป็นคำเสนอยื่นไปอีกทอดหนึ่ง

มาตรา ๑๒๘ คำสนองจะต้องไม่มีข้อเบี่ยงบ่าย ถือว่าต้อง
รับตามคำเสนอโดยไม่มีข้อแก้ไข

คำสนองซึ่งแก้ไขคำเสนอนั้น ให้ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่
รับควบกับคำเสนอชิ้นใหม่

มาตรา ๑๒๙ ถ้าผู้เสนอตายลง ฤๅกลายเป็นผู้ไร้ความ
สามารถก่อนคำสนองมาถึงผู้เสนอ ท่านว่าคำเสนอนั้นเป็นอัน
ไม่ผูกพัน

มาตรา ๑๓๐ ถ้าคำบอกกล่าวถอนคำเสนอไปถึงผู้รับคำเสนอ ก่อนฤกษ์พร้อมทั้งคำเสนอไซ้ ท่านว่าคำเสนอนั้นเป็นอันไม่ผูกพัน

มาตรา ๑๓๑ บุคคลโฆษณาว่าจะให้รางวัลแก่ผู้ซึ่งกระทำการอันใด ท่านว่าจำต้องให้รางวัลแก่ผู้ได้กระทำการอันนั้น

มาตรา ๑๓๒ ในขณะที่เมื่อยังไม่มีผู้กระทำการนั้น ผู้โฆษณาอาจ จะถอน คำเสนอ ของตนได้ โดยวิธีเดียวกับ ที่ทำคำเสนอนั้น เว้นแต่จะได้กล่าวไว้ในโฆษณาว่าจะไม่ถอนคำเสนอฤกษ์ได้กำหนดเวลาให้กระทำการนั้นไว้

มาตรา ๑๓๓ ถ้าพ้นวิสัยจะรู้ได้จากถ้อยคำแห่งโฆษณา ฤกษ์จากพฤติการณ์ในเรื่องนั้น ๆว่าจะให้รางวัลอย่างไรไซ้ ให้ใช้วิธีดังต่อไปนี้

ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันบ่งไว้ในโฆษณา บุคคลผู้ทำก่อนผู้อื่นชอบที่จะได้รับรางวัล

ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันนั้นพร้อมกัน แต่ละคน ๆ ชอบที่จะได้รับรางวัลเป็นส่วนเท่า ๆ กัน แต่ถ้าเป็นรางวัลอันแบ่งไม่ได้โดยสภาพ ฤกษ์ถ้าตามคำโฆษณาว่าให้บุคคลแต่คนเดียวได้รับรางวัลไซ้ ให้เลือกบุคคลผู้จะรับรางวัลด้วยวิธี

(๒) ความยินยอมบกพร่อง

มาตรา ๑๓๔ ความยินยอมนั้น ถ้าให้กันโดยสำคัญผิด ในเนื้อความที่เป็นสาระแห่งสัญญาไซ้ ท่านว่าเป็นความยินยอมบกพร่อง

มาตรา ๑๓๕ ความยินยอมอันให้กันเพราะสำคัญผิดในเนื้อความที่เป็นสาระแห่งสัญญานั้น ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งให้ความยินยอมอาจ ถ้าวล่วง ความสำคัญผิดนั้นได้ ด้วยใช้ ความมัตตวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนไซ้ ท่านไม่ให้ถือว่าความยินยอมนั้นบกพร่อง

อนึ่งเพียงแต่เขียนพลาดพลั้ง ท่านว่าให้แก้เสียให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๓๖ ความยินยอมของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง อันอีกฝ่ายหนึ่งล่วงเอาได้เพราะกลฉ้อฉลนั้น ย่อมเป็นยินยอมบกพร่อง แต่หากให้พิเคราะห์ด้วยว่า ถ้ามิได้ใช้กลฉ้อฉลถึงเพียงนั้น ผู้คู่สัญญาคนก่อนก็คงจะไม่ได้ให้ความยินยอม

มาตรา ๑๓๗ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งให้ความยินยอมเพราะกลฉ้อฉลของบุคคลภายนอกสัญญา ถ้าหากว่าในเวลาทำสัญญาคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้การฉ้อฉลนั้น ฤๅควรจะรู้ได้โดยใช้ความมัตตวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนไซ้ ท่านให้นับบทแห่งมาตรา ๑๓๖ มิใช่บังคับ

มาตรา ๑๓๘ ความยินยอมของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งนั้น ถ้าได้
ไปเพราะอีกฝ่ายหนึ่งถูกข่มขู่หรือทำร้าย ท่านว่าความยิน
ยอมนั้นบกพร่อง

มาตรา ๑๓๙ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจำใจจำยอมเพราะถูกทำ
ผลการ ขู่เข็ญถึงเพียงที่เขาจะควรเชื่อว่าชีวิต ภาย เสรีภาพ
ชื่อเสียง ทรัพย์สินของตนที่ดี ของบุคคลอื่นที่ดี จะเป็น
ภัยอันตรายหรือทำร้าย ท่านว่าความยินยอมนั้นได้ไปเพราะการข่มขู่

มาตรา ๑๔๐ การกล่าวอ้างอำนาจตามระเบียบเมือง ท่านไม่
จัดว่าเป็นการข่มขู่

มาตรา ๑๔๑ ในการวินิจฉัยคดีว่าความสำคัญผิด ฤกถ
น้อยถ ฤกถการข่มขู่มีอยู่หรือไม่นั้น ให้ศาลพิจารณาโดยรอบ
คอบถึงอายุ เพศและฐานะของคู่กรณี กับทั้งพฤติการณ์อื่น ๆ
ของคดีนั้นด้วย

มาตรา ๑๔๒ คู่สัญญาผู้ให้ความยินยอมอันพิรุณเพราะความ
สำคัญผิดที่ดี ถลน้อยถที่ดี การข่มขู่ที่ดี อาจะร้องให้ศาล
เพิกถอนสัญญาเสียได้ภายในปีหนึ่ง นับแต่วันอันตนได้รู้ความ
สำคัญผิด ฤกถน้อยถ ฤกถแต่วันซึ่งการข่มขู่สิ้นสุดสิ้นลง

มาตรา ๑๔๓ ทายาทของคู่สัญญาผู้ให้ความยินยอมอันพิรุณ
เพราะความสำคัญผิดที่ดี ถลน้อยถที่ดี การข่มขู่ที่ดี อาจะร้อง

ให้ศาลเพิกถอนสัญญาเสียได้ภายในปีหนึ่งนับแต่วันที่คู่สัญญาผู้
นั้นตาย

แต่ถ้าผู้ตายได้รู้แล้วเองแต่ก่อนตาย ทายาทจะเรียกร้อง
ให้เพิกถอนสัญญาไม่ได้เมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันที่ผู้ตายรู้ความ
สำคัญผิด ฤกถฉ้อฉล ฤกแต่วันที่การข่มขู่สิ้นสุดสิ้นลงแล้ว

มาตรา ๑๔๔ ท่านห้ามไม่ให้ฟ้องขอเพิกถอนสัญญายกมูล
เหตุว่าเป็นความสำคัญผิด ฤกถฉ้อฉล ฤกการข่มขู่ เมื่อพ้น
กำหนดสิบปีนับแต่วันทำสัญญา

มาตรา ๑๔๕ คู่สัญญาผู้ให้ความยินยอมอันพิรุชเพราะความ
สำคัญผิดก็ดี ถลฉ้อฉลก็ดี การข่มขู่ก็ดี เมื่อได้รู้ความสำคัญ
ผิด ฤกถฉ้อฉล ฤกเมื่อการข่มขู่สิ้นสุดสิ้นลงแล้ว อาจจะให้
สัตยาบัน คือ เห็นชอบด้วยภายหลังสัญญานั้นได้

(๓) สัตยาบัน คือ เห็นชอบด้วยภายหลัง

มาตรา ๑๔๖ สัตยาบันนั้น ท่านว่าจะแสดงออกโดยตรง
ฤกโดยปริยายก็ได้

มาตรา ๑๔๗ สัตยาบันโดยปริยายนั้น จะปรากฏได้ตาม
พฤติการณ์แห่งคดี มีทำนองเช่นว่า

๑๕๔

บุคคลชอบที่จะให้สัตยาบันนั้น มาชำระหนี้โดยสัญญาทั้งหมด
แต่บางส่วน โดยมีได้แสดงแย้งสงวนสิทธิแต่อย่างใด
เลยก็ดี

เรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาที่ดี

วางประกันเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาที่ดี

ขอผิดผ่อนเวลาแก่เจ้าหนี้ก็ดี

บอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ว่าสิทธิหน้าที่ชำระหนี้ ซึ่งเกิดแต่มูล
สัญญานั้นได้หักกลบลบกันเสร็จสิ้นแล้วก็ดี

โอนสิทธิหน้าที่ชำระหนี้แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดแต่มูล
สัญญานั้นก็ดี

เมื่อตนต้องฟ้องเรียกให้ชำระหนี้ มิได้ร้องคัดค้านสัญญา
นั้นว่าเป็นโมฆะยกก็ดี ทำนองเช่นกล่าวแล้วเห็นปานนี้ ท่าน
จัดว่าเป็นอันให้สัตยาบันโดยปริยาย

มาตรา ๑๔๘ สัตยาบันไม่ต้องการคำสนอง แต่นอกนั้นให้
บังคับตามวิธีว่าด้วยความยินยอม

มาตรา ๑๔๙ สัตยาบันนั้นให้ผลย้อนถึงกาลหลัง

มาตรา ๑๕๐ ผลย้อนหลังแห่งสัตยาบันนั้นไม่กระทบกระทั่ง
ถึงสิทธิของบุคคลภายนอกที่ได้ไว้โดยสุจริต

ส่วนที่ ๓ วัตถุประสงค์

12/10/2566

มาตรา ๑๕๑ สัญญาใดมีวัตถุประสงค์ตั้งต่อไปนี้ คือ

๑๕๕

(๑) เป็นอันพ้นวิสัยจะทำได้ก็ดี

(๒) ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี

(๓) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ประสาทโนบาย ฤๅความปลอดภัยแห่ง

บุคคลฤๅทรัพย์สินก็ดี

ท่านว่าสัญญาอันเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๒ สัญญาซึ่งเป็นโมฆะเพราะวัตถุวิบัตินั้น แม้เหตุซึ่งทำให้วิบัติสุดสิ้นลงภายหลังที่ได้ทำสัญญา ก็ไม่กลับเป็นสัญญาอันสมบูรณ์ขึ้นได้

มาตรา ๑๕๓ สัญญาอันสมบูรณ์นั้น ถ้าวัตถุที่ประสงค์กลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฤๅขัดต่อรัฐธรรมนูญ ฤๅความปลอดภัยแห่งบุคคล ฤๅทรัพย์สิน ภายหลังที่ได้ทำ สัญญาไซ้ร ท่านว่ากลายเป็นโมฆะ

ลักษณะ ๒

จัดการรารนอกสั่ง

มาตรา ๑๕๔ บุคคลใดเข้าไปทำการรารแทนคนอื่น โดยเขามีได้ว่าจะนานวันไว้ให้ทำ ฤๅทำลงโดยไม่มีบทกฎหมายบังคับ ให้ทำดังนั้น ได้ชื่อว่าจัดการรารนอกสั่ง

มาตรา ๑๕๕ ผู้จัดการนั้นต้องบอกกล่าวแก่ตัวกรแทนที่ว่าตน

๑๕๖

แต่ถ้าตัวการรู้อยู่แล้วว่าผู้จัดการนั้นทำการแทนตน ก็ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าว

มาตรา ๑๕๖ ผู้จัดการนั้นจำเป็นต้องทำการแทนตัวการด้วยความระมัดระวังเช่นพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

มาตรา ๑๕๗ ผู้จัดการต้องทำการไปจนตัวการ ฤทธาขาดของตัวการอาจจะทำเองได้

มาตรา ๑๕๘ ถ้าผู้จัดการนั้นเข้าทำการแทนซึ่งรู้อยู่แล้วฤทธาจะรู้ได้แล้ว ว่าการที่ตนเข้าไปทำเช่นนั้นขัดกับใจของตัวการ ท่านให้บังคับตามวิธีต่อไปนี้

(๑) ตัวการไม่ต้องผูกพันต่อบุคคลภายนอก เพราะการอันผู้นั้นได้จัดทำไป

(๒) ผู้จัดการจะต้องรับผิดชอบต่อตัวการ ในผลแห่งความที่ตนสอดเข้าไปทำทั้งสิ้น แม้ถึงผลอันเกิดแต่เหตุสุดวิสัยก็ต้องรับด้วย

(๓) ตัวการไม่ต้องชดใช้เงินทดรอง ฤทธาเงินค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปนั้นให้แก่ผู้จัดการ เว้นแต่เพียงเศษที่ตัวการได้เป็นलगออกจนแต่การอันนั้น

มาตรา ๑๕๙ ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใด ซึ่งเป็นหน้าที่บังคับให้ตัวการทำเพื่อสาธารณประโยชน์ และหากว่าผู้จัดการมิได้

สอดเข้าทำแล้วอีกอันนั้นจะไม่สำเร็จภายในกำหนดเวลาอันควร
ไซ้' แม้จะเป็นการขัดน้ำใจตัวการก็ตาม ท่านมิให้วินิจฉัย
ว่าเป็นทำขัดน้ำใจ

มาตรา ๑๖๐ ผู้จัดการทำการใดเพื่อประสงค์ที่จะปกป้องรักษัน
ตราอันมีมาใกล้ตัวการไซ้' ท่านว่าผู้จัดการจะต้องรับผิดชอบ
ต่อตัวการในผลแห่งการอันตนได้ทำไปนั้น แต่เพียงที่เกิดจาก
ความผิดของตนเท่านั้น

มาตรา ๑๖๑ ถ้าผู้จัดการเข้าทำแทนต้องตามเจตนาของตัว
การ แต่ทำไปโดยปราศจากความระมัดระวังตามสมควรแก่การ
นั้นไซ้' ท่านให้ใช้วิธีนี้บังคับ

(๑) การอันผู้นั้นได้จัดทำไปนั้น ตัวการเป็นผู้ผูกพันต่อ
บุคคลภายนอก

(๒) ผู้จัดการต้องรับผิดชอบต่อตัวการใน บันดาผลของ
การที่ตนได้กระทำผิดไป

(๓) ถ้าหากว่าผู้จัดการได้จ่ายเงินหรือค่าใช้จ่ายไปก็ตี
ตัวการจำต้องชดใช้เพียงเท่าลาภที่ตนได้มาจากการนั้น

มาตรา ๑๖๒ ถ้าผู้จัดการเข้า ทำแทน ต้อง ตามเจตนา ของ
ตัวการและได้ ใช้ความระมัดระวังตามสมควรไซ้' ท่านว่าในการที่
ผู้นั้นได้จัดทำไปตัวการเป็นผู้ผูกพันต่อคนภายนอก

อนึ่งตัวการจำต้องชดใช้เงินทรองฤกษ์ค่าใช้จ่ายซึ่งผู้จัดการได้
เสียไปในการที่ทำนั้นด้วย

มาตรา ๑๖๓ ผู้จัดการไม่มีสิทธิที่จะเรียกเอาสินจ้าง

มาตรา ๑๖๔ เมื่อหยุดจัดการนั้นลงเมื่อใด ผู้จัดการต้องรีบ
แจ้งรายงานให้ตัวการทราบอย่างรวดเร็ว ที่สามารถจะทำได้ว่าการนั้น
ได้ทำเสร็จไปอย่างไร

มาตรา ๑๖๕ สิทธิทั้งหลายใดซึ่งผู้จัดการได้ไว้ทำไว้ในชื่อของ
ตนเมื่อทำแทนตัวการนั้น ต้องโอนสิทธินั้น ๆ ให้แก่ตัวการ
ทั้งสิ้น

มาตรา ๑๖๖ ผู้จัดการต้องส่งให้แก่ตัวการซึ่งเงินและทรัพย์สิน
สิ่งอื่น ๆ อันตนได้รับไว้ในเพราะเหตุที่ได้จัดการไปนั้นทั้งสิ้น

มาตรา ๑๖๗ ถ้าหากผู้จัดการเอาเงินอันควรจะได้ส่งต่อตัวการ
ฤกษ์ควรจะได้ใช้เพื่อประโยชน์ของตัว การ ไปใช้ สอย เพื่อประ
โยชน์ตนเองไซ้ ท่านว่าผู้จัดการต้องเสียดอกเบี้ยในจำนวน
เงินนั้นนับตั้งแต่วันที่เอาไปใช้เพื่อประโยชน์ตน

มาตรา ๑๖๘ ผู้ใดทำการแทนผู้อื่นด้วยเชื่อว่าทำการของตนเอง
เอง ผู้นั้นจะฟ้องเรียกหรือเอาแก่ตัวการได้แต่เพียงในฐานะลาภ
มิควรได้เท่านั้น

มาตรา ๑๖๕ ถ้าผู้จัดการทำแทนผู้หนึ่งแต่โดยสำคัญว่าทำแทน
อีกคนหนึ่งไซ้ ท่านว่าผู้เป็นตัวแทนแท้ผู้เดียวมีสิทธิและหน้าที่
อันเกิดแต่การที่ได้จัดทำไปนั้น

มาตรา ๑๖๖ ถ้าว่าตัวการได้ให้สัตยาบันโดยตรงๆโดยปริยาย
แก่การที่จัดทำนั้น ท่านว่าการนั้นย่อมแปลงเป็นสัญญาตัวแทน
อนึ่งตัวการรู้แล้วว่าผู้อื่นเข้าจัดการของตนและตนมิได้ทักท้วง
ภายในกำหนดเวลาอันควรแก่เหตุ ท่านให้นับว่าเป็นอันได้
ให้สัตยาบันแก่การที่จัดทำไปนั้น

ลักษณะ ๓

ลาภมิควรได้

มาตรา ๑๗๑ บุคคลใดได้สิ่งสินไหมที่ไม่จำจะต้องใช้ก็ได้ ฤๅที่
จะไม่ต้องใช้ต่อไปแล้วก็ได้ โดยเชื่อว่าสินไหมนั้นยังค้างไซ้
ท่านว่าบุคคลนั้นมีสิทธิจะได้คืนจากบุคคลผู้ได้รับสินไหมไปเป็น
ลาภมิควรได้เช่นนั้น

มาตรา ๑๗๒ บุคคลผู้ไร้ความสามารถนั้น เมื่อได้ลาภมิควร
ได้ ท่านว่าจำต้องคืนลาภนั้นเหมือนกับบุคคลผู้มีความสามารถ

มาตรา ๑๗๓ บุคคลใดได้สิ่งสินไหมคู่ๆเพื่อชำระหนี้โดยรู้
อยู่ ว่าไม่มีหนี้ติดพันกันไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นไม่มีสิทธิจะได้คืน
สินไหมนั้น

มาตรา ๑๗๔ บุคคลซึ่งกล่าวต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิจะได้อสังหาริมทรัพย์
คือ

(๑) บุคคลผู้ชำระหนี้ซึ่งมีเงื่อนไข ก่อนถึงกำหนด
เวลานั้น

(๒) บุคคลผู้ชำระหนี้ซึ่งสิ้นอายุความแล้ว

มาตรา ๑๗๕ บุคคลผู้ได้รับสินไหมมิควรได้ จำต้องคืนสิน
ไหมตามที่บัญญัติไว้ในมาตราทั้งหลายสืบไปนี้

มาตรา ๑๗๖ ถ้าตัวสินไหมนั้นเป็นทรัพย์สินที่พึงส่งคืนได้ และ
บุคคลได้รับไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจำต้องส่งคืน
ทรัพย์สินแต่ตามสภาพที่เป็นอยู่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๗๗ ถ้าตัวสินไหมนั้นเป็นทรัพย์สินที่พึงส่งคืนได้ และ
บุคคลได้รับไว้โดยทุจริต ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องใช้ค่าบุ
บสลายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๑๗๘ ถ้าตัวสินไหมนั้นตกอยู่ในสภาพที่จะส่งคืนไม่ได้
ก็ดี ฤาเป็นพันวิสัยจะส่งคืนได้ด้วยเหตุอย่างอื่นก็ดี และ
บุคคลได้รับสินไหมไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจำต้องส่ง
คืนลามมิควรได้เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน

มาตรา ๑๗๙ ถ้าตัวสินไหมนั้นตกอยู่ในสภาพที่จะส่งคืนไม่ได้
ก็ดี ฤาเป็นพันวิสัยจะส่งคืนได้ด้วยเหตุอย่างอื่นก็ดี และ

บุคคลได้รับสินใช้ไว้โดยทุจริต ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจำต้อง
ใช้ค่าสินใช้นั้นอย่างสูงสุดซึ่งจะขึ้นราคาไปในระหว่างเวลาดังแต่
ส่งสินใช้นั้นจนวันพิพากษาคดีถึงที่สุด

มาตรา ๑๕๐ ผู้รับสินใช้ไว้โดยสุจริตนั้น จำต้องคืนดอก
ผลคิดเพียงตั้งแต่วันที่ได้รับคำเรียกคืนเป็นต้นไป

มาตรา ๑๕๑ ผู้รับสินใช้ไว้โดยทุจริตนั้น จำต้องคืนดอกผล
คิดตั้งแต่วันที่ตนได้รับสินใช้ไว้เป็นต้นไป

มาตรา ๑๕๒ ถ้าผู้ส่งสินทรัพย์สินได้ออกค่าใช้จ่ายไปในราย
ทรัพย์สินนั้น ท่านว่าผู้นั้นชอบที่จะได้รับชดใช้จากผู้รับคืน
ทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตราทั้งหลายสืบไปนี้

มาตรา ๑๕๓ ค่าใช้จ่ายทั้งหลายที่ควรแก่การ เพื่อบำรุงรักษา
ฎาซ่อมแซมทรัพย์สินนั้นก็ดี ฎาเพื่อใช้ค่าภาระติดพันในทรัพย์
สินนั้นก็ดี ท่านว่าต้องชดใช้เต็มจำนวน

ถ้าผู้ส่งสินทรัพย์สินเก็บดอกผลได้ ท่านว่าผู้นั้นจะต้อง
ออกค่าใช้จ่ายเพื่อบำรุงรักษา ซ่อมแซม ฎาค่าภาระติดพันนั้น
เพียงเท่าค่าดอกผลซึ่งเก็บได้

มาตรา ๑๕๔ ถ้าผู้รับทรัพย์สินอันมิควรได้ไว้โดยสุจริต ได้
ตัดแปลงฎาต่อเติมขึ้นในทรัพย์สินนั้น ท่านว่าผู้นั้นต้องส่งคืน

ทรัพย์สินตามสภาพที่เป็นอยู่เช่นนั้น แต่ชอบที่จะได้ค่าทดแทน ส่วนทรัพย์สินที่มีราคามากขึ้น และไม่ต้องใช้ส่วนราคาที่ดินน้อยลงเพราะการตัดแปลงที่ดินนั้น

มาตรา ๑๘๕ ถ้าผู้รับทรัพย์สินอันมิควรได้ไว้โดยทุจริต ได้ตัดแปลงที่ดินนั้นในทรัพย์สินนั้น ท่านว่าผู้นั้นต้องจัดทำให้มั่นคงสภาพเดิมด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองแล้วส่งคืนทรัพย์สินนั้น ถ้าและพ้นวิสัยที่จะทำให้มั่นคงสภาพเดิม ถ้าจะทำไปทรัพย์สินจะบอบสลายไซ้ ท่านว่าผู้นั้นต้องส่งคืนทรัพย์สินตามสภาพที่เป็นอยู่เช่นนั้น และไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนส่วนราคาที่ดิน แต่จะต้องใช้ค่าทดแทนส่วนราคาที่ดินน้อยลงเพราะการตัดแปลงที่ดินนั้น

ลักษณะ ๔

ลเมิด

หมวด ๑

ความจะต้องใหม่เพราะลเมิด

มาตรา ๑๘๖ ผู้ใดจงใจถูกลงโทษ ทำผิดต่อบุคคลผู้หนึ่ง ให้เสียหายถึงแก่เสียชีวิตก็ดี ให้เสียแก่ร่างกายก็ดี ให้เสียปรกติจิตก็ดี ให้เสียเสรีภาพก็ดี ให้เสียชื่อเสียงก็ดี ให้เสียทรัพย์สินก็ดี ให้เสียสิทธิประการใดประการหนึ่งก็ดี ท่านว่าผู้นั้นต้องลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย

มาตรา ๑๘๗ ผู้ใดก่อเหตุให้เสียหายแก่บุคคลผู้หนึ่งเพราะ
ทำผิดร้ายเป็นความอาชญาที่ดี เพราะทำฝ่าฝืนบทกฎหมาย ฤๅกฎ
ฤๅคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่งประการใดที่ดี ท่านว่า
ผู้นั้นทำลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย
มีพักจะต้องคำนึงว่าผู้นั้นจะต้องโทษ ฤๅมิต้องโทษตามกฎหมาย
อาญานั้นเลย

มาตรา ๑๘๘ บุคคลทุกคนถึงแม้เป็นผู้ไร้ความสามารถ ก็ยัง
จะต้องรับผิดชอบในผลที่ตนทำลเมิดต่อท่านนั้น บิดามารดาฤๅผู้
อนุบาลของบุคคลเห็นปานนี้ ย่อมจะต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย
ถ้ามีโอกาสพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันเพียงพอและสม
แก่หน้าที่ดูแลซึ่งตนทำอยู่นั้น

ถ้าบุคคลผู้ไร้ความสามารถนั้นตกอยู่ในความพิทักษ์รักษาของ
ครูบาอาจารย์ ฤๅของมูลนายผู้จ้าง ฤๅบุคคลอื่นใดอยู่เป็น
นิตยภัตดี ฤๅอยู่เป็นครั้งเป็นคราวก็ดี เมื่อบุคคลผู้ไร้ความ
สามารถทำลเมิดต่อท่านในเวลาที่อยู่ในความพิทักษ์รักษาของเขา
ฉนั้น ท่านว่าครูบาอาจารย์ มูลนายผู้จ้าง ฤๅบุคคลอื่นนั้น
ย่อมจะต้องรับผิดชอบด้วย ถ้าอาจพิสูจน์ได้ว่าครูบาอาจารย์ มูล
นายผู้จ้าง ฤๅบุคคลอื่นเช่นนั้นมิได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอ
และสมแก่หน้าที่ดูแลซึ่งตนทำอยู่

มาตรา ๑๘๘ นายจ้างกับลูกจ้างจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในผลแห่งลเมิต ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น

มาตรา ๑๘๙ นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกไปเพราะลเมิตอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น

มาตรา ๑๙๐ ถ้าหากว่าบุคคลหลายคนกระทำลเมิตด้วยกันไปหรือทำว่าผู้กระทำลเมิตทั้งนั้นจะต้องร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เว้นแต่ศาลจะพิพากษาให้เป็นไปอย่างอื่น

มาตรา ๑๙๑ ในหมู่ผู้ลเมิตด้วยกันหลายคนนั้น ศาลจะตัดสินปันค่าสินไหมทดแทนให้เป็นส่วนที่ผู้ลเมิตจะต้องใช้คนละเท่าใดก็ได้

หมวด ๒

ข้อ ๕ ยึดข้อเอง

ป้องกันชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งชอบด้วยกฎหมาย

ความจำเป็น

มาตรา ๑๙๓ บุคคลทำการตั้งวันหาทำลเมิตมิได้ คือ

- (๑) ต่อต้านการอันผู้อื่นทำอุกฤษฐานไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (๒) นำบังคับป้องกันการอันผู้อื่นรบกวนขัดสิทธิของตน

(๓) ยึดหนังสือทรัพย์สินของบุคคลอื่นไว้โดยอำนาจมุริมะสิทธิ
ของตน

มาตรา ๑๕๔ ในการเพื่อยึดเอาโดยลำพังตนนั้น บุคคล
จะทำลายทรัพย์สินก็ดี จะทำให้ทรัพย์สินบุบสลายก็ดี ฤ็เข้าถือ
เอาทรัพย์สินหนึ่งอันใดก็ดี ท่านว่าจะทำได้แต่โดยลม่อม และ
ทำได้ต่อเมื่อจะขอให้ศาลฤ็เจ้านำที่ช่วยไม่ได้ทันทั่วที่ และ
เห็นว่าถ้ามิได้ทำในทันใด ก็ยังมีอยู่ด้วยการที่จะได้สมดังสิทธิ
ที่อ้างนั้นจะต้องประวิงไปมากฤ็ถึงแก่สาบสูญไปได้ บุคคลทำ
พร้อมด้วยองค์ดังกล่าวมานั้นหาเป็นทำลเมิดมิได้

มาตรา ๑๕๕ การยึดเอาโดยลำพังตนนั้น ท่านว่าจะต้อง
จำกัดครัดเคร่งแต่เฉพาะที่จำเป็นเพื่อจะบำบัดภัยอันตรายนั้น

ถ้าบุคคลใดยึดเอาโดยลำพังตน เพราะหลงสันนิษฐาน
พลาดไปว่ามีฐานะควรทำได้โดยลำพังนั้นไซ้ ท่านว่าผู้นั้น
จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้บุคคลผู้นั้น

มาตรา ๑๕๖ บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วย
กฎหมายก็ดี กระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หาก
ก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้อื่น ท่านไม่จัดว่าผู้นั้นลเมิด และ
ไม่ต้องที่จะใช้ค่าสินไหมทดแทน

ผู้เสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุให้
ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ฤจากบุคคลผู้ให้คำสั่ง
โดยลเมิตนั้นก็ได้

มาตรา ๑๕๗ ถ้าบุคคลทำบุบสลายฤทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่ง
ใดเพื่อจะบับปิดป้องภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณโดยฉุกเงิน
ผู้นั้นหาได้ทำลเมิตมิได้ และจะไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน
หากว่าการบุบสลายอันทำไปนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุภัยอันตราย

ถ้าบุคคลทำบุบสลายฤทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะ
บับปิดป้องภัยอันตรายอันมีแก่เอกชนโดยฉุกเงิน ผู้นั้นจะ
ต้องจัดทำคืนค่าทรัพย์สินที่บุบสลายทำลายไปนั้น

ถ้าบุคคลทำบุบสลายฤทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะ
บับปิดป้องภัยอันตรายของบุคคลอื่นจากภัยอันตรายอันมีมาโดย
ฉุกเงิน เพราะตัวทรัพย์สินเองเป็นเหตุ บุคคลเช่นนั้นหาได้ทำ
ลเมิตมิได้ และจะไม่ต้องใช้สินไหม หากว่าการบุบสลาย
อันทำลงนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุ และภัยอันตรายนั้นไม่ได้
ก่อขึ้นเพราะความผิดของบุคคลนั้นเองด้วย

หมวด ๓

ค่าสินไหมทดแทนเพราะทำลเมิต

มาตรา ๑๕๘ สินไหมทดแทนนั้น ท่านบังคับไว้ว่ามีประการ
ดังนี้ 12/10/2566

(๑) คินทรัพย์สิน ฤๅใช้ราคาทรัพย์สินอันเขาต้องเสียหายไปเพราะการลเมิด และ

(๒) ใช้สินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแก่เขา มาตรา ๑๕๕ การคินทรัพย์อันบัญญัติไว้ในมาตราก่อนนี้ ท่านให้บังคับตามบทแห่งลักษณคินลาภมิควรได้ในฐานทุจริต

มาตรา ๒๐๐ ถ้าว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุอันเป็นความผิดของผู้เสียหายประกอบด้วยบังไซร์ ศาลจะตัดสินลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนลง ฤๅจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนเลยก็ได้

มาตรา ๒๐๑ ถ้าว่าความเสียหาย เป็นบาดเจ็บถึงร่างกายไซร์ ท่านบังคับไว้ว่าค่าสินไหมทดแทนนั้นมีประการดังนี้ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลประการหนึ่ง ค่าบ่วยการเพราะเขาบาดเจ็บจนไม่ สามารถประกอบกร ทำมาหากิน ตามปรกติ ประการหนึ่ง และค่าทำขวัญบาดเจ็บที่เขาต้องทุกขเวทนาประการหนึ่ง

มาตรา ๒๐๒ ถ้าผู้ถูกบาดเจ็บถึงตายเพราะการลเมิด และผู้ตายยังมีทันทจะได้อ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ฤๅได้อ้องแล้ว แต่คดียังไม่ถึงที่สุดก็ดี ท่านว่าบิดา มารดา สามี ภริยา ลูก ฤๅหลานสืบสาโลหิตของผู้ตายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนได้คือ

- ๑) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ตายและเขาเหล่านั้นได้เสียไปเป็นค่ารักษาพยาบาลผู้ตาย
- ๒) ค่าปลงศพ
- ๓) ค่าใช้จ่าย ค่าปลุกตัว และ

ค่าทดแทน ความเสียหาย อย่างอื่นอันเกิด แก่เขาเหล่านั้น เพราะเหตุมรณนั้น

มาตรา ๒๐๓ หน้อันเกิดแต่มูลเมิตนั้น ท่านว่ามีอายุความระงับเพียงกำหนดหกเดือนนับแต่วันทำลเมิต และผู้เสียหายได้รู้ตัวผู้ทำลเมิตนั้น ถ้าอายุความพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดลเมิตแล้วไซริ์ ท่านมิให้รับฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้พิจารณาเป็นอันขาด

อนึ่งถ้าการลเมิตนั้นจัดเป็นความผิดฐานอาญาไซริ์ ท่านให้เอาอายุความในประมวลกฎหมายอาญามาบังคับแก่คดีเพ่งภาค ๒ หนต่างประเภท

ลักษณะ ๑

หนมเงอนไซ

มาตรา ๒๐๔ เมื่อใดการชำระหน้การงับหน้ยอมอาศัยอยู่ในความบังเกิดฤาไม่บังเกิดแห่งเหตุการณอื่นไม่แน่อนไซริ์ ท่านว่าหนนหนมเงอนไซ

เหตุการณใดมีทางที่จะเกิดได้บัง ฤาจะไม่เกิดได้บัง เหตุการณนั้นท่านว่าไม่แน่อน

มาตรา ๒๐๕ หนซึ่งมีเงอนไซอื่นไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี จัดต่อรัฐประศาสนโยบาย ฤาต่อความปลอดภัยแห่งบุคคลฤาทรัพย์สินก็ดี ท่านว่าหนนเป็นโมฆะ

มาตรา ๒๐๖ ถ้าแม้ภายหลังมาเงื่อนไขนั้นจะกลับกลายเป็น
ชอบด้วยกฎหมายก็ดี เป็นอันไม่ขัดต่อรัฐประศาสนโยบาย
ถูกต้องความปลอดภัยแห่งบุคคลททรัพย์สันก็ดี ท่านว่าหนั้น
ก็ไม่กลับเป็นสมบูรณ์ขึ้นได้

มาตรา ๒๐๗ เงื่อนไขใดถ้าไม่มีกำหนดเวลาประกอบให้บริบูรณ์
และมาปรากฏขึ้นแน่ชัดว่าไม่อาจจะประกอบให้บริบูรณ์ได้ไซ้
ท่านให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันมิได้ประกอบให้บริบูรณ์

มาตรา ๒๐๘ ถ้าทรัพย์สันที่เป็นตัวหนั้นอันมีเงื่อนไขนั้นสูญหาย
ฤๅบุบสลายก่อนที่ได้ประกอบเงื่อนไขให้บริบูรณ์ไซ้ ท่าน
ให้บังคับตามลักษณะไม่ชำระหนั้นในประมวลกฎหมาย

ลักษณะ ๒

หน้มีเงื่อนไข

มาตรา ๒๐๙ ถ้ามีเวลากำหนดไว้เพื่อชำระหน้ ฤๅเพื่อรับหน้
หน้เช่นนั้นท่านว่ามเงื่อนไขบังคับ

มาตรา ๒๑๐ ถ้าทรัพย์สันที่เป็นตัวหน้มีเงื่อนไขนั้นสูญหาย
ฤๅบุบสลายก่อนถึงกำหนดเวลา ท่านให้บังคับตามลักษณะไม่
ชำระหน้ในประมวลกฎหมาย

มาตรา ๒๑๑ เงื่อนไขเวลานั้นพึงสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้เพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายลูกหนี้ กล่าวคือลูกหนี้อาจชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาก็ได้ เว้นไว้แต่ความจะปรากฏว่าเงื่อนไขนั้นได้ตกลงกันกำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ด้วย

มาตรา ๒๑๒ ถ้าหลักทรัพย์ที่ลูกหนี้ให้ไว้เป็นประกันนั้นตกอยู่ในบังคับค่าภาระตีค้ำพัน ฤ็มีบุริมสิทธิครอบงำอยู่แล้ว และลูกหนี้ได้ด้วยเจตนาจะฉ้อ ปิดบังความเสียหาย ท่านว่าลูกหนี้นั้นเป็นอันขาดจากประโยชน์แห่งเงื่อนไข

ลักษณะ ๓

หนี้มีเงื่อนไข

มาตรา ๒๑๓ หนี้ใดถ้าสินใช้จะเลือกได้จากสินใช้หลายอย่างด้วยกันไซ้ร้ ท่านว่าหนี้นั้นมีเงื่อนไข

มาตรา ๒๑๔ สิทธิจะเลือกนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตกอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้

มาตรา ๒๑๕ ถ้าจะต้องเลือกภายในระยะเวลา อันมีกำหนด และฝ่ายที่มีสิทธิจะเลือกมิได้เลือกภายในระยะนั้นไซ้ร้ ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกนั้นย่อมตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๒๑๖ ถ้าผู้ใดไม่กำหนดระยะเวลาให้เลิกไซ้ ฝ้ายที่
ไม่มีสิทธิจะเลิกอาจกำหนดเวลาพอสมควรแก่เหตุ แล้วบอก
ให้ฝ้ายโน้นไซ้สิทธิเลิกภายในเวลาอันนั้น

ถ้าฝ้ายโน้นไม่ไซ้สิทธิเลิกภายในกำหนดเวลานั้น ท่าน
ว่าสิทธินั้นตกไปอยู่แก่ฝ้ายผู้บอกให้เลิก

มาตรา ๒๑๗ ถ้าบุคคลภายนอกจะเป็นผู้เลิก และผู้นั้น
ไม่เลิกไซ้ ท่านว่าสิทธิจะเลิกตกไปอยู่แก่ฝ้ายลูกหน

เมื่อคิดเป็นเช่นนี้ ให้ปรับโดยบทมาตรา ๒๑๕ และ ๒๑๖
อนุโลมความตามควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๒๑๘ เมื่อได้เลิกแล้วจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เว้น
ไว้แต่ยินยอมพร้อมกัน

มาตรา ๒๑๙ ถ้าในสินไซ้มีบางสิ่งซึ่งเป็นของหนีวิสัยจะใช้ชำระ
หนี้ ท่านว่าหนีนั้นก็ยังสมบูรณ์อยู่ด้วยสินไซ้ นอกนั้น

ลักษณะ ๔

เจ้าหนี้ลูกหนหลายคน

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๒๒๐ ถ้าเจ้าหนี้ลูกหนหลายคนด้วยกัน ท่านให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหนีอันจะต้องแบ่งเฉลี่ยกัน กล่าวคือ

เจ้าหนี้ถูกลูกหนี้แต่ละคนต่างมีส่วนในสิทธิ ฐานที่ชำระหนี้
อันเกิดแต่มูลหนี้นั้น

มาตรา ๒๒๑ ส่วนของเจ้าหนี้ถูกลูกหนี้แต่ละคน ๆ นั้นให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นส่วนเท่า ๆ กัน

มาตรา ๒๒๒ เจ้าหนี้คนหนึ่งไม่มีสิทธิจะเรียกให้ชำระหนี้
เกินกว่าส่วนของตน

ลูกหนี้คนหนึ่งไม่ต้องชำระหนี้เกินกว่าส่วนของตน

มาตรา ๒๒๓ ข้อความจริงที่เกี่ยวข้อแก่เจ้าหนี้ถูกลูกหนี้คน
ใดเป็นเฉพาะตัวนั้น ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงเจ้าหนี้ถูกลูกหนี้
คนอื่นทั้งหลาย

มาตรา ๒๒๔ หนี้ร่วมกัน และหนี้อันจะแบ่งออกมิได้นั้น
ท่านจัดว่าเป็นข้อยกเว้นจากวิธีบังคับไว้ในหมวดนี้

หมวด ๒

หนี้ร่วมกัน

ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๒๒๕ หนี้รายใดมีเจ้าหนี้ถูกลูกหนี้หลายคนด้วยกัน
แต่ละคนล้วนมีสิทธิจะได้ ฤๅจะต้อง ชำระหนี้ ด้วยกัน จนสิ้นเชิง
ท่านว่าหนี้รายนั้นเป็นหนี้ร่วมกัน

๑๗๓

มาตรา ๒๒๖ ท่านมิให้ฟังว่าหนี้ใดเป็นหนี้ร่วมกัน นอก
จากจะได้มีสัญญากล่าวไว้ชัด ฤๅมีบทกฎหมายบังคับไว้เฉพาะ
ไว้เป็นดังนั้น

มาตรา ๒๒๗ ถ้าบุคคลหลายคนมีสิทธิจะได้รับ ฤๅจะต้อง
ชำระหนี้ในสัญญาอันเดียวกัน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
เขาเป็นเจ้าของหนี้ร่วมกัน ฤๅเป็นลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๒๒๘ แม้หนี้ของบุคคลผู้หนึ่งในคู่กรณีร่วมกันจะ
เป็นโมฆียะ ท่านว่าเหตุนี้ไม่กระทบกระทั่งถึงความสมบูรณ์
แห่งหนี้ของคู่กรณีอื่น

ส่วนที่ ๒ เจ้าของหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๒๒๙ ถ้ามีเจ้าหนี้ร่วมกันหลายคน คนใดคนหนึ่ง
อาจเรียกให้ชำระหนี้ร่วมกันนั้นได้ แต่สินใช้ซึ่งได้รับชำระมา
นั้นต้องให้แบ่งกันในพวกเจ้าหนี้ร่วมกันทุกคน

มาตรา ๒๓๐ ในระหว่างเจ้าหนี้ร่วมกันทั้งหลาย ท่านให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหนี้ร่วมกันนั้นมีส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน

มาตรา ๒๓๑ ถ้าลูกหนี้คนใดได้รับหมายในคดีที่เจ้าหนี้ร่วม
คนหนึ่งฟ้องแล้ว ลูกหนี้คนนั้นจะชำระหนี้ร่วมให้แก่เจ้าหนี้
ร่วมคนอื่นไม่ได้

มาตรา ๒๓๒ ตราบใดลูกหนี้ยังไม่ได้รับหมาย จะชำระ
หนี้ร่วมกันแก่เจ้าหนี้ร่วมคนใดคนหนึ่งก็ได้ตราบนั้น

มาตรา ๒๓๓ ถ้าเจ้าหนี้ร่วมกันคนหนึ่งเรียกให้ชำระหนี้ ลูก
หนี้อาจยกข้อต่อสู้เจ้าหนี้คนนั้นได้ ดังนี้ คือ

- (๑) ข้อต่อสู้เป็นการเงาะตัวเจ้าหนี้ร่วมคนนั้น และ
- (๒) ข้อต่อสู้ในบทกฎหมายส่วนที่ ๒ ซึ่งว่าด้วยเจ้าหนี้ร่วม
กันนั้น

มาตรา ๒๓๔ การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งนั้น ท่าน
ว่าเสมือนกับการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๓๕ การวางทรัพย์ไว้ชำระหนี้ ฤฯขอปฏิบัติการ
ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งนั้น ก็เสมือนกับการวางทรัพย์ฤฯ
ขอปฏิบัติการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๓๖ ถ้าลูกหนี้อาจหักกลบลบหนี้ต่อเจ้าหนี้ร่วมกัน
คนหนึ่งได้ ท่านว่าลูกหนี้คนนั้น อาจหักกลบลบหนี้ต่อเจ้าหนี้
ร่วมกันได้ทั่วทุกคน

มาตรา ๒๓๗ เมื่อเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งทำให้อายุความสุด
หยุดลง การที่อายุความสุดหยุดลงนั้นย่อมมีให้คู่หนี้แก่เจ้าหนี้
ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๓๘ เมื่อเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งผิดนัด เจ้าหนี้ร่วม
กันทั่วทุกคนก็ผิดนัดด้วย

มาตรา ๒๓๙ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดต่อเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่ง ลูก
หนี้คนอื่นก็ได้ชื่อว่าผิดนัดต่อเจ้าหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๔๐ การที่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี
นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน ย่อม
ผ่อนเวลาให้ด้วยเหมือนกัน

มาตรา ๒๔๑ การที่เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี
มากน้อยเท่าไรนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ร่วมกัน
หมดทุกคนย่อมปลดหนี้ให้เท่านั้นด้วยเหมือนกัน

มาตรา ๒๔๒ หลักทรัพย์ที่ลูกหนี้ให้ไว้เป็นประกันแก่เจ้าหนี
ร่วมคนหนึ่งนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักทรัพย์
ที่ให้ไว้เป็นประกันแก่เจ้าหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๔๓ เว้นแต่ข้อความที่บังคับไว้ในบทตั้งแต่มาตรา
๒๓๔ จนถึง ๒๔๒ นั้น ท่านว่าข้อความจริงที่เกี่ยวข้องแก่เจ้า
หนี้ร่วมคนหนึ่งย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงเจ้าหนี้ร่วมคนอื่น

ส่วนที่ ๓ ลูกหนี้ร่วมกัน

(๑) ความเกี่ยวพันระหว่างลูกหนี้ร่วมและเจ้าหนี้

มาตรา ๒๔๔ ถ้ามีลูกหนี้ร่วมกันหลายคน เจ้าหนี้อาจเรียก
ให้ลูกหนี้ทั่วทุกคน ฤๅแต่คนเดียวคนหนึ่งชำระหนี้ก็ได้

มาตรา ๒๔๕ ตราบใดลูกหนี้ยังมีได้ชำระหนี้ร่วมกันให้สัน
 เจริญ ลูกหนี้ร่วมทั้งหลายยังคงต้องร่วมกันรับชำระหนี้อยู่ตราบ
 นั้น

มาตรา ๒๔๖ ถ้าเจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งคนใดชำระ
 หนี้ ลูกหนี้ร่วมคนนั้นอาจยกข้อต่อสู้เจ้าหนี้ได้ดังนี้ คือ

- (๑) ข้อต่อสู้ที่เป็นภาระเฉพาะตัวลูกหนี้ร่วมคนนั้น และ
- (๒) ข้อต่อสู้ในบทกฎหมายส่วนที่ ๓ ซึ่งว่าด้วยลูกหนี้ร่วม
 กันนี้

มาตรา ๒๔๗ การที่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งได้ชำระหนี้นั้น ท่าน
 ว่าเสมอกับลูกหนี้ร่วมกันทั่วทุกคนชำระหนี้ด้วย

มาตรา ๒๔๘ การที่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งขอปฏิบัติชำระหนี้
 ฎาวงทรัพย์ไว้ชำระหนี้นั้น ก็เสมอกับลูกหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน
 ขอปฏิบัติชำระหนี้ฎาวงทรัพย์ชำระหนี้ด้วย

มาตรา ๒๔๙ เมื่ออายุความสุดหยดลงให้โทษแก่ลูกหนี้
 ร่วมคนหนึ่งแล้ว การที่อายุความสุดหยดลงนั้นย่อมให้โทษ
 แก่ลูกหนี้ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๕๐ เมื่ออายุความครบบริบูรณ์เป็นคุณแก่ลูกหนี้
 ร่วมคนหนึ่ง อายุความนั้นย่อมครบบริบูรณ์เป็นคุณแก่ลูกหนี้
 ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๕๑ เมื่อลูกหนึ่งร่วมคนหนึ่งผิดนัด ลูกหนึ่งร่วม
คนอื่นก็ถือว่าผิดนัดด้วยด้วยกัน

มาตรา ๒๕๒ เมื่อเจ้าหนี้ผิดนัดต่อลูกหนึ่งร่วมคนหนึ่ง เจ้า
หนี้ยื่นก็ได้ถือว่าผิดนัดต่อลูกหนึ่งร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๕๓ การที่เจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนึ่งร่วมคนหนึ่ง
นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนึ่ง
ร่วมกันทั่วทุกคน

มาตรา ๒๕๔ การปลดหนี้ให้แก่ลูกหนึ่งร่วมคนหนึ่งนั้น ท่าน
ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนึ่งร่วมกันทั่ว
ทุกคน

มาตรา ๒๕๕ ถ้าเจ้าหนี้ได้ปลดหนี้ให้แก่ลูกหนึ่งคนหนึ่งคน
ใดเป็นการเฉพาะตัว ท่านว่าเฉพาะแต่หนี้ส่วนของคนนั้นระงับ
ไปเพียงเท่าที่ปลดให้

มาตรา ๒๕๖ ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นอันพ้นวิสัยจะทำได้
เพราะความผิดของลูกหนึ่งร่วมคนหนึ่ง เจ้าหนี้อาจเรียกค่าสินไหม
ทดแทนทั้งหมดจากลูกหนึ่งร่วมกันคนใดคนหนึ่งได้

มาตรา ๒๕๗ เว้นแต่ข้อความที่บังคับไว้ ในบทตั้งแต่มาตรา
๒๔๘ จนถึง ๒๕๖ นั้น ท่านว่าข้อความจริงที่เกี่ยวข้องแก่ลูก
หนึ่งร่วมคนหนึ่งย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงลูกหนึ่งร่วมคนอื่น

(๒) ความเกี่ยวพันระหว่างลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๒๕๘ ในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลาย ถ้าว่าเป็นหนี้เงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน

มาตรา ๒๕๙ ลูกหนี้ร่วมคนใดเพราะมาชำระหนี้ก็ดี ทำประการอื่นก็ดี ให้พอแก่ใจเจ้าหนี้แล้วแต่โดยส่วนฤาโดยสันเชิง ลูกหนี้คนนั้นชอบที่จะเรียกคืนเอาส่วนหนี้มากน้อยแต่ลูกหนี้ร่วมกันคนอื่นได้ทั่วทุกคน

มาตรา ๒๖๐ เมื่อลูกหนี้ร่วมผู้ใดได้ทำให้ออกแก่ใจเจ้าหนี้โดยส่วนฤาโดยสันเชิงแล้ว ถ้าและลูกหนี้ร่วมกันอีกคนหนึ่งไม่สามารถออกส่วนของตนไว้ให้แก่ลูกหนี้ร่วมผู้นั้นได้ ท่านว่าบันดาลูกหนี้ร่วมนอกนั้น จะต้องรับใช้จำนวนที่ยังขาดตกบกพร่องนั้นเฉลี่ยตามส่วนของตนในหนี้รายนั้น

มาตรา ๒๖๑ ลูกหนี้ร่วมผู้ใดใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิ แห่ง เจ้าหนี้ อันพึง มีอยู่เหนือ ลูกหนี้ ร่วมกันคนอื่น ๆ ได้เพียงเท่าจำนวนหนี้ซึ่งตนได้ ใช้แทนไปนั้น

แต่ว่าลูกหนี้ผู้รับช่วงนั้น หากอาจจะใช้สิทธิ เช่นนี้ให้เสียหายแก่เจ้าหนี้ได้ไม่

มาตรา ๒๖๒ ถ้าลูกหนี้ร่วมคนใดรู้อยู่ว่ามีข้อต่อสู้บังเกิดแต่บทกฎหมายในส่วนที่ ๓ ซึ่งว่าด้วยลูกหนี้ร่วมกัน และมีได้

หยาบยกกันแก้คดีแก่เจ้าหนี้ไซ้ ครั้นเมื่อลูกหนี้ร่วมคนนั้น จะเรียกเอาส่วนเฉลี่ย ลูกหนี้ร่วมคนอื่นอาจหยาบยกข้อต่อสู้ เช่นนั้นชนแก้คดีแก่เขาได้

มาตรา ๒๖๓ เมื่อลูกหนี้ร่วมคนใดคนหนึ่งต้องฟ้องเรียกให้ชำระหนี้โดยสิ้นเชิง ลูกหนี้คนนั้นอาจจะขอหมายเรียกลูกหนี้ร่วมคนอื่น ๆ ให้มาแก้คดีด้วยกันได้ เพื่อว่าคำพิพากษามับบเดียวจะได้รวมบังคับตัดสินว่าที่ตน จะต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เท่าไร ก็ว่ากันว่าลูกหนี้ร่วมคนอื่น ๆ จะต้องชำระหนี้ให้แก่ตนเท่าไรด้วย

หมวด ๓

หนี้อันแบ่งออกมิได้

มาตรา ๒๖๔ หนี้ใดถ้าสินใช้มีสภาพไม่อาจแบ่งได้ กล่าวคือไม่อาจจะแบ่งใช้เป็นส่วนของเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้ก็ดี ฤ ลูกหนี้ คนหนึ่ง คนใดไม่ อาจ จะแบ่งใช้ เป็นส่วน ของตนได้ ก็ดี ท่านว่าหนี้นั้นเป็นหนี้อันแบ่งออกมิได้

มาตรา ๒๖๕ ในคดีหนี้อันแบ่งออกมิได้นั้น ถ้าพฤติการณ์หากให้เป็นไปได้เพียงใด ท่านให้ใช้บทกฎหมายอันว่าด้วยหนี้ร่วมกันบังคับอนุโลมตามควรเพียงนั้น

๑๘๐

ภาค ๓ โอนหนี้

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๒๖๖ บันดาลสิทธิของเจ้าหนี้และนำที่ของลูกหนี้จะต้องชำระหนี้นั้น ท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นไว้แต่สภาพหนี้นั้นเองไม่เปิดช่องให้โอนกัน ฤการจะโอนนั้นต้องห้ามตามกฎหมาย

มาตรา ๒๖๗ สัญญาตกลงกันเองว่าห้ามมิให้โอนหนี้ได้นั้น อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้แต่เมื่อเขาได้รู้แล้วว่ามีความตกลงกันดังนั้นในขณะที่โอน

มาตรา ๒๖๘ หนี้อันศาลได้ออกคำสั่งให้ยึดไว้ก่อนพิพากษาก็ดี ฤภายหลังก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้หาอาจจะโอนได้ไม่

มาตรา ๒๖๙ เงินเดือน เงินปี และเบี้ยบำนาญของข้าราชการนั้น ท่านว่าหาอาจจะโอนได้ไม่

มาตรา ๒๗๐ การโอนอันมิได้บอกกล่าวฤตกลงกันก่อนตามที่ท่านบังคับไว้ในมาตรา ๒๗๑ ฤ ๒๗๐ นั้น ท่านว่าเป็นการสมบูรณ์ ก็พึงได้แต่ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนเท่านั้น

ตั๊กยณ ๒

โอนสิทธิ

มาตรา ๒๗๑ การโอนสิทธิจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ลูกหนี้
 ญาติบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าผู้โอนจะได้บอกกล่าวการโอน
 เป็นหนังสือไปถึงลูกหนี้ ญาติบุคคลนั้นจะได้ตกลงแก่การโอนนั้น

ถ้าลูกหนี้ได้ทำให้พอแก่ใจผู้โอนโดยชำระเงิน ญาติโดยประ
 การอื่นก่อนได้รับบอกกล่าว ญาติก่อนได้ตกลงแก่การโอน
 ลูกหนี้นั้นได้ชื่อว่าหลุดพ้นจากหนี้โดยชอบ

มาตรา ๒๗๒ ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอน
 รายใดได้บอกกล่าวญาติตกลงกันก่อน โอนรายนั้นให้มีสิทธิดี
 กว่าโอนรายอื่นๆ

มาตรา ๒๗๓ ลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนในเวลาที่ได้รับบอก
 กล่าวญาติในเวลาที่ได้ตกลงแก่การโอนนั้นฉันใด ลูกหนี้อาจ
 ยกข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น

มาตรา ๒๗๔ ผู้รับโอนสิทธิย่อมรับช่วงสิทธิแห่งผู้โอนใน
 เครื่องอุปกรณ์ทั้งหลาย มีเช่นว่าประกัน ญาติบุริมะสิทธิทั้งหลาย
 ซึ่งเป็นสิทธิแก่ผู้โอน

อนึ่งดอกเบี้ยที่ค้างชำระนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
 ย่อมรวมโอนไปกับต้นเงินด้วย

มาตรา ๒๗๕ การโอนสิทธิอันใดย่อมรวมโอน ทั้งค่าภาระ
ติดพันผูกมาที่ชำระหนี้อันเกี่ยวเนื่องแก่สิทธิอันนั้นด้วย

มาตรา ๒๗๖ ถ้าผู้รับโอนร้องขอ ผู้โอนสิทธิต้องส่ง
เอกสารโอนให้แก่ผู้รับโอนพร้อมด้วยเอกสารทั้งหลายซึ่งสำแดง
สิทธินั้นตามที่มีอยู่

อนึ่งผู้โอนต้องส่งทั้งหลักฐานอัน ที่ตนมีอยู่เป็นเอกสารก็ค
ฎาเป็นข้อความที่ตนรู้จัก บันดาซึ่งควรแก่การที่จะเรียกให้
ชำระหนี้ตามสิทธิที่ได้โอนนั้นให้แก่ผู้รับโอนด้วยเหมือนกัน

มาตรา ๒๗๗ ถ้าสิทธิเช่นว่านั้นห้ามมิในเวลาโอน ผู้โอน
จะต้องรับผิดชอบในผลนั้น

แต่ผู้โอนจะไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความจำนของลูก
หนี้ ก็ต่อลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินพอใช้หนี้ได้

มาตรา ๒๗๘ เมื่อผู้โอนยอมตกลงจะรับผิดชอบในผลแห่ง
ความจำนของลูกหนี้ ความรับผิดชอบนั้นย่อมสิ้นไปโดย
อายุความปีหนึ่งนับแต่วันโอน

ถ้าสิทธิที่โอนยังไม่ถึง กำหนดเวลาที่ จะชำระหนี้กันในขณะ
โอนไซ้ ให้เริ่มนับอายุความแต่วันกำหนดที่จะต้องชำระหนี้
แห่งสิทธิเช่นว่านั้น

มาตรา ๒๗๕ การโอนสิทธิเพื่อจะรับสินไหมต่างตอบแทนกัน นั้น ถ้าสิทธินี้ตกอยู่ในระหว่างความไซร์ ท่านว่าการโอนนั้น เป็นโมฆะ

ลักษณะ ๓

โอนหน้าที่ชำระหนี้

มาตรา ๒๘๐ การโอนหน้าที่ชำระหนี้ นั้น ท่านว่าจะยกขึ้นอ้าง เป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ ฎต่อบุคคลภายนอกคนหนึ่งคนใดไม่ได้ จนกว่าเจ้าหนี้จะได้ยอมตกลงในการที่โอนนั้น

มาตรา ๒๘๑ ผู้รับโอนอาจมีจดหมายบอกกล่าวไปยังเจ้าหนี้ และกำหนดไปใน จดหมายนั้นให้ตอบภายใน เวลาอัน สมควรว่าจะยอมตกลงให้ โอนฎไม่

ถ้าเจ้าหนี้ไม่ตอบภายในกำหนดนั้นไซร์ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ไม่ยอมตกลงให้ โอน

มาตรา ๒๘๒ ผู้โอนมีข้อต่อสู้เจ้าหนี้อยู่ในเวลาที่ตกลงให้ โอนนั้นฉันใด ผู้รับโอนอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ได้ฉันนั้น เว้นแต่จะเอาสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้คนก่อนมาหักกลบลบหนี้ นั้น ท่านว่าหาอาจจะทำได้ไม่

มาตรา ๒๘๓ เมื่อนำที่ชำระหนี้ได้ โอนกันไปแล้ว ประโยชน์แห่งประกัน ฎบุริมสิทธิอันลูกหนี้เดิมได้ให้ไว้ นั้นไม่ตกไปเป็นประกันของลูกหนี้คนใหม่ในการที่จะชำระหนี้รายนั้น

๑๘๔

แต่ดอกเบียที่ค้างชำระนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ย่อมรวมโอนไปกับหนี้ด้วย

ภาค ๔ ผลแห่งหนี้

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๒๘๔ อันว่าหนี้ย่อมผูกพันผู้เป็นคู่กรณีแห่งหนี้
อนึ่งหนี้ย่อมผูกพันไปถึงทายาทของผู้เป็นคู่กรณีด้วยเพียงเท่า
ที่บังคับไว้ในกฎหมายมรดก

ความผูกพันแห่งหนี้ไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอก

มาตรา ๒๘๕ คู่สัญญาฝ่ายใดให้คำมั่นว่าจะให้บุคคลภายนอก
เป็นผู้ส่งสินใจ ถ้าหากสินใจนั้นมิได้ส่งตั้งว่าไซ้ร ท่านว่าคู่
สัญญาฝ่ายนั้นจะต้องใช้สินไหมทดแทนเอง

มาตรา ๒๘๖ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งยอมตกลงว่าจะส่งสินใจแก่
บุคคลภายนอกไซ้ร ท่านว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกให้ส่ง
สินใจนั้นแก่บุคคลภายนอกคนนั้น ก็ชอบที่จะทำได้

อนึ่งบุคคลภายนอกที่กล่าวนั้นอาจเรียกโดยตรงให้ลูกหนี้
ชำระหนี้ได้

มาตรา ๒๘๗ ถ้ามีสัญญาตกลงกันว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะส่งสินใช้ให้แก่บุคคลภายนอก เมื่อบุคคลภายนอกที่กล่าวนั้นได้มีหนังสือบอกกล่าวแก่ลูกหนี้ว่าตนประสงค์จะถือเอาประโยชน์ตามสัญญานั้นแล้วตั้งน ภายหลังคู่สัญญาจะแก้ไขสัญญานั้นไปไม่ได้

ลักษณะ ๒

ชำระหนี้

หมวด ๑

ชำระหนี้และผู้ใดพึงชำระหนี้

มาตรา ๒๘๘ เจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้ในทางที่บังคับไว้โดยมูลแห่งหนี้ ฤๅโดยกฎหมาย

ถ้าเจ้าหนี้ต้องเสียหายอย่างใด ๆ อันเนื่องแต่การไม่ชำระหนี้ไซ้ ชอบที่เจ้าหนี้นั้นจะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากลูกหนี้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๘๙ อันว่าหนี้นั้นลูกหนี้ต้องเป็นผู้ชำระ แต่ถ้าสภาพแห่งหนี้เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระได้ บุคคลภายนอกก็อาจชำระได้เหมือนกัน แต่ผู้ซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในการชำระหนี้นั้น จะเข้าไปชำระโดยซันใจของลูกหนี้ไม่ได้

มาตรา ๒๕๐ บุคคลภายนอกซึ่งได้ชำระหนี้ด้วยประการอย่างอื่นนอกจากให้โดยเสนาหาแก่ลูกหนี้นั้น ท่านว่าชอบที่จะได้สินไหมทดแทนจากลูกหนี้ตามบทลักษณะลามิควรไค้แห่งประมวลกฎหมายนี้

อนึ่งลูกหนี้มีข้อต่อสู้เจ้าหนี้เดิมฉันทใด อาจยกข้อต่อสู้บุคคลภายนอกที่เข้ามาชำระหนี้ได้ฉันทนั้น

หมวด ๒

ผู้ใดชอบที่จะได้รับชำระหนี้

มาตรา ๒๕๑ อันว่าสิทธิเพื่อรับชำระหนี้นั้น ท่านว่าเป็นของเจ้าหนี้

มาตรา ๒๕๒ การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้รับนั้น ท่านว่าสมบูรณ์เพียงแต่ ๒ ประการ ดังว่าต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันในการชำระหนี้นั้น
- (๒) ถ้าการที่ชำระหนี้นั้นได้เป็นลาภแก่เจ้าหนี้

ในประการที่กล่าวไว้ในอนุมาตรา ๒ นี้ การชำระหนี้ย่อมสมบูรณ์แต่เพียงเท่าจำนวนทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ได้เป็นลาภนั้น

มาตรา ๒๕๓ การชำระหนี้โดยสุจริตให้แก่บุคคลผู้แสดงเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ ฤๅแสดงใบเสร็จรับชำระหนี้ นั้น ท่านว่าเป็นอันสมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ชำระหนี้รู้ฤๅควรจะรู้ได้เมื่อ

ใช้ความมั่งคั่งอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน ว่าบุคคลเช่น
กล่าวนั้นไม่มีสิทธิจะรับชำระหนี้ จึงเป็นอันชำระหนี้ไปไม่ชอบ

มาตรา ๒๕๔ การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ผู้ไร้ความสามารถนั้น
เป็นโมฆะ เว้นแต่สินไฉนั้นจะได้เป็นลาภแก่เจ้าหนี้

ในกรณีเช่นนี้การชำระหนี้เป็นอันสมบูรณ์แต่เพียงเท่าจำนวน
สินไฉที่ได้เป็นลาภแก่เจ้าหนี้เท่านั้น

มาตรา ๒๕๕ ลูกหนี้คนใดได้รับคำสั่งของศาลยึดหนี้เงินซึ่ง
เกี่ยวค้างอยู่ และยังขึ้นไฉหนี้โดยมิได้นำพาคำสั่งนั้นไשר์ ท่าน
ว่าลูกหนี้คนนั้นอาจถูกบังคับให้ไשר์ให้แก่บุคคลผู้ขอให้ออกคำสั่ง
นั้นออกก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ลูกหนี้คนนั้นชอบที่จะได้ค่าสิน
ไหมทดแทนจากเจ้าหนี้ ตามบทลักษณะลาภมิควรได้แห่งประมวล
กฎหมายนี้

หมวด ๓

การชำระหนี้อย่างไรบ้าง

มาตรา ๒๕๖ ในการชำระหนี้นั้น จะบังคับเจ้าหนี้ให้รับ
สินไฉอย่างอื่นนอกจากสินไฉที่ควรใช้ตามมูลหนี้นั้นไม่ได้

มาตรา ๒๕๗ ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับสินไฉอย่างอื่นนอกจากสินไฉ
ที่ควรใช้ตามมูลหนี้ไשר์ ท่านว่าลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นหนี้ได้
เหมือนเช่นสงสินไฉที่ควรใช้ตามมูลหนี้นั้น

มาตรา ๒๕๘ การชำระหนี้ด้วยทำตัวเงิน ญาประทวนสินค้ำให้ก็ดี ด้วยโอนฤาสลักหลังตัวเงิน ญาประทวนสินค้ำให้ก็ดี ท่านว่ายอมสมบูรณ์ต่อเมื่อได้ใช้เงินตามตัวเงินญาประทวนสินค้ำนั้น

มาตรา ๒๕๙ ในการชำระหนี้นั้น จะบังคับให้เจ้าหนี้รับสินใช้แต่บางส่วนนั้นไม่ได้

มาตรา ๓๐๐ ถ้าหนอันแบ่งออกได้ติดอยู่ในระหว่างความบางส่วน ท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ส่วนที่ไม่ต้องพิพาทนั้นก็ชอบที่จะเรียกได้

มาตรา ๓๐๑ ถ้ามูลหนี้จะให้ส่งทรัพย์สินเป็นประเภทไซ้ร ท่านว่าลูกหนีย่อมหลุดพ้นได้ด้วยส่งทรัพย์สินชนิดปานกลางตัวกันในประเภทนั้น

มาตรา ๓๐๒ ถ้ามูลหนี้จะให้ใช้เงิน แม้ว่าจำนวนเงินจะแสดงไว้เป็นเงินต่างประเทศก็ดี ท่านว่าต้องใช้เป็นเงินสยามซึ่งใช้กันตามกฎหมาย

มาตรา ๓๐๓ ถ้าจำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้นแสดงไว้เป็นเงินต่างประเทศ ท่านว่าจะใช้กันเป็นเงินสยามได้ตามอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ในเวลาและณสถานที่อันพึงชำระหนี้

มาตรา ๓๐๔ บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับใบเสร็จเป็น
คู่มือจากผู้รับชำระหนี้

มาตรา ๓๐๕ เมื่อหนี้นั้นได้ชำระสิ้นเชิงแล้ว นอกจากใบ
เสร็จคู่มือ ถ้ามีเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้นั้น ผู้ชำระ
หนี้ชอบที่จะได้รับเวรคืนเอกสารด้วย

มาตรา ๓๐๖ ถ้าและเอกสารสูญหาย บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบ
ที่จะให้ผู้รับชำระหนี้แห่งความข้อนี้ลงไว้ในใบเสร็จคู่มือ ถ้าทำ
ประทวนฉบับหนึ่งต่างหากให้ก็ได้

มาตรา ๓๐๗ ในการชำระหนี้แต่บางส่วน นอกจากใบเสร็จ
คู่มือ ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะให้บุคคลผู้รับชำระหนี้สลักหลังบอกการ
ชำระหนี้ส่วนนั้นลงไว้ในเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ได้ด้วย

มาตรา ๓๐๘ ถ้าว่าเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ได้เวรคืน
แล้วไซ้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหนี้นั้นได้ชำระแล้ว

มาตรา ๓๐๙ ถ้ามีใบเสร็จคู่มือแสดงว่าต้นเงิน ฤๅดอกเบีย
ได้ส่งถึงงวดใดแล้ว ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าต้นเงินฤๅดอก
เบียงวดก่อน ๆ นั้นเป็นอันได้ส่งแล้ว

มาตรา ๓๑๐ ถ้ามีใบเสร็จคู่มือแสดงว่าต้นเงินได้ชำระแล้ว
ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าดอกเบียที่ควรส่ง ก็ได้ชำระแล้ว

มาตรา ๓๑๑ คำพิพากษารวมเนียบในการชำระหนี้นั้น ลูกหนี้
ต้องเป็นผู้ออก

หมวด ๔

สถานที่ชำระหนี้

มาตรา ๓๑๒ อันว่าการชำระหนี้นั้น ท่านบังคับว่าให้ชำระ
กันณสถานที่กำหนดไว้ตามมูลแห่งหนี้ ฤตามกฎหมาย

มาตรา ๓๑๓ ถ้าหากว่ามูลแห่งหนี้ฤกฎหมายไม่มีความบทยใด
บทยหนึ่งกำหนดสถานที่ให้ชำระหนี้ไซ้ ท่านให้เอาจารัตประ
เพณีเป็นหลักกำหนดสถานที่ชำระหนี้

ถ้าหากว่าไม่มีจารัตประเพณีกำหนดไว้ ท่านให้ใช้วิธีตั้ง
คือ

(๑) ถ้าเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ต้องส่งณสถานที่ซึ่งทรัพย์
สินนั้นตั้งอยู่ในขณะเมื่อเกิดหนรายนั้น

(๒) ถ้าเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ ต้องชำระหนี้ที่อยู่ที่ของ
ลูกหนี้

หมวด ๕

เวลาชำระหนี้

มาตรา ๓๑๔ อันว่าการชำระหนี้นั้น ท่านบังคับว่าให้ชำระกัน
ในเวลาซึ่งกำหนดไว้ตามมูลแห่งหนี้ ฤตามกฎหมาย

มาตรา ๓๑๕ ถ้าหากว่ามูลแห่งหนี้ตามกฎหมายไม่มีความบทยืด
บทยาวหนึ่งกำหนดเวลาให้ชำระหนี้ไซ้ ท่านให้เอาจารีตประเพณี
เป็นหลักกำหนดเวลาชำระหนี้

ถ้าไม่มีจารีตประเพณีกำหนดไว้ ท่านว่าต้องชำระหนี้ให้
ชักร้าง

มาตรา ๓๑๖ สิ้นใช้ต่างตอบแทนกันนั้น ต้องส่งต่อกันตาม
ลำดับซึ่งกำหนดไว้ในมูลแห่งหนี้ ฤๅในกฎหมาย

ถ้าหากว่ามูลแห่งหนี้ตามกฎหมายไม่มีบทยืดบทยาวหนึ่งบัญญัติไว้
ว่าให้ส่งต่อกันโดยลำดับฉันทัดไซ้ ท่านให้เอาจารีตประเพณี
เป็นหลักกำหนดลำดับส่งสิ้นใช้

ถ้าหากว่าไม่มีจารีตประเพณีว่าไว้ ต้องส่งสิ้นใช้ต่อกันตาม
ลำดับซึ่งควรแก่สภาพแห่งหนี้

หมวด ๖

จัดสรรการชำระหนี้

มาตรา ๓๑๗ เมื่อลูกหนี้คนหนึ่งมีหนี้หลายรายติดพันอยู่ใน
เจ้าหนี้คนเดียว และสิ้นใช้ส่งชำระหนี้ยังไม่พอจะเปลื้องหนี้
ได้สิ้นทุกราย ท่านว่าต้องให้จัดสรรสิ้นใช้นั้นว่าจะเอาใช้หนี้
รายไหนบ้าง

มาตรา ๓๑๘ ผู้ชำระหนี้อาจระบุได้ ในเวลาชำระหนี้ว่าจะให้
จัดสรรสินไหมหนี้สินนั้นอย่างไร

มาตรา ๓๑๙ ถ้าผู้ชำระหนี้มีได้บอกระบุเช่นนั้นไว้ ผู้รับ
สินไหมอาจบอกระบุได้ ในเวลาที่รับสินไหมนั้น เว้นแต่ผู้ชำระหนี้
คัดค้านในทันทีว่าไม่ยอมตกลงด้วยในการจัดสรรดังนั้น

มาตรา ๓๒๐ ถ้าคู่กรณีไม่ได้จัดสรรที่ดี ถ้าผู้ชำระหนี้ไม่
ยอมตกลงในการจัดสรรของผู้รับชำระหนี้ในทันทีที่ดี ท่านว่า
ต้องจัดสรรสินไหมนั้นตามวิธีต่อไปนี้ คือ

- (๑) ให้ใช้หนี้เงินโดยคำพิพากษาต่อหนี้เงินรายอื่น
- (๒) หนี้เงินโดยคำพิพากษาถ้ามีหลายราย ให้ใช้รายที่
ต้องเสียดอกเบี้ยอัตราสูงสุดก่อน
- (๓) หนี้เงินรายอื่นอันมิใช่โดย คำพิพากษา ถ้ามีหลายราย
ให้ใช้รายที่ต้องเสียดอกเบี้ยอัตราสูงสุดก่อน
- (๔) ถ้ามีหนี้เงินหลายรายที่ต้องเสียดอกเบี้ยอัตราเสมอกัน
ให้แบ่งสินไหมเฉลี่ยใช้ตามส่วนจำนวนมากและน้อย

มาตรา ๓๒๑ ถ้าหนี้รายใดมีประกันให้ ไว้แก่เจ้าหนี้ การชำระ
หนี้แต่บางส่วนนั้นให้จัดสรรใช้หนี้รายที่ไม่มีประกันก่อนหนี้ราย
ที่มีประกัน

มาตรา ๓๒๒ ถ้ามีค่าฤชาธรรมเนียมและดอกเบี้ยที่จะต้องให้อยู่ไซ้ ให้จัดสรรส่งสินไหมนั้นตามลำดับต่อไปนี้ คือ

- (๑) ค่าฤชาธรรมเนียม
- (๒) ดอกเบี้ย
- (๓) ต้นเงิน

ลักษณะ ๓

การไม่ชำระหนี้

หมวด ๑

ลูกหนี้ผิดนัด

มาตรา ๓๒๓ อันว่าหนี้ที่ไม่ชำระไซ้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าอยู่ในฐานะผิดนัด

มาตรา ๓๒๔ ถ้าหนี้จะต้องชำระณเวลาที่กำหนดแน่ คือว่าในวันอันรู้กันอยู่ก่อนแล้ว นับว่าลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่วันนั้นไป ถ้าหน้ที่กำหนดชำระแต่มีได้ในวันกำหนดนั้น ท่านว่าลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่ขณะเมื่อตนรู้ว่าถึงกำหนดชำระ ฤๅในขณะอันควรจะรู้เช่นนั้น ถ้าหากใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

ถ้าการถูกลงโทษจะชำระหนี้ก่อนการอันใดอันหนึ่งซึ่งเจ้าหนี้
 ฎาบุคคลอื่นจะได้กระทำลงก่อนไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ยังไม่ผิดนัด
 จนกว่าการอันนั้นจะได้กระทำแล้ว

มาตรา ๓๒๕ ถ้ามิได้มีเวลากำหนดไว้เป็นแน่ ฎามีได้กำหนด
 ไว้ด้วยประการอื่น เพื่อให้ชำระหนี้ ท่านว่าลูกหนี้อย่อมผิดนัด
 จำเดิมแต่เมื่อได้ถูกทวงถามให้ชำระหนี้

มาตรา ๓๒๖ ถ้าหัตว์ลูกหนี้ไม่พบไซ้ ท่านว่าลูกหนี้เป็น
 อันผิดนัดไม่พักจะต้องทวงถามก่อนเลย

มาตรา ๓๒๗ บุคคลเป็นหนี้อันเกิดโดยมูลเมิด ชื่อว่าผิด
 นัดแต่เวลากระทำเมิดเสียแล้ว ไม่พักจะต้องทวงถามก่อน
 เลย

หมวด ๒

ทางแก้ของเจ้าหนี้

มาตรา ๓๒๘ ตั้งแต่เวลาลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้จะเรียกให้
 ชำระหนี้โดยเฉาะเจาะจงก็ได้

ถ้าหนี้เกิดแต่มูลสัญญาไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกให้เพิกถอน
 สัญญาได้ เว้นแต่ในคดีที่กฎหมายบัญญัติว่าทางแก้ของเจ้าหนี
 นั้นจะพึงเลิกสัญญาเสียเอง

เจ้าหนี้ยังชอบที่จะได้ค่าสินไหมทดแทนที่ต้องเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ตนด้วยการไม่ชำระหนี้ เว้นแต่ในกรณีที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๔ แห่งลักษณะ

มาตรา ๓๒๕ ถ้าว่าเพิกถอนสัญญา ต้องให้คู่สัญญาต่างได้กลับคืนยังฐานะเดิมดังที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา

มาตรา ๓๓๐ เมื่อเจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่บางส่วนไว้แล้ว ถ้ามีสินใช้ต่างตอบแทน ก็ต้องหักลดตามส่วน

อนึ่งเจ้าหนี้ยังจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เว้นแต่ในกรณีที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๔ แห่งลักษณะ

หมวด ๓

การชำระหนี้เฉพาะเจาะจง

มาตรา ๓๓๑ เมื่อใดการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเป็นวิสัยจะทำได้และเป็นที่ยอมรับปรารถนาไซ้ ศาลจะสั่งบังคับให้ชำระหนี้นั้นโดยเฉพาะเจาะจงก็ได้ สุดแต่จะพึงเห็นสมควร

มาตรา ๓๓๒ ถ้าหนี้เป็นอันให้กระทำการอันใด ศาลจะสั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นแทนโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้

มาตรา ๓๓๓ ถ้าหนี้เป็นการจะให้ทำเอกสารก็ดี ฤ็เป็นการจะให้ยอมที่ดิน ศาลจะแต่งให้บุคคลภายนอกทำเอกสารแทน

ลูกหนี้ ฤๅสั่งให้ถือเอาคำพิพากษานั้นแทนความยินยอมของ
ลูกหนี้ก็ได้

มาตรา ๓๓๔ ถ้าหนี้นั้นเป็นอันจะไ้ห้งดเว้นกระทำการอันใด
เมื่อเป็นวิสัยที่จะกระทำได้ ศาลจะสั่งบังคับว่าการที่ได้กระทำ
ลงแล้วนั้นให้ทำกลับคืนเสียให้คงเดิมก็ได้ และศาลจะสั่งให้
จัดการอันควรเพื่อกลายหน้าด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓๕ ศาลจะสั่งผ่อนเวลาตามสมควรให้แก่ลูกหนี้
เพื่อชำระหนี้ได้ทุกเรื่องทุกราย

หมวด ๔

คำสินไหมทดแทน

มาตรา ๓๓๖ ถ้าการชำระหนี้แน่นหนาไปฤๅทำไม่ได้ด้วยเหตุสุด
วิสัยไซ้ร้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิจะได้คำสินไหมทดแทนผลแห่งการ
แน่นหนา ฤๅพ้นวิสัยจะทำได้นั้น

มาตรา ๓๓๗ ถ้าภายหลังที่ลูกหนี้ผิดนัดแล้วนั้น การชำระ
หนี้ตกเป็นอันทำไม่ได้เพราะเหตุสุดวิสัยไซ้ร้ ลูกหนี้จะต้องใช้
คำสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ เว้นแต่ลูกหนี้จะพิสูจน์ได้ว่า
การผิดนัดนั้นมิได้เกิดเพราะความผิดของตน

มาตรา ๓๓๘ ในคดีระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้นั้น ถ้าการไม่
ชำระหนี้เกิดเพราะบุคคลผู้ซึ่งลูกหนี้ฤๅเจ้าหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ
ไซ้ร้ ให้ถือว่า การไม่ชำระหนี้นั้นเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย

หมวด ๕

ทอดสินไหมทดแทนการไม่ชำระหนี้

มาตรา ๓๓๙ ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องให้เพื่อการเสียหาย
 ใดๆ แก่โจทก์และเพื่อการเสียประโยชน์ซึ่งคู่กรณีได้เห็นล่วงหน้า
 ฤๅอาจเห็นล่วงหน้าเมื่อหนี้เกิดขึ้นนั้นจะเป็นผลแต่การชำระหนี้

มาตรา ๓๔๐ ถ้าการไม่ชำระหนี้นั้นเจือเป็นความผิดของคู่กรณี
 ฝ่ายซึ่งมีสิทธิจะได้ค่าสินไหมทดแทนอยู่ด้วยแล้ว ศาลจะตัด
 สินลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนลงฤๅจะไม่ยอมให้ค่าสินไหม
 ทดแทนเลยก็ได้

มาตรา ๓๔๑ ถ้าหนี้เป็นการจะให้ใช้เงินไซ้ ให้ศาลถือ
 เป็นอันหักว่าจะต้องบังคับให้ใช้ดอกเบียเป็นค่าสินไหมทดแทน
 ถ้าการเสียหายและเสียประโยชน์นั้นล้าจำนวนดอกเบียที่
 บังคับให้เท่าใด ให้ศาลคิดค่าสินไหมทดแทนเต็มให้อีกเท่า
 นั้น

มาตรา ๓๔๒ ในคดีตั้งว่ามาทุก ๆ เรื่องให้ศาลวินิจฉัยว่าค่า
 สินไหมทดแทนที่ตัดสินให้ ในคำพิพากษานั้นจะคิดดอกเบียให้
 ด้วยฤๅไม่ ถ้าและว่าให้ จะให้คิดดอกเบียตั้งแต่วันใด

มาตรา ๓๔๓ ถ้าศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ทำการไต่ถามจนเห็นว่า
 การไต่ 127/2536 นอกอรรถค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดให้เข้าหนี้ฤๅสั่งให้

๑๕๘

จัดการอย่างไร ศาลจะสั่งในคำพิพากษาวางเบี้ยปรับลงไว้ เพื่อบังคับให้ลูกหนี้ทำถูกต้องวันทำการนั้น ๆ เป็นกำหนดจำนวนเงิน อันจะต้องใช้แก่เจ้าหนี้ในเมื่อชักเข้าไปวันละเท่าใดด้วยก็ได้

มาตรา ๓๔๔ ถ้าลูกหนี้พิสูจน์ได้ว่าการชักเข้ามิได้เป็นเพราะความผิดของตนไซ้ ลูกหนี้ก็เป็นอันพ้นเบี้ยปรับเช่นวันนั้น

หมวด ๖

ข้อเบียบปรับกับเงินมัดจำ

มาตรา ๓๔๕ คู่กรณีแห่งหนึ่งอาจกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ไว้ล่วงหน้าได้

การที่ตกลงกันเช่นนี้เรียกว่าข้อเบียบปรับ

มาตรา ๓๔๖ ถ้าหนี้เป็นโมฆะฤาโมฆียะ ข้อเบียบปรับย่อมเป็นโมฆะฤาโมฆียะด้วย

มาตรา ๓๔๗ ถ้าการไม่ชำระหนี้มีข้อเบียบปรับบังคับอยู่ไซ้ เจ้าหนี้อาจจะเรียกให้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ฤาเรียกให้บังคับตามข้อเบียบปรับก็ได้

มาตรา ๓๔๘ ถ้าการไม่ชำระหนี้เป็นไปด้วยเหตุสุดวิสัย ท่านมิให้ยกข้อเบียบปรับจนบังคับเลย

มาตรา ๓๔๙ ถึงแม้ว่าเจ้าหนี้ไม่ได้เสียหายอันใด ก็ให้บังคับตามข้อเบียบปรับด้วย

มาตรา ๓๕๐ ถ้าศาลเห็นว่าจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในข้อเบี่ยง
ปรับมากเกินไป ศาลจะลดจำนวนนั้นลงก็ได้

มาตรา ๓๕๑ ท่านห้ามมิให้คดีค่าสินไหมทดแทนเพิ่มให้อีก
นอกจากจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในข้อเบี่ยงปรับนั้น

มาตรา ๓๕๒ ถ้าหน้ร่วมนกันมีข้อเบี่ยงปรับบ้กัอยู่ เจ้าหน้
อาจจะเรียกจากลูกหน้ร่วมนคนใดคนหน้เต็มท้จ้จำนวนเงินท้
กำหนดไว้ ในข้อเบี่ยงปรับนั้นได้

มาตรา ๓๕๓ เงินมัดจ้จ้ันได้แก่เงินท้คู่สัญญาฝ่ายหน้ส่งให้
แก่อีกฝ่ายหน้แต่ก่อนฤในเวลาเข้าช้อทำสัญญากัน และเป็น
เงินช้คู่สัญญานั้น ๆ กำหนดไว้เป็นจ้จำนวนค่าสินไหม ทดแทน
เพื่อการไม่ชำระหน้

คู่สัญญาฝ่าย ช้ไม่ ผิดน้ด้นั้น ชอบ ท้จะได้ร้บชำระหน้ โดย
เฉาะเจาะจงฤรับค่าสินไหมทดแทนด้ด่ไปน้

(๑) ถ้าเป็นผู้ได้ร้บเงินมัดจ้ไว้แล้ว ก็ชอบท้จะร้บเอาเงิน
นั้นไว้ได้

(๒) ถ้าเป็นผู้ได้ส่งเงินมัดจ้ไว้ อาจจะเรียกเงินมัดจ้
นั้นได้เป็นท้คู่คุณ

ในประการอื่น ๆ ท่านให้ยกบทว่าด้วยข้อเบี่ยงปรับนั้น มาใช้
บังคับในเรื่องเงินมัดจ้

สิทธิของลูกหนี้

หมวด ๑

เจ้าหนี้ผู้ค้ำประกัน

มาตรา ๓๕๔ ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติกรชำระหนี้ต้องตามมูลหนี้
ฤตามกฎหมายไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้จำต้องรับชำระหนี้

มาตรา ๓๕๕ ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติกรชำระหนี้เมื่อใด และ
เจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้เป็นผู้ค้ำประกันแต่ั้นไป

มาตรา ๓๕๖ ในกรณี ๒ ประการดังกล่าวต่อไปนี้ ท่านว่า
ที่จะขอปฏิบัติกรชำระหนี้ยอมไม่จำเป็น คือ

(๑) ถ้าเจ้าหนี้ได้แสดงออกชัดแล้วว่าจะไม่ยอมรับชำระหนี้

(๒) ถ้าการที่ลูกหนี้จะชำระหนี้ นั้น ต้องอาศัยให้เจ้าหนี้
ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อน และเจ้าหนี้มิได้ทำการนั้น

ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้เป็นผู้ค้ำประกันตั้งแต่เวลาลูกหนี้ได้บอก
ให้รับชำระหนี้ ฤได้บอกให้ทำการอย่างนั้น

มาตรา ๓๕๗ ถ้าการใดดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๕๖ อันเจ้าหนี้
จะต้องทำภายในระยะเวลาที่กำหนดเป็นแน่ไซ้ ท่านว่าที่จะ
ขอปฏิบัติกรชำระหนี้ฤบอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ นั้น ก็ไม่จำเป็น

ถ้าเจ้าหนี้ไม่ทำกรณั้้นภายในระยะเวลากำหนด เจ้าหนี้ก็ผิด
นัดจำเต็มแต่เวลาที่สั้นกำหนดนั้น

มาตรา ๓๕๘ ถ้าลูกหนี้สามารถจะสื้บรู้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าหนี้ฤว่า
เจ้าหนี้ยู่แห่งใดไซ้ร ก็ไม่จำเป็นจะต้องขอปฏิบัติกรชำระหนี้
ฤจะบอกกล่าว ในกรณั้้นเช่นนี้ท่านว่าเจ้าหนี้ผิดนัดตั้งแต่เวลา
ที่ลูกหนี้มีสิทธิจะชำระหนี้

มาตรา ๓๕๙ อันว่าการขอปฏิบัติชำระหนี้ นั้น ท่านบังคับว่า
ต้องทำให้ตรงตามมูลแห่งหนี้

มาตรา ๓๖๐ ตั้งแต่เวลาเจ้าหนี้ผิดนัด ท่านให้ ใช้วิธีบังคับ
ดังกล่าวต่อไปนี้

(๑) ถ้าการชำระหนี้ นกลายเป็นอันจะทำไม่ได้เพราะเหตุ
สุดวิสัยแล้ว หากมีสินใช้ต่างตอบแทน เจ้าหนี้ก็หาหลุดพ้น
จากหน้าที่ส่งสินใช้ั้นไม่

(๒) ถ้าหนี้้นเป็นการจะต้องใช้จำนวนเงิน จะคิดดอกเบี้ย
ในจำนวนเงินนั้นต่อไปมิได้

หมวด ๒

วางทรัพย์สินแทนชำระหนี้

มาตรา ๓๖๑ จำเต็มแต่เวลาที่เจ้าหนี้ผิดนัดนั้นไป ลูกหนี้จะ
วางทรัพย์สินไว้แทนที่จะส่งแก่เจ้าหนี้ได้

มาตรา ๓๖๒ การวางทรัพย์สินนั้นต้องวางณสำนักงานรับฝากทรัพย์
ประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้

ถ้าไม่มีสำนักงานรับฝากทรัพย์ เมื่อลูกหนี้ร้องขอให้ศาล
ตั้งผู้รับฝากทรัพย์ให้

มาตรา ๓๖๓ ถ้าเป็นวิสัยจะทำได้ ลูกหนี้ต้องบอกกล่าวให้
เจ้าหนี้ทราบการที่ได้วางทรัพย์สินนั้นโดยพลัน

มาตรา ๓๖๔ เจ้าหนี้ชอบที่จะรับเอาทรัพย์สินที่วางไว้นั้นได้
ภายในสิบปี นับแต่วันที่วางทรัพย์สิน

มาตรา ๓๖๕ ลูกหนี้อาจจะถอนทรัพย์สินที่วางนั้นได้ แต่ถ้า
เจ้าหนี้ได้บอกกล่าวแล้วว่า จะยอมรับทรัพย์สินนั้นก็ดี ฤกว่าการ
วางทรัพย์สินนั้นได้เป็นไปโดยคำสั่งอนุญาตของศาลแล้วก็ดี ลูกหนี้
จะถอนทรัพย์สินนั้นคืนได้ต่อเมื่อเวลาสิบปีได้ล่วงไปแล้ว นับแต่
วันวางทรัพย์สิน

มาตรา ๓๖๖ ถ้าลูกหนี้ถอนทรัพย์สินที่วางนั้น ท่านให้ถือว่าเสมือน
ว่ามีได้วางทรัพย์สินไว้เลย และมูลหนี้กับทั้งเครื่องอุปกรณซึ่ง
หลายก็ยังคงมีอยู่ตามเดิม

มาตรา ๓๖๗ ทรัพย์สินที่วางไว้ถ้าเจ้าหนี้ไม่ถอนไปภายใน
สิบปี ฤว่าลูกหนี้ไม่ถอนภายในสิบปีกับหกเดือนนับแต่เวลาวาง
ทรัพย์สินไว้ไซ้ ท่านให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๓๖๘ ในประการที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าเป็นทรัพย์สินอันไม่ควรแก่การจะวางได้ก็ดี

(๒) ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นลหุภักดิ์อันเป็นของสดของเสีย ได้
ก็ดี

(๓) ถ้าคำรักษาทรัพย์สินจะแพงเกินควรก็ดี

ท่านว่าลูกหนี้อาจจะเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้
เงินเป็นจำนวนสุทธิ กล่าวคือหักค่าใช้จ่ายแล้ว ยังคงเหลือเงิน
เท่าใด วางแทนทรัพย์สินได้

มาตรา ๓๖๘ เมื่อใดความปรากฏว่าคำรักษาทรัพย์สินจะเกินกว่า
เงินที่จะได้แต่การขายทอดตลาดไซ้ ผู้รับฝากทรัพย์สินอาจจะเอา
ทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดเสียได้

เงินที่ขายของได้เป็นจำนวนสุทธิเท่าใด หักคำรักษาทรัพย์สิน
ออกแล้ว ต้องวางไว้แทนทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๓๗๐ ลูกหนี้ใดวางทรัพย์สินตามบัญญัติไว้ในหมวดนี้
และมีได้ถอนทรัพย์สินไป ท่านว่าลูกหนี้นั้นย่อมหลุดพ้นจากหนี้
เสมือนว่าได้ชำระหนี้แล้ว

มาตรา ๓๗๑ คำอุทธรณ์เนียบการวางทรัพย์สินนั้นเจ้าหนี้ต้อง
เป็นผู้เสีย เว้นแต่ว่าลูกหนี้ถอนทรัพย์สินไปจึงให้ลูกหนี้เสียค่า
อุทธรณ์เนียบนั้น

๒๐๔

ภาค ๕ สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินของลูกหนี้

ลักษณะ ๑

สิทธิของเจ้าหนี้สามัญและเจ้าหนี้มีบุริมะสิทธิ

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๓๗๒ ท่านบัญญัติว่าเจ้าหนี้มี ๒ อย่าง กล่าวคือว่า

(๑) เจ้าหนี้สามัญ

(๒) เจ้าหนี้มีบุริมะสิทธิ

มาตรา ๓๗๓ เจ้าหนี้อย่างใด ๆ มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินฤทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย

มาตรา ๓๗๔ ถ้าเจ้าหนี้หลายคน และทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่พอที่จะใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ได้ทั่วทุกคนไซ้ เจ้าหนี้มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วนมากและน้อยแห่งจำนวนหนี้ของตน

มาตรา ๓๗๕ นอกจากทางแก้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๗๓ และ ๓๗๔ เจ้าหนี้มีบุริมะสิทธิชอบที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นด้วยทรัพย์สินเฉพาะอย่างฤด้วยทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้

มาตรา ๓๗๖ ถ้าทรัพย์สินของลูกหนี้ถูกยึดตามคำสั่งของศาลในการบังคับตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาศาลเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิทุกคนซึ่งได้ยื่นคำร้องต่อศาลก่อนขายทรัพย์สินนั้นย่อมมีสิทธิจะได้รับส่วนเฉลี่ยจากเงินที่ขายได้ แต่ให้หักค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียมที่เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาศาลนำยึดได้เสียไปนั้นก่อน

มาตรา ๓๗๗ เมื่อบุคคลผู้ใดมีสิทธิตามกฎหมายที่จะยึดหน่วงเงินฤทธทรัพย์สินที่มีไขของตนไว้ เจ้าหนี้แห่งเจ้าของเงินฤทธทรัพย์สินนั้นจะใช้สิทธิเหนือเงินฤทธทรัพย์สินนั้นยังไม่ได้ จนกว่าบุคคลผู้นั้นจะได้สละความหวงเหนงฤทธทรัพย์สินนั้นแล้ว

มาตรา ๓๗๘ เจ้าหนี้คนใดได้ใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้อันหนึ่งลูกหนี้คนหนึ่งเท่านั้น ท่านว่าเจ้าหนี้อันนั้นย่อมได้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันที่มีอยู่เหนือลูกหนี้ไม่เกินจำนวนเงินที่ตนได้ใช้ไป

แต่เจ้าหนี้ผู้รับช่วงจะใช้สิทธิให้เสียหายแก่เจ้าหนี้อันนั้นมิได้

มาตรา ๓๗๙ อันว่าบุริมะสิทธิก็ดี สิทธิที่จะยึดหน่วงทรัพย์สินไว้ก็ดี ท่านว่าจะก่อนเพื่อเป็นคุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย นอกไปจากที่กล่าวไว้ในกฎหมาย ฤทธให้ลวงล่าจำกัดในกฎหมายนั้นหาได้ไม่

๒๐๖

หมวด ๒

บุริมะสิทธิพิเศษ

มาตรา ๓๘๐ เจ้าหม่อมมีบุริมะสิทธิพิเศษเหนือทรัพย์สิน
เฉพาะอย่างของลูกหม่อม เมื่อหม่อมนั้นเกิดแต่หม่อมอย่างหนึ่งอย่างใด
ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ซื่อขายสังหาริมทรัพย์ ๑ ฝากทรัพย์ ๑ รับขน ๑ อยู่ใน
โรงแรม ๑ ตัวแทน ๑ จำนำ ๑ สลักหลังประทวนสินค้า ๑
เก็บของในคลังสินค้า ๑

(๒) การรักษาทรัพย์สิน

(๓) ข้างทำของ

(๔) เจ้าอสังหาริมทรัพย์

(๕) ซื่อขายอสังหาริมทรัพย์จำนอง

มาตรา ๓๘๑ บุริมะสิทธิดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๑
นั้น ท่านพรรณนาไว้ในประมวลกฎหมายนี้ในลักษณะซื่อขาย
ฝากทรัพย์ รับขน ผู้จัดโรงแรม ตัวแทน จำนำ และเก็บของ
ในคลังสินค้า

มาตรา ๓๘๒ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่หนี้มีการรักษาทรัพย์เป็น
มูล (มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๒) นั้น ได้แก่การรักษาทรัพย์และ
จำกัดให้ใช้บุริมะสิทธินั้นเพียงเหนือทรัพย์สินอันได้รักษาไว้

มาตรา ๓๘๓ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่หนี้มีการจ้างทำของเป็นมูล
(มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๓) นั้น คือ

(๑) ถ้าว่าจ้างทำของที่เป็นสังหาริมทรัพย์ บุริมะสิทธิได้
แก่จำนวนเงินที่ผู้ว่าจ้างยังค้างชำระให้แก่ผู้รับจ้าง และเป็นบุริมะ
สิทธิอันจะพึงใช้ได้เหนือสังหาริมทรัพย์ อันเป็นผลแต่การที่ทำ
ฤาเป็นที่ตั้งแห่งการที่ทำนั่นเอง

(๒) ถ้าว่าจ้างทำของที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ บุริมะสิทธิได้
แก่จำนวนเงินที่ผู้ว่าจ้างยังค้างชำระให้แก่ผู้รับจ้าง ไม่เกินกว่าที่ได้
ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นแก่ทรัพย์นั้น และเป็นบุริมะสิทธิอันจะพึง
ใช้ได้เหนืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้ทำของนั้นขึ้น

มาตรา ๓๘๔ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่หนี้มีการเช่าอสังหาริม
ทรัพย์เป็นมูล (มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๔) นั้น ย่อมมีแก่ผู้ให้
เช่าอสังหาริมทรัพย์ ฤาแพ ฤาเรือเช่า เป็นบุริมะสิทธิเหนือ
สังหาริมทรัพย์อันมีอยู่ในทรัพย์สินที่ให้เช่านั่นเอง แต่สิทธินี้ย่อม
ไม่ครอบคลุมไปถึงสังหาริมทรัพย์อันเก็บตกมาได้ ฤาทรัพย์สินอัน

ได้มาแต่การทำผิดฐานอาญา ฤๅทรัพย์สินที่ผู้ให้เช่ารู้แล้วก็ดี ฤๅควรรู้ได้ก็ดี ว่าหาใช่เป็นของผู้เช่านั้นไม่

บุริมสิทธิของผู้ให้เช่านั้น เพื่อเอาใช้ค่าเช่าและเงินอื่น ๆ อันเนื่องแต่การเช่า ซึ่งผู้เช่ายังค้างชำระให้แก่ผู้ให้เช่านั้น

มาตรา ๓๘๕ ถ้าว่าเช่าที่เรือกสวนไร่นา บุริมสิทธิของผู้ให้เช่าย่อมครอบไปถึงดอกผลอันเกิดแต่ที่ดินนั้น บันดาที่อยู่ ในมือของผู้เช่าด้วย

มาตรา ๓๘๖ ถ้าว่าโอนสัญญาเช่าฤๅให้เช่าช่วงต่อกันออกไป อีกชั้นหนึ่งก็ดี บุริมสิทธิของผู้ให้เช่าย่อมครอบไปถึงทรัพย์สินเหล่านี้ คือ

(๑) สंहามิทรัพย์สินที่ผู้รับโอน ฤๅผู้เช่าช่วงได้นำมไว้ ในทรัพย์สินซึ่งได้โอนฤๅให้เช่าช่วงอีกชั้นหนึ่งนั้น

(๒) เงินอันผู้รับโอนฤๅผู้เช่าช่วง ยังค้างชำระแก่ผู้เช่าเดิม โดยเหตุเช่านั้น

อนึ่งการที่ผู้เช่าช่วงได้ใช้เงินค่าเช่า ล่วงมาให้แก่ผู้เช่าไปนั้น หากอาจจะหยิบยกมาเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้ให้เช่าเดิมได้ไม่

มาตรา ๓๘๗ บุริมสิทธิอันเกิดแต่หนี้มีการซื้อขายอสังหามิ ทรัพย์สินเป็นมูล (มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๕) นั้น ได้แก่ราคาทรัพย์สิน

สินและเครื่องอุปกรณทั้งหลาย และเป็นบุริมะสิทธิจำกัดใช้
แต่เพียงเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นเอง

มาตรา ๓๔๘ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่การจำนอง (มาตรา ๓๕๐
อนุมาตรา ๕) นั้น ท่านพรรณนาไว้ในลักษณะจำนองแห่งประมวล
กฎหมายนี้

มาตรา ๓๔๙ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่การซื้อขายสังหาริมทรัพย์
ก็ดี ฝากทรัพย์ก็ดี รับซนก็ดี อยู่ในโรงแรมก็ดี ตัวแทน
ก็ดี จำนำก็ดี สลักหลังประทวนสินค้าก็ดี เกือบของในคลังสินค้า
ก็ดี (มาตรา ๓๕๐ อนุมาตรา ๑) นั้น ย่อมสิ้นไปเมื่อเจ้าหนี้ได้
สละความหวงแหนในสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งบุริมะสิทธิ
นั้น ๆ

มาตรา ๓๕๐ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่รักษาทรัพย์สินก็ดี จ้าง
ทำของก็ดี (มาตรา ๓๕๐ อนุมาตรา ๒ ๓) ท่านให้ใช้ได้ คือ

(๑) เหนือสังหาริมทรัพย์ใดๆ ตลอดเวลาที่กรรมสิทธิ์แห่ง
ทรัพย์นั้นยังอยู่แก่ลูกหนี้

(๒) เหนืออสังหาริมทรัพย์ใดๆ ถึงแม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะ
ได้โอนให้บุคคลภายนอกเป็นเจ้าของ ถ้าหากบุริมะสิทธิของ

เจ้าหน้าที่ลงทะเบียนไว้ก่อนการโอนไม่ช้ากว่าเดือนหนึ่งนับแต่
ได้รับวิทยุสิทธิ์นั้น ญาติทำของนั้นเสร็จตามควรแก่กรณี

มาตรา ๓๕๑ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่การเช่าอสังหาริมทรัพย์
(มาตรา ๓๔๐ อนุมาตรา ๔) นั้น ท่านให้ใช้ได้เหนืออสังหาริมทรัพย์
ตลอดเวลาที่ทรัพย์สินนั้นยังอยู่ในที่ให้เช่า

ผู้ให้เช่าจะห้ามปรามมิให้ ย้ายถ่ายเทสังหาริมทรัพย์นั้นไป
จากที่ได้ขึ้นกว่าตนจะได้รับชำระหนี้ และถึงจะยึดทรัพย์สินนั้น
ไว้เมื่อจำเป็นจะป้องกันมิให้ย้ายไปก็ได้

มาตรา ๓๕๒ บุริมะสิทธิอันเกิดแต่การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์
จำนอง (มาตรา ๓๔๐ อนุมาตรา ๕) นั้น แม้ถึงว่าทรัพย์สิน
จะได้โอนไปให้บุคคลภายนอกเป็นเจ้าของแล้ว ถ้าหากว่า
บุริมะสิทธินั้นได้ลงทะเบียนไว้ก่อนโอนไซ้ ท่านว่าย่อมให้
บุริมะสิทธิเหนือทรัพย์สินอันซื้อขายจำนองกันนั้นได้

มาตรา ๓๕๓ บุคคลผู้ร้องขอจดทะเบียนบุริมะสิทธิเหนือ
อสังหาริมทรัพย์นอกจากจำนอง ต้องยื่นรายการต่อนายทะเบียน
แสดงชื่อเจ้าหน้าที่ลูกหนี้ บ่งลักษณะทรัพย์สินและวันขอจดทะเบียน
ก็บ่งทั้งแสดงว่าจะเรียกเอาอะไรและจำนวนเท่าไรด้วย

มาตรา ๓๘๔ บุริมะสิทธิเกิดแต่มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๑ นั้น เจ้าหนี้จะใช้ได้เหนือเงินฤทธทรัพย์สินอื่นที่บุคคลภายนอกยังค้างชำระแก่ลูกหนี้เพื่อการสูญหาย ฤทธทรัพย์สินซึ่งเจ้าหนี้มีบุริมะสิทธิอยู่ ถ้าการสูญหาย ฤทธทรัพย์สินได้เกิดขึ้นในขณะที่ ฤทธทรัพย์สินอยู่ในมือของเจ้าหนี้ด้วย

บุริมะสิทธิเกิดแต่มาตรา ๓๘๐ อนุมาตรา ๒, ๓, ๔ ๗ ๕ นั้น เจ้าหนี้จะใช้ได้เหนือเงินฤทธทรัพย์สินอื่นที่บุคคลภายนอกยังค้างแก่ลูกหนี้ในการเช่า การโอน ฤทธการสูญหาย ฤทธทรัพย์สินซึ่งมีบุริมะสิทธิอยู่

แต่เงินฤทธทรัพย์สินเช่นว่ามานั้นต้องเป็นอันได้ยึดไว้ตามคำสั่งของศาลก่อนฤทธภายหลังคำพิพากษาแล้ว และก่อนใช้เงินฤทธส่งมอบ ฤทธทรัพย์สินให้แก่ลูกหนี้

มาตรา ๓๘๕ ปัญหาใดๆ เกี่ยวข้องด้วยบุริมะสิทธิพิเศษเหนืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่มีบทบังคับไว้ในหมวดนี้ ให้วินิจฉัยปัญหานั้นตามลักษณะจำนองใน ประมวล กฎหมายนี้ เพียงที่มี ความไม่ขัดกันฤทธแย้งกันกับบทบัญญัติทั้งหลายในหมวดนี้

หมวด ๓

บุริมะสิทธิสามัญ

มาตรา ๓๕๖ เจ้าหนี้ย่อมมีบุริมะสิทธิสามัญเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ เมื่อหนี้ันนั้นเกิดแต่มูลอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) จ่ายเงินค่าปลงศพ
- (๒) หนี้เงินแผ่นดิน
- (๓) ค่าจ้างแรงงาน

มาตรา ๓๕๗ บุริมะสิทธิเกิดแต่หนี้มีการจ่ายเงินค่าปลงศพเป็นมูลนั้น ย่อมหักจ่ายได้แต่จากกองทรัพย์สินมฤตกและจำกัดเพียงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องจ่ายไปตามควรแก่ฐานะานุรูปของผู้ตาย

มาตรา ๓๕๘ บุริมะสิทธิเกิดแต่หนี้ค่าจ้างแรงงานเป็นมูลนั้น ได้แก่เงินเดือนที่นายจ้างยังค้างชำระแก่ลูกจ้าง เพื่อสำหรับการงานที่ได้ทำมาแล้วในเดือนปัจจุบัน และก่อนเดือนนั้น ขึ้นไปอีกสองเดือน แต่จำนวนเงินนี้ท่านจำกัดไว้ไม่ให้เกินสามร้อยบาทต่อลูกจ้างคนหนึ่ง ๆ

หมวด ๔

ลำดับก่อนหลังและผลแห่งบุริมสิทธิ

มาตรา ๓๕๕ อันว่าบุริมสิทธิทั้งหลายนั้นท่านให้ถือว่าที่มีลำดับที่จะให้ผลก่อนหลังดังต่อไปนี้

(๑) บุริมสิทธิพิเศษมีลำดับตามเลขอนุมาตราในมาตรา ๓๕๐

(๒) บุริมสิทธิสามัญมีลำดับตามเลขอนุมาตราในมาตรา ๓๕๖

มาตรา ๔๐๐ ถ้าบุคคลหลายคนมีบุริมสิทธิในมูลทรัพย์สิน (มาตรา ๓๕๐ อนุมาตรา ๒) ท่านว่าผู้ที่รักษาทรัพย์สินภายหลังนั้นอยู่ในลำดับที่จะได้รับผลก่อนผู้ที่รักษามาก่อน

มาตรา ๔๐๑ ถ้าบุคคลหลายคนมีบุริมสิทธิในมูลจ้างทำของ (มาตรา ๓๕๐ อนุมาตรา ๓) ท่านว่าผู้รับจ้างคนก่อนอยู่ในลำดับที่จะได้รับผลก่อนผู้รับจ้างคนหลัง

มาตรา ๔๐๒ ถ้าบุคคลหลายคนมีบุริมสิทธิในมูลซื้อขาย อสังหาริมทรัพย์จำนอง (มาตรา ๓๕๐ อนุมาตรา ๕) ท่านว่าเจ้าหนี้คนก่อนอยู่ในลำดับที่จะได้รับผลก่อนเจ้าหนี้คนหลังตามลำดับวันที่จดทะเบียน

มาตรา ๔๐๓ เมื่อมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับเสมอกันหลายราย ท่านว่าเจ้าหนี้แต่ละคน ๆ ชอบที่จะได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วนจำนวนมากและน้อยแห่งหนี้ของตน

ลักษณะ ๒

สิทธิแห่งเจ้าหนี้ที่จะฟ้องคดีของลูกหนี้

มาตรา ๔๐๔ ถ้าลูกหนี้ไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขสิทธิฟ้องคดีของตน และการที่ลูกหนี้ไม่ยอมปฏิบัติตามนั้นน่าจะทำให้เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาเสียประโยชน์ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้โดยคำพิพากษาอาจจะใช้สิทธิฟ้องคดีนั้นในนามของตนเอง แทนลูกหนี้ได้

มาตรา ๔๐๕ เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีของลูกหนี้จะต้องขอหมายเรียกลูกหนี้มาในคดีนั้นด้วย

มาตรา ๔๐๖ เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาจะใช้สิทธิฟ้องคดีของลูกหนี้เรียกเงินได้เต็มจำนวนที่ยังค้างชำระแก่ลูกหนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนที่ค้างชำระแก่ตนก็ได้ ถ้าจำเลยยอมใช้เงินเพียงเท่าจำนวนที่ลูกหนี้เดิมค้างชำระแก่เจ้าหนี้โดยคำพิพากษานั้น คดีก็เปนเสร็จกันไป แต่ถ้าลูกหนี้เดิมได้เข้าชื่อเป็นโจทก์ด้วย ลูกหนี้เดิมจะขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาต่อไปในส่วนจำนวนเงินที่ยังเหลือติดค้างอยู่ก็ได้

มาตรา ๔๐๗ สินใจอันจำเลยได้ชำระให้พอแก่ใจเจ้าหนี้โดยคำพิพากษานั้น ท่านให้ถือว่าเหมือนกับสินใจที่ชำระให้แก่ลูกหนี้

มาตรา ๔๐๘ จำเลยมีข้อต่อสู้คดีใหม่อยู่อย่างใด ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาได้ทั้งนั้น เว้นแต่ข้อต่อสู้ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อยื่นฟ้องแล้ว

ลักษณะ ๓

สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเพิกถอนการ ซึ่งได้กระทำเพื่อน้อลสิทธิของตน

มาตรา ๔๐๙ เจ้าหนี้โดยคำพิพากษาชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนการโอน ฤๅการสละสิทธิซึ่งลูกหนี้ได้กระทำลงเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบนั้นได้ เมื่อประกอบด้วยเหตุ ทั้ง ๓ ประการ คือ

- (๑) การโอนฤๅการสละสิทธินั้นได้กระทำภายหลังหนี้เดิมเกิดขึ้น ประการหนึ่ง
- (๒) ลูกหนี้รู้ว่าการโอนฤๅการสละสิทธินั้นจะทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ ประการหนึ่ง
- (๓) บุคคลผู้รับการโอนฤๅการสละสิทธิรู้ว่าการโอนฤๅการสละสิทธินั้นจะทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ ประการหนึ่ง

มาตรา ๔๑๐ สินใช้ที่จำเลยใช้ให้แก่เจ้าหนี้โดยคำพิพากษานั้น ให้ถือว่าเท่ากับสินใช้ที่ลูกหนี้ได้ใช้

มาตรา ๔๑๑ เมื่อศาลได้เพิกถอนการโอนฤๅการสละสิทธิแล้ว การคืนทรัพย์สินที่ผู้รับโอนฤๅผู้รับการสละสิทธิพึงกระทำนั้น ให้บังคับตามบทแห่งลักษณะคืนลาภมิควรได้ในฐานะทุจริต

มาตรา ๔๑๒ การเพิกถอนนั้นย่อมกระทำให้เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคน

มาตรา ๔๑๓ สิทธิจะเรียกร้องให้เพิกถอนนั้นสิ้นไปโดยอายุความปีหนึ่ง นับแต่วันที่เจ้าหนี้โดยคำพิพากษารู้เรื่องการโอนฤๅการสละสิทธินั้น

มาตรา ๔๑๔ คดีขอเพิกถอนการโอนฤๅการสละสิทธิซึ่งกระทำเพื่อฉ้อฉลสิทธิของเจ้าหนี้นั้น ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อเกินสิบปีภายหลังการโอนฤๅการสละสิทธินั้นเป็นอันขาด

ภาค ๖ ความระงับหนี้

ลักษณะ ๑

การชำระหนี้

มาตรา ๔๑๕ บททั้งหลายว่าด้วยการชำระหนี้แจ้งอยู่ในภาค ๔ แห่งประมวลกฎหมายนี้แล้ว

๒๑๗

ลักษณะ ๒

ปลดหนี้

มาตรา ๔๑๖ เมื่อเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้เท่าใด หนี้
ย่อมระงับเพียงเท่าที่ปลดหนี้

ลักษณะ ๓

หักกลบลบหนี้

มาตรา ๔๑๗ เมื่อบุคคลสองฝ่ายต่างเป็นเจ้าของและเป็นลูก
หนี้ซึ่งกันและกันในมูลหนี้ซึ่งจะต้องใช้เงิน และเมื่อถึงกำหนด
จะทำระไซร์ ท่านว่าหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะระงับด้วยหักกลบลบ
กัน เพื่อลดจำนวนหนี้ให้น้อยลง เสมือนหนึ่งว่าได้ชำระหนี้
กันตามจำนวนเงินที่หักหนี้กันได้

มาตรา ๔๑๘ วิธีหักกลบลบหนี้ นั้น ทำได้ด้วยคู่กรณีฝ่าย
หนึ่งบอกกล่าวแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๔๑๙ การหักกลบลบหนี้ นั้น ย่อมเป็นผลตั้งแต่เวลา
เมื่อคำบอกกล่าวไปถึงอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๔๒๐ ถ้าหนี้ได้โอนไปเสียแล้ว ลูกหนี้ผู้ได้รับคำ
บอกกล่าวการโอนฯ ได้ยอมตกลงในการโอนนั้นแล้วจะเอาหนี้
อันตนอาจหักกลบลบกับผู้โอนไปหักกลบลบกับผู้รับโอนไม่ได้

มาตรา ๔๒๑ เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ยึดหนังสือก่อนพิพากษาก็ดี ฎีกาภายหลังพิพากษาก็ดี ลูกหนี้จะบอกกล่าวหักกลบลบหนี้ นั้นไม่ได้

มาตรา ๔๒๒ การหักกลบลบหนี้ นั้น แม้ว่าสถานที่ซึ่งจะต้องชำระหนี้ทั้งสองฝ่ายจะต่างแห่งกันก็อาจหักกันได้ แต่ผู้ขอหักหนี้ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าหากเขาได้รับความเสียหาย อย่างหนึ่ง อย่างใดแต่การที่ หักกลบลบหนี้ นั้น

มาตรา ๔๒๓ การจัดสรรในเรื่องหักกลบลบหนี้ นั้น ท่านให้บังคับด้วยบทแห่งมาตรา ๓๑๗ ถึง ๓๒๒ อันว่าด้วยการชำระหนี้

ลักษณะ ๔

หนี้เคลื่อนกลืนกัน

มาตรา ๔๒๔ หนี้อันใดมีบุคคลคนเดียวด้วยกันกลายมาเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ในขณะเดียวกันไซ้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับด้วยเคลื่อนกลืนหายไป

ลักษณะ ๕

อายุความ

หมวด ๑

บทแก้คดีทั่วไป

มาตรา ๔๒๕ ถ้าเจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิในระหว่างเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ไซ้ ท่านว่าสิทธินั้นสิ้นไปโดยอายุความ

มาตรา ๔๒๖ ประโยชน์แห่งอายุความนั้น หากจะละเสียก่อนอายุความครบบริบูรณ์ได้ไม่ แต่เมื่อครบแล้วจะสละประโยชน์นั้นเสียในภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๒๗ อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้นผู้ใดหากจะขยายออกฤๅยื่นเข้าได้ไม่

มาตรา ๔๒๘ เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ท่านว่าศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกฟ้องไม่ได้

มาตรา ๔๒๙ อันว่าอายุความนั้น ท่านให้นับแต่เวลาแรกที่จะพึงใช้สิทธิได้เป็นต้นไป

มาตรา ๔๓๐ ถ้าเจ้าหน้าที่อยู่ในฐานะที่จะทวงถามให้ชำระหนี้ได้จนกว่าจะได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ก่อนไซ้ ท่านให้นับอายุความตั้งแต่เวลาแรกที่จะพึงส่งคำบอกกล่าวได้

มาตรา ๔๓๑ ถ้าลูกหนี้ยังไม่จำต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาอันหนึ่งอันใดจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ออกกล่าวนั้นไซ้ ท่านให้นับอายุความตั้งแต่เมื่อระยะเวลาอันนั้นได้สิ้นไป

ถ้าลูกหนี้จะต้องดทำกรอันใด ท่านให้นับอายุความตั้งแต่เวลาที่ขึ้นทำกรนั้น

มาตรา ๔๓๒ เมื่ออายุความครบบริบูรณ์แล้ว ท่านให้ถือว่าสิทธิสิ้นมาแต่เวลาเริ่มนับอายุความนั้น

มาตรา ๔๓๓ เมื่อหนี้เป็นประธานระงับไปโดยอายุความแล้ว ดอกผล และอุปกรณ์ทั้งหลาย ซึ่งเนื่อง แต่หนี้นั้น ย่อมระงับไป ต่อกัน

มาตรา ๔๓๔ ความระงับแห่งหนี้โดยอายุความนั้นย่อมไม่ห้ามผู้รับจำนอง ฤ็เจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ตนได้ยึดถือไว้ ในการที่จะเอามาตีใช้ให้พอแก่ใจตนเองจากทรัพย์สินอันจำนอง ฤ็ทรัพย์สินที่ยึดถือไว้นั้น

แต่กระนั้นก็ดีการใช้สิทธิอันนี้ย่อมจำกัดไม่ให้ผู้รับจำนอง ฤ็เจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยที่ค้างได้กว่าห้าปี

มาตรา ๔๓๕ สิทธิอันมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ไร้ความสามารถซึ่งไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น อายุความไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นปีหนึ่ง ภายหลังบุคคลนั้นได้ถึงความสามารถ ฤ็ได้กลับคืนคงความสามารถ ฤ็ได้มีผู้แทนโดยชอบธรรมตั้งขึ้นแล้ว

แต่สิทธิอันมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ไร้ความสามารถซึ่งจะเป็นคดีต่อผู้แทนโดยชอบธรรม ของตนนั้น อายุความไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นห้าปี ภายหลังบุคคลนั้นได้ถึงความสามารถ ฤ็ได้กลับคืนคงความสามารถแล้ว

มาตรา ๔๓๖ สิทธิอันมีอยู่เป็นคุณแก่สามซึ่งจะเป็นคดีต่อ
ภริยา ฤๅสิทธิอันมีอยู่เป็นคุณแก่ภริยาซึ่งจะเป็นคดีต่อสามนั้น
อายุความไม่ครบบริบูรณ์ จนกว่า จะขาด จาก สาม ภริยา กัน แล้ว
ปีหนึ่ง

มาตรา ๔๓๗ หนี้ของผู้ตายเป็นฝ่ายจะได้ กดี ฝ่ายจะเสีย กดี
หากอายุความจะขาดลงภายในเวลา ต่ำกว่าปีหนึ่ง นับ ตั้งแต่ วัน ตาย
ไซ้ร ทำนให้ขยายอายุความนั้นออกไปเป็น ปีหนึ่งนับตั้งแต่ วันตาย

มาตรา ๔๓๘ อายุความย่อมสุดหยุดลงด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

(๑) เพราะฟ้องคดียังศาล หากโจทย์ไม่ได้ละทิ้งคดีฤๅศาล
ไม่ได้ยกฟ้องเสีย หนึ่งวันที่โจทย์ยื่นฟ้องยังศาลนั้นให้ถือว่า
เป็นวันฟ้องคดี

(๒) เพราะยื่นคำร้องขอพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย หากเจ้า
หนี้ไม่ได้ถอนใบพิสูจน์ ฤๅเจ้าพนักงานไม่ยกใบพิสูจน์เสีย

(๓) เพราะมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

(๔) เพราะรับสภาพหนี้

มาตรา ๔๓๙ เมื่อฟ้องคดียังศาลแล้ว อายุความย่อมสุด
หยุดอยู่จนกว่าจะพิพากษาคดีถึงที่สุด

มาตรา ๔๔๐ ถ้าศาลยกคดีเสียเพราะเหตุคดีไม่อยู่ในอำนาจ
ศาล และกำหนดอายุความสิ้นไปแล้วในระหว่างพิจารณาคดี

ญาจะสิ้นสุดในระหว่างหกเดือนภายหลังที่ได้พิพากษาคดีถึงที่สุด
ก็ดี ให้ขยายอายุความนั้นออกไปถึงหกเดือนภายหลังคำพิพาก
ษานั้น

มาตรา ๔๔๑ ในการพิสูจน์หนี้คดีล้มละลายนั้น อายุความ
สุดสุดหยุดอยู่จนกว่าจะยกเลิกการล้มละลาย ฤจนกว่าจะเฉลี่ย
ทรัพย์สินรายได้เป็นครั้งที่สุด ตามแต่รูปความ

มาตรา ๔๔๒ ในการมอบคดีให้อนุญาโตตุลาการพิจารณานั้น
อายุความสุดสุดหยุดอยู่จนกว่าจะได้ตัดสินคดีถึงที่สุด

มาตรา ๔๔๓ การรับสภาพหนี้^{๕๕}นั้นต้องทำอย่างหนึ่งอย่างใดดัง
นี้ คือ

- (๑) ทำเป็นหนังสือให้
- (๒) ใช้คั้นเงินงวดหนึ่งงวดใด ฤฯใช้ดอกเบี้ยให้
- (๓) ชำระหนี้ให้บางส่วนด้วยประการอื่น
- (๔) มีประกันให้ไว้อย่างใดอย่างหนึ่ง

มาตรา ๔๔๔ การวางทรัพย์สินแทนชำระหนี้ ไม่ทำให้สุด
หยุดอายุความ

มาตรา ๔๔๕ เจ้าหนี้^{๕๕}จะได้รับใช้เงินเป็นคราวๆ ตามมูลแห่ง
หนี้ มีสิทธิที่จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ในเวลาหนึ่ง
เวลาใดก่อนอายุความครบบริบูรณ์ เพื่อเป็นหลักฐานว่าอายุ
ความสุดสุดหยุดลง

มาตรา ๔๔๖ เมื่ออายุความสุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลา
ที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ

มาตรา ๔๔๗ เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสุดหยุดลงนั้นสุด
สิ้นเวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป

หมวด ๒

ระยะเวลาอายุความ

มาตรา ๔๔๘ อายุความมีกำหนดสองปีในกรณีต่อไปนี้ คือ

- (๑) การใช้ราคาที่ดินชำระแก่ลูกค้าของจำนวนย่อย
- (๒) การใช้เงิน ค้ำกิน อยู่ที่ ค้างชำระแก่เจ้าของโรงแรม
โฮเต็ล ฤๅที่อาศัยอย่างอื่นทำนองเดียวกัน
- (๓) การใช้เงินเดือนที่นายจ้างค้างชำระแก่ลูกจ้าง
- (๔) การใช้คำรวางพาหนะ และ อุปกรณ์ซึ่งค้างชำระแก่ผู้
ขนส่ง

(๕) การใช้ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์

(๖) การใช้ค่าจ้างทำของ กับทั้งค่าธรรมเนียมแพทย์ ทนาย
ความ พยาน และผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา ๔๔๙ อายุความมีกำหนดเพียงห้าปีในกรณีต่อไปนี้ คือ

- (๑) การใช้ราคาที่ดินชำระแก่พ่อค้าของจำนวนมาก
- (๒) การใช้ดอกเบี้ย ฤๅเงินปันผล

(๓) การใช้ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์

(๔) บันดาสินใช้อันจะต้องชำระเป็นคราว ๆ

มาตรา ๔๕๐ อายุความแห่งหนี้ทั้งหลายอันรัฐบาลเป็นเจ้าของ
นั้นมิกำหนดสืบปี

มาตรา ๔๕๑ อายุความแห่งหนี้อันเป็นผลจากคำพิพากษาคดี
ถึงที่สุด ฤ็ค่าตัดสินของอนุญาโตตุลาการนั้น มีกำหนดสืบปี

มาตรา ๔๕๒ อายุความแห่งหนี้อันกฎหมายมิได้บัญญัติระยะเวลา
ไว้ว่าเท่าไรแล้ว ท่านให้มิกำหนดสืบปี

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๕)

๒๒๕

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลหัวหวาย อำเภอกิ่งตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
ซึ่งแยกตั้งขึ้นใหม่

ด้วยทางราชการฝ่ายปกครองได้แยกตำบลหนองโพ ท้องที่
อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้ประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษาแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
ขึ้นเป็นอีกตำบลหนึ่ง ชื่อว่าตำบลหัวหวาย อยู่ในอำเภอกิ่งตาคลี
ซึ่งขึ้นอำเภอพยุหะคีรี เหตุฉะนั้นให้ใช้อันว่าใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลหัวหวาย ในอำเภอกิ่งตาคลี
ซึ่งขึ้นอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน มา ๓๓๕)

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐
มาตรา ๑๑๖
๒๒๖

พระราชบัญญัติการแพทย์

พระพุทธศักราช ๒๕๖๖

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า
โดยที่การประกอบโรคศิลป์ย่อมมีอิทธิพลอันสำคัญแก่สวัสดิภาพของประชาชน

โดยที่ณกาลบัดนี้ ในกรุงสยามยังไม่มีระเบียบบังคับควบคุมการประกอบกิจเช่นนี้ ปล່อยให้มหาชนปราศจากความคุ้มครองจากอันตราย อันเกิดแต่การประกอบแห่งผู้ที่ไม่มีความรู้ และมีได้ ฝึกหัด

และโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรควบคุม วางระเบียบ บังคับ และเลื่อนฐานะแห่งการประกอบโรคศิลป์ให้สูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

นามพระราช มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ ๑๒/๑๒๕๖๖
๒๒๖ บัญญัติการแพทย์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ ใน มณฑล
กรุงเทพ ฯ ตั้งแต่วันที่ได้ลงประกาศเป็นต้นไป และ
เมื่อจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้ ในหัวเมือง
มณฑลใด ก็จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุ
เบกษาให้ใช้ ในมณฑลนั้นต่อไป

วิเคราะห์ศัพท์ มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้คำว่า “ เสนาบดี ”
หมายความว่า เสนาบดีเจ้ากระทรวง ซึ่งสภาการ
แพทยสังกัดอยู่

มณฑล
บด
สภาการ
แพทย
สังกัด
อยู่

“ โรคศิลปะ ” หมายความว่า การบำบัดโรค
ทางยา และทางผ่าตัด รวมทั้งการผดุงครรภ์ การ
ช่างฟัน การสัตวแพทย์ การปรุงยา การพยาบาล
การนวด หรือการรักษาคนบาดเจ็บป่วยไข้โดยประ
การใด ๆ

หมวด ๒

ระเบียบการของสภาการแพทย์

การจัด
ตั้งสภา

มาตรา ๔ สภาการแพทย์อื่นจะได้จัดตั้งขึ้นตาม
บทบัญญัติต่อไปนี้ ให้ตั้งขึ้นไว้เป็นกรมหนึ่งใน
กระทรวง ซึ่งมีหน้าที่บังคับบัญชากรมสาธารณสุข
อันว่าสภาการแพทย์นั้น ให้มีองค์กรรมการ คือ

12/10/2566

บันทึก พ.ร.บ. ๒๕๗๕ ร.ก. ๑๖๕๐

2/10/2564. คณะกรรมการแพทย์ประจำกอง ๑๐๐๐๑ -

๒๒๘

- ก. อธิบดีกรมสาธารณสุข เป็นสภานายก ^{ประจํา}
- ข. กรรมการเจ้าหน้าที่ ^๕ นายตั้งจะกล่าวต่อไป

คือ

- ๑ กรรมการผู้แทนกระทรวงมหาดไทยนายหนึ่ง ^{รัฐมนตรี}
- ๒ กรรมการผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการนายหนึ่ง ^{รัฐมนตรี}
- ๓ กรรมการผู้แทนกรมสาธารณสุขนายหนึ่ง
- ๔ กรรมการผู้แทนกรมแพทย์สุขาภิบาลนครบาล ^{กระทรวงการโพ} นายหนึ่ง
- ๕ กรรมการผู้แทน ^{คณะ} แพทย์พยานมลทหารเรือ ^{๑๐๐๐๑} นายหนึ่ง
- ๖ กรรมการผู้แทนคณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนายหนึ่ง
- ๗ กรรมการผู้แทนสภาภาษาตีสยามนายหนึ่ง
- ๘ กรรมการผู้แทนแพทย์สมาคมแห่งกรุงสยาม นายหนึ่ง

ค. กรรมการจะเลือกดีไม่น้อยกว่าสองนาย ^{แต่ไม่เกิน}

๕ นาย

หรือไม่มากกว่าเจ็ดนาย ซึ่งจักได้เลือกตั้งขึ้นในคราวประชุมใหญ่ของสภาการแพทย์ และเลือกสรรให้เป็นผู้แทนของผู้ประกอบโรคศิลปะทั้งหลายทั่วไป ในกรุงสยาม ^{๑๐๐๐๑} ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนแล้ว

เมื่อได้ตั้งสภาการแพทย์ขึ้นตามบทแห่งมาตรา
แล้ว ให้สภานั้นมีฐานะเป็นบุคคลโดยนิติสมมต
โดยนามรวม แยกขาดจากฐานะเฉพาะตัวของบุคคล
ทั้งหลาย ซึ่งรวมเข้าด้วยกันเป็นสภานั้น

พนักงาน
และตุลาการ

มาตรา ๕ ให้สภาการแพทย์เลือกตั้งอุปนายกขึ้น
นายหนึ่ง และมีอำนาจทำความตกลงในที่ประชุม
ใหญ่ ตั้งเลขาธิการนายทะเบียนเป็นตำแหน่งมีเงิน
เดือนขึ้นตำแหน่งหนึ่ง (เลขาธิการนายทะเบียนนี้
ต้องเป็นแพทย์ทรงวิทยาคณต้องด้วยลักษณะ ถือเป็น
ประกาศนียบัตรจากโรงเรียนแพทย์อื่นใดอันหนึ่งซึ่ง
ได้รับความยกย่องรับรองแล้ว) ให้เลขาธิการนาย
ทะเบียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบรรดากิจการงาน
การประชุมของสภาให้ถูกต้องแม่นยำทุกคราวไป และ
ในการรักษาบรรดาทะเบียน และบัญชีตราสินให้
เรียบร้อยต้องตามแบบอันจะพึงได้กำหนดไว้โดยกฎ
ข้อบังคับต่าง ๆ สืบไป

นอกจากนี้ สภาการแพทย์จะจ้างบุคคลผู้อื่นให้
การอื่นก็ได้ ตามแต่จะเป็นการจำเป็นในอันที่จะ
ปฏิบัติการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ให้สถานนายกแห่งสภาการแพทย์ เสนอบ
ประมาณเงินเดือน และค่าใช้สอยประจำปีอันจะ
ต้องจ่ายสำหรับปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินั้นนั้นต่อ
เสนาบดี เพื่ออนุมัติและส่งต่อไปยังกระทรวงพระ
คลังมหาสมบัติ

ลักษณะบังคับ มาตรา ๖ กรรมการแห่งสภาการแพทย์ทุกนาย
สำหรับกรรม เว้นแต่สถานนายก จักต้องเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ
การสภาการ ผู้ได้ขึ้นทะเบียน และได้รับอนุญาตตามพระราช
แพทย์ บัญญัตินั้นแล้ว

กรรมการแห่งสภาการแพทย์ทุกนาย เว้นแต่
สถานนายก จักดำรงตำแหน่งอยู่คราวหนึ่ง โดยระยะ
เวลาไม่เกิน ๓ ปี แต่จะเลือกหรือตั้งซ้ำเพื่อให้ทำการ
ในตำแหน่งต่อไปอีกกระยะหนึ่งก็ให้ทำได้

การประชุม มาตรา ๗ การประชุมใหญ่ของสภาการแพทย์
ใหญ่ นั้น ให้สถานนายกเป็นผู้กำหนดเรียกนัดต้องตามกฎหมาย
เสนาบดี แต่ข้อตกลง หรือข้อวินิจฉัยใดๆ ของที่
ประชุมนั้น ท่านบังคับมิให้ถือว่าเป็นอันสมบูรณ์
ใช้ได้ นอกจากจะได้มีสถานนายก หรืออุปนายก
หนึ่งเป็นประธานพร้อมกับกรรมการอีกไม่น้อยกว่าครึ่ง

มาตราที่ ๗
การประชุมใหญ่
ให้ม.ค.ค.ค.ค.
ว.ค.ค.ค.ค.ค.

จำนวนในที่ประชุมนั้น (ที่ว่าครั้งจำนวนนี้ ถ้าสภานายกหนึ่งเป็นประธานอยู่แล้ว จะนับอุปนายกรวมเป็นกรรมการด้วยก็ได้)

กฎเสนาคดี มาตรา ๘ ให้สภาการแพทย์ร่างกฎเสนาคดีสำหรับพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเมื่อที่ประชุมใหญ่อนุมัติและยินยอมพร้อมใจด้วยแล้ว ก็ให้เสนอต่อเสนาคดีเพื่ออนุมัติ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป ณภายหลัง

ให้ออกกฎข้อบังคับว่าด้วยการต่อไปนี้ คือ

- ก. ระเบียบวิธีดำเนินการในเรื่อง
  - ๑ อำนวยการประชุม และกิจการ
  - ๒ เลือกรกรรมการชะเลยศักดิ์
  - ๓ การขึ้นทะเบียนชั้นต้น การออกใบอนุญาต และขึ้นทะเบียนต่ออายุ สำหรับบุคคลที่เข้าอยู่ในความครอบงำแห่งพระราชบัญญัตินี้
  - ๔ เพิกถอนใบอนุญาตและกลับให้อุญาตใหม่
  - ๕ บัญชีตราสินใบอนุญาตตามท้องที่

ค. การวางบทบังคับสำหรับมรรยาทในวิชาชีพ
ของผู้ถือใบอนุญาต

อำนาจให้
อนุญาต

มาตรา ๘ ก. อันว่าสภาการแพทยนั้นให้มีอำนาจที่จะออกใบอนุญาตให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดประกอบโรคศิลป์ เพื่อแสวงผลประโยชน์ หรือสินจ้าง เพื่อรับบำเหน็จทดแทน หรือรางวัลโดยทางตรงทางอ้อม สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นนั้นได้ ประการหนึ่ง มีอำนาจจดทะเบียนบุคคลทั้งปวงซึ่งได้รับอนุญาตเช่นนั้นแล้วนั้น ประการหนึ่ง กับมีอำนาจทำการสืบหรือไต่สวนตามแต่จะจำเป็น เพื่อที่จะให้สภาการแพทย์สามารถวินิจฉัยได้ว่า บุคคลอันจะขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินั้น ผู้ใดเป็นผู้ที่สมควรสมควรแก่การขึ้นทะเบียนได้หรือไม่นั้น อีกประการหนึ่งด้วย

แต่ให้พึงเข้าใจว่า คุณสมบัติอันประกอบความสมควรดังได้กล่าวมาในมาตรานั้นนั้น ท่านหาได้หมายความว่าเพียงแต่วิชาคุณในวิชาชีพกับความบริสุทธิ์ของประกาศนียบัตรเท่านั้นไม่ ย่อมกินความถึงความมั่นคงในธรรมจรรยาบรรณของในวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

ข. ให้สภาการแพทย์กระทำการเป็นสภาที่ปรึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องหลักสูตรสำหรับการ
สอน การสอบไล่ และสำหรับความรู้ความชำนาญ
อันจะพึงต้องบรรลุดังในพแนกสาขาต่าง ๆ ของโรค
ศิลปะตามที่สอนในกระทรวงนั้นด้วย

หมวด ๓

การอนุญาตและขึ้นทะเบียน

ผู้ประกอบโรคศิลปะ

ลักษณะ มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบโรคศิลปะ
บัญญัติ หรือประกาศตนโดยวิธีใดว่าพร้อมที่จะประกอบวิชา
สำหรับการศึกษา วิชาประเภทหนึ่งประเภทใด ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๓
ประกอบ และห้ามมิให้ผู้ใด รักษาคณบาศจับป่วยไข้เพื่อ
โรคศิลปะ แสวงผลประโยชน์ หรือสินจ้าง เพื่อบำเหน็จ
ทดแทน หรือรางวัล โดยทางตรงทางอ้อมสำหรับ
ตนหรือผู้อื่นนอกจากและจนกระทั่ง

ก. ผู้นั้นจะได้ยื่นคำร้องขอทำกรณนั้นต่อสภาการ
แพทย์ และได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตตามพระ
ราชบัญญัตินั้นแล้ว และนอกจากนี้

ข. ผู้นั้นได้ยื่นใบสำคัญখনทะเบียนให้ลง บัญชี
ตราสินไว้ และได้รับมอบใบสำคัญการลงบัญชีตรา
สินตามความในกฎเสนาบตั้งแล้วด้วย

แต่ให้พึงเข้าใจว่าข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งราชการ
ประจำรับพระราชทานเงินเดือนในรัฐบาล อยู่แล้วนั้น
ไม่ต้องไปลงบัญชีตราสินดังระบุไว้ในมาตรา ๑๐ วรรค

ข. นี้

**ลักษณะ
ไม่ควร
อนุญาต**

มาตรา ๑๑ ถ้าสภาการแพทย์เห็นว่าผู้ร้องขอใบ
อนุญาต คนใดไม่ เป็นผู้มีความ สมบัติควร แก่การตาม
ความที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๕ กก็ดี หรือเห็นว่า เป็น
ผู้ได้เคยกระทำความผิดร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดมาแล้ว
อันเกี่ยวเป็น อนาจาร หรือทุจริต เสื่อมเสีย เกียรติยศ
ปรากฏเป็นสัจย์โดยวินิจฉัยของ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
ชำระพิจารณาแก่ตาม โดยคำพิพากษาลงโทษของศาล
ก็ตาม สภาการแพทย์จะไม่ยอมออกใบอนุญาต
ให้ หรือไม่ยอมให้บุคคลเหล่านั้นขึ้นทะเบียน
ก็ได้

อนุญาต แต่เป็นผู้ซึ่งสภาการแพทย์พิจารณาเห็นว่าควรกลับไปให้อนุญาตใหม่ได้ เมื่อได้ประพฤติแก่ตัวมาโดยระยะเวลาพอสมควรแล้วนั้นด้วย

การอุทธรณ์ มาตรา ๑๓ ในกรณีใด ๆ ที่สภาการแพทย์ไม่ยอมให้อนุญาตหรือพัก หรือเพิกถอนการอนุญาต และสั่งให้ ชี้ตมาซื้อผู้รับ อนุญาตจาก ทะเบียน ดังได้กล่าวมาในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ให้บุคคลผู้ที่เป็นเจ้าทุกข์ ในกรณีนั้นมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยของสภาต่อเสนาบดีได้ และให้ถือเอาคำสั่งของเสนาบดีนั้นเป็นเด็ดขาดขั้นที่สุด

การขึ้นทะเบียน ต่ออายุ มาตรา ๑๔ บรรดาบุคคลทั้งปวงที่ได้ขึ้นทะเบียนขึ้นต้น และรับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ต้องขึ้นทะเบียนต่ออายุตามกาลและกำหนดเวลาซึ่งเสนาบดีจะสั่ง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าและผู้ใดละเลยเสียไม่ไปขึ้นทะเบียนต่ออายุ ก็ให้ถือว่าเป็นการที่ผู้นั้นขาดจากทะเบียนและอนุญาตไปในตัวทีเดียว

ห้ามมิให้แสดงตน ห้ามนำให้ ผู้ใดไว้ชื่อหรือคำใด ห้ามนำให้ ผู้ใดไว้ชื่อหรือคำใด ควบต่อกับชื่อของตน โดยเจตนาแสดงตนหลอกหลวง หดอกดวง ๓/25๖๕ ส่อให้เข้าใจว่าตนได้ปริญญา ประกาศนียบัตร หรือ

ใบอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ หากแต่ก่อนมา
ตนมิได้มีสิทธิที่จะใช้ชื่อไทยเช่นนั้น อันได้รับจาก
วิทยาลัยโรงเรียน หรือกรรมการสอบไล่ ซึ่งมีอำนาจ
ออกให้ได้ตามกฎหมาย และซึ่งสภาการแพทย์
ได้ยกย่องรับรองนั้นได้

ลำดับชั้น
ต่าง ๆ
ของการ
อนุญาต

มาตรา ๑๖ ให้มีกฎเสนาบดีระเบียบและกำหนดลำดับ
ชั้นต่าง ๆ ซึ่งจะได้ บรรดาผู้ประกอบวิชา
ชีพต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วในพระราชบัญญัตินี้เข้าไว้ เพื่อ
ประโยชน์แก่การ ขึ้น ทะเบียน และ ออกใบ อนุญาต
และให้ระบุลักษณะและเขตจำกัด ซึ่งบุคคลที่ได้
ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตตามลำดับชั้นต่าง ๆ แล้ว
นั้น จะประกอบวิชาชีพของตนได้เพียงใดด้วย

แต่ท่านบังคับไว้ว่าบรรดาผู้ประกอบกิจไม่ว่าใน
สาขาใด ๆ แห่งโรคศิลปะ หากเป็นผู้ถือประการ
นิยัตริ์สแดงความรู้ความชำนาญในสาขานั้น เป็น
ประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการก็ดี หรือ
ถือประกาศนียบัตรของโรงเรียนใด ๆ ซึ่งประกันความ
รู้ความชำนาญโดยหลักสูตรเสมอกันกับของกระทรวง
ศึกษาธิการก็ดี บุคคลเช่นนั้นจักต้องได้ขึ้นทะเบียน

และรับอนุญาตในชั้นสูงที่สุดของสาขาที่ได้รับประกาศ
นียบัตรในวัน

หมวด ๔

ระเบียบดำเนินการและระวางโทษ

การประกอบ มาตรา ๑๗ ผู้ใดประกอบโรคศิลปะโดย **อาการ**
โรคศิลปะ อันขัดกับข้อความในมาตรา ๑๐ คือ มิได้ขึ้นทะเบียน
ผิดกฎหมาย และรับ อนุญาต ของสภา การ แพทย์ ตาม สมควร ก็ดี
หรือมิได้ ไปให้เจ้าพนักงานลงบัญชี ตราสินไหม สำคัญ
ของตนก็ดี หรือยังขึ้นประกอบกิจในเมื่อต้องพัก
หรือเพิกถอนอนุญาตตามบทใน มาตรา ๑๒ แล้วก็ดี
ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้อง ระวางโทษ ปรับไม่ เกินห้า
ร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้ง
สองสถานด้วยกัน

การแต่ง มาตรา ๑๘ ผู้ใดบังอาจใช้อักษรหรือคำใดควม
แสดงตน ต่อกับชื่อของตนโดยอาการอันขัดกับลักษณะที่บ่งไว้
โดยทุจริต ในมาตรา ๑๕ ก็ดี สแดงตนโดยเจตนาและทุจริต
ทำเชิงว่าตนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะก็ดี ใ้หรือ
ถือเอาซึ่งชื่อ หรือ อภิไธย ของ ผู้ประกอบโรค ศิลปะ

อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยเจตนาทุจริตก็ดี ท่านว่าผู้นั้น
มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

การประกอบ มาตรา ๑๕ ผู้ใดได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาต
โรคศิลปะ - จากสภาการแพทย์ เพื่อประกอบวิชาชีพในประ
นอกเหนือ เภทหนึ่งก็ดี หลายประเภทก็ดี อันรวมอยู่ในโรค
อนุญาต ศิลปะดังได้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ในมาตรา ๓ และมา
ประกอบวิชาชีพประเภทใดใน วิชาชีพ จำพวกนั้น
อีก อันคนมิได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตตามพระ
ราชบัญญัตินี้ โดยอจฉลปฏิบัติไซ้ร ท่านว่าผู้นั้น
มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

โทษฐานไม่ มาตรา ๒๐ ผู้ใดเคยต้องโทษเพราะทำความผิด
เจ็ดหลาย ต่อพระราชบัญญัตินี้มาครั้งหนึ่งแล้ว และเมื่อได้
รับโทษบริบูรณ์แล้ว หรือได้ยกโทษสำหรับความ
ผิดคราวก่อนนั้นแล้ว ต่อไปยังไม่ทันครบ ๕ ปี
กลับมาทำความผิด ต่อ พระราช บัญญัติ นี้ ซ้ำ อีก ไซ้ร
ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดฐานไม่เจ็ดหลาย ต้องระวาง

๒๔๐

โทษปรับไม่เกินพันบาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ ปี
หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

การฟ้อง มาตรการ ๒๑ การฟ้องคดีฐานกระทำความผิดต่อ
พระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นหน้าที่โดยเฉพาะแต่
เจ้าพนักงานกรมอัยการ หรือสภากาการแพทย์เท่านั้น
เป็นผู้ฟ้องได้

หมวด ๕

บทบัญญัติสำหรับกาละระวางหัวต่อ

มาตรการ ๒๒ ภายในหกเดือน นับแต่วันที่ใช้
พระราชบัญญัตินี้ ให้บุคคลผู้ประกอบโรคศิลปะ
ยื่นคำร้องต่อสภากาการ แพทย์ ขอ ขน ทะเบียน และรับ
อนุญาต เพื่อสภากาการแพทย์จะได้แจ้งให้ผู้นั้นทราบ
ว่าผู้นั้นได้รับความยินยอมให้ประกอบกิจได้หรือไม่
และโดยลักษณะบังคับอย่างไร

ถ้าระยะเวลาที่วางนี้ได้ล่วงไปแล้ว ผู้นั้นยัง
ประกอบโรคศิลปะโดยมิได้ยื่น คำร้อง ขอตั้งว่าไซ้
ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

ระวางโทษตามบทในมาตรา ๑๗

๒๔๑

มาตรา ๒๓ เพื่อให้สภาการแพทย์สามารถปฏิบัติ
การในหน้าที่ตามลักษณะบังคับับอันระบุไว้ในมาตรา ๔
แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้ตามควร ให้สภาการแพทย์
ทำการประชุมใหญ่ครั้งแรก โดยยังไม่ต้องมีกรรม
การขะเลยศักดิ์ชั้นหนึ่งก่อน และให้สภาซึ่งประกอบ
ขึ้นดังนี้เลือก ตั้ง กรรมการ ขะเลยศักดิ์ชั้น
เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๒ นาย ซึ่งสภาการแพทย์จะ
ได้จัดการออกใบอนุญาตให้ต่อจากนั้นไป

มาตรา ๒๔ เพื่อให้สภาการแพทย์สามารถปฏิบัติ
การในหน้าที่ได้ตามควรในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายข้อบังคับ
ขึ้นไว้ตามที่พึงต้องมี สำหรับการออกใบอนุญาต
นั้น พึงถือว่าข้อบัญญัติในมาตรา ๖ ยังไม่เป็นบท
บังคับจนกว่าจะได้ตรากฎ ข้อบังคับเช่น กล่าวนั้นขึ้น
แต่ถ้าได้ตราขึ้นเมื่อใดสภาการแพทย์จักต้องจัดการ
ออกใบอนุญาตให้แก่กรรมการเจ้าหน้าที่ และกรรมการ
ขะเลยศักดิ์ทุกคนโดยพลัน

ประกาศมาณวันที่ ๒ พฤศจิกายน พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน หน้า ๑๓๖)

๒๔๒

ประกาศ

เลื่อนชั้นที่นาในหมู่บ้านที่ ๑-๒-๓-๔-๕
ที่แยกจากตำบลม่วงงามไปรวมกับตำบลตำหรุ
อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรีชั้นเป็นนาฟางลอย
ชั้นจัตวาไร่ละ ๖๐ สดางค์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า ตามที่ทางการฝ่ายปกครองได้แยกหมู่บ้านตำบลม่วง
งาม ตั้งแต่หมู่บ้านที่ ๑ ถึงหมู่บ้านที่ ๕ รวม ๕ หมู่บ้าน ซึ่งมี
อัตราเก็บเงินอากรค่านาฟางลอยชั้นเบญจจะไร่ละ ๔๐ สดางค์ ไป
รวมชั้นกับตำบลตำหรุ อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมี
อัตราเก็บเงินอากรค่านาฟางลอยชั้นจัตวาไร่ละ ๖๐ สดางค์ เพื่อ
สะดวกแก่การปกครองนั้น การทำนาในท้องที่หมู่บ้านที่ ๑ ถึง
หมู่บ้านที่ ๕ ซึ่งแยกไปชั้นตำบลตำหรุได้ผลเมล็ดข้าวบริบูรณ์ดี
เหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลตำหรุ จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนชั้นที่นาในหมู่บ้านที่ ๑-๒-๓-๔-๕ ที่แยก
จากตำบลม่วงงามไปรวมกับตำบลตำหรุชั้นจัตวาไร่ละ ๖๐ สดางค์

๒๕๓

ค่านาเปนนาฟางลอยชั้นจัตวาไร่ละ ๖๐ สตางค์ ให้เท่ากับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลตำหรุ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วัน ๑๘ พฤศจิกายน หน้า ๑๕๓)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในท้องที่อำเภอห้วยเหนือ จังหวัดอุษาคเนย์ สำหรับตำบล
 ห้วยใต้ ซึ่งยุบไปพร้อมกับตำบลห้วยเหนือ และตำบล
 ดินแดง ซึ่งยุบไปพร้อมกับตำบลลาวเดิม

ด้วยมณฑลอุบลราชธานีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครอง
 ได้ยุบตำบลห้วยใต้ไปพร้อมกับตำบลห้วยเหนือ ซึ่งได้ประกาศใช้
 พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม
 พ.ศ. ๒๔๖๔. และยุบตำบลดินแดงไปพร้อมกับตำบลลาวเดิม ซึ่ง
 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๕
 ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เหตุฉะนั้นให้ป็นอันว่าใช้พระราชบัญญัติ
 ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ สำหรับตำบลห้วยใต้ ซึ่งยุบไปรวม
 กับตำบลห้วยเหนือ และตำบลดินแดง ซึ่งยุบไปรวมกับตำบล
 ลาวเดิม ท้องที่อำเภอห้วยเหนือ จังหวัดอุษาคเนย์ ทั้ง ๒ แห่งนี้
 ด้วย

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
 จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ ธันวาคม หน้า ๑๕๕)

๒๕๕

พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒)

ว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาดหลวงโรมันคาทอลิก

ในกรุงสยาม ตามกฎหมาย

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

ด้วยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายอำเภอบางคนที
ในมณฑลราชบุรี ซึ่งเดิมอยู่ในความปกครองของจังหวัดราชบุรี
ไปอยู่ในความปกครองของจังหวัดสมุทรสงคราม และ

ด้วยตามความในข้อ ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติลงวันที่ ๒๗
สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๘ ว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาดหลวงโรมัน
คาทอลิก ในกรุงสยามตามกฎหมาย มิใช่จะมีสิทธิที่จะถือ
ที่ดินเป็นที่สำหรับทำประโยชน์ให้แก่มิชซัง ในเขตของจังหวัด
สมุทรสงคราม เกินกว่าจำนวนสามพันไร่ และ

ด้วยเหตุที่การย้ายอำเภอ บางคนทีจากจังหวัดราชบุรีไปขึ้น
จังหวัดสมุทรสงคราม ได้กระทำให้อำนาจที่ดินสำหรับทำประ
โยชน์นี้ให้แก่มิชซังในจังหวัดนั้น สูงเกินกว่าจำนวนที่ทรงพระ

กรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ในพระราชบัญญัติ ร.ศ. ๑๒๘ นั้น

ด้วย วิการิอุส อาโปสโตลิกุส ผู้บัญชาการมิชซังโรมันคาทอลิกในกรุงสยาม ในแคว้นคณะกรุงเทพฯ ฯ ได้อ้างเหตุที่กล่าวมาแล้วกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงความในข้อ ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติปี ร.ศ. ๑๒๘ นั้น เพื่อให้มิชซังมีสิทธิถือที่ดินสำหรับทำประโยชน์ในจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจำนวนมากขึ้น และให้ลดจำนวนในจังหวัดราชบุรีให้น้อยลงตามส่วน และ

ด้วยเหตุที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายอาณาเขตร์ในการปกครองกันมาหลายครั้งหลายหนแล้ว ดูเป็นการสมควรที่จะแก้ไขบัญชีที่ ๒ ต่อท้ายพระราชบัญญัติปี ร.ศ. ๑๒๘ นั้น

เพราะเหตุนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้แก่พระราชบัญญัติปี ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) ว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดโรมันคาทอลิกในกรุงสยามตามกฎหมาย โดยอนุโลมตามที่ผู้บัญชาการมิชซังโรมันคาทอลิก ได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตมาและโดยมีพระราชประสงค์จะให้ พระราชบัญญัติปี ร.ศ. ๑๒๘ นั้น ใช้ได้กลมเกลียวกับอาณาเขตร์ของการปกครองในปัจจุบัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๒๔๓

ข้อ ๑

ให้แก้ความในข้อ ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติปี ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) ว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงสยามตามกฎหมาย ให้อ่านได้ความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑๔

แบบบัญชีที่ ๒ ซึ่งติดท้ายพระราชบัญญัตินี้ มีรายชื่อจังหวัดทั้งหลาย ซึ่งวิกาเรียตุสแห่งกรุงเทพฯ ซึ่งมีอำนาจถือที่ดินสำหรับทำประโยชน์ให้แก่มิชชันได้ในเวลาปัจจุบันนี้

ด้วยเหตุที่มีพิเศษจะเพาะแก่ท้องที่เหล่านั้น ให้เลือนกำหนดจำนวนเนื้อที่ขึ้นไปเป็นหมื่นสี่พันไร่ในจังหวัดชลบุรี เก้าพันไร่ในจังหวัดราชบุรี สี่พันไร่ในจังหวัดสมุทรสงคราม และเก้าพันไร่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

แต่ให้เป็นที่เข้าใจว่า จำนวนที่ดินซึ่งถือไว้ได้เกินกว่ากำหนดตามอัตราจังหวัดละสามพันไร่ ให้เป็นการยกเว้นอยู่ในที่จังหวัดนั้นจะต้องไปคิดหักจากจำนวนรวมกันทั้งหมด ที่อนุญาตให้ถือได้ในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีที่กล่าวมาแล้ว เพื่อว่าเมื่อคิดเฉลี่ยทั่วกันลงแล้ว คงไม่ให้เป็นกว่าจังหวัดละสามพันไร่

๒๔๘

และตามอย่างที่เคยเป็นมาแต่ก่อนแล้ว ห้ามมิให้มิชซังถือเอาที่ดินภายในกำแพงพระนครกรุงเทพฯ ฯ เว้นไว้แต่รัฐบาลจะมอบอำนาจให้ถือจึงจะถือได้

ข้อ ๒

ให้แก่บัญชีที่ ๒ ต่อ ท้ายพระราชบัญญัติปี ร. ศ. ๑๒๘ (พ. ศ. ๒๔๕๒) ว่าด้วย ลักษณะฐานะของวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงสยามตามกฎหมาย ให้อ่านได้ความดังต่อไปนี้

บัญชีที่ ๒

รายชื่อจังหวัดซึ่งวิการิอุส อปอสตอลิกุส แห่งกรุงเทพฯ ฯ มีอำนาจที่จะถือที่ดินสำหรับทำประโยชน์ให้แก่มิชซัง มีจำนวนที่ดินซึ่งมีอยู่แล้ว ในวันที่ออกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมฉบับนี้

๑	กรุงเทพพระมหานคร	ไร่	งาน	วา
๑	พระนครและธนบุรี	๔๕๕	๒	๕๐ ^๑ / _๒
๒	พระประแดง	๓๕		
๓	สมุทรปราการ	๔๖	๑	๒๘
๔	มีนบุรี	๘๓๔	๓	๑๘
	รวม	๑๓๗๑	๒	๙๖ ^๑ / _๒

๒ มณฑลปรเจิน

๕ ฉะเชิงเทรา	๕๐๐๐		
๖ ปรเจินบุรี	๑๓๖๕	—	๓๖
๗ นครนายก	๒๙๕	—	—
๘ ชลบุรี	๑๔๐๐๐	—	—
รวม	๒๔๖๖๐	—	๓๖

๓ มณฑลนครไชยศรี

๙ นครปฐม	๒๒๗๔	—	—
๑๐ สุพรรณบุรี	๓๕๐	—	—
๑๑ สมุทรสาคร	๑๕๐	—	—
รวม	๒๗๗๔	—	—

๔ มณฑลอยุธยา	ไว้	งาน	วา
๑๒ พระนครศรีอยุธยา	๑๗๙๕	๒	๔๓
๑๓ สระบุรี	๑๖๐	—	—
๑๔ สิงห์บุรี	๑๖๔	—	—
๑๕ ชัยภูมิบุรี	๑๐๑	๒	๘๘
รวม	๒๒๒๒๑	๑	๓๑

๒๕๐

๕ มณฑลราชบุรี

๑๖	ราชบุรี	๕๐๐๐	—	—
๑๗	กาญจนบุรี	๕๐	—	—
๑๘	สมุทรสงคราม	๔๐๐๐	—	—
	รวม	๑๓,๐๕๐	—	—

๖ มณฑลนครสวรรค์

๑๙	นครสวรรค์	๑๒	—	—
----	-----------	----	---	---

๗ มณฑลจันทบุรี

๒๐	จันทบุรี	๒๑๕	—	—
----	----------	-----	---	---

๘ มณฑลนครราชสีมา

๒๑	นครราชสีมา	๙๙๕	—	—
----	------------	-----	---	---

๙ มณฑลพิษณุโลก

๒๒	พิษณุโลก	๓๐๐	—	—
----	----------	-----	---	---

รวมทั้งสิ้น ๔๕๕๙๕ — ๖๓๑

ประกาศมาณวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่สิบสี่ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๙ ธันวาคม หน้า ๑๕๖)

๒๕๑

กฎข้อบังคับคดีถึงจอมสินฉบับที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๖๖

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสุภโยคเกษม เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้
ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมกฎข้อบังคับ ซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา ๕ แห่ง
พระราชบัญญัติคดีถึงจอมสิน พ.ศ. ๒๔๕๖ ดังต่อไปนี้

๑ ให้เพิ่มเติมความในข้อ ๒ แห่งกฎข้อบังคับ ซึ่งตั้งขึ้น
ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคดีถึงจอมสิน พ.ศ. ๒๔๕๖ ดัง
ต่อไปนี้

ด้วยเหตุนี้ให้อธิบดีกรมพระคลังมหาสมบัติมีอำนาจออกคำสั่งถึงเจ้าพนักงานทั้งหลายซึ่งเกี่ยวข้องแก่การงานในแผนกคลัง
จอมสินตามแต่จะพิเคราะห์เห็น เป็นการ ถูก ต้อง ตาม พระราช
บัญญัติคดีถึงจอมสิน พ.ศ. ๒๔๕๖ และกฎเสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินั้น

๒ ให้ยกเลิกข้อ ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓, ๒๖, ๒๗, และข้อ
๓๐ แห่งกฎข้อบังคับซึ่งกล่าวแล้วข้างต้นนั้นเสีย ให้ใช้ข้อ
ความใหม่ซึ่งกล่าวต่อไปนี้แทน

ข้อ ๑๗ ผู้ใดประสงค์จะฝากเงินที่คลังออมสินแห่งใดแห่งหนึ่งดังกล่าวแล้วในข้อ ๔ ต้องไปฝากด้วยตนเอง หรือมิฉะนั้นต้องให้ผู้อื่นไปฝากแทน ผู้ฝากจะต้องทำคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรตามแบบที่กำหนดไว้ ลงชื่อผู้ฝาก แสดงการหาเลี้ยงชีพ คำบลที่อยู่ จำนวนเงินที่ประสงค์จะฝาก ถ้าให้ผู้อื่นไปฝากแทนแล้ว นอกจากที่กล่าวมานี้ผู้ฝากจะต้องแสดงชื่อผู้แทนและผู้แทนก็จะต้องลงชื่อในแบบคำขอ ถ้าฝากเพื่อประโยชน์แก่เด็ก ผู้ฝากจะต้องแสดงชื่อเด็ก อายุ และคำบลที่อยู่ของเด็ก กับทั้งเหตุการณ์ที่เป็นผู้ปกครองเด็กนั้น เมื่อได้จัดการดังกล่าวมาแล้วนี้ ผู้ฝากจะได้รับสำเนากฎข้อบังคับเล่มหนึ่ง

ข้อ ๑๘ เมื่อได้ลงชื่อในแบบขอฝากและยื่นต่อคลังออมสินที่ประสงค์จะฝากเงินนั้นแล้ว จะส่งเงินฝากเป็นครั้งแรกก็ส่งได้ทีเดียว ถ้าผู้ฝากประสงค์จะให้คลังออมสินรับเงินนั้นไว้ในประเภทฝาก ๖ เดือนทั้งหมดก็ดี หรือเฉพาะแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ดี ผู้ฝากจะต้องทำคำขอ ตามความประสงค์ที่ว่าเป็นลายลักษณ์อักษรตามแบบที่กำหนดไว้

ข้อ ๒๐ เมื่อได้ฝากเงินไว้กับคลังออมสินแล้ว เจ้าพนักงาน จะมอบสมุดคูปาณชู้ เล่มหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก แสดงชื่อ ผู้ฝาก (และถ้าฝากเพื่อประโยชน์ให้แก่เด็ก ก็จะได้แสดงชื่อเด็กไว้

ด้วย) ชื่อสถานที่คลังออมสินที่รับฝากเงินนั้น และจำนวนเงินฝาก ฯลฯ การรับสมุดคู่บัญชีผู้ฝากจะต้องลงชื่อรับให้เจ้าพนักงานยึดถือไว้เป็นสำคัญ และจะต้องให้ตัวอย่างลายเซ็นชื่อของตนไว้กับเจ้าพนักงาน โดยเขียนลงในสมุดที่จัดทำไว้สำหรับลงลายเซ็น หรือถ้าผู้ฝากไม่ได้ไปฝากด้วยตนเอง ก็ให้ผู้แทนไปให้ โดยเขียนลงในกระดาษแผ่นหนึ่งต่างหาก เพื่อให้ได้ผนึกไว้ในสมุดตัวอย่างลายเซ็นดังกล่าวมานี้

รายการฝากหรือถอนรายหนึ่ง ๆ ที่จดลงในสมุดคู่บัญชีของผู้ฝากนั้น เจ้าพนักงานคลังออมสินจะลงชื่อย่อกำกับไว้เป็นหลักฐาน และให้มีพนักงานรองคนหนึ่งลงชื่อรู้เห็นเป็นพยาน เจ้าพนักงานจะตั้งสมุดคู่บัญชีเล่มหนึ่งเก็บรักษาไว้ณะคลังออมสินที่รับฝากเงินนั้น เรียกว่าสมุดคู่บัญชีเล่มที่สอง เมื่อได้จัดรายการฝากหรือถอนรายหนึ่ง ๆ ลงไว้ในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สองแล้ว จะต้องให้ผู้ฝากหรือผู้แทนผู้ฝาก (ดูข้อ ๑๕) ลงชื่อไว้เป็นสำคัญ และให้เจ้าพนักงานคลังออมสินลงชื่อกำกับเป็นหลักฐานด้วยทุก ๆ ราย

คำอธิบาย ถ้าผู้ฝาก คนหนึ่งฝากเงิน เพื่อประโยชน์ตนเอง และฝากเพื่อประโยชน์ให้แก่เด็กอีกคนหนึ่ง ในคลังออมสินแห่งเดียวกัน ผู้ฝากจะต้องถือสมุดคู่บัญชีสองเล่มต่างกัน

ข้อ ๒๑ จำนวนเงินฝากหรือถอนทุกรายจะต้องจดลงไว้ในสมุดบัญชีเล่มของผู้ฝาก และในสมุดบัญชีเล่มที่สองที่เก็บรักษาไว้ที่คลังออมสิน ถ้าจำนวนเงินฝากหรือถอนรายใดไม่ปรากฏรายละเอียดเป็นหลักฐานใน สมุดบัญชี เล่ม ของ ผู้ฝาก และในสมุดบัญชีเล่มที่สองทั้ง ๒ เล่มตามที่กล่าวในข้อ ๒๐ แล้ว รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่รับผิดชอบในจำนวนเงินนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้ฝากควรระมัดระวังเก็บสมุดบัญชีของตนไว้ให้มั่นคง และดูว่ารายการที่จดลงไว้ในสมุดบัญชีทั้ง ๒ เล่มตรงกัน กับทั้งมีลายเซ็นกำกับเป็นหลักฐานถูกต้องแล้ว

ข้อ ๒๓ เมื่อได้เปิดบัญชีแล้ว ผู้ฝากจะส่งเงินบ่อย ๆ ก็ครั้งก็คราว ๆ ละครว่น้อยเท่าใดก็ได้แต่ความประสงค์ผู้ฝากมีจำกัดแต่เพียงว่ายอดเงินฝากเหล่านั้นไม่ให้เกินอัตรา คำนวณที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๒ สิ่งที่ต้องทำก็คือ ให้ผู้ฝากหรือแทนผู้ฝากนำสมุดบัญชีเล่มของผู้ฝากไปที่คลังออมสินพร้อมกับเงินและตรอกแบบขอฝากให้ถูกต้องเพียงเท่านั้น เมื่อเจ้าพนักงานได้จ้ดรายการลงไว้ในสมุดบัญชี ออกยอดเงินคงเหลือและลงชื่อเป็นหลักฐานในสมุดบัญชีเล่มของผู้ฝากและในสมุดบัญชีเล่มที่สอง ตามวิธีที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๐ แล้ว จะมอบ

สมุดคู่บัญชีเล่มของผู้ฝากกลับคืนไปให้แก่ผู้ฝาก หรือ ผู้แทนผู้ฝาก

ข้อ ๒๖ ถ้าผู้ฝากเขียนหนังสือไม่ได้ ผู้ฝากจะต้องไปฝากหรือไปถอนเงินที่คลังออมสินด้วยตนเอง และทำสิ่งสำคัญแกงใจของตนในแบบขอฝากหรือในแบบขอถอน และในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สอง ถ้าหากว่าผู้ฝากอ่านหนังสือไม่ออก และพนักงานวิสัยที่จะไปคลังออมสินด้วยตนเองได้ ก็จะต้องทำสิ่งสำคัญแกงใจของตนในแบบขอฝาก หรือแบบขอถอนต่อหน้าพยานซึ่งมีผู้นับหน้าถือตาสองคน ให้พยานลงชื่อกำกับไว้ ส่วนผู้ที่ไปแทนต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือเป็น เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นเป็นที่พอใจว่า คำขอนั้นเป็นคำขอที่บริสุทธิ์ ผู้ฝากไม่สามารถไปได้จริง ก็จะได้รับเงินหรือจ่ายเงินให้ ไปกับผู้ที่นำแบบคำขอนั้นไปยื่น ซึ่งจะถือว่าเป็นผู้แทนผู้ฝากตามความประสงค์แห่งกฎข้อบังคับนี้

ถ้าผู้ฝากอ่านหนังสือไม่ออก ได้นำเงินไปฝากด้วยตนเองแล้ว เจ้าพนักงานคลังออมสินจะลงชื่อกำกับไว้ที่แกงใจของผู้ฝากให้เป็นหลักฐานในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สอง

ข้อ ๒๗ ในการถอนเงินนั้นจะต้องให้ผู้รับเงิน (จะเป็นผู้ฝากก็ดี หรือผู้แทนผู้ฝากก็ดี) ลงชื่อนำหลังแบบขอถอนต่อหน้าเจ้าพนักงานผู้จ่ายเพื่อเป็นสำคัญว่าได้รับเงินนั้น และให้ลงชื่อกำกับรายการถอนในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สองด้วย

คำอธิบาย ผู้ฝากที่อ่านหนังสือไม่ออกไปถอนเงินด้วยตนเองจะต้องทำแกงไตปลาในน้ำหลังแบบขอถอนดังกล่าวในข้อนี้ต่อหน้าพยานคนหนึ่ง ซึ่งมีผู้นับหน้าถือตาและคุ้นเคยกับผู้ฝากกับทั้งเป็นผู้ที่รู้จักกันกับเจ้าพนักงานบางคนในคลังออมสินนั้น

ข้อ ๓๐ เมื่อเจ้าพนักงานได้จ่ายเงินที่ขอถอนแล้ว ให้จัดรายการลงไว้ในสมุดคู่บัญชีเล่มของผู้ฝากและในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สอง และออกยอดเงินคงเหลือทำนองเดียวกับการรับฝาก รายการที่จัดลงไว้ในสมุดคู่บัญชีเล่มของผู้ฝากและในสมุดคู่บัญชีเล่มที่สองดังกล่าวมาแล้วนั้น ให้ลงชื่อกำกับเป็นหลักถาดตามวิธีที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๐ แล้วนั้น จึงมอบสมุดคู่บัญชีเล่มของผู้ฝากกลับคืนให้ไปกับผู้ฝากหรือผู้แทนผู้ฝาก

ประกาศมาแต่วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศกโยคเกษม

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ ธันวาคม หน้า ๑๖๒)

๒๕๗

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว รวม ๒๕ ขนานนั้น บัดนี้ ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้น เพิ่มเติมอีก ๒ ขนาน รวมเป็น ๒๗ ขนานดังต่อไปนี้

26. Chlorodyne.

(Dakin Brothers Ltd.)

27. Chlorodyne.

(Burgoyne, Burbidges & Co. Ltd.)

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๓ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยามรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ ธันวาคม หน้า ๑๖๘)

๒๕๘

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานีเพิ่มขึ้นอีก ๓๕ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๘ ธันวาคม หน้า ๑๖๘)

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
อุบลราชธานี	อุบลราชธานี	วารินทร์ จำราบ ขุหลุ กิ่งขานูมาน บุง	ลำโรงใหญ่ โนนกาเส้น หนองไฮ เข่าปุ่น ห้วย ตากแดด ไม้กลอน โคกกัง หนองคำ น้ำปลีก บุงคำ ห้วยตะพาน หนองสิม ดงบึง พินาย สมอ กระแซง พิงพวย
	ขุนันท์	ห้วยเหนือ น้ำอ้อม	

ประกาศปลดเจ้าของที่ดินบางราย

ตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการจัดซื้อที่สร้าง
ทางรถไฟสายใต้ ตอนแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
ศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือ
เกล้า ๆ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกามาให้ทราบทั่วกันว่า

ตามประกาศพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๕ เดือนมกราคม
พุทธศักราช ๒๔๖๓ มีพระบรมราชโองการให้กรมรถไฟแผ่นดิน
จัดการซื้อที่ดินตามจำนวนที่มีปรากฏในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎ
ีกาฉบับนั้น เพื่อสร้างทางรถไฟต่อสายรถไฟแผ่นดินฝั่งตะวันตก
และฝั่งตะวันออกแห่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนที่ ๒ ตั้งแต่ทางรถไฟ
สายใต้ที่กิโลเมตร ๕ ถึงแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ความแจ้งอยู่
แล้วนั้น

บัดนี้ปรากฏว่า ที่ดินบางแปลงซึ่งมีรายนามเจ้าของและ
จำนวนที่ดินปรากฏอยู่ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ กรม
รถไฟแผ่นดินไม่ต้องการและไม่มีความประสงค์จะซื้อต่อไป

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ๆ ให้ปลดเจ้าของจากผู้
ปกครองทรัพย์สินซึ่งกรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องการจะจัดซื้อตาม

๒๖๒

ที่แจ้งอยู่ในบาญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ ให้พ้นจากข้อห้าม
ตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๕ มกราคม
พุทธศักราช ๒๔๖๓ นั้นเสีย

ประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๑๐ เดือนธันวาคม พุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ ธันวาคม หน้า ๑๗๒)

บัญชีรายนามสมาชิกของที่ดิน
และจำนวนที่ดิน ซึ่งกรมรถไฟแผ่นดินไม่มีควมประสงค์จะขอ

12/10/566

เลขที่	นามเจ้าของที่ดิน	โฉนดที่ดิน	ระวาง	เลขที่ดิน	มูลค่า	จำนวนเนื้อที่คิดเป็น		
						ไร่	งาน	วา
๑๘	นายจ้าว (ตาย) นายคำ	๒๕๕	๓ ๕ ฎี ๑	๖๘	๒๕๕	๐	๐	๓๐
๑๙	พระสุวิจิตรวิจิตร	๒๖๕	"	๒๓๑	๒๖๕	๐	๒	๖๑
๒๐	พระสุวิจิตรวิจิตร	๒๖๖	"	๑๕๐	๒๖๖	๑	๑	๕๒
๒๑	นายโต	๒๖๗	๓ ๕ ฎี ๒	๑๖๕	๒๖๗	๑	๓	๐๕
๒๒	นายโต	๒๖๘	"	๒๕๕	๒๖๘	๒	๑	๕๑
๒๓	นายคำ นางเบ็ญ	๒๗๐	"	๒๕๕	๒๗๐	๓	๑	๕๓
๒๔	นายกันทลี นางเมย	๒๗๑	๓ ๕ ฎี ๔	๒๓๓	๒๗๑	๐	๒	๐๕

๒๖๔

ประกาศ

ลดชั้นที่นาตำบลโลกหม้อ ท้องที่อำเภอชุมแสง
จังหวัดนครสวรรค์ เป็นนาฟางลอย ชั้นจัตวา
ไว้ละ ๖๐ สดางค์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า อัตราเงินอากร
ค่านาในตำบลโลกหม้อ ท้องที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
ซึ่งได้จัดเก็บเป็นนาฟางลอยชั้นตรีไว้ละ ๘๐ สดางค์อยู่นั้น ยังไม่
เหมาะสมกับพื้นที่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ลดชั้นที่นา
ตำบลโลกหม้อ ท้องที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็น
นาฟางลอยชั้นจัตวา มีอัตราเงินอากรค่านาไว้ละ ๖๐ สดางค์
ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ ธันวาคม หน้า ๑๑๕)
12/10/2566

ประกาศ

งดเว้นไม่เก็บเงินภาษีค่าที่ไร่อ้อย ในท้องที่อำเภอทับทัน
อำเภอหนองฉาง อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอกอกควาย
จังหวัดอุทัยธานี ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติลักษณะการเก็บเงินภาษี
ค่าที่ไร่อ้อย พุทธศักราช ๒๔๖๔ ในมณฑลนครสวรรค์นั้น บัดนี้
ทรงพระราชดำริเห็นว่า ในท้องที่อำเภอทับทัน อำเภอหนองฉาง
อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอกอกควาย จังหวัดอุทัยธานี
ราษฎรกระทำการเพาะปลูกต้นอ้อย ซึ่งต้องด้วยพระราชบัญญัติ
ลักษณะการเก็บเงินภาษีค่าที่ไร่อ้อย พุทธศักราช ๒๔๖๔ รายละเอียด
เล็กน้อย ผลที่ได้ไม่ถึงชอขายเป็นสินค้า จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้งดเก็บเงินภาษีค่าที่ไร่อ้อย ในท้องที่อำเภอทับทัน
อำเภอหนองฉาง อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอกอกควาย
จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นการบำรุงการทำมาหาเลี้ยงชีพของ
ราษฎร ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

*2/10/2566 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ ธันวาคม น้ ๑๗๖)

๒๖๖

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ
เรื่องเก็บค่าภาคหลวงถ่านศิลา
ฉบับที่ ๑๘

ตามความในพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๔๖๑
มาตรา ๘๒ ให้เสนาบดีมีอำนาจตั้งกฎเพื่อกำหนดค่าภาคหลวงแล
ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งยังมีได้กำหนดอัตราไว้นั้น

บัดนี้ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการผู้บัญชาการกรมราช
โลหกิจและภูมิวิทยา เห็นเป็นการสมควรที่จะกำหนดอัตรา
ค่าภาคหลวงถ่านศิลาไว้เพื่อปฏิบัติต่อไป เพราะฉะนั้นตั้งแต่
วันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป ให้เจ้า
หน้าที่เก็บภาคหลวงถ่านศิลาเมตริกตันละ ๒๕ สตางค์ (เศษของ
ตันให้คิดเท่ากับ ๑ ตัน) ทั่วพระราชอาณาจักร

กระทรวงเกษตราธิการ

กฎให้ไว้แต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดี กระทรวงเกษตราธิการ

๒๖๗

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ให้ ใช้นโยบายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด
พาดบ่าซ้าย

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ เสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด
สายสพายพาดบ่าซ้ายโดยมาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนให้
สายสพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มหาปรมาภรณ์ กับมหาวชิ
รมงกุฎ สพายบ่าซ้าย ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
ดำรงราชานุภาพ
เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ ธันวาคม มา ๑๓๘)

ประกาศพระบรมราชโองการ

ตั้งผู้แทนผู้บัญชาการกรรณไฟแผ่นดิน และเพิ่มอำนาจ

สภากรรณการกรรณไฟชั่วคราว

ด้วยจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพลเอก พระเจ้า
น้อยนเรศวร กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้บัญชาการ
กรรณไฟแผ่นดิน เสด็จไปตรวจสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งกรรณไฟ
แผ่นดินสั่งไว้ และตรวจนักเรียนหลวงพแนกกิจการกรรณไฟ
ในทวีปยุโรปและอเมริกา กับตั้งให้มีโอกาสทรงพิจารณา
หนทางที่จะนำความเจริญมาสู่กรรณไฟแผ่นดินยิ่งขึ้น มีกำหนด
ประมาณ ๕ เดือน ในระหว่างนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าลาดลบเลอสร ผู้ช่วยผู้บัญชา
การกรรณไฟแผ่นดิน รักษาราชการแทนผู้บัญชาการกรรณไฟแผ่นดิน
และนายกสภากรรณการกรรณไฟตลอดจนถึงเวลาเสด็จกลับ

อนึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่าตำแหน่งหัวหน้าของกรรณไฟแผ่นดิน
มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งในทางเทคนิค ทางพาณิชย์ และในการเงิน
เป็นภาระอันหนัก จึงเป็นการสมควรในระหว่างผู้บัญชาการ
กรรณไฟแผ่นดิน ผู้รับพระบรมราชโองการโดยตรงให้วาง

โครงการในขั้นเดิมไม่เสด็จอยู่ขณะนี้ ที่จะให้มีผู้ช่วยดำเนินการ
 การของกรมรถไฟแผ่นดินประกอบกันเป็นหลายความคิด เพื่อ
 ปฏิบัติการงานให้สม่ำเสมออยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้เพิ่มอำนาจสภากรรมการรถไฟซึ่งได้ตั้งขึ้นสำหรับควบคุมรถ
 ไฟรายจรแล้วนั้น ให้มีหน้าที่ควบคุมรถไฟแผ่นดินด้วย อนุโลม
 ตามอำนาจและหน้าที่ ซึ่งปรากฏในพระราชบัญญัติ จัดวางการรถไฟ
 และทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ มาตรา ๑๐๗ ตามแต่จะ
 ใช้ได้ ในที่ใดซึ่งกล่าวถึงผู้รับอนุญาต ให้หมายความว่าเจ้า
 หน้าที่หัวหน้ากองในกรมรถไฟแผ่นดินซึ่งมีหน้าที่นำเรื่องเสนอต่อสภา
 นอกจากนั้น การขึ้นลดขึ้น และราคา ค่าระวาง คนโดยสาร และ
 สินค้า กำหนดเวลาเดินรถคนโดยสารและรถรวม การตั้งและ
 ย้ายข้าราชการขึ้นมีเงินเดือนตั้งแต่ ๓๐๐ บาทหรือกว่านั้นขึ้นไป
 กับการตัดสินประมูลซื้อสิ่งของจากต่างประเทศ ให้ได้ตกลง
 และอนุมัติในที่ประชุมแห่งสภากรรมการรถไฟทุกคราว ก่อน
 ที่จะให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการไปได้

กับให้สภากรรมการรถไฟมีหน้าที่ควบคุมกิจการของกรมทาง
 ให้เป็นไปตามภาคที่ ๓ มาตรา ๑๔๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการ
 รถไฟและทางหลวง

๒๗๐

อำนาจที่พระราชทานแก่สภากรรมการรถไฟเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ
ในภาวะชั่วคราวแต่ในเวลาที่ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินไปราชการ
ครั้งนี้ เริ่มปฏิบัติการตั้งแต่วันที่เสด็จออกจากพระนครเป็นต้น
ไป ครั้นเมื่อเสด็จกลับเข้าพระราชอาณาจักรสยามแล้วเป็นอัน
หมดอายุแห่งประกาศ

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๓ ธันวาคม หน้า ๑๗๕)

๒๗๑

พระราชบัญญัติमतราชั่งตวงวัด

พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระราชอาณาจักร์สยาม ในเวลานี้ยังไม่มีวิธีชั่งตวงวัดเป็นสมานรูป ซึ่งกำหนดเป็นมาตรา และบัญญัติเป็นกฎหมายสมควรจะมีวิธีเช่นที่กล่าว
ดังนี้

อนึ่งวิธีชั่งตวงวัดของประเทศสยามนั้น ควรอนุโลมตามวิธีแห่งนานาประเทศ สุดแต่จะสมกับความประสงค์ภายในพระราชอาณาจักร์ และวิธีเมตริกนั้น ปรากฏว่าได้ใช้กันไพศาลแล้ว

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า วิธีชั่งตวงวัดของประเทศสยามนั้นให้เป็นวิธีเมตริก กับให้รวมจำนวนหน่วยที่เป็นประเพณีบางอย่าง ซึ่งได้ดัดแปลงเข้าหาวิธีเมตริกแล้วนั้น เพิ่มขึ้นชั่วคราวที่จำเป็นยังจะต้องใช้ เพื่อประสพความประสงค์ของภูมิประเทศ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไป
ดังนี้ . 12/10/2566

๒๗๒

ลัทธิ ๑

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑

ให้เรียกกฎหมายนี้ว่า พระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด
พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มาตรา ๒

ในพระราชบัญญัตินี้

เสนาบดี หมายความว่า เสนาบดีเจ้ากระทรวง ผู้ซึ่งได้รับ
มอบหน้าที่โดยกระแสพระบรมราชโองการให้จัดการตามพระราช
บัญญัตินี้

กฎเสนาบดี หมายความว่า กฎเสนาบดีที่ออกเพื่อจัดการ
ตามพระราชบัญญัตินี้

เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งได้รับ
อำนาจโดยพิเศษก็ดี ฤ็โดยนํ้าที่ราชการก็ดี ให้กระทำการตาม
ข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดฤ็แต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง

วิธี หมายความว่า วิธีมาตราซึ่งดวงวัด ซึ่งเป็นท้องเรื่องของ
พระราชบัญญัตินี้

จำนวนหน่วย หมายความว่า มาตราซึ่งดวงวัดที่จำกัดหน่วย
แน่นอนไว้ และถ้าคุณหาเป็นชั้น ๆ เข้าแล้วจักได้อัตราลำดับ
ต่าง ๆ แห่งมาตราซึ่งดวงวัด ดังกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตราซั้ง หมายความว่า มาตราซั้งใด ๆ ที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัตินี้

มาตราตวง หมายความว่า มาตราตวงใด ๆ ที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัตินี้

มาตราวัด หมายความว่า มาตราวัดใด ๆ ที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัตินี้

เครื่องซั้ง หมายความว่า เครื่องซั้งทั้งปวง และคัมภ์น้ำหนัก
สำหรับซั้ง ซั้งการใช้สิ่งเหล่านี้เป็นการชอบด้วยกฎหมายตาม
พระราชบัญญัตินี้ ฤตามกฎเสนาบดีที่ออกเพื่อจัดการตามพระ
ราชบัญญัติ

เครื่องตวง หมายความว่า เครื่องสำหรับตวง ซั้งการใช้
เครื่องเหล่านี้เป็นการชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ ฤ
ตามกฎเสนาบดีที่ออกเพื่อจัดการตามพระราชบัญญัติ

เครื่องวัด หมายความว่า เครื่องสำหรับวัดความยาว และ
โวลูม ซั้งการใช้เครื่องเหล่านี้เป็นการชอบด้วยกฎหมายตาม
พระราชบัญญัตินี้ ฤตามกฎเสนาบดีที่ออกเพื่อจัดการตามพระ
ราชบัญญัติ

ผู้ทำ หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องให้เป็น
ผู้ทำเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด

ผู้ซ่อม หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องให้
เป็นผู้ซ่อมเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด

ผู้ขาย หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องให้
เป็นผู้ขายเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด

ผู้ส่ง หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องให้เป็น
ผู้ส่งเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด เข้ามาในพระราชอาณาจักร

มาตรา ๓

ให้ ไซ้พระราชบัญญัตินี้ทั่วพระราชอาณาจักร เมื่อพ้นวัน
ประกาศ พระราชบัญญัตินี้ใน ราชกิจจานุเบกษาไป แล้ว สิบสอง
เดือน

เว้นแต่ ตั้งแต่วันให้ ไซ้พระราชบัญญัตินี้จนถึงวันออกประ
กาศพระราชกฤษฎีกาตั้งบัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ เป็นการ
ชอบด้วยกฎหมาย ที่มหาดาน จะเลือกใช้วิธี มาตรการชั่งตวงวัดที่ตั้ง
ขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ กับใช้จำนวนหน่วยเครื่องชั่ง เครื่อง
ตวง เครื่องวัด สำหรับกันกับวิธีนั้นก็ได้ ฤๅจะใช้วิธีกับใช้
จำนวนหน่วยและเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด อย่างอื่นใด ๆ
ซึ่งใช้อยู่เป็นประเพณีในพระราชอาณาจักรก็ได้

แต่ว่า ในระหว่างระยะเวลาที่กล่าวมาในตอนบนนั้น บุคคล
 ผู้ใดผู้หนึ่ง ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่น ฤๅในพาณิชย์ใด ๆ
 สมักใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของวิธีที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
 กับใช้จำนวนหน่วยและเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด สำหรับ
 กันกับวิธีนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นยอมตนประพฤติดมข้อบัญญัติ
 ทั้งปวงแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทว่าด้วยวิธี จำนวนหน่วยและ
 เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด นั้น และว่าผู้นั้นตั้งอยู่ในฐานะ
 ที่อาจถูกฟ้องเอาโทษได้ในเมื่อไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติ

มาตรา ๔

ภายหลังระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีเต็มจะได้ล่วงไปแล้วจาก
 วันให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ จะต้องมี
 พระราชกฤษฎีกาประกาศในราชกิจจานุเบกษา บังคับให้ใช้พระ
 ราชบัญญัตินี้ทั่วพระราชอาณาจักร ฤๅแต่ภาคใดภาคหนึ่งตามที่
 จะประกาศเป็นคราว ๆ

ตั้งแต่วันประกาศพระราชกฤษฎีกาดังนั้นเป็นต้นไป การใช้
 วิธีมาตราซึ่งตวงวัด ฤๅเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ใด
 อย่างหนึ่ง นอกออกไปจากที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
 เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นแต่ที่เสนาบดีจะได้อนุญาต
 ให้ใช้ในทางอาชีพและทางวิทยาศาสตร์ โดยจำเพาะ

๒๗๖

มาตรา ๕

ตั้งแต่วันประกาศพระราชกฤษฎีกาดังบัญญัติไว้ในมาตราก่อนนี้เป็นต้นไป.

ก. สินค้าที่ส่งเข้ามาในพระราชอาณาจักรซึ่งเข้าหีบห่อตามมาตราซึ่งตวงวัดของต่างประเทศ และแก้ออกจากหีบห่อไม่ได้โดยสะดวกนั้น อาจขายฤๅกระทำกิจใด ๆ ในการพาณิชย์ต่อสินค้านั้นในรูปหีบห่อเช่นเดียวกับที่ปนอยู่เมื่อส่งเข้ามาได้

ข. สินค้าที่ส่งออกไปต่างประเทศนั้น อาจลดปริมาณลงตามมาตราซึ่งตวงวัดของประเทศที่จะส่งสินค้าไปถึงนั้นก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณสินค้าตั้งว่านี้ จะเป็นสินค้าที่ส่งเข้ามาก็ดี ฤๅส่งออกไปก็ดี ให้สำแดงปริมาณเพิ่มเติมไว้ด้วยโดยทำนองที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดีออกตามมาตรา ๔๑ และในอัตราที่กำหนดให้ ในตาราง เทียบที่เสนาบดี ประกาศให้ใช้ในการนี้

มาตรา ๖

ให้เสนาบดีจัดตั้งสำนักงานกลางขึ้นในกรุงเทพฯ ๑ ไว้เป็นที่สำหรับรักษาแบบมาตราของจำนวนหน่วยแห่งวิธีและแบบประณมของแบบมาตรานั้น กับไว้สำหรับทำการงานทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการนี้

๒๗๓)

แบบที่กล่าวมานั้น จะเอาออกไปจากสำนักงานกลาง
ได้จำเพาะเพื่อสำนักงานมาตราซึ่งตวงวัดของนานาประเทศทำการ
สอบเปรียบเทียบ ฤๅทำใหม่เท่านั้น และต้องมีคำสั่งพิเศษของ
เสนาบดีจำเพาะการนี้

มาตรา ๗

ให้สำนักงานกลางมีอำนาจออกอาชญาบัตรให้แก่ผู้ทำ ผู้ส่ง
ผู้ซ่อม และ ผู้ขาย เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ที่กำหนด
อนุญาตให้ ใช้ตามวิธีที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัตินี้

ให้สำนักงานนี้มีหน้าที่ในการรักษาทะเบียน การให้คำรับรอง
การสำรวจ และการกำกับตรวจตราทั่วไปในเรื่องอาชญาบัตร
เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด สำหรับกันกับวิธีนั้น ให้ถูก
ต้องตามความประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ฤๅตามกฎเสนาบดี

มาตรา ๘

ให้เสนาบดีจัดตั้งสำนักงานสาขาขึ้นในตำบลต่าง ๆ จะสำหรับ
อำเภอใด ฤๅห้องที่ใด แล้วแต่จะเห็นจำเป็น และให้สำนักงาน
สาขานี้มีอำนาจและหน้าที่ดังได้ระบุไว้ในมาตราก่อน ตามที่เสนา
บดีจะเห็นสมควรเป็นคราว ๆ

ลักษณะ ๒

บทวิเคราะห์จำนวนหน่วย

มาตรา ๕

มูลจำนวนหน่วยแห่งความยาวนั้น ให้เป็น เมตร คือระยะยาวระหว่างศูนย์ของเส้นสองเส้นบนแท่งปลาตินมอริติอุม ในเวลาที่ความหนาร้อนเสมอขึ้นน้ำแข็งละลาย ซึ่งเก็บไว้ในสำนักงานมาตราชั่งตวงวัดของนานาประเทศ และซึ่งที่ประชุมใหญ่ครั้งแรกแห่งมาตราชั่งตวงวัดได้ประกาศไว้เป็นแบบประณมตัวมาตราของ เมตร

สำหรับประเทศสยาม เมตร นั้น คือขนาดยาวซึ่งสำนักงานมาตราชั่งตวงวัดของนานาประเทศกำหนดขึ้น กำหนดเป็นแบบมาตรา และรับรองว่าถูกต้อง

ให้จำนวนหน่วยตามกฎหมายแห่งความยาวเป็นดังต่อไปนี้

<u>นาม</u>	=	<u>๑ วิธีเมตริก</u>	=	<u>อักษรย่อ</u>
<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>		<u>อักษรย่อ</u>
กิโลเมตร	=	พันเมตร		กม.
เฮกโตเมตร	=	ร้อยเมตร		ฮม.
เดคาเมตร	=	สิบเมตร		ดกม.
เมตร	=	มูลจำนวนหน่วย		ม.

เดซิเมตร	=	หนึ่งในสิบของหนึ่งเมตร	ดม.
เซนติเมตร	=	หนึ่งในร้อยของหนึ่งเมตร	ซม.
มิลลิเมตร	=	หนึ่งในพันของหนึ่งเมตร	มม.
ไมครอน	=	หนึ่งในพันของหนึ่งมิลลิเมตร	มิก.

๒ วิธีประเพณี

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
เส้น	ให้เท่ากับ	สี่สิบเมตร	สน.
วา	ให้เท่ากับ	สองเมตร	ว.
ศอก	ให้เท่ากับ	ครึ่งของหนึ่งเมตร	ศ.
คืบ	ให้เท่ากับ	หนึ่งในสี่ของหนึ่งเมตร	ค.

มาตรา ๑๐

มูลจำนวนหน่วยแห่งตลภาค (Surface) นั้น ให้เป็น ตาราง
เหลี่ยม มีด้านกว้างยาวด้านละหนึ่งเมตร และเรียกว่า เมตร
ตารางเหลี่ยม

ให้จำนวนหน่วยตามกฎหมายแห่งตลภาคเป็นดังต่อไปนี้

๑ วิธีเมตริก

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
กิโลเมตรตารางเหลี่ยม	=	ล้านเมตรตารางเหลี่ยม	กม. ^๒ .
เฮกโตเมตรตารางเหลี่ยม	=	หมื่นเมตรตารางเหลี่ยม	ฮม. ^๒ .

๑๖๒ เฮกตาร์

เดคาเมตรตรงเหลี่ยม = ร้อยเมตรตรงเหลี่ยม คม^๒.

๑๑ อาร์ อ.

เมตรตรงเหลี่ยม = มุลจำนวนหน่วย ม^๒.

เดซิเมตรตรงเหลี่ยม = หนึ่งในร้อยของหนึ่งเมตร
ตรงเหลี่ยม คม^๒.

เซนติเมตรตรงเหลี่ยม = หนึ่งในหมื่นของหนึ่งเมตร
ตรงเหลี่ยม ซม^๒.

มิลลิเมตรตรงเหลี่ยม = หนึ่งในล้านของหนึ่งเมตร
ตรงเหลี่ยม มม^๒.

๒ วิธีประเพณี

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
ไร่	ให้เท่ากับ	พันกร้อยเมตรตรง เหลี่ยม	ร.
งาน	ให้เท่ากับ	สี่ร้อยเมตรตรงเหลี่ยม	ง.
วาตรงเหลี่ยม	ให้เท่ากับ	สี่เมตรตรงเหลี่ยม	ว ^๒ .

มาตรา ๑๑

มุลจำนวนหน่วยแห่งโวลูมนั้น ให้เป็น โวลูมที่จู่อยู่ในรูป
เหลี่ยมลูกบาศก์ ซึ่งมีด้านกว้างยาวและสูงด้านละหนึ่งเมตร
และเรียกว่า^{๒๕}เมตรเหลี่ยมลูกบาศก์

ให้จำนวนหน่วยตามกฏหมายแห่ง โวลูม เป็นต้นต่อไป

๑ วิธีเมตริก

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
กิโลเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	พื้นล้านเมตรเหลี่ยม ลูกบาศก์	กม. ^๓ .
เฮกโตเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	ล้านเมตรเหลี่ยม ลูกบาศก์	ฮม. ^๓ .
เดคาเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	พันเมตรเหลี่ยม ลูกบาศก์	ดคม. ^๓ .
เมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	มูลจำนวนหน่วย	ม. ^๓ .
เดซิเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	หนึ่งในพันของหนึ่งเมตร เหลี่ยมลูกบาศก์	ดม. ^๓ .
เซนติเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	หนึ่งในล้านของหนึ่งเมตร เหลี่ยมลูกบาศก์	ซม. ^๓ .
มิลลิเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	=	หนึ่งในพันของหนึ่งเซนติ เมตรเหลี่ยมลูกบาศก์	มม. ^๓ .

มาตรา ๑๒

มูลจำนวนหน่วยแห่งเมส (ที่เรียกกันว่าน้ำหนัก) นั้น ให้เป็น กิโลกรัม คือ เมสของแห่งกลมแห่งปลาตินมอริติอุม ซึ่งเก็บไว้ในสำนักงานมาตร ซึ่งดวงวัดของนานาประเทศ และซึ่งที่ประชุมใหญ่ครั้งแรกแห่งมาตราซึ่งดวงวัดได้ประกาศไว้เป็นแบบประณต้วมาตราของกิโลกรัม

สำหรับประเทศสยาม กิโลกรัม นั้น คือเมสซึ่งสำนักงานมาตรซึ่งดวงวัดของนานาประเทศได้ทำขึ้น กำหนดเป็นแบบมาตราและรับรองว่าถูกต้อง

ให้จำนวนหน่วยตามกฎหมายแห่งเมสเป็นดังต่อไปนี้

นาม	๑ วิธิเมตริก	
	อัตรา	อักษรย่อ
เมตริกตัน	= พันกิโลกรัม	ต.
เมตริกควินตัล	= ร้อยกิโลกรัม	คว.
กิโลกรัม	= มูลจำนวนหน่วย	กก.
เฮกโตกรัม	= ร้อยกรัม	ฮก.
เดคากรัม	= สิบกรัม	ดกก.
กรัม	= หนึ่งในพันของหนึ่งกิโลกรัม	ก.

๒๘๓

เดซิกรัม	=	หนึ่งในสิบของหนึ่งกรัม	ดก.
เซนติกรัม	=	หนึ่งในร้อยของหนึ่งกรัม	ชก.
มิลลิกรัม	=	หนึ่งในพันของหนึ่งกรัม	มก.
ไมโครกรัม	=	หนึ่งในพันของหนึ่งมิลลิกรัม	

๒ วิธีประเพณี

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
หยาบลวง	ให้เท่ากับ	หกสิบกิโลกรัม	ห.
ซังหลวง	ให้เท่ากับ	หกร้อยกรัม	ช.
กะหัดหลวง	ให้เท่ากับ	ยี่สิบเซนติกรัม	กต.

ให้กะหัดหลวงเป็นเมตริกกะหัด และให้ใช้สำหรับมณีนี
มีค่าเท่านี้

มาตรา ๑๓

มูลจำนวนหน่วยแห่งความจุสำหรับวัตถุเหลวฤๅวัตถุแห้งนั้น
ให้เป็น ลิตร คือขนาดโวลูมของน้ำบริสุทธิ์ (ปราศจากอากาศ)
หนักหนึ่งกิโลกรัม ในเวลาที่ความหนาวร้อนเสมอขีด ๔ ดีกรี
เซนติเกรด และเมื่อมีความกดของอากาศเป็นอย่างธรรมดา

ให้จำนวนหน่วยตามกฎหมายแห่งความจุเป็นดังต่อไปนี้

๑ วิธีเมตริก

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
กิโลลิตร	=	พันลิตร	กท.
เฮกโตลิตร	=	ร้อยลิตร	ชท.
เดคาลิตร	=	สิบลิตร	ตท.
ลิตร	=	มูลจำนวนหน่วย	ล.
เดซิลิตร	=	หนึ่งในสิบของหนึ่งลิตร	ดล.
เซนติลิตร	=	หนึ่งในร้อยของหนึ่งลิตร	ชล.
มิลลิลิตร	=	หนึ่งในพันของหนึ่งลิตร	มล.
มิโครลิตร	=	หนึ่งในพันของหนึ่งมิลลิลิตร	

๒ วิธีประเพณี

<u>นาม</u>		<u>อัตรา</u>	<u>อักษรย่อ</u>
เกวียนหลวง	ให้เท่ากับ	สองพันลิตร	กว.
บั้นหลวง	ให้เท่ากับ	พันลิตร	บ.
สัดหลวง	ให้เท่ากับ	ยี่สิบลิตร	ส.
ทนานหลวง	ให้เท่ากับ	หนึ่งลิตร	ท.

สำหรับสามัญกิจทั้งปวงอาจถือว่า กิโวลิตรนั้นเทียบเท่ากับ
เมตรเหลี่ยมลูกบาศก์ ลิตรเท่ากับเดซิเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์
และมีลิลิตรเท่ากับเซนติเมตรเหลี่ยมลูกบาศก์

ลัทธิ ๓

การทำ การสั่ง การขาย เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด

มาตรา ๑๔

ให้เสนาบดีมีอำนาจตาม พระราชบัญญัติ^๕ ออกกฏ เสนาบดี
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อธิบาย

- ๑ ชนิดของเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด
- ๒ รายละเอียดและวัตถุ^๕ที่^๕ทำ^๕สิ่ง^๕นั้น^๕ ๗
- ๓ อัตราเพื่อ^๕เหลือ^๕เพื่อ^๕ขาด^๕ใน^๕ เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่อง
วัด ทุกอย่าง

คำอธิบายนี้เสนาบดี จะแก้ไขเพิ่มเติมได้เป็นคราว ๆ ตามที่
จะเห็นสมควร และการแก้ไขเพิ่มเติมที่^๕วัน^๕ ให้^๕ออก^๕ประ
กาศตาม^๕ทำ^๕นอง^๕ที่^๕กำ^๕หนด^๕ไว้^๕ข้าง^๕ต้น^๕นั้น^๕

มาตรา ๑๕

บุคคลผู้ใดปรารถนาจะทำ^๕กิจ^๕ใน^๕ทาง^๕ทำ^๕ สิ่ง^๕ ขาย^๕ ญา^๕ช่อม^๕ เครื่อง
ชั่ง^๕ เครื่อง^๕ตวง^๕ เครื่อง^๕วัด^๕ จะ^๕ต้อง^๕ยื่น^๕ใบ^๕ขอ^๕อา^๕ชญา^๕บัตร^๕สำหรับ^๕
กิจ^๕นั้น^๕ ๆ ต่อ^๕เจ้า^๕พนักงาน^๕ผู้^๕ได้^๕รับ^๕ตั้ง^๕แต่ง^๕ให้^๕ออก^๕อา^๕ชญา^๕บัตร^๕ตาม^๕
พระ^๕ร^๕ม^๕บ^๕ัญ^๕ญัติ^๕

อาชญาบัตรนั้นจะอนุญาตให้ใช้ทั่วพระราชอาณาจักร ฤาใน
มณฑลหนึ่งมณฑลใด ฤาในจังหวัดหนึ่งจังหวัดใดก็ได้

เมื่อเจ้าพนักงานได้รับใบขอ อาชญาบัตร และได้ตรวจสอบ
สวนตามเห็นว่าจำเป็นแล้ว ให้ออกอาชญาบัตรให้ตามที่ขอมา
แล้วให้จดนามและรายการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับผู้ถืออาชญาบัตร
ลงในสมุดทะเบียนที่มีไว้สำหรับกรณี ฤาเจ้าพนักงานอาจปฏิเสธ
ไม่ออกอาชญาบัตรให้ก็ได้ แต่จะต้องแจ้งเหตุผลแห่งการ
ปฏิเสธนี้ให้ผู้ยื่นใบขอนั้นทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

อาชญาบัตรนั้นโอนกันไม่ได้เป็นอันขาด

มาตรา ๑๖

อาชญาบัตรทุกฉบับ ให้ระบุ นามและตำบลที่อยู่ของผู้ถือ
อาชญาบัตร ที่อยู่ที่อนุญาตให้ใช้อาชญาบัตรนั้น ประเภท
กิจการที่อาชญาบัตรนั้นอนุญาตให้ทำ (จะเป็นการทำ การส่ง
การขาย ฤาการช่อมก็ตาม) และรายการอื่นๆ แห่งเครื่องซึ่ง
เครื่องดวง เครื่องวัด ที่ออกอาชญาบัตรให้

ให้ผู้ถืออาชญาบัตรทุกคนปฏิบัติภารกิจของตนให้อยู่ในจำเพาะ
ประเภทการ และในชนิดเครื่องซึ่ง เครื่องดวง เครื่องวัด ตาม
ที่ระบุไว้ในอาชญาบัตรดังกล่าวข้างบนนี้โดยเคร่งครัด จะทำ
นอกเหนืออำนาจในอาชญาบัตรนั้นไม่ได้เป็นอันขาด

มาตรา ๑๗

อาชญาบัตรทั้งปวงนั้น ให้ออกตามแต่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควร มีกำหนดอายุไม่เกิน ๕ ปี

อาชญาบัตรนั้น เจ้าพนักงานซึ่งเสนาบดตั้งแต่งขึ้นสำหรับการนี้อาจสั่งถอนเสียในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าผู้ถืออาชญาบัตรได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งขัดกับข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ ฎกฏเสนาบด ฎา้ขัดกับข้อความที่ระบุไว้ในอาชญาบัตรของตน

ลักษณะ ๔การให้คำรับรอง

มาตรา ๑๘

การให้คำรับรอง เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด นั้นให้ประกอบด้วย การตรวจและการสอบเทียบสิ่งนั้น ๆ กับแบบมาตราที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องทุกประการตามความประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ และกฎเสนาบดแล้ว ให้ประทับตราเครื่องหมายคำรับรองลงที่สิ่งเหล่านั้นทุกสิ่ง

การให้คำรับรองเป็นครั้งแรกสำหรับ เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ภายหลังที่สิ่งนั้น ๆ ได้ทำขึ้น ฎาสั่งเข้ามาได้ชื่อว่า

คำรับรองชั้นแรก การให้คำรับรองเป็นคราวๆ ฤๅการให้คำรับรองซ้ำ ซึ่งเจ้าพนักงานผู้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องกระทำตามคำสั่งของเสนาบดี ฤๅกระทำตามคำขอร้องขอของเจ้าของเครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ถัดไปได้ชื่อว่า คำรับรองชั้นหลัง

มาตรา ๑๙

บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ทั้งปวง ที่พระราชบัญญัตินี้ฤๅกฎเสนาบดีกำหนดให้ใช้ และที่บุคคลผู้ใดใช้ ฤๅอยู่ในความปกครองนั้น ต้องมีตราเครื่องหมายคำรับรองของสำนักงานกลาง ฤๅสำนักงานสาขา ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ก่อน

การขาย ฤๅใช้ ฤๅปกครอง เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ซึ่งมิได้มีตราเครื่องหมายคำรับรองดังกล่าวมา ท่านว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐

บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ที่ผู้ซ่อมได้ซ่อมขึ้นนั้น จะต้องนำส่งสำนักงานกลาง ฤๅสำนักงานสาขา เพื่อได้คำรับรองชั้นหลังเสียก่อนที่จะนำไปให้เจ้าของ ฤๅก่อนที่จะนำออกขาย²⁵⁶⁶

การจำหน่ายสิ่งที่ย่อมขึ้นเหล่านอก โดยมีได้มีคำรับรอง
ชั้นหลัง ทำนว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑

ให้ผู้ทำ ฤๅผู้ส่ง เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ซึ่งได้
รับอาชญาบัตรตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นใบขอคำรับรองชั้นแรก
สำหรับสิ่งที่ทำขึ้น ฤๅส่งเข้ามา ต่อสำนักงานกลาง ฤๅสำนักงาน
สาขา ภายในกำหนดเวลาที่จะได้กะให้ ในกฎเสนาบดี เมื่อเข้า
พนักงานได้รับใบขอเช่นว่านแล้ว ให้วินิจฉัยตามที่เห็นสม
ควรว่า สิ่งเหล่านั้นจะควรให้นำมารับรับรองที่สำนักงาน ฤๅ
เจ้าพนักงานจะควรไปตรวจสอบที่สถานที่ของผู้ถืออาชญาบัตร

มาตรา ๒๒

ให้ผู้ทำ ฤๅผู้ส่ง ฤๅผู้ซ่อม เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด
ทุกคนมีเครื่องหมายส่วนตัว และให้ประทับเครื่องหมายนั้น
ไว้ที่สิ่งทุกสิ่งก่อนส่งสิ่งนั้นมาเพื่อการให้คำรับรอง

เครื่องหมายส่วนตัวทั้งปวงนี้ ให้จัดทะเบียนไว้ที่สำนักงาน
กลาง ฤๅสำนักงานสาขา ห้ามเป็นอันขาดไม่ให้เจ้าพนักงาน
ประทับเครื่องหมายคำรับรองลงที่เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่อง
วัดใด ๆ ซึ่งไม่มีเครื่องหมายส่วนตัวดังว่ามา ฤๅมีเครื่องหมาย

ส่วนตัวแต่ผิดไปจากที่จดทะเบียนไว้ยังสำนักงานกลาง ฤๅสำนักงานสาขา

มาตรา ๒๓

บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง นอกจากผู้ถืออาชญาบัตร มีเครื่องซึ่งเครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ อยู่ในความปกครอง ซึ่งยังมีได้ทำการให้คำรับรอง ฤๅซึ่งบุคคลผู้นั้นมีเหตุผลที่สมควรเชื่อได้ว่าสิ่งนั้น ๆ ไม่ถูกต้องตามความประสงค์ทุกประการของพระราชบัญญัตินี้ ต้องยื่นใบขอคำรับรองสำหรับ เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัดนั้น ๆ

การยื่นใบขอคำรับรองตามที่ว่าไว้ในตอนบนนั้นโดยสมัครเองให้ถือว่าเป็นการยกเว้นผู้ยื่นใบขอให้พ้นจากถูกฟ้องเอาโทษฐานมีสิ่งนั้น ๆ ไว้ในความปกครองอันไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๔

เมื่อความปรากฏขึ้นว่า เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ ที่ได้นำส่งไว้เพื่อการให้คำรับรองนั้น ไม่ถูกต้องตามข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ แม้เจ้าพนักงานผู้รับไว้คำรับให้ เห็นว่าสิ่งนั้น ๆ พอดีจะแก้ไขอย่างไรให้ถูกต้องได้ ให้คืนสิ่งนั้น ๆ แก่ผู้ยื่นใบขอ เพื่อการแก้ไขตั้งแต่วันนั้น และเพื่อการให้คำรับรองใหม่

แต่ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าสิ่งใดที่นำส่งไว้นั้นไม่ถูกต้องตามข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ และจะแก้ไขด้วยประการใด ๆ ที่สมควร ก็ทำไปแก้กลับถูกต้องไม่ได้แล้ว เจ้าพนักงานอาจสั่งให้ทำลายสิ่งนั้น ๆ เสียเพียงที่จะกันมิให้ใช้เป็นเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัดตามพระราชบัญญัตินี้ได้เสียก็ได้ ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้รับและทำลายสิ่งนั้น ๆ จนสิ้นเชิงทีเดียวก็ได้

มาตรา ๒๕

เสนาบดีอาจกำหนดสถานที่และเวลา ตามที่จะเห็นสมควร ให้พ่อค้าทั้งปวงผู้ใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด นำสิ่งนั้น ๆ มาเพื่อการสำรวจ และเพื่อการให้คำรับรอง ถ้าสิ่งนั้นไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่ของพ่อค้านั้น และไม่ใหญ่โตเหลือเกิน ฤยากแก่การยกเคลื่อนที่ ท่านให้ปฏิบัติการต่อบรรดาสิ่งที่นำมานั้น ตามท่านองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้พ่อค้าทั้งปวงผู้ใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ที่ตรึงติดกับที่ ฤที่ใหญ่โตไม่สามารถ ฤยากที่จะยกเคลื่อนที่นั้น แจ้งให้สำนักงานกลาง ฤสำนักงานสาขาทราบการปกครองของตนในสิ่งนั้น ๆ เพื่อจะได้กระทำการสำรวจสิ่งนั้นไปโดยประการที่จะลำบากเป็นอย่างน้อยที่สุดแก่พ่อค้า

การให้นำสิ่งต่างๆ มาตามความในต่อนหนึ่งแห่งมาตรานี้ ให้
ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ปิดประกาศเหล่านั้น
ไว้ในสาธารณสถาน ไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน ก่อนวันกำหนดให้
นำมาขึ้น

มาตรา ๒๖

เพื่อกำกับตรวจตราเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด และ
การใช้สิ่งเหล่านั้นให้เป็นการเรียบร้อย ให้เจ้าพนักงานผู้ทำการ
ในหน้าที่นายตรวจมาตราชั่งตวงวัด มีเครื่องแบบมาตราตามที่
จำเป็นออกสำรวจ และในเวลาสมควรระหว่างเวลาทำการงาน
เจ้าพนักงานอาจเข้าไปในร้าน ฤ็โรงงาน ฤ็สถานที่ใด ๆ ซึ่งน่า
จะเป็นที่เก็บสิ่งนั้น ๆ ไว้สำหรับขายแก่มหาชน ฤ็สำหรับใช้ใน
ทางการค้าขาย ฤ็ในทางใด ๆ และอาจสำรวจบรรดาเครื่องชั่ง
เครื่องตวง เครื่องวัดที่พบเห็นในสถานที่นั้น

เจ้าของฤ็ผู้ปกครองเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด มีหน้าที่
ต้องแสดงบรรดาส่งเหล่านั้นใน ความรักขาของตน ออก เพื่อการ
สำรวจ เมื่อเจ้าพนักงาน ผู้ได้รับ อำนาจโดย ถูกต้อง ขอให้
แสดงออก

อนึ่ง ถ้าเจ้าพนักงานได้รับหลักฐานอันพอเห็นได้ ในชั้นแรก
ว่ามีกรกระทำผิดทางอาญาขึ้นในเรื่องเครื่องชั่ง เครื่องตวง

เครื่องวัด จะเป็ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ฤตาม
มาตรา ๒๓๓ ฤ ๒๓๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ดี ให้เจ้า
พนักงานมีอำนาจที่จะค้นสถานที่ที่ความผิดนั้นกำลังเกิดขึ้น ฤ
ได้เกิดขึ้นแล้ว และให้ยึดเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใดๆ
ดังกล่าวมาที่พบในสถานที่นั้นเสีย

แต่ว่าสิทธิในการสำรวจ และการค้นดังกล่าวมานั้น ไม่หมาย
ความถึงเคหสถานส่วนตัวของบุคคล ซึ่งมีไว้เป็นผู้ถืออาชญา
บัตรตามพระราชบัญญัตินี้ ฤมีไว้เป็นพ่อกี้ ฤเป็นผู้ช้อขาย
เว้นแต่การสำรวจและการค้นนั้น จะกระทำตามหมายพิเศษซึ่ง
เสนาบดี ฤเจ้าพนักงานที่ได้ตั้งแต่งไว้เป็นพิเศษในการนี้ได้
ออกให้ หมายพิเศษนี้ให้ออกเฉพาะเมื่อได้รับหลักฐานอันพอ
เห็นได้ในชั้นแรกว่ามีการกระทำผิดทางอาญาเช่นตามพระราชบัญญัติ
นี้ ฤตามมาตรา ๒๓๓ ฤ ๒๓๔ แห่งประมวลกฎหมาย
อาญาเท่านั้น

เจ้าพนักงานผู้ทำการนำที่นายตรวจมาตราชั่งตวงวัดนั้น จะ
ได้รับประกาศนียบัตรตั้ง ระบุอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ประ
กาศนียบัตรนี้ให้นำออกสำแดงเมื่อจะเข้า ฤจะค้นสถานที่ใด ๆ
ตามข้อบัญญัติแห่งมาตรานี้

มาตรา ๒๓

นายตรวจซึ่งได้ตั้งแต่งขึ้นโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจที่จะปิดเครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ ที่เห็นว่า ไม่ถูกต้องตามความประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ และให้นำ สิ่งนั้นส่งไว้ยังสำนักงานกลาง ฤๅสำนักงานสาขา

ลักษณะ ๕การฟ้องร้องและบทลงโทษ

มาตรา ๒๔

ภายหลังประกาศพระราชกฤษฎีกาบังคับให้ ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งระบไว้ ในมาตรา ๔ บุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ ฤๅตามกฎเสนาบดีในเรื่องเครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด อย่างหนึ่งอย่างใด ท่านว่ากระทำผิดทางอาญา และต้องวางโทษตามที่บัญญัติไว้ใน ๗ มาตราต่อไปนี้

อนึ่งภายหลัง ประกาศให้ ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งระบไว้ ในมาตรา ๓ และถึงแม้ว่ายังไม่มี พระราชกฤษฎีกาบังคับให้ ใช้พระราชบัญญัติก็ตาม บุคคลผู้ใด ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่น ฤๅ ในพาณิชย์กิจใด ๆ สมักใช้เครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ของวิธีที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัตินี้ แต่มิได้ประพฤติให้ถูกต้องตามข้อบัญญัติทั้งปวง ท่านว่ากระทำผิดทางอาญา และต้องวางโทษตามที่บัญญัติไว้ใน ๗ มาตราต่อไปนี้

มาตรา ๒๘

ผู้ใดผู้หนึ่ง ทำ สิ่ง ขาย ญาซ่อมเครื่องซัง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีได้รับ อาชญาบัตรให้ตนกระทำการนั้น ๆ ก่อนตามข้อบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ฤในการยื่นใบขออาชญาบัตร แจ้งข้อความใด ๆ ที่รู้ยู่ว่าเป็นเท็จก็ดี ท่านว่ามีความผิด ต้องรวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี ฤปรับไม่เกินพันบาท ฤจำคุกและปรับ ทั้งสองสถาน

มาตรา ๓๐

ผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้ได้รับอาชญาบัตร เป็นผู้ขายเครื่องซัง เครื่องตวง เครื่องวัด ขายเครื่องซัง เครื่องตวง เครื่องวัด ใด ๆ ที่ไม่มีเครื่องหมายคำรับรองก็ดี ที่ซ่อมขึ้นแล้ว แต่ไม่มี เครื่องหมายคำรับรองซ้าก็ดี ที่ไม่ถูกต้องตามความประสงค์ทุก ประการ ของพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ฤเก็บสิ่งนั้น ๆ ไว้เพื่อขาย ก็ดี ท่านว่ามีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี ฤปรับไม่เกินพันบาท ฤจำคุกและปรับ ทั้งสองสถาน

มาตรา ๓๑

ผู้ใดผู้หนึ่ง ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นฤในพาณิชย์กิจใด ๆ กระทำการซัง ตวง วัด โดยใช้เครื่องซัง เครื่องตวง เครื่องวัด

ฤๅสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่ถูกต้องตามความประสงค์ทุกประการ
 ของพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ฤๅผู้ใดผู้หนึ่งมีเครื่องซึ่ง เครื่องตวง
 เครื่องวัด ดังที่กล่าวมานั้นไว้ในความปกครองของตน เพื่อ
 ใช้ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่น ฤๅในพาณิชย์ใด ๆ ก็ดี ท่านว่า
 มีความผิด ต้องวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี ฤๅปรับไม่เกิน
 พันบาท ฤๅจำคุกและปรับทั้งสองสถาน

มาตรา ๓๒

ผู้ใดผู้หนึ่ง ปลอมแปลงเครื่องหมายใด ๆ ของสำนักงาน
 กลาง ฤๅสำนักงานสาขาก็ดี ฤๅแก้ไขเครื่องหมายนั้นโดย
 เจตนาที่ดี ฤๅลดทอนเครื่องหมายนั้น จากเครื่องซึ่ง เครื่อง
 ตวง เครื่องวัดอันหนึ่งไปใช้กับอีกอันหนึ่งก็ดี ฤๅโดยเจตนา
 เพิ่ม ฤๅลดเครื่องซึ่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ ที่ได้ทำการ
 ให้คำรับรอง และมีเครื่องหมายของสำนักงานกลาง ฤๅของ
 สำนักงานสาขาแล้วก็ดี ท่านว่ามีความผิด ต้องวางโทษ
 จำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินสองพันบาท

ผู้ใดผู้หนึ่ง ใช้ ขาย จำหน่าย ฤๅทอดตลาด เครื่องซึ่ง
 เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ โดยรู้ยู่ที่สิ่งนั้น ๆ มีตราเครื่อง
 หมายปลอมแปลง ฤๅถูกแก้ไขโดยอาการที่กล่าวมาใน

ตอนบนแห่งมาตรานี้ ท่านว่ามีความผิด ต้องวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๓๓

ในคดีทั้งปวงที่ตัวแทนฤๅลูกจ้างกระทำความผิด ที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๕, ๓๐, ๓๑ และ ๓๒ ท่านให้ถือว่านายจ้างเป็นตัวการในคดีความผิดนั้น แต่ว่าความผิดเช่นนั้นต้องได้เกิดขึ้นเพราะเหตุตัวแทน ฤๅลูกจ้างได้กระทำความผิด ฤๅกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง

คำว่า ตัวแทน ฤๅลูกจ้าง ที่ใช้ในมาตรานี้ ท่านให้หมายความว่า บุคคลใด ๆ ซึ่งกระทำการช่วยเหลือในการงานของนายจ้าง รวมทั้งบุคคลใด ๆ ในครอบครัวของนายจ้าง จะเป็นว่าบุคคลนั้น ๆ จะได้รับ薪金รางวัลฤๅไม่ก็ตาม

มาตรา ๓๔

ผู้ใดผู้หนึ่งได้รับอาชญาบัตรเป็นผู้ทำ ฤๅผู้สั่ง ฤๅผู้ซ่อม เครื่องซัง เครื่องตวง เครื่องวัด ไม่นำสิ่งเหล่านี้ส่งเพื่อการให้กำรับรอง ฤๅเพื่อการให้กำรับรองซ้ำก็ดี ไม่ยื่นใบขอรับกำรับรองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐ และ ๒๑ ของพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ท่านว่ามีความผิด ต้องวางโทษจำคุกไม่เกิน

หนึ่งเดือน   ฎาปรับไม่เกินร้อยบาท   ฎาจำคุกและปรับทั้ง
สองสถาน

มาตรา ๓๕

พ่อค้าผู้ใดมีเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ ตามวิธี
ที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัตินี้   อยู่ในความปกครองของตน
ไม่นำสิ่งนั้นส่งเพื่อสำรวจ   และเพื่อการให้คำรับรองตามข้อ
บัญญัติของมาตรา ๒๕ ท่านว่ามีความผิด ต้องรวางโทษจำคุก
ไม่เกินหนึ่งเดือน   ฎาปรับไม่เกินร้อยบาท   ฎาจำคุกและ
ปรับทั้งสองสถาน

มาตรา ๓๖

ภายหลังประกาศพระราชกฤษฎีกาบังคับให้ใช้พระราชบัญญัตินี้
ตั้งระบุไว้ในมาตรา ๔ แล้ว ผู้ใดผู้หนึ่ง ในกิจการต่อเนื่อง
กับผู้อื่น ฎาในพาณิชย์กิจใด ๆ กระทำผิดพระราชบัญญัตินี้ โดย
ใช้มาตราชั่งตวงวัดอย่างไร ๆ นอกออกไปจากอย่างในวิธีที่ตั้งขึ้น
โดยพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

ภายหลังประกาศพระราชกฤษฎีกาที่กล่าวมานั้น ผู้ใดผู้หนึ่ง
ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่น ฎาในพาณิชย์กิจใด ๆ กระทำผิดพระ
ราชบัญญัตินี้โดยซื้อขาย   ฎาทำอย่างไรใดแก่สินค้าที่ส่งเข้ามาใน

พระราชอาณาจักร์ ฤๅสินค้ำที่ส่งออกไปนอกพระราชอาณาจักร์ อันปริมาณแห่งสินค้ำนั้น ได้สำแดงไว้ตามมาตรา ซึ่งดวง วัตของ ต่างประเทศตามมาตรา ๕ โดยมีได้สำแดงปริมาณนั้นเพิ่มขึ้นตาม ตารางเทียบที่เสนาบดีประกาศให้ไว้ ท่านว่าต้องรวางโทษ ปรับไม่เกินห้าสิบบาท

ภายหลังประกาศพระราชกฤษฎีกาที่กล่าวมานั้น ผู้ใดผู้หนึ่ง กระทำผิดพระราชบัญญัตินี้โดย ทำ สิ่ง ขาย ซ่อม ฤๅในกิจการ ต่อเนื่องกับผู้อื่นฤๅในพาณิชย์กิจใด ๆ ไซ้เครื่องซ่ง เครื่องตวง เครื่องวัด อย่างใด นอกออกไปจากอย่างในวิธีที่ตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน ฤๅ ปรับไม่เกินห้าสิบบาท ฤๅจำคุกและปรับทั้งสองสถาน

มาตรา ๓๗

ผู้ใดผู้หนึ่ง ถูกพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิด ตามที่ได้ระบุไว้ในลักษณะนี้แล้ว กระทำความผิดที่ได้ระบุไว้ใน ลักษณะนี้ขึ้นอีก ก่อนเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษครั้งก่อน ได้ล่วงพ้นไปแล้ว ต้องรวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด ที่ทำครั้งหลังนั้นทั้งเพิ่มโทษขึ้นอีกกึ่งหนึ่งด้วย

มาตรา ๓๘

เมื่อได้มี ฤาเชื่อว่าได้มี การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ
นี้เกิดขึ้น เนื่องด้วยเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัดใด ๆ
แล้ว ท่านว่าจะยึดสิ่งนั้น ๆ เสียก็ได้

มาตรา ๓๙

การฟ้องเอาโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าทำได้แต่
เฉพาะเจ้าพนักงานของกรมอัยการ ฤาเจ้าพนักงานซึ่งเสนาบด
ตั้งแต่งขึ้นเพื่อ กระทำการตามข้อ บัญญัติ ของ พระราชบัญญัติ นี้
เท่านั้น

ลักษณะ ๖บทเบ็ดเสร็จ

มาตรา ๔๐

ให้เสนาบดมีอำนาจที่จะตั้งแต่งเจ้าพนักงานในกระทรวงใด ๆ
ให้กระทำการตามข้อบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ เมื่อเป็นการ
จำเป็น

มาตรา ๔๑

ให้เสนาบดมีอำนาจที่จะออกกฎเสนาบด กำหนด
ก. การจัดวาง ระเบียบงาน และธุรการ ของสำนักงาน กลาง
และสำนักงานสาขา

ข. แบบขออาชญาบัตรที่จะออกตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบ
การ เวลาและสถานที่ในการขออาชญาบัตร และการออกอาชญาบัตร
ค่าฤชาธรรมเนียมที่จะต้องเสียในการออกอาชญาบัตร

ค. การจดทะเบียนผู้ถืออาชญาบัตร เครื่องหมายส่วนตัว
ของผู้นั้น สีน้าเครื่องขัง เครื่องทวง เครื่องวัดที่ผู้นั้นมีอยู่
และรายการละเอียดอื่น ๆ ในการทำงานของผู้นั้นตามที่จำเป็น ค่า
ฤชาธรรมเนียมในการลงทะเบียน

ฅ. การจัดวางระเบียบงานและธุระการของการให้คำรับรอง
สถานที่ เวลา และระเบียบการในการขอคำรับรอง เครื่อง
หมายคำรับรองของรัฐบาลที่จะใช้ และระเบียบการใช้เครื่องหมาย
นั้น ค่าฤชาธรรมเนียมในการให้คำรับรอง

ง. ระเบียบการที่จะปฏิบัติให้เป็นที่ไปตามความประสงค์ของ
พระราชบัญญัตินี้

บรรดากฎหมายที่ออกให้ใช้และให้ดำเนินการตามพระราช
บัญญัตินี้ ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้กฏนั้น
ตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

มาตรา ๔๒

ให้เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าหน้าที่จัดการทั้งปวงตาม
พระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๗ ธันวาคม หน้า ๑๗๓)

กฎระเบียบการที่ ๒

เรื่องแก้ไขความในข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีที่ ๔

ด้วยตามความในกฎเสนาบดีที่ ๔ เรื่องกำหนดหน้าที่ราชการ
ชั่วคราวสำหรับกรมที่มีราชการเกี่ยวกัน ในกรุงเทพฯ ข้อ ๓ (ข)
ซึ่งมีความว่า เมื่อผู้บัญชาการตำรวจพระนครบาลได้รับความ
เห็นชอบจากสมุหพระนครบาลแล้ว มีอำนาจที่จะเลื่อนและลด
ชั้นตำแหน่งเงินเดือนเจ้าพนักงานตำรวจพระนครบาลได้ตั้งแต่ชั้น
สารวัตแขวงลงไป ๆ ล ๆ นั้น

บัดนี้เห็นสมควรที่จะต้องแก้ไข เพื่อให้การพิจารณาได้
เป็นไปโดยทั่วถึงในวงกว้าง เพราะงบประมาณเงินเดือนนาย
ตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธรควรจะเป็นหมวดสากลทั่วไป

เพราะฉะนั้น ให้ยกเลิกความในข้อ (ข) ข้อ ๓ แห่งกฎ
ฉบับนั้นเสีย เมื่อผู้บัญชาการตำรวจพระนครบาลพิจารณา
เห็นสมควรจะเลื่อนและลดชั้น ตำแหน่ง เจ้าพนักงานตำรวจพระ
นครบาลผู้ใด และก่อนที่จะส่งการลงไปให้นำเสนอต่อสมุห
พระนครบาลเมื่อเห็นชอบแล้ว ให้ขออนุญาตไปยังเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย เพื่อออกคำสั่งตามระเบียบราชการ

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดี

กฎระเบียบการที่ ๗

ว่าด้วยระเบียบการแต่งตั้งย้ายดอนสับเปลี่ยน
เจ้าพนักงานท้องที่ซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย

เนื่องจากที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมการปกครอง
ท้องที่เป็นกระทรวงเดียวกันแล้ว แต่ระเบียบการแต่งตั้งย้าย
ดอนสับเปลี่ยนตำแหน่งข้าราชการ บางพแนกยังไม่ลงระเบียบ
เดียวกันได้ เพราะต่างมีข้อบังคับและวิธีปฏิบัติราชการแตก
ต่างกันอยู่ สมควรจะรวบรวมวางระเบียบการให้เป็นไปอย่าง
เดียวกัน ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งย้ายดอน
สับเปลี่ยนได้พิจารณาประโยชน์ราชการ จึงได้ตั้งข้อบังคับ
ขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

การแต่งตั้งข้าราชการพแนกปกครอง

กองมณฑล

๑ ตำแหน่งมหาดเล็กรายงาน ผู้ที่จะเป็นมหาดเล็กรายงาน
จะต้องเป็นนักเรียนรัฐประศาสนศาสตร์จำพวกเดียวกันเท่านั้น และ
คามธรรมดาจะต้องเป็นนักเรียนที่รับราชการอยู่แล้วในตำแหน่ง
ปลัดอำเภอ

ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่เจ้ากระทรวงจะเลือกสรรตั้งแต่ง
ถ้าตำแหน่งมหาดเล็กกราชงานมณฑลใดว่างลง ให้บอกขอ
เข้าไปยังกระทรวงมหาดไทย แต่ถ้ามณฑลใดมีนักเรียนรัฐ
ประศาสตร์ที่เป็นปลัดอำเภออยู่แล้วสมควรจะรับตำแหน่งได้
จะบอกขออนุญาตโดยเจาะจงไปก็ได้

๒ ตำแหน่งเสมียนตรามณฑล เป็นตำแหน่งที่จะต้องเป็น
ผู้มีความรู้ในการบัญชี และจะต้องเป็นผู้มีหลักถานพอสมควร
แก่น้ำที่ที่จะยึดถือเงินทองด้วย

ตามธรรมดาเป็นตำแหน่งที่เจ้ากระทรวงจะเลือกสรรส่งมา
แต่ถ้ามณฑลใดมีเสมียนตราจังหวัดที่สมควรจะเลื่อนขึ้นเป็น
เสมียนตรามณฑลได้ ก็อนุญาตให้สมุหเทศาภิบาลหรือสมุห
พระนครบาลมีอำนาจที่จะย้ายถอนมารับตำแหน่งได้ แล้วบอก
ไปยังกระทรวงให้ทราบ

แต่ถ้าไม่ใช่ผู้ที่เป็นเสมียนตราจังหวัดอยู่แล้ว จะต้องบอก
ขออนุญาตไปยังกระทรวง และก่อนที่กระทรวงจะอนุญาต
หรือไม่ อาจเรียกตัวไปสอบสวนเสียก่อนก็ได้

๓ ตำแหน่งเลขานุการมณฑล เป็นตำแหน่งที่จะช่วยเหลือ
ประจำตัวสมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลโดยตรง

ตำแหน่งนี้สมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลมีอำนาจที่จะตั้งแต่งตั้งถอดถอนได้ตามแต่จะเห็นสมควร (เมื่อไม่เป็นผู้ที่เสียหายหรือต้องทำหน้าที่ไม่สมควรจะเป็นข้าราชการ) แล้วจึงบอกไปให้กระทรวงทราบตามระเบียบ

ตำแหน่งนี้ ตามธรรมเนียมตามสมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลต้องย้ายท้องที่แล้ว ขอมให้ย้ายสับเปลี่ยนตามตัวสมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลไปได้ เว้นไว้แต่จะขัดข้องด้วยการซ้อนตัวกัน (คือมีตัวอยู่แล้ว ยังมีได้มีการย้ายถอนเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่จะไปรับข้างหน้านั้น)

ข้าราชการพเนกปกครอง

กองจังหวัด

๑ ตำแหน่งปลัดจังหวัด ให้เป็นไปเช่นเดียวกับการตั้งตำแหน่งนายอำเภอ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

๒ ตำแหน่งเจ้าจังหวัด เป็นเจ้าหน้าที่ในพเนกมหาดไทยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดนั้นๆ จะเลือกสรร และเมื่อสมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลเห็นชอบด้วยแล้ว ก็อนุญาตให้ตั้งแต่งตั้งได้ในจำพวกต่อไปนี้ คือ

(๑) เป็นนักเรียนรัฐประศาสตร์ หรือ

(๒) เป็นผู้สอบไล่สำรองปลัดอำเภอได้ หรือ

(๓) เป็นผู้มีความสามารถที่จะเลื่อนขึ้นจากตำแหน่งอื่นซึ่งได้รับราชการอยู่แล้ว และให้บอกไปยังกระทรวงให้ทราบเมื่อได้มีการตั้งแต่งตั้งขึ้น

๓ ตำแหน่งเสมียนตราจังหวัด ตำแหน่งนี้การแต่งตั้งให้กระทำได้เช่นเดียวกับเจ้าจังหวัด แต่เสมียนตราเป็นตำแหน่งที่จะต้องมีความรู้ในทางภาษาบาลี และเป็นผู้ที่สมควรจะไว้วางใจในการเงินทองด้วย ฉะนั้นก่อนที่จะอนุญาตให้รับตำแหน่งให้สมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลมีอำนาจที่จะให้เสมียนตรามณฑล หรือเจ้านายที่หนึ่งนำที่ใดที่มีความรู้ในทางภาษาบาลี สอบสวนวุฒิให้เห็นสมควรต้องแท้ หรือพิจารณาหลักฐานให้ตระหนักแน่เสียก่อน และเมื่อได้สั่งการไปเป็นผลแล้ว ให้บอกการตั้งแต่งตั้งไปยังกระทรวงให้ทราบด้วย

๔ ตำแหน่งอักษรเลข เป็นตำแหน่งเลขานุการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัด มีอำนาจที่จะเลือกสรรแต่งตั้งถอดถอนได้ตามความพอใจ แล้วจึงบอกตามลำดับไปเพื่อให้ทราบถึงกระทรวง (แต่ผู้ที่จะตั้งแต่งตั้งขึ้นต้องไม่เป็นผู้มีความเสียหายหรือมีข้อขัดขวางที่ไม่สมควรจะเป็นข้าราชการ)

ตำแหน่งนี้ตามธรรมดาถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดต้องย้ายท้องที่แล้ว ขอมให้ย้ายสับเปลี่ยนตามตัวผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดไปได้ เว้นไว้แต่จะขัดข้องด้วยการซ้อนตัวกัน (คือมีตัวอยู่แล้ว ยังมีได้มีการย้ายถอนเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่จะไปรับข้างนั้น)

คณะกรรมการอำเภอ

๑ ตำแหน่งนายอำเภอ เกี่ยวแก่เป็นผู้ปกครองทุนบำรุงประชาชนในท้องที่ ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ให้เป็นที่สมุหเทศาภิบาลที่จะเลือกสรรตั้งแต่ง แต่โดยอนุมัติของเสนาบดี

ตำแหน่งนี้ให้มีระเบียบไว้ว่า ผู้ที่จะได้รับเลือกสรรเป็นนายอำเภอนั้น

- (๑) ต้องเป็นนักเรียนรัฐประศาสนตร์ หรือ
- (๒) เป็นผู้ที่สอบไล่อบรมสำรองนายอำเภอได้ หรือ
- (๓) เลื่อนขึ้นจากตำแหน่งปลัดอำเภอซึ่งเป็นผู้มีความสามารถเป็นพิเศษ
- (๔) เป็นผู้มียุขสมควร (คือถ้าได้อายุไม่ต่ำกว่า ๒๘ ปีได้จะดี)

แต่ตำแหน่งนายอำเภอนี้ ตามธรรมดากระทรวงจะพิจารณาในวงกว้างทั่วไปอย่างหนึ่ง และเกี่ยวแก่ที่จะต้องเลือกสรรจากนักเรียนรัฐประศาสนตร์อีกส่วนหนึ่งก่อน

ฉะนั้น การแต่งตั้งนายอำเภอชั้นต้นจึงให้บอกขออนุมัติไปยัง
เจ้ากระทรวงเสียก่อนจึงแต่งตั้งไป

(ทั้งนี้ไม่เป็นการขัดขวางแก่เหตุผลพิเศษที่อาจมีได้เฉพาะ
ท้องถิ่นบางแห่งที่กั้นดาร หรือที่ต้องการบุคคลมีความรู้พิเศษ
สำหรับท้องถิ่น ซึ่งสมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาล
มีโอกาสเลือกสรร และเสนอเหตุผลความจำเป็นไปขออนุญาต
เป็นเฉพาะราย หรือมีเหตุผลที่เจ้ากระทรวงเห็นสมควรจะมีการ
เปลี่ยนแปลงจากตำแหน่งนำที่อื่นซึ่งมีกันเดียวกัน หรือเทียบเคียง
ด้วยชั้นนายอำเภออยู่แล้ว เพื่อประโยชน์ราชการในบางคราว)

๒ ตำแหน่งปลัดอำเภอ ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่
ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดเป็นผู้เลือกสรร และ
เป็น อำนาจ สมุหเทศาภิบาล หรือ สมุหพระนครบาลจะ สั่งการตั้ง
แต่งตั้งได้แต่จะต้องเป็นบุคคลเหล่านี้ คือ

- (๑) เป็นนักเรียนรัฐประศาสตร์ หรือ
- (๒) เป็นผู้ที่สอบไล่สำเร็จปลัดอำเภอได้

เมื่อได้แต่งตั้งไปแล้ว ให้บอกไปยังกระทรวงให้ทราบ

ถ้าไม่ใช่เป็นบุคคลในจำพวกที่กำหนดไว้ แต่ผู้ว่าราชการ
จังหวัดหรือนครบาลจังหวัด และสมุหเทศาภิบาลหรือสมุห
พระนครบาลมีความเห็นสอดคล้อง ต้องกันว่าสมควรจะให้รับ

ตำแหน่งเป็นพิเศษด้วยความสามารถกล้าหาญ หรือด้วยการ
 จําเป็นแก่ภูมิประเทศสถานใด ๆ ฯลฯ ให้บอกขออนุญาตต่อ
 กระทรวงเสียก่อน

ข้าราชการพเนกอัยการ

ตำแหน่งพนักงานอัยการนั้น ตามธรรมดาเป็นตำแหน่งที่
 ต้องมีความรู้ในทางการโดยเฉาะ ตามประกาศรวมอัยการลง
 วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ กำหนดไว้ว่า อัยการมณฑล
 และอัยการจังหวัดให้เป็นหน้าที่เสนาบดีเจ้ากระทรวงเป็นผู้จัดสรร
 ตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาต ส่วนพนักงานอัยการชั้นรองลงมา
 ให้เป็นหน้าที่อธิบดีกรมอัยการเลือกสรรตั้งขึ้นโดยอนุมัติเสนาบดี
 ฉะนั้น ถ้าตำแหน่งอัยการว่างลง ให้บอกขออนุญาตไปยัง
 กระทรวงและเห็นผู้ใดสมควรจะเสนอไปโดยเจาะจงก็ได้

ข้าราชการฝ่ายตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธร

ตำแหน่งเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธรนั้น
 ตามธรรมดาเป็นหน้าที่บางอย่างเกี่ยวข้องกับราชการทหาร จะต้องเป็น
 บุคคลที่ได้มีการสั่งสอนสำเร็จวิชาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
 เพราะฉะนั้น การตั้งตำแหน่งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ตาม
 ธรรมดาจะต้องบอกขอจากกระทรวงให้จัดส่งไป แต่ถ้าสมุห
 เทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาล เห็นสมควรแก่ผู้ใด ที่มีความ

สามารถเป็นพิเศษ หรือว่าเป็นการสมควรที่จะเลื่อนขึ้นจากนาย
ตำรวจชั้นประทวนผู้ซึ่งมีความดีความชอบเป็นพิเศษแล้ว ให้
เสนอไปยังกระทรวงเพื่อพิจารณาก่อน

ส่วนนายตำรวจชั้นประทวนนั้น การแต่งตั้งจะต้องเป็นไป
ตามระเบียบข้อบังคับสำหรับกรมตำรวจที่คงใช้อยู่

ข้าราชการพเนกสาธารณสุข

จำพวกนายแพทย์ ซึ่งเป็นข้าราชการพเนกสาธารณสุขนั้น
จะต้องเป็นผู้มีวิชาเป็นพิเศษ การแต่งตั้งให้บอกออกไปยังเจ้า
กระทรวง เพื่อได้เลือกคัดจัดส่งมาให้เหมาะแก่คุณวิชาในหน้าที่
นั้น

ส่วนพนักงานสาธารณสุขซึ่งไม่ใช่เป็นแพทย์นั้น การตั้ง
แต่งตั้งจะต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ สำหรับกรมสาธารณสุข
ที่คงใช้อยู่

ว่าด้วยการถอดถอนและความผิด

การถอดถอนข้าราชการเหล่านี้ เมื่อมีความผิด ให้เป็นไป
เช่นเดียวกับอำนาจในการตั้ง กล่าวคือ

๑ ตำแหน่งใดที่มีอำนาจตั้งได้ ให้ผู้ตั้งมีอำนาจที่จะสั่ง
ถอดถอนออกจากตำแหน่งด้วย แล้วมีใบบอกไปตามลำดับชั้น
จนถึงกระทรวงให้ทราบตามระเบียบ

๒ ตำแหน่งใด เป็นตำแหน่งที่เจ้ากระทรวงเป็นผู้แต่งตั้งหรือ อนุญาตให้แต่งตั้ง การถอดถอนออกจากตำแหน่งก็จะต้องบอก ขออนุญาตประดุจเดียวกัน เว้นแต่ถ้าเป็นเรื่องการทุจริต หรือ เป็นความผิดร้ายแรงในทางการ หรือทางความประพฤติ เมื่อ ได้ตั้งกรรมการสอบสวน หรือพิจารณาเหตุผลเห็นสมควรแล้ว หรือเป็นเรื่องปัจจุบันทันด่วนที่จะร้องไว้ ไม่ได้ ก็ให้สมุห เทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลมีอำนาจที่จะสั่งพัก หรือให้ งดราชการเสียก่อนได้ดังนี้ คือ

(๑) ข้าราชการฝ่ายปกครองท้องที่ ตั้งแต่ชั้นนายอำเภอ ลงไป

(๒) ข้าราชการพเนกอัยการ ตั้งแต่ชั้นอัยการจังหวัดลงไป

(๓) ข้าราชการพเนกตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธร ตั้งแต่ชั้นสารวัตใหญ่ หรือผู้บังคับกองลงไป

(๔) ข้าราชการพเนกสาธารณสุข ตั้งแต่ชั้นสาธารณสุข จังหวัดลงไป

แต่ทั้งนี้ให้พึงเข้าใจว่า การสั่งเช่นนี้เป็นแต่งตั้งที่ราชการ ชั่วคราว ซึ่งเจ้ากระทรวงจะได้วินิจฉัยอีกชั้นหนึ่ง และให้ถือ เอาคำวินิจฉัยของเจ้ากระทรวงเป็นยุติเด็ดขาด

ฉะนั้น เมื่อได้ส่งพักแล้ว จึงต้องรีบบอกให้กระทรวงทราบ โดยเร็วพร้อมด้วยเหตุผลและหลักฐาน เพื่อกระทรวงจะได้ พิจารณาและสั่งการตามที่เห็นสมควรและยุติธรรม

การตั้งกรรมการวินิจฉัยความผิด

ข้าราชการเหล่านี้ ถ้าจะมีผิดถึงถอดถอนจากตำแหน่ง ก็นับว่า เป็นโทษอย่างแรงที่ผู้นั้นจะได้รับ และถ้าผลแห่งกรณีนั้น เป็นเรื่องจำเป็นจะต้องมีการวินิจฉัยความเท็จจริงก็ดี หรือมีปัญหา ที่เคลือบแคลงอยู่ก็ดี (นอกจากความผิดในทางารซึ่งแสดงผล อยู่แล้ว) ให้ผู้มีอำนาจที่จะสั่งการถอดถอนนั้นสั่งตั้งกรรมการ ขึ้นสอบสวนวินิจฉัยให้่องแก่เสียก่อนว่า จะมีความเท็จจริง เพียงไร และจะสมควรด้วยโทษอย่างไร

กรรมการที่จะตั้งขึ้นนั้น ให้เลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย เป็นคณะไม่ต่ำกว่า ๓ นาย ผู้ที่เป็นประธานกรรมการควรจะเป็น ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่สูงกว่าผู้ที่จะถูกวินิจฉัยความผิดนั้น

ความผิดใดที่เกี่ยวข้องแก่การล่วงละเมิด พระราชกำหนด กฎหมายในทางอาญา เมื่อยุติด้วยความเห็นให้มีการฟ้องร้อง ว่ากล่าวกันในโรงศาล และคดีนั้นเป็นเรื่องทุจริตต่อหน้าที่ หรือ เป็นกรณีที่ต้องข้อรังเกียจในทางราชการ สมุหเทศาภิบาล หรือสมุหพระนครบาลเห็นว่า ไม่สมควรจะคงตำแหน่งต่อไป

และถ้าเป็นตำแหน่งที่สมุหเทศาภิบาล หรือสมุหพระนครบาล
มีอำนาจตั้งแล้ว สมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลก็มี
อำนาจที่จะสั่งเอาตัวออกจากตำแหน่งได้ แต่ถ้าเป็นตำแหน่ง
ที่เจ้ากระทรวงตั้งก็ให้มีใบบอกเสนอเข้าไปให้พิจารณาก่อน ถ้า
ไม่ใช่เป็นเรื่องกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นข้อคัดใน
ตำแหน่งหน้าที่แล้ว ก็ควรจะรอไว้วินิจฉัยเมื่อคดีถึงที่สุด และ
ถ้าคดีใดผู้ต้องหาถูกงดจ่ายเงินเดือนในระหว่างคดีตามข้อบังคับ
ด้วยแล้ว เมื่อคดีสำเร็จเด็ดขาดในชั้นศาลประการใดให้ยกมา
เป็นข้อวินิจฉัยถึงการที่จะให้ออกจากตำแหน่งหรือไม่ออก และ
การจ่ายเงินเดือนในระหว่างคดีอีกครั้งหนึ่ง คือ

๑ ถ้าการพิจารณาได้ความจริงถึงต้องรับพระราชอาญาจำคุก
แล้วให้สั่งขาดจากตำแหน่งและงดจ่ายเงินเดือนที่ถูกงดนั้นด้วย
(ถึงงดจ่ายไว้)

๒ ถ้าเป็นแต่ถูกลงโทษเพียงปรับไหม หรือภาคทัณฑ์ หรือ
รอการลงอาญาไว้แล้ว จะต้องพิจารณาประกอบถึงเหตุว่าเป็นการ
ปรับภัย ในทางการแก่ผู้ที่เป็นข้าราชการ สมควรจะออกจาก
ตำแหน่งหน้าที่ด้วยหรือไม่ ถ้าเป็นการสมควรจะต้องออกแล้ว
เงินเดือนในระหว่างคดีก็เป็นอันให้ระงับการจ่ายต่อไป ถ้าไม่ถึง

แก่เป็นเหตุที่จะต้องออกจากตำแหน่งนำที่แล้วก็ให้พิจารณาถึงเงินเดือนระหว่างงด (ถ้าจ่ายไว้) ว่าจะควรจ่ายเต็มหรือจ่ายเพียงไร สุดแต่จะสมควรด้วยเหตุผล

๓ ถ้าศาลพิพากษาว่าไม่มีความผิดเป็นอันพ้นมลทินนิลโทษแล้ว ก็เป็นอันคงตำแหน่งนำที่ราชการสืบไป เมื่อดังนั้นเงินเดือนในระหว่างงด (ถ้าได้ตั้งไว้) ก็เป็นอันเบิกจ่ายได้ตามอัตรา

คดีชนิดใดสมควรจะถูกพัก หรืองดจ่ายเงินเดือนในระหว่างคดี ได้มีข้อบังคับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติอยู่แล้ว แต่ถึงกระนั้นก็เป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยจะต้องใช้ความพิจารณาให้รอบคอบ ข้อที่ควรระวังก็คือ ถูกพักอยู่เปล่า ๆ แล้วและยังจะต้องจ่ายเงินเดือนให้ ในระหว่างพัก โดยไม่ได้ทำประโยชน์การทำงานอย่างใดนั้น จะไม่ส่งพักเสียก็ยิ่งดีกว่า

ว่าด้วยการย้ายสับเปลี่ยนท้องที่

การย้ายสับเปลี่ยน ถ้าในเขตจังหวัดหรือมณฑลเดียวกัน ให้สมุหเทศาภิบาลหรือสมุหพระนครบาลมีอำนาจสั่งการได้ คือ

๑ ข้าราชการพเนกปกครอง ตั้งแต่ชั้นนายอำเภอลงไป (เฉพาะปลัดจังหวัด แม้จะมีตำแหน่งและอัตราเงินเดือนเป็นชั้นเดียวกับนายอำเภอก็จริง แต่ตามธรรมดาเป็นตำแหน่งรองจาก

ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่จะต้องเป็นผู้
บังคับบัญชาการบ้านเมืองแทนในบวงครว จึงสมควรได้รับ
ความปลุกษาหาฤาเห็นชอบจากกระทรวงเสีก่อน)

๒ ข้าราชการพแนกอัยการ ตั้งแต่ชั้นตำแหน่งแพ่งลงไป

๓ ข้าราชการพแนกตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธร
ตั้งแต่ชั้นสารวัตใหญ่หรือผู้บังคับกองลงไป

๔ ข้าราชการพแนกสาธารณสุข ตั้งแต่ชั้นสาธารณสุขจังหวัด
ลงไป

แล้วให้บอกชี้แจงเหตุผลความจำเป็น ที่กระทำเช่นนั้น ไปยัง
กระทรวงให้ทราบตามระเบียบทุกครว (การย้ายเปลี่ยน
สาธารณสุขนั้น ถ้าจะเป็นการแก้ไขระเบียบการสาธารณสุข
เช่นย้ายพนักงานสาธารณสุขใดไปประจำอยู่ที่ท้องที่อื่น ซึ่งใน
ขณะนั้นยังไม่มีตำแหน่งประจำเช่นนั้นแล้ว จะต้องปลุกษาหาฤา
ขอความเห็นของเจ้ากระทรวงก่อน)

ว่าด้วยการตั้งหรือเลื่อนชั้นเงินเดือน

การตั้ง และเลื่อนชั้นเงินเดือน ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย
นั้นให้เป็นไปดังนี้ คือ

๑ ถ้าเป็นตำแหน่งงบประมาณหมวดมณฑลแล้ว ชั้นเสมียนลงไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนครบาลจังหวัด มีอำนาจสั่ง ตั้ง และขึ้นได้ ถ้าเป็นชั้นเจ้าพนักงานให้เป็นอำนาจสมุหเทศาภิบาล หรือสมุหพระนครบาลเป็นผู้สั่งแต่งตั้งแล้ว ให้บอกไปยังกระทรวงให้ทราบด้วย

แต่ทั้งนี้ จะต้องปฏิบัติการไปตามระเบียบข้อบังคับในการเบิกจ่ายเงินเดือน

และอย่างไรก็ดี การตั้งเงินเดือนต้องตั้งในชั้นต่ำของตำแหน่งนั้นก่อน เว้นแต่ผู้นั้นได้รับเงินเดือนอยู่แล้วสูงกว่าชั้นต่ำ จะให้เท่ากันก็ได้ การเลื่อนชั้นเงินเดือน ตามธรรมดาจะขึ้นหรือเลื่อนชั้นได้แต่เพียงไม่เกินกว่าปีละครั้ง และไม่ข้ามชั้น เว้นไว้แต่จะมีความดีความชอบเป็นพิเศษ และจะต้องบอกขออนุญาตต่อกระทรวงก่อน

๒ ถ้าตำแหน่งใดตามงบประมาณเป็นหมวดสากลทั่วไปแล้ว การที่จะขึ้นเงินเดือนเลื่อนชั้น จะต้องบอกขออนุญาตไปยังกระทรวงเพื่อพิจารณาก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะสั่งการเบิกจ่ายได้

ระเบียบการ

ในการตั้งแต่งย้ายถอนสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่เหล่านี้ (นอก จากตำแหน่งที่เป็นไปโดยพระบรมราชานุญาต ซึ่งได้ประกาศ แจ้งความโดยเฉพาะตามคราวที่เปลี่ยนแปลงนั้นแล้ว) ให้เจ้าหน้าที่ พเนกการรวบรวม ทำเป็นคำสั่ง ในนามกระทรวงมหาดไทย แจ้งความให้ทราบเป็นรายเดือน ๆ ละครึ่ง ระเบียบข้อบังคับใด ที่ขัดกับกฎฉบับนี้ ให้เป็นอันยกเลิกเสียและให้ปฏิบัติตาม กฎฉบับนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

แต่ทั้งนี้ให้พึงเข้าใจว่า มณฑลใดที่มีอุปราชประจำภาคอยู่แล้ว วิถีปฏิบัติการในเรื่องบอกขอตั้งแต่งถอดถอนย้ายข้าราชการตั้งแต่ ชั้นนายอำเภอขึ้นไป จะต้องได้รับอนุมัติหรือความเห็นชอบ จากอุปราชเสียก่อนตามความในประกาศลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ นั้นด้วย

กระทรวงมหาดไทย

กฎให้ ไว้ณวันที่ ๒๒ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๖ มกราคม หน้า ๒๓๗)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลมหาสารคาม

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อ
เห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระ
ราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลมหาสารคาม
เพิ่มขึ้นอีก ๒๓ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๖ มกราคม หน้า ๒๓๓)

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
มหาราชบุรี	ลำปาง	เมืองลำปาง	น่านอง หนองยาง ปากด้วย ห้วยฮี
		เมืองงาว	หลวงใต้ นาแก บ้านอ่อน บ้านโป่ง
		เมืองเถิน	ปงเตา บ้านท่า แม่วะ ห้วยแก้ว แม่ปะ แม่มอก เวียงมอก บ้านไร่ แม่ถอด แม่พู่

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
มหาราษฏร์	ลำปาง	เมืองเงิน กิ่งแม่พลิก	บ้านโป่ง แม่พลิกลุ่ม แม่ป๋ น้ำดิบ ผาบ้ง

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบกแก้ไขเพิ่มเติม

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้แก้ไขข้อความในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก ที่ได้ตราไว้ ณ วันที่ ๒๘ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๒ ดังต่อไปนี้

(๑) มาตรา ๓๔ ข้อ ๒ ฉะเพาะความว่า “สมุหบัญชีย์และ” ให้ขีดฆ่าออกเสีย

(๒) มาตรา ๓๕ ข้อ ๕ ฉะเพาะความว่า “ผู้ซึ่งไม่ทำการอยู่ในโรงพยาบาลของสภากาชาดสยามใช้เครื่องหมายกาชาด” ให้ขีดฆ่าออกเสีย

พระราชกำหนดนี้ ให้ไว้วันที่ ๘ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๓ มกราคม หน้า ๒๓๖)

ประกาศ

ห้ามมิให้ ใช้เครื่องมือชนิดอนต่าง ๆ แหทอด
ยาวกว่า ๖ ศอก ซ้อนใหญ่ และเครื่องกางกั้น
ทางปลาเดิน กระทำการจับสัตว์น้ำ ในลำน้ำ
แควป่าสัก ตั้งแต่ประตูน้ำท่าหลวงไปจนถึงแก่งคอย
ท้องที่จังหวัดสระบุรี

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุภโยคเกษม เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความใน
มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำสก ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔)
“ให้เสนาบดีมีอำนาจที่จะห้ามมิให้ ใช้เครื่องมืออย่างหนึ่งอย่าง
ใด ในท้องที่แห่งหนึ่งแห่งใดได้” นั้น บัดนี้ปรากฏว่ามีบุคคล
บางจำพวกได้นำเครื่องมืออนชนิดต่าง ๆ แหทอดยาวเกินกว่า
๖ ศอก ซ้อนใหญ่ และเครื่องกางกั้นปิดทางปลาเดิน ลงกระทำ
การจับสัตว์น้ำในลำน้ำแควป่าสัก ซึ่งเป็นทางเดินของสัตว์น้ำ
เข้าไปอาศัยวางไข่เกิดพืชพรรณในน้ำ ๆ ติดต่อกับลำคลองที่
บริษัทชุดคลองแลคูนาสยามและกระทรวงเกษตรราธิการได้ขุดไว้
ลำน้ำแควป่าสักนี้เป็นที่แคบตัน สัตว์น้ำไม่มีทางหลบหลีก
กระทำให้พืชพรรณสัตว์น้ำสูญเสียได้

๓๒๓

เพราะฉะนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดใช้เครื่องมืออวนชนิดต่างๆ แห
ทอดยาวเกินกว่า ๖ สอกก ซ้อนใหญ่ และเครื่องกางกั้นปิดทาง
ปลาเดิน กระทำการจับสัตว์น้ำในลำน้ำแควป่าสัก ตั้งแต่ประตูน้ำ
ทำหลวงไปจนถึงแก่งคอย ท้องที่จังหวัดสระบุรี ประมาณยาว
ตามลำน้ำ ๕๕๐ เส้น เพื่อเป็นการบำรุงสัตว์น้ำให้เจริญยิ่งขึ้น
ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๖๖ นี้เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโชคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๓ มกราคม หน้า ๒๓๗)

พระราชบัญญัติแก้ไข

พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท

รัตนโกสินทรศก ๑๓๐

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมังกุลเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงพาณิชย์ขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงในพาณิชย์การ ของบ้านเมือง แล้วนั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะมอบการสำรวจ และการกำกับตรวจตราหุ้นส่วนและบริษัท ที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไป ดังนี้

มาตรา ๑ ให้เรียกกฎหมายนี้ว่า พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทรศก ๑๓๐

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในมาตรา ๖, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖ และ ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ คำว่า เสนาบดี กระทรวงยุติธรรม ให้เปลี่ยนเป็นว่า เสนาบดี กระทรวงพาณิชย์

มาตรา ๔ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมตั้งขึ้นแล้วโดยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ นั้น ให้โอนไปขึ้นกระทรวงพาณิชย์

มาตรา ๕ กฎเสนาบดีและกฎข้อบังคับใด ๆ ที่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมได้ออกแล้วตามมาตรา ๙, ๑๑ และ ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ นั้น ให้คงใช้ต่อไป และให้ถือเหมือนหนึ่งว่ากฎนั้น ๆ เป็นกฎเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

มาตรา ๖ ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติแก้ไขนี้ตามหน้าที่ของตน

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศ

โอนงานการจดทะเบียนบริษัทพระราชทานอำนาจพิเศษ

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเห็นว่า งานการจดทะเบียนบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยหนังสือพระราชทานอำนาจพิเศษในกระทรวงเกษตรราชการนั้น สมควรโอนไปไว้ในพแนกทะเบียนการค้าของกระทรวงพาณิชย์ อันเป็นกระทรวงมีหน้าที่โดยตรงในพาณิชย์การ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนกองจดทะเบียนบริษัทที่ได้พระราชทานอำนาจพิเศษจากกระทรวงเกษตรราชการไปขึ้นสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

บรรดาอำนาจที่ระบุในหนังสือพระราชทานอำนาจพิเศษสำหรับบริษัททั้งหลาย คือ

- (๑) บริษัทธรรางพระพุทธรบาท
- (๒) บริษัทธรรางไทย
- (๓) บริษัทอนินิเนียร์ริงโซไซเอตี้ออฟสยาม
- (๔) บริษัทเบงกีสยามกัมมาจล
- (๕) บริษัทแม่น้ำโมเตอร์โบต
- (๖) บริษัทเรือไฟไทย

- (๗) บริษัทศรีราชา
- (๘) บริษัทรถไฟแม่กลอง
- (๙) บริษัทเรือเมล์จันทยาม
- (๑๐) บริษัทยางบางนารา
- (๑๑) บริษัทรถไฟปากน้ำ
- (๑๒) บริษัทหัตถกรรมสยาม

ว่าเป็นอำนาจของเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการนั้น แต่
บัดนี้ไป ให้เปลี่ยนเป็นอำนาจของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์
ทั้งสิ้น

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็น
ปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๐ มกราคม หน้า ๒๔๑)

ประกาศพระบรมราชโองการ

ตั้งกรมทะเบียนการค้า

และตั้งที่ปรึกษากฎหมายแห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริสเหนือเกล้า ๆ สั่งว่า ราชการอันเป็นหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ พแนกการศึกษา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสัญญาทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศ เพื่อสามารถพิจารณาแก้ไขเหตุขัดข้อง และเสาะหา คู่ทางที่จะส่งเสริมพาณิชย์ให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น มีการประกาศและ รักษามาตรการซึ่งดวงวัด และรับจดทะเบียนการค้าเป็นอาทิ นั้น เป็นงานสำคัญของกระทรวง ควรรวมขึ้นเป็นกรมให้ที่ปรึกษา กฎหมาย แห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์ เป็นหัวหน้า รับผิดชอบต่อเสนาบดีโดยจำเพาะ เพื่อยังให้ราชการพแนกดำเนินดียิ่งขึ้น จึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ตั้งกรมขึ้นในกระทรวงพาณิชย์ เป็นกรมขึ้นอธิบดี เรียกว่า กรมทะเบียนการค้า มีหน้าที่ใน กิจการที่ระบุนั้น

ตำแหน่งที่ปรึกษากฎหมายแห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์นั้น เวลา
นี้ว่างอยู่ ทรงพระราชดำริว่า อำมาตย์เอก พระโกมาร

๓๒๕

กุดมนตรี เนติบัณฑิตอังกฤษ สมควรรับตำแหน่งนี้ได้ จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระโกมารกุดมนตรี เป็นที่
ปลุกขาดกฎหมายแห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์ และอธิบดีกรม
ทะเบียนการค้า รับราชการสนองพระเดชพระคุณแต่บัดนี้สืบไป
ประกาศมาณวันที่ ๑๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๐ มกราคม หน้า ๒๔๓)

๔๒

ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
 สีนทรมหาวิชราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
 ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ในสยามประเทศนี้มีของโบราณ เช่น
 เจดีย์สถานและวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินและช่างผู้
 ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมาก ของ
 โบราณเช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในพงสาวดาร และเป็น
 เครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่าง ๆ อันเจริญ
 ประโยชน์และเกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้นบรรดา
 อาริยประเทศ จึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล จะต้อง เอา เป็นธุระ
 เกื้อกูลการตรวจตรารักษาของโบราณอันมีอยู่ในประเทศของตน
 ของโบราณอันมีในพระราชอาณาเขตสยามประเทศนี้ ที่มี
 พนักงานดูแลรักษาอยู่ตามสมควรแล้วก็มี ที่ยังทอดทิ้งมิได้มีผู้
 พิทักษ์รักษา ก็มี ที่ควรจะตรวจตราหาความรู้ให้เป็นประโยชน์
 ยิ่งขึ้นได้ แต่ยังมีได้ตรวจตราก็มาก เหตุเพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่
 ในรัฐบาลที่จะอำนวยความสะดวก การ ตรวจตรา และ การ รักษาของโบราณ
 การนั้นจึงยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ทรงพระราชดำริเห็นว่า กรรมการหอพระสมุด ฯ สำหรับพระ
 นคร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗
 และได้โปรด ฯ ให้พระองค์เสด็จดำรงตำแหน่ง สภานายกเป็น
 เดิมมา แม้ตัวผู้ที่ไปนกรรมการได้เปลี่ยนใหม่บ้างเป็นครั้งเป็น
 คราวก็ดี การที่กรรมการได้จัดหอพระสมุด ฯ สำหรับพระ
 นครก็เจริญรุ่งเรืองเป็นอันดับมา จนหอพระสมุด ฯ เป็นสถาน
 ที่สำคัญแห่งหนึ่งในบัดนี้ ก็และการงารของหอพระสมุด ฯ มี
 เกียวเนื่องด้วยเรื่องสอบสวนโบราณคดีเป็นพื้น และมีกรรม
 การที่สามารถจะทำการอยู่แล้วสมควรจะเพิ่มหน้าที่กรรมการ
 หอพระสมุด ฯ สำหรับพระนคร ให้เป็นพนักงานารอำนวยการ
 ตรวจตรารักษาของโบราณด้วยอีกอย่างหนึ่ง ดีกว่าจะจัดตั้ง
 พนักงานตรวจตรารักษาของโบราณขึ้นใหม่ อีกกรมหนึ่งต่างหาก
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการหอพระสมุด ฯ สำหรับ
 พระนครเป็นพนักงานารอำนวยการ ตรวจรักษา ของโบราณใน พระ
 ราชอาณาเขตแดนนี้ไป ให้มีหน้าที่ดังกล่าวต่อไปนี้เป็นสำคัญ คือ

ข้อ ๑ ให้พิเคราะห์เลือกสรรและกำหนดว่าของโบราณแห่ง
 ไใดและสิ่งใด ควรจะตรวจตรารักษาไว้สำหรับบ้านเมืองบ้าง

ข้อ ๒ ให้คดีอ่านวิธีการตรวจตรารักษาของโบราณ ซึ่งสมควรจะรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง

ข้อ ๓ ให้ตรวจตราและเป็นที่พักพิงและแนะนำเจ้าหน้าที่และผู้อื่นซึ่งเป็นพนักงานตรวจรักษาของโบราณ

ข้อ ๔ ให้ผู้ตรวจว่ากล่าวในเรื่องการตรวจตรารักษาของโบราณได้ตรงต่อเจ้ากระทรวงทบวงกรม หรือเทศบาล และผู้อื่นตามซึ่งเห็นควรแก่ประโยชน์ของงานนั้น

ข้อ ๕ ให้ทำรายการการที่ได้จัดทำนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายไม่น้อยกว่าปีละครั้งหนึ่งเป็นกำหนด

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๐ มกราคม หน้า ๒๔๔)

ประกาศตั้งกรรมการของคมนตรี

ตรวจจัดงบประมาณการรับจ่ายเงินแผ่นดิน

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้ทรงพระราชดำริถึงการที่จะแก้ความขัดข้องแห่งการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน มิให้รายจ่ายมากกว่ารายรับเพื่อเพิ่มพูนพระราชทรัพย์ยิ่งขึ้น ทรงพระราชดำริเห็นว่าสำหรับการส่วนนี้ ผู้ที่จะฉลองพระเดชพระคุณควรจะเป็นองคมนตรีที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภารกิจราชการกระทรวงหนึ่งกระทรวงใดอยู่เป็นส่วนใหญ่จึงจะได้ผลดี จะได้พิจารณาด้วยอุเบกขาญาณ ไม่เป็นที่ติดใจสงสัยว่าจะหนักทางหนึ่งเบาทางหนึ่ง ทรงพระราชดำริหว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วงศ์ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ องคมนตรีทั้ง ๓ พระองค์นี้ ทรงพระปรีชาสามารถ ได้เคยรับราชการที่สำคัญมาแล้วทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนทั้งการปกครองและการคลัง ถ้ารวมกันเป็นคณะคงจะพิจารณาการได้รอบคอบทั่วถึง สมควรที่เสนาบดีทั้งหลายจะเชื่อพระทัยไว้วางใจได้เป็นแน่แท้แล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชเป็นประธาน พร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทรง เป็นกรรมการ ตรวจจัดระเบียบการรับจ่ายเงินแผ่นดิน ว่า สิ่งใดควรจะได้เพิ่มขึ้นฤๅตัดทอนลง จึงจะชอบด้วยทาง รัฐประศาสน์นโยบาย

ให้กรรมการมีอำนาจที่จะทำการติดต่อกับเสนาบดีและเจ้านาย ที่ทั้งหลายได้ ในอันที่จะปรึกษาฤๅซักถามข้อความที่เกี่ยวข้อง ในหน้าที่นั้น ๆ จนกว่าการจะเป็นผลลุล่วงไปตามพระราชประสงค์ ประกาศมาณวันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็น ปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๐ มกราคม น้ ๒๔๑๗)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
 ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ
 ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว รวม ๒๗ ขนานนั้น บัดนี้ ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้นเพิ่มเติมอีก ๓ ขนาน รวมเป็น ๓๐ ขนานดังต่อไปนี้

28. Lotus Dysentery Mixture.
(Lotus Dispensary, Bangkok).
29. Lotus Chlorodyne.
(Lotus Dispensary, Bangkok).
30. Lotus Injection.
(Lotus Dispensary, Bangkok).

ศาลาว่าการมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๑๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
 มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม
พระราชพิธีกราช ๒๕๖๒

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศจ
ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมควรจะมีบทบัญญัติ
เพิ่มเติม ว่าด้วยการระดมพลแทรกเข้าใน พระราชบัญญัติลักษณ
เกณฑ์ทหาร พระพุทธศักราช ๒๕๖๐

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติม
ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้แทรกหมวดที่ ๓ ก. เข้าระหว่างหมวดที่ ๓
กับหมวดที่ ๔ แห่งภาค ๓ ในพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร
พระพุทธศักราช ๒๕๖๐ มีความดังนี้ คือ

หมวดที่ ๓ ก.

ว่าด้วยการเรียกคนเวลาระดมพล

มาตรา ๓๔ ก. การระดมพลแบ่งเป็น ๒ ชนิด

๑) การระดมพลใหญ่ สุดแต่จะมีประกาศให้จัดการระดม
เมื่อใด

๒) การระดมพลย่อย ย่อมกระทำทุกปี และแบ่งเป็น ๒ ประการต่างกัน คือ ระดมเพื่อการฝึกหัดสั่งสอนและชักจูงมิชานนการประการหนึ่ง ระดมเพื่อทดลองความพร้อมอีกประการหนึ่ง

มาตรา ๓๘ ข. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกเป็นเจ้าหน้าที่คณะกรรมการระดมพลทั้งสิ้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่เป็นผู้จัดการเรียกตัว ส่งตัวผู้ต้องเข้ารับราชการเวลาระดมพลตามความประสงค์ของราชการทหาร จำแนกทางการออกเป็น ๒ อย่างต่างกัน

๑) การระดมพลใหญ่ ซึ่งต้องการความรวดเร็ว ให้ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกกำหนดการล่วงหน้าไว้ได้ไม่ว่าเวลาหนึ่งเวลาใด แล้วทำความตกลงกับเจ้าหน้าที่ปกครองท้องที่เตรียมการไว้ให้พร้อมที่จะเรียกตัวบุคคลเข้ารับราชการระดมได้ทุกขณะ และเมื่อถึงโอกาสที่จะกระทำการระดม ก็ให้ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกมีอำนาจสั่งการโดยอนุมัติของสมุหะพระนครบาล ฤๅสมุหะเทศาภิบาล แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องที่ขึ้นรองจากสมุหะนั้น ๆ ได้โดยตรง แต่เมื่อได้สั่งการไปแล้วประการใด ต้องรับแจ้งข้อสั่งการทั้งหลายแก่สมุหะพระนครบาล ฤๅสมุหะเทศาภิบาลทราบด้วยทุกครั้ง

๒) การระดมพลย่อย ย่อมกำหนดการเป็นปี ๆ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก เป็นผู้แจ้งความประสงค์ของฝ่ายทหารแก่สมุหะพระนครบาลฤาสมุหะเทศาภิบาล แล้วกระทำความตกลงกันเฉพาะคราวก่อนถึงวันกำหนดระดมอย่างน้อย ๙ เดือน

มาตรา ๒ ให้เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมและเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาพระราชบัญญัติเพิ่มเติมนี้จำแนกตามข้อความอันอยู่ในหน้าที่ของผู้นั้น ๆ

มาตรา ๓ พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติมนี้ ให้ใช้เป็นกฎหมายแต่บัดนี้สืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๗ มกราคม หน้า ๒๕๑)

ประกาศกรมสาธารณสุข

- กำหนดจำนวนยาเสพติดให้โทษ
ซึ่งจะต้องใช้ใน พ.ศ. ๒๔๖๗

ตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ มาตรา ๕ อธิบดีกรมสาธารณสุขขอประกาศโดยอนุมัติของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย กำหนดจำนวนยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเห็นว่าจะต้องใช้ใน พ.ศ. ๒๔๖๗ ดังต่อไปนี้

ฝิ่นยา (Medicinal Opium) สองหมื่นกรัม (๒๐,๐๐๐.๐๐)

ในของปรังดังต่อไปนี้

ผง (Powder), ดิงเจอร์ (Tincture),
เอ็กสแทรกต์ (Extract), ลิควิดเอ็กสแทรกต์ (Liquid
Extract),

ลิควอร์ (Liqueur) และเม็ดกลม (Pills)

มอร์ฟีน (Morphine) พันกรัม (๑,๐๐๐.๐๐)

ในของปรังดังต่อไปนี้

ทาร์เตรต (Tartrate)

ผง (Powder)

ซัลเฟต (Sulphate)

ผง (Powder)

เม็ดสำหรับกิน แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑๖ กรัม ($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน)

เม็ดแบนสำหรับฉีด (Hypodermic Tablets) แรงขนาด
เม็ดละ ๐.๐๖๕ กรัม (๑ เกรน), ๐.๐๓๒ กรัม ($\frac{๑}{๓๑}$ เกรน), ๐.๐๑๖
กรัม ($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน), ๐.๐๑๑ กรัม ($\frac{๑}{๙๑}$ เกรน), ๐.๐๐๘ กรัม
($\frac{๑}{๑๒๕}$ เกรน), ๐.๐๐๕๔ กรัม ($\frac{๑}{๑๘๓}$ เกรน), และ ๐.๐๒ กรัม
($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน)

กับอะโทรปีน ซัลเฟต เปนเม็ดแบนสำหรับฉีด (Hypodermic
Tablets with Atropine Sulphate)

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๓๒ + ๐.๐๐๐๖๕ กรัม

($\frac{๑}{๓๑} + \frac{๑}{๑๐๐}$ เกรน), ๐.๐๑๖ + ๐.๐๐๐๔๓ กรัม($\frac{๑}{๕๐} + \frac{๑}{๑๕๐}$ เกรน), ๐.๐๐๘ + ๐.๐๐๐๓๒ กรัม($\frac{๑}{๕๐} + \frac{๑}{๓๐๐}$ เกรน), ๐.๐๐๕๔ + ๐.๐๐๐๒๖ กรัม($\frac{๑}{๑๒๕} + \frac{๑}{๓๕๐}$ เกรน), และ ๐.๐๑๐๘ + ๐.๐๐๐๕๓ กรัม($\frac{๑}{๖} + \frac{๑}{๕๐}$ เกรน)

กับสเตรกนิน ซัลเฟต (With Strychnine Sulphate)

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑๖ + ๐.๐๐๑๐๘ กรัม ($\frac{๑}{๕} + \frac{๑}{๑๐๐}$ เกรน)

กับเออร์โกตีนิไซเตรต (With Ergotinine Citrate)

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑๑ + ๐.๐๐๐๖๕ กรัม ($\frac{๑}{๑๐} + \frac{๑}{๑๐๐}$ เกรน)

อัมพูลส์ (Ampoules) แรงขนาดอัมพูลละ ๐.๐๓ กรัม ($\frac{๑}{๒๐}$ เกรน), ๐.๐๒ กรัม ($\frac{๑}{๒๕}$ เกรน), ๐.๐๑ กรัม ($\frac{๑}{๑๐}$ เกรน), ๐.๐๐๕ กรัม ($\frac{๑}{๒๐๐}$ เกรน), และ ๐.๐๑๖ กรัม

กับอะโทรปีน ซัลเฟต (With Atropine Sulphate)

แรงขนาดอัมพูลละ ๐.๐๑ + ๐.๐๐๐๓ กรัม ($\frac{๑}{๑๐} + \frac{๑}{๒๐๐}$ เกรน)

และ ๐.๐๑๕ + ๐.๐๐๐๔ กรัม ($\frac{๑}{๕๐} + \frac{๑}{๑๕๐}$ เกรน)

ไฮโปยูนิทส์ (Hypo Units) แรงขนาดหลอดละ ๐.๐๑๕ กรัม ($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน)

ไฮโปยูนิทส์ กับอะโทรปีน (Hypo Units With Atropine)

แรงขนาดหลอดละ ๐.๐๑๕ + ๐.๐๐๐๔ กรัม ($\frac{๑}{๕๐} + \frac{๑}{๑๕๐}$ เกรน)

ไฮโดรคลอไรด์ (Hydrochloride)

ผง (Powder)

เม็ดแบนสำหรับฉีด (Hypodermic Tablets)

๓๔๒

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๓๒ กรัม ($\frac{๑}{๓๐}$ เกรน), ๐.๐๑๖ กรัม
($\frac{๑}{๖๐}$ เกรน), ๐.๐๒ กรัม ($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน), ๐.๐๑๑ กรัม ($\frac{๑}{๙๐}$ เกรน),
๐.๐๐๘ กรัม ($\frac{๑}{๑๒๕}$ เกรน), และ ๐.๐๑ กรัม ($\frac{๑}{๑๐๐}$ เกรน)

กับอะโทรปีนซัลเฟต (With Atropine Sulphate)

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑๑+๐.๐๐๐๕ กรัม ($\frac{๑}{๙๐} + \frac{๑}{๒๐๐}$ เกรน)

อัมพลูลส์ (Ampoules) แรงขนาดอัมพลูลละ ๐.๐๑ กรัม
($\frac{๑}{๑๐๐}$ เกรน) และ ๐.๐๒ กรัม ($\frac{๑}{๕๐}$ เกรน)

กับสะโคโพลามีน (With Scopolamine) แรงขนาดอัมพลูลละ
๐.๐๑๕+๐.๐๐๐๑๒ กรัม ($\frac{๑}{๖๖} + \frac{๑}{๘๓๓}$ เกรน)

โคคาอีน (Cocaine) สี่ร้อยกรัม (๔๐๐.๐๐)

ในของปรุ่ดดังต่อไปนี้

ไฮโดรคลอไรด์ (Hydrochloride)

ผง (Powder)

ติงเจอร์โคคา (Tincture Coca)

ลิวิดเอ็กสแทรกต์โคคา (Liquid Extract Coca)

เม็ดแบนสำหรับแทงใต้ (Hypodermic Tablets)

แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๓๒ กรัม ($\frac{9}{281}$ เกรน), ๐.๐๒ กรัม ($\frac{9}{450}$ เกรน), ๐.๐๑๖ กรัม ($\frac{9}{562}$ เกรน), ๐.๐๑๑ กรัม ($\frac{9}{810}$ เกรน) และ ๐.๐๐๖๕ กรัม ($\frac{9}{1380}$ เกรน)

อัมพูลส์ (Ampoules) แรงขนาดอัมพูลละ ๐.๐๑ กรัม ($\frac{9}{900}$ เกรน), ๐.๐๒ กรัม ($\frac{9}{450}$ เกรน), ๐.๐๓ กรัม ($\frac{9}{300}$ เกรน) และ ๐.๐๕ กรัม ($\frac{9}{180}$ เกรน)

เฮโรอีน ไฮโดรคลอไรด์ (Heroin Hydrochloride)

สองร้อยห้าสิบกกรัม (๒๕๐.๐๐)

ในของปรุ่ดงตั้งต่อไปนี้

ผง (Powder)

เม็ดแบนสำหรับกิน แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑ กรัม ($\frac{9}{900}$ เกรน), ๐.๐๐๒๗ กรัม ($\frac{9}{333}$ เกรน), ๐.๐๐๑๘ กรัม ($\frac{9}{500}$ เกรน) และ ๐.๐๑๕ กรัม ($\frac{9}{600}$ เกรน)

เม็ดแบนสำหรับฉีด (Hypodermic Tablets) แรงขนาดเม็ดละ ๐.๐๑๑ กรัม ($\frac{9}{810}$ เกรน), ๐.๐๐๕๔ กรัม ($\frac{9}{165}$ เกรน),

๓๔๔

๐.๐๐๒๗ กรัม ($\frac{๑}{๓๕}$ เกรน), ๐.๐๐๒๖ กรัม ($\frac{๑}{๓๕}$ เกรน),
๐.๐๑๖ กรัม ($\frac{๑}{๕}$ เกรน), ๐.๐๑๐๘ กรัม, ($\frac{๑}{๑๐}$ เกรน)
๐.๐๐๘๑ กรัม ($\frac{๑}{๑๒}$ เกรน) และ ๐.๐๐๖๕ กรัม ($\frac{๑}{๑๐}$ เกรน)

กรมสาธารณสุข

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าสกลวรรณการ

ผู้แทนอธิบดี กรมสาธารณสุข

(ทรงลงนามเบงกาทอนพิเศษ เล่ม ๕๐ วันที่ ๒๘ มกราคม น้ ๒๕๔)

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ
เรื่องกำหนดจำนวนดินทรายที่ปล่อยออก
นอกเขตร่มเมืองแร่

อาศรัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๔๖๑
มาตรา ๘๒ เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการจึงกำหนดจำนวนดิน
ทรายที่จะปล่อยออกนอกเขตร่มเมืองแร่ตามมาตรา ๖๔ ดังนี้

ข้อ ๑) เหมืองแร่แปลงใดที่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องปล่อยน้ำ
ล้างแร่หรือน้ำขุ่นขึ้นออกจากเขตร่มประทานบัตร และเมื่อได้
รับอนุญาตจากราชโลหกิจประจำท้องถิ่นแล้ว เป็นหน้าที่ของ
ผู้ถือประทานบัตร จะต้องคอยตรวจตราดูว่า น้ำขุ่นขึ้น ที่ปล่อย
ออกจากเขตร่มประทานบัตรของตนนั้น ต้องมีดินทรายปนอยู่
ไม่เกินกว่า ๒๐๐ เกรนต่อ ๑ “ควอต” แต่ น้ำล้างแร่ซึ่งจะไหล
ออกจากเขตร่มประทานบัตรจะต้องไม่มีทรายหยาบหรือวัตถุที่คล้าย
คลึงเจือปนอยู่ด้วย

ข้อ ๒) เมื่อได้ความปรากฏขึ้นว่าผู้ถือประทานบัตรเหมือง
แร่แปลงใดปล่อยน้ำขุ่นออกจากเขตร่มประทานบัตรมีดินทรายเกิน
กว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ ให้ราชโลหกิจประจำท้องถิ่นถือว่า

ผู้ถือประทานบัตรมีความผิดตามมาตรา ๖๔ ให้นำเรื่องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสมุหเทศาภิบาล ขอให้จัดการฟ้องร้องต่อไปตามทางการ หรือถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสมุหเทศาภิบาลเห็นสมควรในชั้นต้น จะให้โอกาสแก่ผู้ถือประทานบัตรโดยกำหนดเวลาให้ผู้ถือประทานบัตรจัดการบ่มองกันเสียโดยเร็วก็ได้ แต่ถ้าผู้ถือประทานบัตรมิได้ปฏิบัติตามเวลาที่ได้กำหนดให้แล้ว ให้ราชโลหกิจประจำท้องที่นำเรื่องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสมุหเทศาภิบาลขอให้จัดการฟ้องร้องต่อไป

ข้อ ๓) การตรวจน้ำขุ่นข้นนั้น ในชั้นนี้ให้เจ้าหน้าที่ใช้ขวดขนาด ๑ “ควอต” เป็นเกณฑ์สำหรับวัดดวงโดยวิธีรองน้ำขุ่นข้นที่ไหลออกนอกเขตรั ประทานบัตรนั้นให้เต็มขวดแล้วทิ้งไว้ให้ดินทรายนอนกัน แล้วจึงรินน้ำใสสะอาดออกให้เหลือแต่ดินทรายแล้วตากดินทรายที่อยู่กันขวดนั้นให้แห้งเสียก่อนจึงเอาขึ้น
ชั่ง

กระทรวงเกษตรธิการ

กฏให้ไว้ ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรราคาใบละหนึ่งบาท

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุภโยคเกษม เสนาบดี
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ประกาศตามอำนาจในมาตรา ๑๕
แห่งพระราชบัญญัติธนบัตรรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ ตามที่ได้แก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนบัตรเพิ่มเติมรัตนโกสินทรศก
๑๒๕ ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรราคาใบละหนึ่งบาท และแก้ไข
เพิ่มเติมประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ว่าด้วย
การจำหน่ายธนบัตรแก่ราคา นับบลงวันที่ ๑๐ มกราคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๑ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ตามความในประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหา
สมบัติ ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรแก่ราคาฉบับลงวันที่ ๑๐
มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ซึ่งสั่งให้พิมพ์แก่ราคาและจำหน่ายธนบัตร
ราคาใบละหนึ่งบาทตั้งแต่หมวด ฮ ถึง ฮ เลขหมาย ๐๐๐๐๑
๕๐ ๕๙
ถึง ๑๐๐๐๐๐ ในหมวดหนึ่ง ๆ ที่ยังมีได้จำหน่าย เป็นธนบัตร
ชนิดราคาใบละห้าสิบบาท แต่ที่ยังมิได้พิมพ์แก่และจำหน่ายดัง
กล่าวมานี้ คงมีเหลืออยู่ตั้งแต่หมวด ฮ ถึง ฮ จึงให้เลิก
๕๔ ๕๙

ถอนข้อความใน ประกาศที่กล่าวมานั้นเฉพาะที่ว่าด้วยธนบัตรราคา
ใบละหนึ่งบาทตั้งแต่หมวด ฮ ถึง ฮ ที่ยังมีได้จำหน่ายนั้นเสีย
๕๔ ๕๕

ข้อ ๒ ธนบัตรราคาใบละหนึ่งบาทตั้งแต่หมวด ฮ ถึง ฮ
๕๔ ๕๕
เลขหมาย ๐๐๐๐๑ ถึง ๑๐๐๐๐๐ ในหมวดหนึ่ง ๆ ดังกล่าวข้าง
ต้นนี้ จะได้จำหน่ายเป็นธนบัตรชนิดราคาใบละหนึ่งบาท ตาม
ความในพระราชบัญญัติธนบัตรเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๔๖๑
และตามประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ลงวัน
ที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ अनुโลมตามพระราชบัญญัติที่กล่าว
ประกาศมาเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ศุภโยคเกษม

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ หน้า ๒๖๒)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว รวม ๓๐ ขนานนั้น บัดนี้ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้นเพิ่มเติมอีก ๑ ขนาน รวมเป็น ๓๑ ขนาน ดังต่อไปนี้

31. "Tabloid" Voice.

(Burroughs Welleome & Co., London).

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

๓๕๐

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลอยุธยา

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อ
เห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระ
ราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลอยุธยาเพิ่ม
ขึ้นอีก ๗๖ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้
ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

ข้างวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ น้ ๒๖๕)

บัญชีเพิ่มเติมห้องที่ใต้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
อยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	บางปะอิน	บ้านบางกระสั้น บ้านเกาะเกิด วัดขม บ้านตลาดเกรียบ บ้านสร้าง บ้านโพ บ้านบึง
		ท่าเรือ	โคกมะนาว บ้านท่าเจ้าสนุก
		ผักไห่	ถู่ บ้านใหญ่ หน้าโคก
		นครหลวง	นครหลวง บางพระครู ปากจั่น
		อุทัย	บางระกำ บ้านคานหาม บ้านหนองน้ำส้ม

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
อยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	อุไทย เสนา	บ้านก้าง บ้านสามบัณฑิตย์ ช่างเหล็ก บ้านเลียบ บางนมโค บ้านโพ
	ลพบุรี	เมืองลพบุรี บ้านเช่า	โคกกระเทียม บางขันหมากเหนือ บางขันหมากใต้ มหาสอน บางพัง บางขาม บ้านชี พิชัย บางกะพี้ พุกา หนองเตา
		โคกสำโรง	โคกสำโรง สระโบสถ์ พะเนียด

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
อยุธยา	ลพบุรี	ท่าม่วง	โพตลาดแก้ว
			บางลี่
	สิงห์บุรี	บางพุดทรา	บางกา
			โคกสลุด
อินทร์บุรี	พรหมบุรี	บางมอญ	
		ม่วงหมู	
		จักรศรี	
		เขาแก้ว	
สิงห์	สิงห์	ทองเอน	
		จันทราข	
		บางหมื่นหาญ	
		พระงาม	
			บ้านหม้อ
			บ้านพลู
			บางปะทุน
			วิหารขาว
			โพประทับชัย
			ถนนสมอ
			สิงห์

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
อยุธยา	สิงห์บุรี	สิงห์	ไม้คัต ท้องคั้ง โพชนไก่อ บ้านเชิงกลัด ท่าข้าม โพสังโฆ บางกะดี บางเดื่อ บางพูน บางพุด ลาดหลุมแก้ว ระแหง คูขวาง กระแชงมอญ บ้านประทุม คลองเตย คลองควาย เชียงรากน้อย บางกระบือ
	ประทุมธานี	บางกะดี	
		สามโคก	

๓๕๕

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลหนองยาว อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
ซึ่งแยกตั้งขึ้นใหม่

ด้วยทางราชการฝ่ายปกครองได้แยกตำบลลาดยาว ท้องที่
อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้ประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษาแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
ขึ้นเป็นอีกตำบลหนึ่ง ชื่อว่าตำบลหนองยาว ขึ้นอำเภอโกรก
พระ เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลหนองยาว ท้องที่อำเภอโกรกพระ จังหวัด
นครสวรรค์ด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ น้ ๒๓๓๐)

๓๕๖

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์

—๐*๐—

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์
เพิ่มขึ้นอีก ๖ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จงวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ หน้า ๒๑๑)

๓๕๗

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไ้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
นครสวรรค์	นครสวรรค์	ปากน้ำโพ โกรกพระ พยุหคีรี	บางม่วง พระนอน เนินแก้ว หนองหลวง ม่วงหัก ยางขาว

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในตำบลอุ้มบาต อำเภอมำบัง จังหวัดสตูล
ซึ่งยุบไปรวมกับตำบลบ้านควน

ด้วยมณฑลภูเก็ตแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบลอุ้มบาต ท้องที่อำเภอมำบัง จังหวัดสตูล ไปรวมกับตำบลบ้านควน ท้องที่อำเภอเดียวกัน ทั้งสองตำบลซึ่งได้รวมเป็นตำบลเดียวกันนี้ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นที่อันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลอุ้มบาตเดิมไปรวมอยู่ในตำบลบ้านควนแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ หน้า ๒๑๓)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำตั้งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์
เพิ่มขึ้นอีก ๕ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ หน้า ๒๗๔)

๓๖๐

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไ้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
นครสวรรค์	ตาก	ระแหง กิ่งเชิงเงิน แม่สอด	หนองพม่า ประดาง หนองบัวใต้ แม่ดาว พระวอ

ประกาศ

เลื่อนชั้นหน้าฟางลอยตำบลโพเตี้ย
อำเภอนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม ขึ้นเป็น
หน้าฟางลอยชั้นเอกไร่ละ ๑ บาท ๒๐ สตางค์
ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโอง
การเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า อัตราเงินอากรค่านาในท้องที่ตำบลโพเตี้ย อำเภอ
นครไชยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้จัดเก็บเป็นที่หน้าฟางลอย
ชั้นโทไร่ละ ๑ บาทอยู่ณะบัดนั้น ยังไม่เหมาะสมกับพื้นที่
และประโยชน์ที่ได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อน
ชั้นอัตราค่านาฟางลอยตำบลโพเตี้ย ท้องที่อำเภอนครไชยศรี
จังหวัดนครปฐม ขึ้นเป็นหน้าฟางลอยชั้นเอกมีอัตราเงินอากร
ค่านาไร่ละ ๑ บาท ๒๐ สตางค์ ตั้งแต่พระพุทศักราช ๒๔๖๗
เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ หน้า ๒๗๖)

๓๖๒

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกรำไป เมื่อ
เห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระ
ราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรี
เพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงทำบัญชีขยายการใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนด
ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ มีนาคม หน้า ๒๗๗)

๓๖๓

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไ้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
ราชบุรี	สมุทรสงคราม	บางคนที บ้านปรก	บางยี่รง คลองโคน

๓๖๔

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระ
ราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนคร
สวรรค์เพิ่มขึ้นอีก ๑ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนด
ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ มีนาคม หน้า ๒๗๘)

๓๖๕

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไ้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
นครสวรรค์	กำแพงเพชร	พรานกระต่าย	หนองคล้า

ประกาศ

ขยายให้ข้อความในพระราชบัญญัติ
ป้องกันลูกเรือหลบหนีจากนำที่ในเรือค้าขาย

พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น

แก้เรือค้าขายของอังกฤษ

ด้วยตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันลูกเรือหลบหนีจากนำที่ในเรือค้าขาย พ.ศ. ๒๔๖๕ มีว่า เมื่อเจ้านำที่เห็นว่า รัฐบาลของประเทศใดช่วยเหลือหรือจะช่วยเหลือในการติดตามและจับกุมลูกเรือซึ่งหลบหนีหรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเรือค้าขายสยามในประเทศนั้น ก็ให้เจ้านำที่นั้นบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรว่า ข้อความทั้งหลายในพระราชบัญญัตินั้น ให้ใช้ได้เมื่อลูกเรือหลบหนีหรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเรือของประเทศที่ช่วยเหลือนั้น ดังนี้

และด้วยเหตุรัฐบาลอังกฤษได้ประกาศโดย กำหนดสั่งในองคมนตรีสภาอังกฤษ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๖๖ ว่า บรรดาลูกเรือที่หลบหนีจากเรือค้าขายสยามในอาณาเขตอังกฤษนั้น ชักต้องถูกจับและส่งตัวไปยังเรือลำนั้น ๆ เพราะฉะนั้น

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย กับผู้ทำการแทนเสนาบดีกระทรวง
การต่างประเทศ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งเห็นพร้อมกันว่า เป็นการ
สมควร ที่จะใช้พระราชบัญญัติ ป้องกันลูกเรือหลบหนี จากหน้าที่
ในเรือค้าขายแก่เรือค้าขายของอังกฤษด้วย จึงพร้อมกันประ
กาศให้ทราบทั่วกันว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ให้ใช้ข้อความใน
พระราชบัญญัติ ป้องกัน ลูกเรือหลบหนี จากหน้าที่เรือค้าขาย หรือ
ไม่อยู่ในเรือเกินเวลาอันสมควร ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ ๓๑
สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น ในเมื่อมีลูกเรือหลบหนีจากหน้าที่
หรือไปเสียโดยมิได้รับอนุญาตจากเรือค้าขายของอังกฤษในพระ
ราชอาณาจักรสยามนั้นด้วย

ประกาศมาณวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ไทรทศประพันธ์

ผู้ทำการแทนเสนาบดี กระทรวงการต่างประเทศ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ มีนาคม หน้า ๒๔๑)

กฎระเบียบการที่ ๘

ว่าด้วยการลาหยุดราชการ
ของข้าราชการมหาดไทยหัวเมือง

ด้วยตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมการปกครอง
เป็นกระทรวงเดียวกันแล้ว ระเบียบการลาของข้าราชการหัว
เมืองซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ ยัง
หาเป็นระเบียบเดียวกันไม่ ที่เป็นระเบียบอยู่ก็แต่ข้าราชการ
กองอำเภอ ซึ่งมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ได้ตรา
ไว้แล้วเท่านั้น สมควรจะวางระเบียบการลาของข้าราชการหัว
เมืองสังกัด กระทรวงมหาดไทยไว้ให้เป็น ระเบียบ อันเดียวกัน
ต่อไป ดังนี้

๑ ข้าราชการที่รับราชการประจำอยู่ตามหัวเมือง เมื่อมีกิจ
ธุระส่วนตัวหรือป่วยก็ดี จะต้องลาหยุดราชการแล้ว ต้องทำ
ใบลาขึ้นต่อผู้บังคับบัญชาของตน ตาม ลำดับ ชั้น ตาม แบบใบลา
ท้ายกฎนี้

๒ ถ้าจะลากิจธุระส่วนตัวแล้ว ต้องได้รับอนุญาตเสียก่อน
จึงจะหยุดราชการได้ เว้นแต่เป็นการประจวบทันด่วนจะรอ

รับอนุญาตไม่ทัน จะหยุดราชการก่อนแล้วยื่นใบลาไปตามระเบียบก็ได้

๓ การที่จะอนุญาตให้ลา นั้น ให้ผู้มีอำนาจและกำหนดอนุญาตให้ลาได้ตามลำดับชั้นและวันตั้งแจ้งอยู่ในบัญชีขังท้ายกฎฉบับนี้

๔ การที่อนุญาตให้ลา นั้น เมื่อครบกำหนดลาแล้ว ถ้ามีเหตุจำเป็นจะต้องลาต่อไปอีก ก็ให้ยื่นใบลาได้ ผู้ที่อนุญาตให้ลาไว้นั้นต้องคิดวันที่ลาไว้เดิมกับวันที่ลาใหม่รวมกัน ถ้าเกินกว่าอำนาจของตน ก็ให้นำใบลาเสนอไปตามลำดับชั้น และให้ชี้แจงความเห็นของตนไปด้วยว่า สมควรอนุญาตหรือไม่ และผู้ที่มิอำนาจให้ลาได้เพียงชั้นใด จะอนุญาตให้ลาเกินกว่าอำนาจของตนไม่ได้ ต้องนำเสนอขึ้นไปตามลำดับชั้นจนถึงกระทรวงมหาดไทย

๕ การลานั้นให้ผู้มีอำนาจที่จะอนุญาตให้ลาได้วินิจฉัยดูว่าจะควรอนุญาตให้ลาหรือไม่ ถ้าไม่เห็นสมควรจะงดไว้ก่อนก็ได้ หรือจะย่นเวลาให้น้อยลงกว่าในใบลากี้ได้ หรือเมื่อลาไปแล้วถึงแม้ยังไม่ครบกำหนด ถ้ามีราชการเร่งร้อนจะเรียกมารับราชการก่อนครบกำหนดก็ได้

ถ้าเป็นการลาป่วย เมื่อผู้อนุญาตให้ลาเห็นสมควร จะให้แพทย์ไปตรวจ เพื่อประกอบกับการลาของผู้ยื่นก็ได้

๖ เมื่อผู้ใดลาไปกรุงเทพฯ ฯ หรือไปราชการที่กรุงเทพฯ ฯ ก็ต้องไปลงนามใน สมุด ลงนาม ที่ กระทรวง มหาดไทยตามที่มิระเบียบบออยู่แล้วและต้องไปรายงานตนต่อหัวหน้ากรมของตนด้วยทุกครั้ง เว้นแต่มีการจำเป็นจะไปด้วยตนเองไม่ได้จริงๆ แล้ว ให้มีจดหมายไปยังหัวหน้ากรมของตนว่าได้ลามาเท่านั้นวัน ถึงกรุงเทพฯ ฯ วันนั้น จะกลับไปวันนั้น และพักอยู่ที่ใดให้ชัดเจน เพื่อจะได้ลงไว้ในสมุดรายงานตามระเบียบให้ผู้บังคับบัญชาผู้ที่เป็นกรุงเทพฯ ฯ เป็นธุระตักเตือนให้เป็นไปตามระเบียบนี้โดยเคร่งครัด

๗ ถ้าผู้ใดลาไปกรุงเทพฯ ฯ เมื่อมีการจำเป็นจะต้องลาต่ออีกแล้วเพื่อความสะดวกและให้ทันกับกำหนดวันที่ลา จะลาต่อหัวหน้ากรมซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตนที่กรุงเทพฯ ฯ ก็ได้ หัวหน้ากรมพิจารณาว่า จะ ควร อนุญาตให้ลา หรือไม่ อนุญาต อย่างไรแล้วก็ให้สั่งการไปตามที่เห็นสมควร แล้วบอกไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ลานั้นให้ทราบด้วยเสมอไป

๘ ระเบียบการลาเฉพาะข้าราชการซึ่งมีสังกัดทำราชการอยู่ในที่ว่าการอำเภอ คงให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๗๖ นั้นทุกประการ

สำหรับนายสืบพลตำรวจ กงให้ปฏิบัติการไปตามข้อบังคับ
ของกรมตำรวจที่ได้วางไว้เป็นระเบียบการส่วนหนึ่งแล้ว เว้น
แต่หัวหน้าโรงพักสาขาประจำอำเภอ เมื่อมีกิจธุระจะต้องไปจาก
โรงพักโดยค้างคืนแล้ว ต้องแจ้งให้นายอำเภอหรือผู้แทนทราบ
ด้วยจงทุกคราว

๙ เมื่อสิ้นปีหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ที่ลานั้นทำ
รายงานวันลาของผู้นั้น ว่าลาป่วยกี่วัน ลากิจธุระกี่วัน ยื่นต่อผู้
มีอำนาจเหนือตามลำดับชั้นจนถึงกระทรวงมหาดไทย เพื่อจะ
ได้ลงสมุดประวัติไว้ตามระเบียบ

๑๐ ระเบียบการใด ๆ ที่ขัดกับกฎนี้ให้ยกเลิกเสีย ให้ใช้
กฎนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นต้นไป แต่ให้พึง
เข้าใจว่าไม่เกี่ยวแก่การหยุดราชการตามประกาศ และไม่เกี่ยว
แก่การลาสำหรับข้าราชการชาวต่างประเทศ ซึ่งมีบัญญัติหรือ
ข้อกติกายเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

กระทรวงมหาดไทย

กฎให้ไว้ณวันที่ ๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดี

ลำดับชั้นผู้ให้ลาและผู้ลา

ตำแหน่งผู้ให้ลา	ตำแหน่งผู้ลา				
	ผู้ว่าราชการ จังหวัด	เจ้าหน้าที่ กองมณฑล	เจ้าหน้าที่ กองจังหวัด	รอง กรรมการ	เสมียน
๑ อปราช สมุหเทศาภิบาล	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๕ วัน	๑ เดือน
๒ ผู้ว่าราชการจังหวัด	—	๗ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน
๓ เจ้าหน้าที่กองมณฑล	—	—	๗ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน
๔ เจ้าหน้าที่กองจังหวัด	—	—	—	๕ วัน	๗ วัน

12/10/2566

- หมายเหตุ (๑) เจ้าหน้าที่กองมณฑล คือ ปลัดมณฑล อัยการมณฑล ผู้บังคับการตำรวจมณฑล สาธารณสุขมณฑล
- (๒) เจ้าหน้าที่กองจังหวัด คือ ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัด ผู้บังคับการจังหวัด ผู้ช่วยผู้บังคับการมณฑล ผู้กำกับการ สารวัดใหญ่ เสมียนตรามณฑล เลขานุการ ผู้ช่วยหรือรองสาธารณสุขมณฑล ผู้บังคับกองตำรวจ สาธารณสุขจังหวัด นายอำเภอ
- (๓) รองกรรมการ คือ มหาเด็กรายงาน แห่ง จังหวัด อักษรเลข เสมียนตราจังหวัด ปลัดอำเภอ นายร้อยตำรวจประจำกอง รองสารวัดแขวงหรือผู้บังคับหมวดบังคับหมู่
(แต่ทั้งนี้หมายความว่าถึงการเทียบเคียงในเรื่องอำนาจการลาและรับลาตามกฎนี้โดยเงาะเท่านั้น)

๓๗๔

แบบใบลา

เขียนที่ ว่าการอำเภอ ก. .....

วันที่ ๓ มกราคม ..... พ.ศ. ๒๔๖๖

เรียน อำมาตย์เอก พระยา ช. .....

ผู้ว่าราชการจังหวัด ง. ..... ทราบ

ด้วยข้าพเจ้าป่วยเป็นไข้ หรือ (จะไปช่วยในการปลงศพ
ลุงข้าพเจ้า) .....

ขอลาหยุดราชการตั้งแต่วันที่ ๑๒ มกราคม ..... พ.ศ. ๒๔๖๖

ถึงวันที่ ๑๖ มกราคม ..... พ.ศ. ๒๔๖๖ รวม ... ๕ ... วัน

ถ้าข้าพเจ้าหายป่วย หรือ (เสร็จการปลงศพ) ก่อนกำหนดลา
นี้ก็จะได้รับราชการตามเดิม

ข้าพเจ้าได้ลาหยุดราชการตั้งแต่วันที่ ..... ๓ ..... ครั้ง

ป่วย .. ๗ .. วัน ลา .. ๕ .. วัน รวมทั้งคราวนี้ด้วยเป็น .. ๑๒ .. วัน

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนามผู้ลา) ..... หลวง จ. ....

ตำแหน่ง ..... นายอำเภอ ก. ....

ความเห็นผู้เสนอ .....

(ลงนามผู้เสนอ) .....

คำสั่ง .....

(ลงนามผู้อนุญาต) .....

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรพาณิชย์

กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเรือผ่านประตูน้ำพระนเรศวร
ประตูน้ำพระราม ประตูน้ำพระเอกาทศรถ ประตูน้ำ
พระรามเสวย และประตูน้ำพระธรรมราชา

ตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติรักษาคล่อง พระ
พุทธศักราช ๒๔๔๕ (ร.ศ. ๑๒๑) มีว่า ถ้าคล่องใดได้จัดการ
ซ่อมแซมและรักษาให้เป็นการสะดวกแก่การไปมาของประชาชน
แล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตรพาณิชย์มีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อ
บังคับกำหนดพิกัดอัตราเก็บค่ารักษาคล่องนั้น ๆ จากเรือแพที่
อาศัยไปมาในคล่องนั้นได้ตามเห็นสมควร และให้มีอำนาจ
ที่จะเลิกหรือจะเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตรานั้นเมื่อใดอย่างไรก็ตาม
ที่เห็นสมควรนั้น

โดยที่กฎเสนาบดีเช่นเดียวกันนี้ เสนาบดีกระทรวงเกษตร
พาณิชย์ได้เคยออกไว้แล้ว ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๕๓ (ร.ศ. ๑๒๕) ให้ใช้สำหรับประตูน้ำต่าง ๆ แล้ว

บัดนี้การก่อสร้างท่อน้ำแควป่าสักสำเร็จบริบูรณ์และสะดวกแก่
การไปมาของประชาชนแล้ว

เพราะฉะนั้น เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการจึงได้ออกกฎ
ฉบับนี้โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ว่ากฎ
เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๕๓ (ร.ศ. ๑๒๕) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเรือผ่าน
ประตูน้ำนั้นให้ใช้สำหรับประตูน้ำพระนเรศวร ประตูน้ำพระราม
ล้านป่าสัก ตำบลท่าหลวง ประตูน้ำพระเอกาทศฐาในลำคลอง
ระพีพัฒน์ ตำบลหนองตาโล ประตูน้ำพระรามเมศวรในลำคลอง
ระพีพัฒน์ ตำบลหนองแค ประตูน้ำพระธรรมราชาในลำคลอง
สิบสามด้วย ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น
ต้นไป

กฎให้ไว้เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

พระยาสุรพรพิภจเกษตรการ

ลงนามแทนเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๒ มีนาคม หน้า ๒๕๐)

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บอกกำหนดให้ใช้พระราชบัญญัติรักษาคลอง
พระพุทธศักราช ๒๔๔๕ (ร.ศ. ๑๒๑) สำหรับ
คลองระพีพัฒน์ คลองระพีพัฒน์สายตะวันตก
คลองระพีพัฒน์สายใต้ คลองจำหน่ายน้ำต่างๆ
และคลองบริวารของคลองจำหน่ายน้ำในเขต
การทดน้ำแควป่าสัก จังหวัดสระบุรี พระนคร
ศรีอยุธยา ัญญะบุรี และประทุมธานี ในมณฑลอยุธยา

โดยอาศัยความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติรักษาคลอง
พระพุทธศักราช ๒๔๔๕ (ร.ศ. ๑๒๑) และโดยที่ได้พิจารณา
เห็นว่า การก่อสร้างทดน้ำแควป่าสักตามที่ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดสร้างขึ้นเพื่อบำรุงการเพาะ
ปลูกให้เจริญและสะดวกแก่การไปมาของประชาชน ต่อไปนั้นได้
สำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์แล้ว เสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
จึงขอประกาศว่า พระราชบัญญัติรักษาคลอง พระพุทธ
ศักราช ๒๔๔๕ (ร.ศ. ๑๒๑) ให้ใช้สำหรับคลองระพีพัฒน์
คลองระพีพัฒน์สายตะวันตก คลองระพีพัฒน์สายใต้ คลอง

๓๗๘

จำหน่ายน้ำต่าง ๆ และคลองบริวารของคลองจำหน่ายน้ำ ใน
เขตรักรทหน้าควบ้ำล้าก จ้งหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา
รัญญบุรี และประทุมธานี ในมณฑลอยุธยา ตั้งแต่วันที่ได
ออกประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

พระยาสรรพกิจเกษตรรัการ

ลงนามแทนเสนาบดีกระทรวงเกษตรรัการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ วันที่ ๒ มีนาคม หน้า ๒๘๒)

พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี

พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณพระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มีความว่า เมื่อได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตงบประมาณประจำปีไปยังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแล้ว ให้ช่ยรายการในงบประมาณอันได้รวบรวมแล้ว ตราเป็นพระราชบัญญัติประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีพระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายนตลอดไปจนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

มาตรา ๒ งบประมาณรายได้และรายจ่ายอันได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ตั้งรับและจ่ายในพระพุทธศักราช ๒๔๖๗ นั้น มีรายการและจำนวนเงินดังนี้

เงินยกย่องได้

๘๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๓๘๐

เงินรายจ่าย ๕๓,๑๒๕,๖๘๘ บาท

เงินรายจ่ายสูงกว่าเงินรายได้ ๕,๑๒๕,๖๘๘ บาท

ส่วนเงินจ่ายพิเศษจะได้ประกาศต่อไป

มาตรา ๓ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติรักษาราชการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ มีนาคม หน้า ๒๕๔)

กฎระเบียบการที่ ๘

ว่าด้วยการทำรายงานลับ

ประจำตัวข้าราชการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบการทำรายงานลับประจำตัวข้าราชการ กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำมาหลายปีแล้ว แต่เพราะการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมกระทรวงนครบาลเป็นกระทรวงเดียวกันกับกระทรวงมหาดไทย ระเบียบการในเรื่องส่งรายงานลับประจำตัวข้าราชการจึงผันผวนแตกต่างกันไป สมควรจะแก้ไขให้ระเบียบแบบแผนในเรื่องนี้ขึ้น จึงได้ตราข้อบังคับขึ้นไว้ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑ ให้กำหนดชั้นข้าราชการที่ควรทำรายงานลับนั้น ตั้งแต่ชั้นรองกรมการ หรือข้าราชการผู้มึบรรดาศักดิ์หรือที่มีเงินเดือนตั้งแต่ ๖๐ บาทขึ้นไป ทั้งยังคงรับราชการประจำสังกัดชั้นกระทรวงมหาดไทย ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมือง และให้ทำเฉพาะแต่ผู้กระทำความดีความชอบในราชการ ซึ่งควรจะได้รับพระราชทานบำเหน็จความชอบ หรือผู้ที่กระทำความผิดซึ่งควรต้องรับโทษ หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย

๒ ให้เป็นหน้าที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำ คือ

(ก) ในกระทรวง ให้เจ้ากรมหรือหัวหน้าในพแนกนั้นเป็นผู้ทำรายงานลับสำหรับข้าราชการชั้นรองที่อยู่ในบังคับบัญชาแล้ว นำเสนออธิบดีและปลัดทูลฉลองลงความเห็นตามลำดับ

ส่วนรายงานลับสำหรับตัวเจ้ากรมหรือหัวหน้าพแนกนั้น ให้อธิบดีเป็นผู้ทำ และนำเสนอปลัดทูลฉลองลงความเห็นกำกับด้วย

(ข) ข้าราชการที่สังกัดชั้นในจังหวัดใด ตลอดจนกองอำเภอและกองตำรวจภูธรตำรวจพระนครบาล กองสาธารณสุข กองอัยการ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดเป็นผู้ทำรายงานลับ แล้วนำส่งไปยังสมุหเทศาภิบาล สมุหพระนครบาล หรืออุปราช เพื่อลงความเห็นตามลำดับส่งไปถึงกระทรวง

(การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนครบาลจังหวัดจะทำรายงานลับข้าราชการพแนกใด ให้ปฤกษาหารือกับหัวหน้าพแนกซึ่งบังคับบัญชาอยู่โดยตรงนั้นด้วย หรือจะให้หัวหน้าพแนกทำขึ้นมาเสนอ ก็สุดแต่จะสะดวก)

ข้าราชการที่สังกัดกองมณฑลชั้นหัวหน้าพแนก เช่น ปลัดมณฑล อัยการมณฑล สาธารณสุขมณฑล ผู้บัญชาการตำรวจพระนครบาล ^{12/10/2566} ผู้บังคับการตำรวจภูธรมณฑล เป็นต้น ให้สมุห

เทศาภิบาล สมุหพระนครบาล หรืออุปราชทำเอง ทำนองเดียวกับจังหวัด แล้วนำเสนอไปตามลำดับจนถึงกระทรวง

(ค) ข้าราชการกองมณฑล รองแต่หัวหน้าพแนกลงมา เช่น เสมียนตรามณฑล เลขานุการมณฑล ผู้ช่วยผู้บังคับการ ตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธร หรือผู้บังคับการแขวงลงไป ผู้ช่วยสาธารณสุขมณฑล เหล่านี้เป็นต้น ให้หัวหน้าพแนกกองมณฑลเป็นผู้ทำขึ้นอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล สมุหพระนครบาล เสนอไปตามลำดับจนถึงกระทรวง

๓ ให้กำหนดเวลาส่งรายงานลับประจำตัว ดังนี้

(ก) ถ้าทำความผิดควรรับโทษ ให้ส่งเมื่อเวลากระทำผิด หรือเมื่อผู้มีอำนาจลงโทษได้สั่งให้ลงโทษแล้วทุกคราวที่กระทำผิด และต้องรับโทษ (เพื่อลงประวัติ)

(ข) ผู้ที่มีความชอบควรได้รับบำเหน็จ ถ้าควรได้รับพระราชทานยศ หรือบรรดาศักดิ์ชั้นประทวน ให้ส่งถึงกระทรวงมหาดไทยไม่เกินเดือนพฤษภาคม

ถ้าความชอบควรได้รับพระราชทานสัญญาบัตร หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือเพิ่มเงินเดือนเลื่อนชั้น ให้ส่งถึงกระทรวงมหาดไทยไม่เกินเดือนกันยายน

กำหนดที่วัน^๕ ให้ถือว่าต้องปฏิบัติทุก ๆ ปีไป กรมกองหรือ
มณฑลใดไม่ทำส่งตามกำหนด กระทรวงมหาดไทยจะถือว่า
ข้าราชการในกรมกองหรือมณฑลนั้นไม่มีผู้ที่ควรได้รับบำเหน็จ
สำหรับปีนั้น

(ค) ผู้ที่ทำความดี ความชอบ ซึ่งควรได้รับ พระราชทานบำ
เหน็จตอบแทนเป็นพิเศษ ก็ให้ส่งรายงานลับไปได้เป็นพิเศษ
ไม่ต้องถือเอากำหนดที่วัน^๕เป็นหลัก

บรรดารายงานลับทั้งหลายที่กล่าวนี้ ให้แยกเป็นพแนก ส่ง
ตรงไปยังอธิบดีหัวหน้ากรม ให้อธิบดีหัวหน้ากรมหรือกองนั้น ๆ
ลงความเห็นให้แล้วเสร็จ และรวมนำเสนอถึงเสนาบดีไม่เกิน
๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานนั้น

(ฅ) ให้ถือว่ารายงานประจำตัวนี้เป็นหนังสือราชการลับ ควร
ทราบเฉพาะผู้บังคับบัญชาโดยตรง และหัวหน้ากรมกองของ
ข้าราชการเหล่านั้นเท่านั้น

๔ การวินิจฉัยให้คุณหรือให้โทษตามรายงานลับนั้น ให้ทำ
ดังนี้

(ก) เมื่ออธิบดีหรือหัวหน้า กรมกองตรวจ ลงความเห็น แล้ว
ให้แยกรายงานลับออกเป็นจำพวกดังนี้ คือ

- ๑ ผู้ที่ขอรับพระราชทานยศประเภทหนึ่ง
- ๒ ขอพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์ประเภทหนึ่ง
- ๓ ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประเภทหนึ่ง
- ๔ ขอประทวนประเภทหนึ่ง
- ๕ ขอเงินเดือนเลื่อนชั้นประเภทหนึ่ง

และในประเภทเหล่านี้ ถ้าความเห็นสอดคล้องต้องกันเป็นลำดับมา ให้แยกไว้ปนพวกหนึ่ง ที่ไม่เห็นพ้องต้องกันแยกไว้พวกหนึ่ง เมื่อถึงคราวเสนาบดีวินิจฉัย จะได้พิจารณาจำพวกที่เห็นพ้องต้องกันเสียก่อน แล้วจะได้วินิจฉัยจำพวกที่ความเห็นของผู้ที่นำเสนอ และของหัวหน้ากรมที่แตกต่างกันนั้นต่อไป

(ข) ความเห็นที่จะลงในรายงานฉบับนั้น ย่อมเป็นการให้คุณหรือให้โทษแก่ข้าราชการซึ่งอยู่ในบังคับบัญชา ฉะนั้นผู้ลงความเห็นจะต้องตั้งใจเป็นธรรมจริงๆ และรู้สึกรับผิดชอบในความเห็นของตน อย่าให้ผู้ย่อยต้องเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม และให้ได้รับบำเหน็จแต่เฉพาะบุคคลที่ควรจะได้ อย่าให้เป็นการพินเฝ้าซึ่งจะกลายเป็นเสียผลในราชการ

๕ ข้าราชการผู้ใดที่ต้องย้ายท้องที่ หรือย้ายพแนกหน้าที่ราชการไปรับราชการในพแนกอื่น ให้ผู้มีหน้าที่ตามความในข้อ ๒

ส่งรายงานลับสำหรับตัวผู้นั้นไปให้ผู้บังคับบัญชาใหม่ได้ทราบไว้
ด้วย

๖ รายงานลับสำหรับตัวข้าราชการตามที่กล่าวมานี้ ให้ใช้
เป็นแบบเดียวกันทุกกรมและกอง

ส่วนรายงานลับแบบอื่น และระเบียบการซึ่งให้ใช้ปฏิบัติ
ในเรื่องรายงานลับมาแต่ก่อน ๆ นั้น ให้ยกเลิกเสียทั้งสิ้น
คงให้รายงานลับตามแบบซึ่งจะได้ส่งมาให้ใช้ตั้งแต่พระพุทธศั
กราช ๒๔๖๗ เป็นต้นไป

กระทรวงมหาดไทย

กฎให้ไว้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบรมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๑๖ มีนาคม หน้า ๒๘๖)

๓๘๓

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลนครชัยศรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครชัยศรี
เพิ่มขึ้นอีก ๕ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ วันที่ ๓๐ มีนาคม หน้า ๓๐๔)

๓๘๘

บัญชีเพิ่มเติมห้องที่ท้าวพระราชาบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
นครชัยศรี	นครปฐม	เมืองนครปฐม	มาบแค ลำพญา ห้วยขวาง ดอนพุทรา
	สมุทรสาคร	เมืองสมุทรสาคร	บางกระดี

ประกาศให้ ใช้สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยาม
กับอเมริกา วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ด้วย หนังสือ สัญญาว่า ด้วย การ ส่ง ผู้ร้าย ข้ามแดน ระหว่าง กรุงสยามกับสหปาลีรัฐอเมริกาฉบับ ๑ นั้น เสนาบดีว่าการต่างประเทศฝ่ายสยาม กับ อัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายสหปาลีรัฐอเมริกา ได้ลงชื่อกันไว้ ณ กรุงเทพมหานคร ฯ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ คฤตศักราช ๑๕๒๒ นั้น มีข้อสัญญากันว่าจะได้ ใช้ตามหนังสือสัญญานี้ ตั้งแต่วันที่ ได้ แลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกันเป็นต้นสืบไป

หนังสือสัญญาที่วันได้ มีพระราชสัตยาบัน ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้ว และปรสตีเดนต์ วอร์เรน ยี. ฮาร์ติง ประธานาธิบดี แห่งสหปาลีรัฐอเมริกา ได้ กระทำ สัตยาบัน ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ แล้วด้วย และสัตยาบันทั้งสองฝ่ายนี้ ผู้ทำการแทน เสนาบดีว่าการต่างประเทศกับอุปทูตอเมริกันผู้ได้รับมอบอำนาจเพื่อการนี้ได้ แลกเปลี่ยนต่อกันที่ ศาลาว่าการต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร ฯ วันนั้น เวลา ๕ นาฬิกาหลังเที่ยง. เป็นกำหนดเวลาเริ่ม ใช้หนังสือสัญญานี้สืบไป

๓๕๐

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวง
ทบวงการ และบรรดาผู้ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับข้อความที่กล่าว
ไว้ในหนังสือสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้ว่า ให้ถือตามกระทำ
ตามความในสัญญาที่ว่านี้ทุกข้อทุกประการ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นสืบไป
ประกาศแต่วันที่ ๒๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๐ วันที่ ๓๐ มีนาคม หน้า ๓๐๖)

คำแปลหนังสือสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ระหว่าง กรุงสยาม กับสหภาพรัฐอเมริกา

กรุงสยามและสหภาพรัฐอเมริกา มีความประสงค์ที่จะส่งเสริมคดีแห่งความยุติธรรม จึงได้ตกลงทำสัญญาระหว่างประเทศทั้งสองเพื่อส่งตัวผู้หลบหนีจากการยุติธรรม ข้ามแดน และเพื่อประโยชน์ที่อื่น ได้แต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็ม ดังต่อไปนี้ คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ และ
ฝ่ายประธานาธิบดีนั้น เอ็ดเวิร์ด อี. โบรดี อัครราชทูตพิเศษ
ผู้มีอำนาจเต็ม ฝ่ายสหภาพรัฐประจำกรุงสยาม

ผู้ซึ่ง เมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันและกัน และเห็นว่าเป็นอันถูกต้องตามแบบอย่างดีแล้ว ได้ตกลงทำสัญญาเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

เป็นอันตกลงกันว่า รัฐบาลสยามและรัฐบาลสหภาพรัฐในเมื่อได้รับคำขอทำถูกต้องตามบทสัญญานี้แล้ว จะต้องส่งตัวให้

เพื่อการยุติธรรม ซึ่งบุคคลใด ๆ ในบังคับอำนาจศาลของตน
อันเป็นคนต้องหา ฎาพิจารณาเป็นสังแล้วว่ามีโทษอาญาใด ๆ ดัง
ระบุไว้ในข้อ ๒ แห่งสัญญานี้ ซึ่งได้กระทำผิดภายในเขตอำนาจ
ศาลของประเทศทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วและไป
หาที่สำนักอาศัยอยู่ ฎาไปพบตัวอยู่ในดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง
หากแต่การส่งตัวเช่นว่านี้ ให้ส่งเฉพาะแต่เมื่อมีหลักพยาน
แสดงความคิดที่เป็นโทษอาญานั้น อันตามกำหนดกฎหมายแห่ง
ถิ่นที่ไปพบตัวผู้หลบหนี ฎาผู้ต้องหานั้น นับว่าถ้าแม่การกระทำ
ผิดโทษอาญา ฎาโทษลเมดินั้น ได้กระทำละถิ่นที่นั้นแล้ว ก็
เป็นเหตุสมควรที่จะจับกุม และส่งตัวผู้ซึ่งวันนั้นให้ศาลชำระได้
แล้ว ตั้งนี้เท่านั้น

ข้อ ๒

ให้ส่งตัวตามบทสัญญา^๕ บรรดาบุคคลที่^๕ต้องหา ฎาพิจารณา
เป็นสังแล้ว^๕ ให้กระทำผิดโทษอาญาใด ๆ ดังจะกล่าวต่อไป^๕
นี้เป็น

๑ โทษฆ่าคนตายโดยเจตนาร้าย รวมทั้งโทษอาญาที่ชื่อว่า
โทษฆ่าบิดามารดาตาย โทษลอบฆ่าคนตาย โทษฆ่าคนตายใช้
เจตนาร้าย หากจงใจทำ โทษวางยาพิษมี ฎาโทษฆ่าทารกตาย
เหล่านี้^๕

๒ โทษพยายามจะฆ่าคนให้ตายโดยเจตนาร้าย

๓ โทษข่มขืนกระทำชำเรา โทษริดลูกให้แห้ง โทษกระทำชำเราเด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี

๔ โทษลักพา ฤกษ์กักขังหญิงผู้ใหญ่ ฤกษ์เด็กเพื่อการอนาจาร

๕ โทษมีภรรยาพร้อมกันสองคน

๖ โทษวางเพลิงประทุษร้าย

๗ โทษทำลาย ฤกษ์ตัดขวางทางรถไฟ โดยเป็นการจงใจทำและไม่ชอบด้วยกฎหมาย กับเป็นภัยอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์

๘ โทษอาญาอันกระทำผิดในทะเล

(ก) โทษโจรสลัด ตามที่ทราบกันและวิเคราะห์ไว้เป็นสามัญในกฎหมายระหว่างประเทศ ฤกษ์กฎหมายบ้านเมือง

(ข) โทษลเมิด ทำให้เรือจม ฤกษ์ทำลายเรือในทะเล ฤกษ์โทษพยายามที่จะกระทำเช่นนั้น

(ค) โทษลูกเรือ ฤกษ์บุคคลอื่น ๆ ในเรือ ซึ่งเดินอยู่ในห้องทะเล เป็นจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไปกำเรือขึ้น ฤกษ์คบคิดกัน ขัดขืนอำนาจนายเรือ ฤกษ์ผู้บังคับการเรือ ฤกษ์เข้ายึดเอาเรือโดยฉ้อฉล ฤกษ์ปลการกัด้

(๗) โทษกระทำร้ายต่อร่างกายในเรือซึ่งเดินอยู่ในท้องทะเล โดยเจตนาหมายจะให้เป็นอันตรายแก่ร่างกาย

๘ โทษโจรล้วงลักข้อมเบา โดยวิเคราะห์ให้แก่การตัดช่อง และเข้าไปในบ้านเรือนของผู้อื่นในเวลากลางคืน โดยเจตนาหมายจะกระทำผิดร้ายในที่นั้น

๑๐ โทษกระทำการตัดช่อง และเข้าไปในสำนักงานรัฐบาล และสำนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง ฤๅสำนักงานบรรดาธนาคาร ห้างการธนาคาร ธนาคารออมสิน บริษัทอย่าง ที่เรียกว่าทรัสต์ บริษัทการประกันและบริษัทอื่น ๆ ฤๅตึกโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ที่อยู่ ทั้งนี้โดยเจตนาหมายจะกระทำผิดร้ายในที่นั้น ๆ

๑๑ โทษโจรชิงทรัพย์ โดยวิเคราะห์ ได้แก่การกระทำผิดคิดร้าย ใช้กำลัง แย่งชิงทรัพย์สิ่งของฤๅเงิน จากตัวบุคคลผู้อื่น โดยผลการ ฤๅกระทำให้ผู้อื่นกลัว

๑๒ โทษปลอมหนังสือ ฤๅจำหน่ายหนังสือปลอม

๑๓ โทษปลอมฤๅแม่ลง เอกสารราชการ ของรัฐบาล ฤๅเจ้าหน้าที่ผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง รวมทั้งศาลยุติธรรมทั้งหลาย ฤๅโทษจำหน่าย ฤๅฉ้อใช้เอกสารใด ๆ เช่นว่านี้

๑๔ โทษทำเงินปลอม จะเป็นเงินตรา ฤ็เงินกระดาษก็ดี โทษทำปลอมใบสำคัญต้นเงิน ฤ็ดอกเบียเงินกู้ของบ้านเมือง ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ทำให้ไว้ จะเป็นรัฐบาลปกครองฝ่ายชาติ ฝ่ายประเทศ ฝ่ายมณฑล ฝ่ายดินแดน ฝ่ายท้องที่ ฤ็ฝ่ายนคราภิบาลก็ดี โทษทำปลอมธนบัตรธนาคาร ฤ็หนังสืออุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งมีมหาชนเชื่อใช้ต่างเงิน โทษทำปลอมตราประทับ ตราตีตราพิมพ์ และบรรดาเครื่องหมายของทบวงการรัฐบาล ฤ็ทบวงการบ้านเมือง และโทษจำหน่าย แผ่นเวียน ฤ็น้อใช้ วัตถุอันกล่าวแล้วข้างบนนี้

๑๕ โทษเจ้าพนักงาน ฤ็ผู้รับมอบหมายฝ่ายบ้านเมือง ยักยอกทรัพย์สิน ฤ็ประพฤติทุจริตต้องอาญาด้วยทรัพย์สิน อันกระทำผิดภายในเขตอำนาจศาลของประเทศทำสัญญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าหากจำนวนที่ยักยอกนั้น เกินกว่าสองร้อยเหรียญ ฤ็เกินกว่าเงินสยามราคาเท่ากันนั้นขึ้นไป

๑๖ โทษบุทกลิด ๆ ผู้รับจ้าง ฤ็รับเงินเดือน ฤ็รับใช้ทำงาน ยักยอกทรัพย์สินเป็นการเสียหายแก่ผู้ใช้ทำงาน ฤ็ผู้เป็นตัวการ ถ้าหาก ตามกำหนดกฎหมายทั้งสองประเทศความผิดโทษอาญา ฤ็โทษลเมิตนั้น ต้องระวางโทษจำคุก ฤ็โทษลงอาญา

แก่ร่างกายอย่างอื่นก็ดี อีกทั้งถ้าจำนวนที่ยักยอกนั้น เกินกว่า
สองร้อยเหรียญ ฤๅเกินกว่าเงินสยามราคาเท่ากันนั้นขึ้นไปด้วย

๑๗ โทษลักผู้เยาว์ ฤๅผู้ใหญ่ โดยวิเคราะห์ได้แก่การลัก
พา ฤๅกักขัง บุคคลใด ๆ เพื่อเรียกเอาเงินจากผู้นั้น ๆ ฤๅ
จากครอบครัวของผู้นั้น ๆ ฤๅจากบุคคลอื่น ๆ ผู้หนึ่งผู้ใดก็ดี
ฤๅเพื่อประโยชน์อื่น ๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างหนึ่งอย่าง
ใดก็ดี

๑๘ โทษลักฉกรทรัพย์ โดยวิเคราะห์ได้แก่ การลักทรัพย์
สิ่งของ ฤๅสังหาริมะทรัพย์ ฤๅเงิน เป็นราคา ยี่สิบห้าเหรียญ
ฤๅเกินกว่านั้นขึ้นไป ฤๅคิดเป็นเงินสยาม เป็นราคาเท่ากับจำนวน
ที่ว่านั้น

๑๙ โทษหลอกลวงเอาเงิน ฤๅเอาหนังสือสำคัญอันมีราคา
ฤๅเอาทรัพย์สิ่งอื่น ๆ ฤๅโทษรับเงิน ฤๅรับหนังสือสำคัญอันมี
ราคา ฤๅรับทรัพย์สิ่งอื่น ๆ ในเมื่อรู้ว่าเป็นของได้มาโดยไม่
ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากจำนวนเงิน ฤๅราคาทรัพย์สิ่งที่ได้
มา ฤๅรับไว้เช่นว่านั้นเกินกว่าสองร้อยเหรียญ ฤๅเกินกว่าเงิน
สยามราคาเท่ากันนั้นขึ้นไป

๒๐ โทษทวนسابาน ฤๅพรางในสัจจฐิฐาน

๒๑ โทษล้อโกง ฤๅกระทำผิดต่อความไว้ใจ ซึ่งผู้รับฝาก
ทรัพย์สิน ผู้ประกอบการธนาคาร ผู้เป็นตัวแทน ผู้ซื้อขายแทน
ผู้รับมอบหมายไว้ใจ ผู้จัดการทรัพย์สินมฤตกซึ่งจะได้ตั้งขึ้นโดย
พินัยกรรม ฤๅโดยคำสั่งศาลก็ดี ผู้พิทักษ์ ผู้อำนวยการฤๅนัก
งานบริษัท ฤๅคณะสมาคมใดๆก็ดี ฤๅผู้อยู่ในฐานะที่ไว้ใจใดๆ
ก็ดี เป็นผู้กระทำผิด ถ้าหากจำนวนเงิน ฤๅราคาทรัพย์สินที่
จัดสรรทุจริตผิดนั้นเกินกว่าสองร้อยเหรียญ ฤๅเกินกว่าเงิน
สยามราคาเท่ากันนั้นขึ้นไป

๒๒ โทษอาญาฤๅโทษลเมิด ซึ่งกระทำผิดต่อกำหนดกฎ
หมายทั้งสองประเทศ เนื่องด้วยการปราบปรามความเป็นทาส
และการค้าทาส

๒๓ โทษจงใจละทิ้ง ฤๅจงใจไม่อุปถัมภ์บำรุง เด็กผู้เยาว์
ฤๅผู้พึ่งพาอาศัย

๒๔ การส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้น จะต้องส่งตัวผู้ที่เข้ามามีส่วน
ในการกระทำผิดโทษอาญาใด ๆ ดังกล่าวไว้ข้างต้นนั้น ฐานเป็น
ลูกมือผู้ช่วย แต่ก่อนฤๅภายหลังซึ่งได้กระทำความผิดนั้นด้วย ถ้า
หากตามกำหนดกฎหมายของประเทศทำสัญญาใหญ่ทั้งสองฝ่าย
การเข้ามามีส่วนเช่นว่านี้ จะต้องระวางโทษจำคุกด้วย

บทบัญญัติ จะไม่ก้าวท้าวไปถึงการเรียกร้องขอตัวผู้ร้าย
ข้ามแดน ซึ่งได้กระทำผิดโทษอาญาฤโทษลเมิตใด ๆ อันมี
ลักษณะเป็นโทษฐานการเมือง กับทั้งจะไม่ก้าวท้าวไปถึงกิจการ
อันกระทำเกี่ยวเนื่องกับโทษอาญา ฤโทษลเมิตนั้นด้วย และ
บุคคลผู้ใดที่ประเทศทำสัญญาใหญ่ขึ้นแต่ละฝ่าย นำส่งตัวให้
มารับส่งตัวมา ด้วยอำนาจสัญญาไซ้รั ห้ามมิให้เอาไปชำระ
ฤกลงโทษเนื่องด้วยการกระทำผิดโทษอาญา ฤโทษลเมิตฐาน
การเมืองนั้นเลย ถ้าแม้โทษลเมิตที่ต่องานั้น มีโทษฆ่าคน
ตายโดยเจตนาร้าย ฤโทษลอบฆ่าคนตาย ฤโทษวางขบเพิม
จะเป็นการสำเร็จผล ฤเพียงแต่พยายามกระทำก็ดี อย่างใด
อย่างหนึ่งรวมอยู่ด้วยแล้ว ความเป็นจริงที่ว่าโทษลเมิตนั้นได้
กระทำไป ฤได้พยายามกระทำเพื่อประทุษร้ายต่อชนมะซีพของ
พระราชาธิบดี ฤผู้เป็นประธานของต่างประเทศ ฤเพื่อประทุษ
ร้ายต่อชนมะซีพของสมาชิกแห่งวงศกุนั้น ๆ ผู้ใดผู้หนึ่งก็ดี ทั้งนี้
ไม่ให้ถือว่าเป็นการเพียงพอที่จะสนับสนุนพิสูจน์ให้เห็นว่า โทษ
อาญา ฤโทษลเมิตเช่นว่านั้น มีลักษณะเป็นโทษฐานการเมือง
ฤว่ากิจการเช่นว่านั้นเป็นการเกี่ยวเนื่องกับโทษอาญา ฤโทษ
ลเมิต ¹² ซึ่งมีลักษณะเป็นโทษฐานการเมืองนั้นเลย

๓๘๘

ข้อ ๔

ห้ามมิให้ผู้ใดต้องชำระโทษอาญา ฤๅโทษลมหิตใด ๆ นอกจากโทษที่ได้ส่งตัวผู้นั้นให้ไป

ข้อ ๕

ห้ามมิให้ส่งตัวผู้ร้ายหลบหนีตามบทบัญญัติ ถ้าหากว่าเนื่องแต่เวลาล่วงแล้วไป ฤๅเนื่องแต่เหตุชอบด้วยกฎหมายอย่างอื่นก็ดี ตามกำหนดกฎหมายแห่งถิ่นที่เป็นเขตอำนาจศาลซึ่งได้กระทำให้ผิดโทษอาญานั้น ผู้ร้ายที่วานั้นจักได้รับความยกเว้นจากการฟ้องความ ฤๅการลงโทษ ละเพาะโทษลมหิตที่ขอให้ส่งตัวอยู่ ณ

ข้อ ๖

ถ้าแม่ผู้ร้ายหลบหนีที่พึงเรียกร้องให้ส่งตัวได้ตามบทบัญญัตินี้ กำลังต้องฟ้องความอยู่ ฤๅปล่อยให้ประกันตัวอยู่ ฤๅอยู่ในความคุมขัง เนื่องด้วยโทษอาญา ฤๅโทษลมหิต ที่ได้กระทำผิดในประเทศซึ่งไปหาที่สำนักอาศัยอยู่นั้น ฤๅได้พิจารณาเป็นสัจแล้วว่า ได้กระทำผิดเช่นนั้นจริง ก็ดี พึงประวิงการส่งตัวผู้นั้นข้ามแดนได้ จนกว่าการดำเนินคดีเช่นนั้น จะได้เสร็จสิ้นลงแล้ว กับทั้งจะได้ปล่อยตัวผู้นั้นสู่เสรีภาพด้วยแล้วตามทางการยุติธรรมอันสมควร

๔๐๐

ข้อ ๗

ถ้าแม่ผู้ร้ายหลบหนีที่ประเทศทำสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเรียกร้องขอตัวอยู่ มีประเทศใด ๆ เรียกเรื่องขอตัวตามบทสัญญาอยู่ด้วยเหมือนกัน เพื่อจะเอาตัวไปชำระโทษอาญา ซึ่งได้กระทำผิดภายในเขตอำนาจศาลของตนไว้ ให้ส่งตัวผู้ร้ายเช่นว่าแก่ประเทศที่ส่งคำขอมายังเป็นรายแรก

ข้อ ๘

ตามบทสัญญา ประเทศทำสัญญาใหญ่แต่ละฝ่าย ไม่จำเป็นต้องส่งตัวพลเมืองของตนให้แก่กัน

ข้อ ๙

ค่าใช้จ่ายในการจับกุม กักขัง ใต้สวน และพาหนะ นำส่งตัวผู้ต้องหานั้น ให้รัฐบาลที่ยื่นคำขอร้องให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นผู้จ่ายให้

ข้อ ๑๐

สรรพสิ่งของที่พบอยู่กับตัวผู้ร้ายหลบหนีในเวลาที่จับกุมนั้น จะเป็นลาภได้มาแต่การกระทำผิดโทษอาญา ฤๅโทษลเมิดนั้นก็ดี ฤๅจะเป็นสัมภาระสำคัญเพื่อเป็นพยานในการพิสูจน์แสดงโทษอาญานั้นก็ดี จะต้องส่งให้พร้อมกับตัวผู้ร้ายในเวลาที่จะส่งตัวผู้ร้ายนั้นแก่ที่จะพึงกระทำได้ตามกำหนดกฎหมายของประเทศ

ทำสัญญาใหญ่แต่ละฝ่าย แต่เท่าที่ สิทธิ ของผู้นอกคดีซึ่งมี
อยู่ในสิ่งของอันกล่าวแล้วนั้น จะต้องนับถือตามสมควร

ข้อ ๑๑

บทสัญญานี้ให้ใช้ใ้ได้ตลอดทั่วดินแดนทั้งปวงจะตั้งอยู่ณะที่
ใด ๆ ก็ดี ซึ่งเป็นดินแดนของประเทศทำสัญญาใหญ่แต่ละฝ่าย
ฤๅเป็นดินแดนที่ประเทศซึ่งว่าแต่ละฝ่ายยึดถือ ฤๅควบคุมอยู่
หาถในการณ์เช่นนี้แล้วก็ให้ใช้ชั่วเวลาที่ยึดถือ ฤๅควบคุมอยู่
นั้น

คำร้องขอให้ส่งตัวผู้ซึ่งหลบหนีจากการยุติธรรมนั้น ให้
เจ้าพนักงานการทูตของประเทศทำสัญญาใหญ่แต่ละฝ่ายเป็นผู้
ทำไป ถ้าและเจ้าพนักงานเช่นว่านี้ไม่อยู่ในประเทศ ฤๅไม่อยู่
ณะสำนักที่ตั้งของรัฐบาล ฤๅถ้าการที่ขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน
นั้น ขอให้ส่งมาจากดินแดนซึ่งแม้รวมกล่าวอยู่ในวรรคก่อน ๆ
นั้นก็ดี แต่หาใช่กรุงสยาม ฤๅสหปาลีรัฐไมใช่ร้ คำร้องขอที่ว่า
นั้น จะให้เจ้าพนักงานการกงสุลชั้นสูงเป็นผู้ทำไปก็ได้ เจ้าพนักงาน
การทูต ฤๅเจ้าพนักงานการกงสุลชั้นสูงเช่นว่านี้ให้มีหน้าที่ร้อง
ขอและรับเอาซึ่งคำสั่ง ฤๅหมายสั่งจับชั้นต้น เพื่อให้จับกุมบุคคล
ซึ่งเสาะแสวงให้ส่งตัวอยู่นั้นได้ เมื่อร้องขอมาเช่นนี้แล้ว ให้
ผู้พิพากษา และตระลาการ ของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย ตามแต่จะต้อง

การ มีอำนาจสามารถออกหมายจับตัวผู้ต้องหาได้นั้นได้ ในเมื่อได้รับคำสั่งจากพนักงานฟ้องร้องมาแล้วเช่นนั้น เพื่อจะได้มีอำนาจจับตัวผู้ต้องหา นั้น จะเป็นหญิงฤๅชายก็ดี ไปต่อหน้าผู้พิพากษาฤๅตุลาการแล้วจะได้ฟังและพิจารณาคำพยานแสดงความจริงที่ได้กระทำผิดเป็นโทษอาชญากรรมนั้น ถ้าและเมื่อได้ฟังเสร็จแล้ว เห็นว่าคำพยานนั้นเป็นการเพียงพอเพื่อสนับสนุนพิสูจน์คำหาผิดนั้นได้แล้ว ให้ผู้พิพากษาฤๅตุลาการที่ได้สวนนั้น มีหน้าที่แจ้งความรับรองให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกรมสัมปาทักผู้ต้องหาโดยสมควร ทราบความตามนี้ เพื่อจะได้มีอำนาจออกหมายส่งตัวผู้ต้องหาเหล่านั้นต่อไป

ในคดีที่เป็นกรณีอื่นนั้น คำร้องขอให้จับกุมและกักขังตัวผู้ร้ายนั้น จะสลักหลังส่งตรงไปยังตุลาการผู้มีหน้าที่สมควรโดยอนุโลมตามบทกฎหมายที่ใช้ผู้นั้นก็ได้

บุคคลผู้ต้องจับกุมชั่วคราวนั้น จะต้องปล่อยตัวเสีย ถ้าแม้ภายในเวลาสองเดือนตั้งแต่วันที่จับกุมในกรุงสยาม ฤๅวันที่ส่งตัวให้คุมขังในสหพันธรัฐ เจ้าพนักงานการทูตของรัฐบาลที่ร้องขอ ฤๅถ้าเจ้าพนักงานการทูตไม่อยู่ ก็เจ้าพนักงานการกงสุลของรัฐบาลนั้น มิได้ปฏิบัติตามอย่างที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น คือมิได้ทำคำร้องขอให้ส่งตัวตามแบบ กับทั้งมิได้ส่งเอกสารหลักพิสูจน์ บัญญัติไว้ต่อไปด้วย

ถ้าแม่ผู้ร้ายหลบหนีนั้นได้พิจารณาเป็นสัจแล้วว่า ได้กระทำผิดโทษอาญาซึ่งได้ขอตัวมาชำระนั้นไซ้ ให้นำแสดงสำเนาคำพิพากษาของศาลที่ได้พิจารณาเป็นสัจแล้วเช่นนั้น อันได้กระทำสำคัญถูกต้องแล้ว ฉบับ ๑ แต่ถ้าผู้หลบหนีนั้นเป็นแต่เพียงต้องหาว่าได้กระทำผิดโทษอาญาเท่านั้นแล้ว ให้นำแสดงสำเนาอันกระทำสำคัญถูกต้องแล้ว แห่งหมายจับซึ่งได้ออกในประเทศที่ได้กระทำผิดโทษอาญานั้น กับสำเนาคำให้การที่เป็นหลักให้ออกหมายจับนั้น พร้อมด้วยหลักพยานและหลักพิสูจน์อย่างอื่นซึ่งเห็นว่าสมควรแก่คดี

ข้อ ๑๒

ในคดีทุกเรื่อง ที่ประเทศทำสัญญาใหญ่ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำคำร้องขอให้จับกุม ก็กึ่ง ฤๅส่งตัวผู้ร้ายหลบหนีข้ามแดนนั้น เจ้าพนักงานการกฎหมาย ผู้หน้าที่สมควรแห่งประเทศที่ดำเนินการพิจารณาคดีส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้น จะต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานของรัฐบาลที่ร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้น จะเพาะต่อหน้าผู้พิพากษาและตราการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องด้วยนั้น โดยอุบายชอบด้วยกฎหมาย อันมีอยู่ในอำนาจของตนทุกประการ และกิจการใด ๆ ซึ่งได้อนุเคราะห์กระทำให้เช่นนั้น ห้ามมิให้เรียกร้อยค่าทดแทนจากรัฐบาลที่ร้องขอให้

ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเลย หากแต่มีลักษณะอยู่ว่า เจ้าพนักงานใด ๆ ของฝ่ายรัฐบาลผู้นำส่งตัวผู้ร้าย ซึ่งได้กระทำความช่วยเหลือให้เช่นนั้น ถ้าแม้โดยทางการปกติแห่งหน้าที่ของตน ไม่ได้รับเงินเดือน ฤกว่าทดแทนอย่างอื่น นอกจากค่าบำเหน็จ ฉะเพาะการอนุเคราะห์ที่ได้กระทำให้เป็นราย ๆ ไปเท่านั้นแล้ว จะต้องมีส่วนที่จะได้รับค่าบำเหน็จตามธรรมเนียมสำหรับกิจการ ฤกว่าความอนุเคราะห์ที่ได้กระทำนั้น จากรัฐบาลที่ร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้น โดยอากรและเป็นจำนวนอย่างเดียวกับเหมือนหนึ่งว่ากิจการ ฤกว่าความอนุเคราะห์เช่นนั้นได้กระทำไปในทางดำเนินการคดีอาญาธรรมดาโดยอนุโลมตามกำหนดกฎหมายแห่งประเทศที่ตนเป็นเจ้าพนักงานอยู่นั้นเหมือนกัน

ข้อ ๑๓

หนังสือสัญญา ประเทศทำสัญญาใหญ่นี้ จะต้องกระทำสัตยาบัน ตามแบบวิธีนิติธรรมของตน และจะต้องใช้ตั้งแต่วันที่แลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกัน ซึ่งได้แลกเปลี่ยนณะกรุงเทพฯ โดยเร็วที่สุดที่จะกระทำได้

ข้อ ๑๔

หนังสือสัญญา นี้ ให้ใช้อยู่ชั่วระยะเวลาสิบปี ถ้าและประเทศทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มิได้แจ้งความตั้งใจที่จะเลิก

สัญญา^๕ หนึ่งปีก่อนสิ้นระยะเวลา^๕นั้นแล้ว ก็ให้ใช้ต่อไป จนกว่าจะสิ้นกำหนดปีหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ประเทศทำสัญญาใหญ่^๕นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้แจ้งความบอกเลิกสัญญาเช่นว่านั้น เพื่อเป็นพยานในการนี้ ผู้มีอำนาจเต็มซึ่งกล่าวนามข้างตน^๕นั้น ได้ลงนามและประทับตราหนังสือสัญญา^๕ไว้เป็นสำคัญ ทำไว้เป็นสองฉบับ ณ กรุงเทพมหานคร ฯ วันที่ สามสิบ ธันวาคม ตรีศตศก พินเก็บร้อยสี่สิบสอง

(ลงพระนามและประทับตรา) เทวะวงศ์

(ลงนามและประทับตรา) เอ็ดวาร์ด อี. โปรดี้

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๐ วันที่ ๓๐ มีนาคม หน้า ๓๐๘)

